วารสารพิกุล

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2559 ISSN 0858-527X

ทัศนศึกษา ศึกษาดูงานไซ่ง่อน อารยธรรม: ความแตกต่างเวียดนาม ไทย
มัย ตะติยะ

การศึกษารูปแบบ การกระจายตัว และความเสี่ยงต่อการเกิดไฟ เพื่อสร้างแนวทาง การจัดการไฟในพื้นที่เกษตรกรรม โดยใช้ภูมิสารสนเทศ: กรณีศึกษาอำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร
สุภาสพงษ์ รู้ทำนอง

ความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการฝึกงานของนิสิตสาขาวิชาภาษาฝรั่งเศส ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยพะเยา
แสงเดือน กาศลังกา และ ยุวเรศ เลาหพรรค

แนวทางพัฒนาการบริหารเวลาของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดกำแพงเพชร
ปัทมาวดี ไฮด์ซีค และ พิษณุ บุญนิยม

มงกุฎกุหลาบ: สตรีนิยมโรแมนติก
ปิมปภา วิเศษศิริ

ปริมณฑลแห่งรัก: เรื่องของเซ็กส์ อำนาจ และ ความรัก
ปฏิมาภา รุ่งเจริญ

สำนวนในภาษาญี่ปุ่น
อิทธิพล บัวย้อย

วารสารพิกุล

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม พ.ศ. 2559 ISSN 0858-527X

เจ้าของ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมและรองรับการตีพิมพ์ เผยแพร่ ผลงานวิชาการ ในรูปแบบบทความวิชาการ บทความวิจัย บทความวิทยานิพนธ์ และบทวิจารณ์หนังสือ ที่เป็นองค์ความรู้ทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ของคณาจารย์ภายในมหาวิทยาลัยและภายนอกมหาวิทยาลัย นักวิชาการ บุคลากรทางการศึกษา นิสิตนักศึกษา และบุคคลทั่วไป

ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ สุวิทย์ วงษ์บุญมาก	อธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุชิน รอดกำเหนิด	คณบดี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

บรรณาธิการ

ดร.วิชุรา วินัยธรรม	รองคณบดีฝ่ายวิจัยและสารสนเทศ

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.ดิเรก ปัทมศิริวัฒน์	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์	มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
ศาสตราจารย์ ดร.วัลลภ รัฐฉัตรานนท์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.โสรีช์ โพธิแก้ว	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.โกวิทย์ พวงงาม	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.กานต์ โกวิทย์สมบูรณ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
รองศาสตราจารย์ ดร.แมรี่ สารวิทย์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร.จักษ์ พันธ์ชูเพชร	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร.ศรันย์ วงศ์คำจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
รองศาสตราจารย์ ดร.ทวนทอง เชาวกีรติพงษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทรี ดวงทิพย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
รองศาสตราจารย์ มัย ตะติยะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
รองศาสตราจารย์ อรุณลักษณ์ รัตนพันธุ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศรีรัตน์ เจิงกลิ่นจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ตัวอย่าง

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาตรวจสอบอ่านบทความประจำฉบับ

รองศาสตราจารย์ ดร.จักษ์ พันธ์ชูเพชร	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร.พัชรินทร์ อนันต์ศิริวัฒน์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร.สุณีย์รัตน์ เนียรเจริญสุข	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.สิรจิตต์ เดชอมรชัย	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.การุณันทน์ รัตนแสนวงษ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชุติมา ประกาศวุฒิสาร	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชมพูนุท ธารีเธียร	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โสภา มะสีนาริ	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์เฉลิมเกียรติ มินา	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ดร.กัมปนาท ปิยะธำรงชัย	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ดร.พิมเสน บัวระภา	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ดร.ไพศาล จี้ฟู	มหาวิทยาลัยพะเยา

บทความทุกเรื่องที่ตีพิมพ์ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย ทัศนะและข้อคิดเห็นของบทความในวารสารฉบับนี้เป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน ไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของบรรณาธิการ กองบรรณาธิการไม่สงวนสิทธิ์ในการคัดลอกบทความเพื่อการศึกษา แต่ขอให้มีการอ้างอิงเจ้าของบทความ และแหล่งที่มา อย่างครบถ้วนสมบูรณ์

บทบรรณาธิการ

วารสารพิกุลฉบับนี้ เป็นวารสารวิชาการของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ตีพิมพ์เป็นปีที่ 14 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม พ.ศ. 2559) เนื้อหาภายในประกอบด้วยบทความวิจัย จำนวน 3 บทความ และบทความวิชาการ 4 บทความ ครอบคลุมเนื้อหาด้านสังคม และวัฒนธรรม วรรณกรรม ภาษาศาสตร์ ภูมิศาสตร์และสังคมศาสตร์ บทความส่วนใหญ่ประกอบด้วยผลงานวิจัย การศึกษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ นโยบายสาธารณะ และสภาพทางภูมิศาสตร์ สิ่งแวดล้อม โดยผู้เขียนพยายามเชื่อมโยงแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ผ่านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประยุกต์ใช้ เพื่อนำเสนอผลวิจัยและผลงานชิ้นใหม่ ที่กำลังเป็นที่สนใจและส่งผลกระทบต่อทัศนะของคนในสังคม สำหรับวารสารพิกุลฉบับนี้ ประกอบด้วยบทความ ชื่อเรื่อง

1. ทัศนศึกษา ศึกษาดูงานไข่ง่อน อารยธรรม : ความแตกต่างเวียดนาม ไทย
2. การศึกษารูปแบบ การกระจายตัว และความเสี่ยงต่อการเกิดไฟ เพื่อสร้างแนวทางการจัดการไฟในพื้นที่เกษตรกรรม โดยใช้ภูมิสารสนเทศ: กรณีศึกษาอำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร
3. ความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการฝึกงานของนิสิตสาขาวิชาภาษาฝรั่งเศสชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยพะเยา
4. แนวทางพัฒนาการบริหารเวลาของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดกำแพงเพชร
5. มงกุฎหลาบ: สตรีนิยมโรแมนติก
6. ปริมณฑลแห่งรัก : เรื่องของเซ็กส์ อำนาจ และความรัก
7. สำนวนในภาษาญี่ปุ่น

ในนามกองบรรณาธิการหวังว่าเนื้อหาบทความในวารสารพิกุลฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน โดยเฉพาะการศึกษาความแตกต่างระหว่างเชื้อชาติ วัฒนธรรม และวิถีความเป็นอยู่ รวมถึงการศึกษาวิเคราะห์ สังคม เจตคติ ผ่านวรรณกรรม และการถ่ายทอดความงามทางภาษา

ในนามบรรณาธิการ ขอขอบคุณคณะทำงานทุกท่านที่ทำให้การตีพิมพ์วารสารฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และขอขอบคุณผู้อ่าน ที่ท่านให้ความสนใจวารสารพิกุล คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร และพบกันใหม่ฉบับหน้า

บรรณาธิการ

สารบัญ

ทัศนศึกษา ศึกษาดูงานไซ่ง่อน อารยธรรม: ความแตกต่างเวียดนาม ไทย
(A Field and Study Trip at Saigon Civilization: The Difference between Vietnam and Thailand).
มัย ตะติยะ *Mai tatiya* 1

การศึกษารูปแบบ การกระจายตัว และความเสี่ยงต่อการเกิดไฟ เพื่อสร้างแนวทางการจัดการไฟในพื้นที่เกษตรกรรม โดยใช้ภูมิสารสนเทศ: กรณีศึกษาอำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร
(Study of The Pattern, Distribution, and Ignition Risk for Agricultural Fires Management: Case Study of Mueang Kamphaeng Phet Districts, Kamphaeng Phet Province)
สุภาสพงษ์ รู้ทำนอง *Suphatphong Ruthamnong*.....47

ความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการฝึกงานของนิสิตสาขาวิชาภาษาฝรั่งเศสชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยพะเยา
(Stakeholders' Satisfaction with Internship of 4th Year Students Majoring in French, University of Phayao)
แสงเดือน กาศลังกา *Saengduan Katlangka*
ยุวเรศ เลาหพรรค *Yuwarej Laohapak*.....71

แนวทางพัฒนาการบริหารเวลาของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดกำแพงเพชร
(Guidelines for the Development of Time Management of the Municipality Executives in Kamphaengphet Province)
ปัทมาวดี ไฮด์ซีค *Phutthamavadee Heidsiek*
พิษณุ บุญนิยม *Phitsanu Boonniyom*.....107

มงกุฎกุหลาบ: สตรีนิยมโรแมนติก
(Crown of Rose: The Romantic Feminism)
ปิมปภา วิเศษศิริ *Pimpapar Visetsiri* 129

ปริมณฑลแห่งรัก: เรื่องของเซ็กส์ อำนาจ และความรัก
(Realm of Love: Sex, Power and Love)
ปฏิมาภา รุ่งเจริญ *Patimapha Roongcharoen* 149

สำนวนในภาษาญี่ปุ่น
(Japanese Idiom)
อิทธิพล บัวย้อย *Ittiphol Buayoi*.....169

ทัศนศึกษา ศึกษาดูงานไซ่ง่อน อารยธรรม: ความแตกต่างเวียดนาม ไทย

A Field and Study Trip at Saigon, Civilization: The Difference between Vietnam and Thailand

มัย ตะติยะ[1]
Mai Tatiya

บทคัดย่อ

มีผู้รู้และนักวิชาการหลายท่านพูดกันอยู่เสมอว่า ประเทศเวียดนามทุกวันนี้ มีความเจริญก้าวหน้าเป็นอย่างมาก โดยตั้งอยู่บนรากฐานแห่งความศิวิไลซ์ กฎหมาย และการศึกษา ที่ปัจจุบันเมื่อเทียบประเทศไทยแล้วอาจจะล้าหลังได้ ประเทศเวียดนามมีชื่ออย่างเป็นทางการว่า สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม (Socialist Republic of Vietnam) ที่ตั้งอยู่ด้านตะวันออกของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีพื้นที่ตั้งติดกับส่วนอื่น ได้แก่ ทิศเหนือติดกับจีน ทิศตะวันตกติดกับลาว ทิศตะวันตกเฉียงใต้ติดกับกัมพูชา ทิศตะวันออกติดกับทะเลจีนใต้ และอ่าวตังเกี๋ย ทิศใต้ติดกับอ่าวไทย มีพื้นที่ 331,690 ตารางกิโลเมตร (ประมาณพื้นที่ 3 ใน 5 ของไทย) เมืองหลวงคือ กรุงฮานอย (Hanoi) มีประชากรมากกว่า 90 กว่า ล้านคน ถือเป็นประเทศที่มีประชากรมากที่สุดเป็นอันดับ 13 ของโลก โดยนับถือศาสนาพุทธ (มหายาน) มีจำนวนมากที่สุด และใช้ภาษาเวียดนามของตนเอง

[1]รองศาสตราจารย์ ประจำโปรแกรมวิชาวิจิตรศิลป์และประยุกต์ศิลป์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ด้วยเหตุนี้ ในการทัศนศึกษา และการศึกษาดูงานครั้งนี้จะให้ความกระจ่างชัดในเรื่องราวที่มีผู้กล่าวขานกันไว้มากพอสมควร ในเรื่องของความเจริญงอกงามของประเทศเวียดนาม ที่เป็น 1 ใน 10 ประเทศของกลุ่มสมาคมอาเซียน โดยเฉพาะเวียดนามใต้ เมืองไซ่ง่อน หรือเมืองโฮจิมินห์ซิตี้

คำสำคัญ: ทัศนศึกษา ศึกษาดูงาน อารยธรรม

Abstract

Many scholars and educators frequently mention that Vietnam has considerably progressed due to the fact that it has been developed based on civilization, laws, and education. This is why at present Vietnam can go farther than Thailand. Vietnam, officially the Socialist Republic of Vietnam, is located in the east of Southeast Asia and is bordered by China to the north, Laos to the west, and Cambodia to the southwest. The east of Vietnam is next to the South China Sea as well as the Gulf of Tonkin while the Gulf of Thailand is to the south. It covers a total area of 331,690 square kilometers (approximately three - fifths of the area of Thailand). Its capital is Hanoi and the whole population is more than 90 million people, ranked thirteenth of the world's populations. Most people in Vietnam are Mahayanists and use their native language – Vietnamese In consequence of this fact, this field and study trip has an objective of giving (apparent) information (renowned) by many people about the growth and development of Vietnam, which is considered to be one of the Top Ten ASEAN countries, (especially Saigon or Ho Chi Minh City in South Vietnam). These are cities, not countries maybe it could say "With a Focus on Saigon or Ho Chi Minh City in South Vietnam"

Keywords: Field trip, Study trip, Civilization

ความสำคัญของทัศนศึกษา ศึกษาดูงาน

มนุษย์มีประสาทสัมผัสรับรู้ภายนอกร่างกาย 5 ทาง ได้แก่ สายตามองเห็น หูได้ยินเสียง จมูกดมกลิ่น ลิ้นสัมผัสรสชาติ ผิวกายจับต้อง ซึ่งเชื่อว่าสายตาที่มองเห็นธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั่วไป คือสิ่งที่สำคัญและสัมผัสได้ดีกว่าทางอื่น เพราะการมองเห็นของมนุษย์ในการสังเกตสรรพสิ่งต่าง ๆ จะช่วยให้เกิดแรงบันดาลใจให้เกิดความคิด เกิดการเรียนรู้ ประสบการณ์และการรับรู้ในสิ่งนั้น การมองเห็นจะส่งข้อมูลไปที่สมองประมวลผลให้เกิดความคิดเห็นต่าง ๆ นานา ทั้งที่มีประโยชน์และไร้ประโยชน์ ดังเช่นในอดีตกาลมีผู้สังเกตเห็นดวงจันทร์ ดวงอาทิตย์ ปรากฏการณ์น้ำหลาก ดาว ฯลฯ ในการกำหนดวัน เดือน และปี เช่น นับระยะเวลาที่เห็นดวงอาทิตย์ขึ้นในแต่ละครั้งว่านาน 1 วัน และให้ถือว่า 1 เดือนคือ เวลาที่ดวงจันทร์ใช้ในการโคจรรอบโลก 1 ครั้ง และ 1 ปีคือเวลาที่โลกใช้ในการโคจรรอบดวงอาทิตย์ 1 ครั้ง เป็นต้น จึงก่อเกิดต้นกำเนิดปฏิทินขึ้นครั้งแรกของโลก โดยเชื่อกันว่าชาวบาบิโลเนียน (Babylonia) คือชนชาติแรกที่กำหนดปฏิทินขึ้นใช้ จนมีการพัฒนาต่อ ๆ กันมาจนได้ใช้ถึงทุกวันนี้

จากสิ่งที่กล่าวมาเป็นตัวอย่างหนึ่งที่มนุษย์รับรู้จากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยการสังเกตจากการมองเห็น มนุษย์ทั่วไปมองเห็นภาพต่าง ๆ ได้เพราะแสงไปกระทบกับวัตถุแล้วสะท้อนเข้าสู่นัยน์ตา ผ่านกระจกตา รูม่านตา แก้วตา ไปตกที่จอตา เซลล์รับภาพที่จอตาจะรับภาพ ในลักษณะหัวกลับแล้วส่งไปตามเส้นประสาทสู่สมองส่วนท้ายทอย สมองทำหน้าที่แปลภาพหัวกลับเป็นหัวตั้งตามเดิมของสิ่งที่มองเห็น ฉะนั้นมาทำความเข้าใจความหมายที่เกี่ยวกับการมองเห็น โดยเฉพาะคำว่า ทัศนศึกษา ศึกษาดูงาน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546, หน้า 521) ให้ความหมายคำว่า ทัศน ทัศน์ ทัศนะ ทัศนา คือ ความเห็น การเห็นเครื่องรู้เห็น สิ่งที่เห็น การแสดง ทรรศนะ ก็ใช้

คำว่า ศึกษา พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546, หน้า 1104) ให้ความหมายไว้ คือ การเล่าเรียน ฝึกฝน และอบรม

ส่วนคำว่า ดูงาน เป็นการใช้สายตาเพื่อให้เห็น เช่น ดูภาพ ดูทางดูละคร เป็นต้น ในความหมายจะหมายถึง การศึกษาดูงาน นั่นเอง

ฉะนั้น คำว่า ทัศนศึกษา พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546, หน้า 521) ให้ความหมายไว้ คือ ท่องเที่ยวเพื่อแสวงหาความรู้ การเรียนรู้ด้วยการดูการเห็น การศึกษานอกสถานที่

จึงขอสรุป คำว่า ทัศนศึกษา ศึกษาดูงาน ให้พอเข้าใจและสะดวกต่อการตีความในความหมาย ดังนี้

ทัศนศึกษา หมายถึง การศึกษานอกสถานที่ การเที่ยวไปในสถานที่ต่าง ๆ ให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ถือเป็นการเล่าเรียนหรือการเรียนรู้ภายนอกหน่วยงาน ในเรื่องราวที่ได้พบเห็น เช่น สังคม วัฒนธรรม การเมืองการปกครอง ศาสนา และวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นต้น

ศึกษาดูงาน หมายถึง การศึกษานอกสถานที่ โดยการเข้าไปดูไปฟังกระบวนการปฏิบัติงานของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง สถานที่ใดที่หนึ่งที่ต้องการรับรู้เจาะจงโดยตรง ได้แก่ ระบบการทำงาน รูปแบบการปฏิบัติงาน โครงสร้างของการบริหารนั้น ๆ เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้ ทัศนศึกษา ศึกษาดูงาน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีโครงการรองรับ เพื่อเป็นการพัฒนาบุคลากร หรือนักเรียน นักศึกษาได้อีกทางหนึ่ง เนื่องจากทัศนศึกษา และศึกษาดูงาน เป็นการศึกษานอกสถานที่เพื่อเรียนรู้และแสวงหาประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่คาดหวังว่าจะสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในหน่วยงานหรืองานในหน้าที่ของแต่ละบุคคลได้ ทั้งยังเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศอันซ้ำซากจำเจของงานประจำที่ทำอยู่ ไปสู่การพบเห็นสิ่งใหม่ ซึ่งสร้างเสริมแนวคิดใหม่และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ทั้งยังเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานของบุคลากรได้อีกทางหนึ่ง

การทัศนศึกษา ศึกษาดูงาน จะเกิดผลคุ้มค่าและนำไปสู่การพัฒนาบุคลากร หรือนักศึกษาอย่างแท้จริงนั้น คงขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น ต้องมีเป้าหมายที่แน่นอน มีการวางแผนและศึกษารายละเอียดต่าง ๆ

ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งประโยชน์ที่จะได้รับ มีการติดต่อประสานงานล่วงหน้าอย่างรัดกุม และมั่นใจว่าจะได้รับความร่วมมือและอำนวยความสะดวกจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องวางแผนเวลาให้เหมาะสมและเพียงพอที่จะช่วยให้ได้รับประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ และที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คืองบประมาณค่าใช้จ่ายต้องมีเพียงพอและควรจะคุ้มค่ากับสิ่งที่จะได้รับจากการทัศนศึกษา และศึกษาดูงานครั้งนั้น ๆ ไม่มากก็น้อย

วัตถุประสงค์ของการทัศนศึกษา ศึกษาดูงาน

ทัศนศึกษา ศึกษาดูงาน เป็นการออกไปศึกษานอกสถานที่ ซึ่งเป็นกิจกรรมการเรียนรู้อีกรูปแบบหนึ่งที่ตอบสนองต่อธรรมชาติการเรียนรู้ของบุคลากร นักศึกษา เพื่อให้เกิดการพัฒนาการ ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. การออกไปศึกษานอกสถานที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาให้กับนักศึกษา บุคลากรในหน่วยงาน เพียงให้ได้รับประสบการณ์โดยตรง จากการได้ปฏิบัติจริงด้วยตนเองผ่านการเรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าในการเรียนรู้ การได้สังเกต สำรวจ ทดลอง ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย และค้นพบความรู้ด้วยตนเองซึ่งมีความสำคัญยิ่ง

2. การออกไปศึกษานอกสถานที่ จะสะท้อนการเรียนรู้เป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม ซึ่งเป็นการเรียนรู้ในประเด็นหรือหัวเรื่องการเรียนรู้ที่หน่วยงานไม่สามารถนำสิ่งเหล่านั้นมาให้เรียนภายในที่ทำงานได้ เช่น การเรียนรู้กระบวนการผลิตรองเท้า การทำงานของที่ทำการไปรษณีย์ การศึกษาธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติ เป็นต้น การเรียนรู้แบบอื่น ๆ ทั้งการบรรยาย การเล่าเรื่อง การให้เด็กดูภาพ เป็นวิธีการเรียนรู้ที่ไม่สามารถทำให้เข้าใจและเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมายได้ ดังนั้นการพาไปศึกษานอกสถานที่ จึงถือเป็นการเรียนรู้ที่ดีที่สุด

3. การออกไปศึกษานอกสถานที่ จะช่วยให้บุคลากร นักศึกษาได้พัฒนาทั้งคุณลักษณะอื่น ๆ เช่น ประสบการณ์ทางสังคม โดยจะได้รู้จักการเข้าสังคมและพบเพื่อนมากขึ้น ได้เรียนรู้วิธีการอยู่ร่วมกัน ช่วยให้รู้จักการปรับตัวให้เข้า

กับผู้อื่นได้ง่าย ไม่ว่าจะเป็นส่วนตัวหรือหมู่คณะ ได้รับความงอกงามทางสติปัญญาจากการได้ศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ และแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย มีกิจกรรมได้เลือกทำมากมาย ทำให้บุคลากร นักศึกษาได้เลือกเรียนรู้ตามความต้องการ ความถนัดและความสนใจ ทำให้เกิดการเรียนรู้และได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ ที่มีคุณค่า

4. การไปศึกษานอกสถานที่ จะทำให้บุคลากร นักศึกษารู้สึกตื่นเต้น ช่วยกระตุ้นการรับรู้และการเรียนรู้โดยธรรมชาติ จากการได้รับประสบการณ์ใหม่ ๆ หรือการซึมซับจากประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่ได้จากการสังเกตโดยใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า ประสบการณ์ที่ได้รับจะนำไปสู่การพัฒนาโครงสร้างทางสติปัญญาในขั้นการปรับความรู้เดิมให้เข้ากับประสบการณ์ใหม่ทำให้เกิดความสมดุลของสมองหรือสติปัญญา เช่น เคยมีประสบการณ์เรื่องของสถาปัตยกรรมรูปแบบหนึ่ง นำมาเปรียบเทียบกับสถาปัตยกรรมอีกรูปแบบหนึ่ง หรือเคยพบเห็นวิถีชีวิตของคนกลุ่มหนึ่งที่มีอารยธรรมคล้ายกัน

5. การออกไปศึกษานอกสถานที่ สนองความต้องการของบุคลากรนักศึกษา ถือเป็นกิจกรรมที่จะได้ไปพักผ่อนหย่อนใจพร้อมกับการเรียนรู้ในสถานที่ทางธรรมชาติ เช่น ชายทะเล สวนสาธารณะ และสิ่งแวดล้อมของสังคมเมือง เช่น สถาปัตยกรรม การจราจร มรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น พิพิธภัณฑ์ ศูนย์การค้า ย่านธุรกิจการค้า และประวัติความเป็นมาของสถานที่นั้น ๆ เป็นต้น

เนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้อง

การไปทัศนศึกษา ศึกษาดูงาน ถือว่าเป็นการไปศึกษานอกสถานที่ ในการเดินทางในครั้งนี้มีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรเป็นแม่งานใหญ่ นำทัพบุคลากรจำนวน 55 คน ขึ้นเครื่องบินมุ่งสู่ เมืองไซ่ง่อน (Saigon) ประเทศเวียดนาม (ซึ่งแต่เดิมคนไทยนิยมเรียกเวียดนามว่า ญวน) ภายหลังได้เปลี่ยนชื่อเมืองมาเป็น โฮจิมินห์ ซิตี้ เพื่อเป็นเกียรติแด่ประธานาธิบดีคนแรกของเวียดนาม แต่ชาวเมืองโดยทั่วไปก็ยังเรียกเมืองนี้

ว่า ไซ่ง่อน ดังนั้นหากจะบอกว่าไปเที่ยวไซ่ง่อนก็หมายถึงเที่ยวเวียดนามใต้ที่นครโฮจิมินห์ (Ho Chi Minh City) นั่นเอง ทุกคนเตรียมพร้อมแลกเงินสกุลไทย บาท เป็นเงินสกุลเวียดนาม ด่อง (Dong) ซึ่งทุกคนกลายเป็นเศรษฐีพกเงินหลายล้านด่อง แต่ละคนแลกเป็นเงินสกุลเวียดนามได้อัตราไม่เท่ากัน สำหรับผู้เขียนแลกเงินไทย 1,000 บาท ได้ เงินเวียดนาม 615,000 ด่อง ในการคิดคำนวณอัตราแลกเปลี่ยนคร่าว ๆ ระหว่างเงินด่องกับเงินไทย เมื่อไปซื้อสินค้าได้แก่ 50,000 ด่อง ให้ตัด 000 ออกไป 3 ตัว และเงินที่เหลือ 50 ก็คูณด้วย 2 ก็จะได้ 100 คือ เงินบาทไทยนะครับ และ 200,000 ด่อง ตัด 000 ออก 3 ตัว เหลือ 200 คูณ 2 คือเงินไทย 400 บาท

นั่นเป็นการเปรียบเทียบระหว่างเงินสกุลของไทยกับเงินสกุลของเวียดนาม ต่อไปนี้จะเป็นการเปรียบเทียบเรื่องของ อารยธรรมระหว่างประเทศเวียดนามกับประเทศไทย แต่ก่อนที่จะวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างหรือความเหมือนหรือคล้ายกันของอารยธรรมเวียดนามกับไทย มาทำความเข้าใจในความหมายของคำว่า อารยธรรม (Civilization) โดยทั่วไปแล้วอารยธรรมมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม โดยมีมนุษย์เป็นผู้สร้างสรรค์อารยธรรมและสังคมเมือง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546, 1367) ให้ความหมาย อารยธรรม คือ ความสงบสุขของสังคมที่ตั้งอยู่บนรากฐานแห่งศีลธรรม และกฎหมาย ความเจริญเนื่องด้วยองค์การของสังคม เช่น การเมือง กฎหมาย เศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรม ความเจริญด้วยขนบธรรมเนียมอันดี

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี (2558) ให้ความหมาย อารยธรรม ไว้ว่า โดยทั่วไปอาจหมายถึงความเจริญทางวัฒนธรรม แต่สำหรับทางด้านประวัติศาสตร์ อารยธรรม อาจหมายถึงการศึกษาความซับซ้อนของระบบสังคมเพื่อให้เห็นถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ในระบบสังคมนั้น ๆ โดยมุ่งเน้นให้เห็นถึงเหตุปัจจัยการเกิดและการล่มสลายของอารยธรรมนั้น รวมถึงอิทธิพลของอารยธรรมนั้นต่ออารยธรรมอื่น ๆ

จากความหมายของ อารยธรรม จะเห็นได้ว่า อารยธรรมโดยทั่วไปมักหมายถึงประเด็นของความเจริญหรือสิ่งดีในแง่ต่าง ๆ ของสังคม โดยเฉพาะด้านวัฒนธรรม ส่วนลักษณะความไม่เจริญหรือไม่พัฒนาทางวัฒนธรรม จะเรียกในทางกลับกันว่า อนารยธรรม อันแปลว่า ไม่มี อารยธรรม ที่จริงอารยธรรมหลักของโลกมีลักษณะเด่น ก็คือ การมีความเจริญเป็นรูปแบบเฉพาะของตนเอง แต่สิ่งหนึ่งที่มีลักษณะร่วมกัน ก็คือ อารยธรรมส่วนใหญ่เกิดขึ้นโดยได้รับแรงกระตุ้นจากอารยธรรมที่เก่าแก่กว่า หรือเจริญกว่า ดังเช่น อารยธรรมอียิปต์โบราณ ซึ่งได้รับอิทธิพลจากอารยธรรม เมโสโปเตเมียในช่วงระยะหนึ่ง

สรุปโดยภาพรวม อารยธรรม หมายถึง องค์ประกอบต่าง ๆ ที่ก่อเกิดความเจริญในสังคมนั้น เช่น การศึกษา การเมือง การค้า ศิลปกรรม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ที่มีความเกี่ยวเนื่องกันในสังคม แม้ว่าจะทำให้สังคมดีขึ้นหรือแย่ลงก็ตาม โดยมุ่งเน้นให้เห็นถึงเหตุปัจจัยในการเกิดและการล่มสลายของอารยธรรมนั้น รวมถึงอิทธิพลของอารยธรรมนั้นต่ออารยธรรมอื่น ๆ

ยุคล่าอาณานิคมของชาติตะวันตก

ยุคล่าอาณานิคมของชาติตะวันตกที่เกิดในดินแดนภูมิภาคเอเชียตะวันออกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เริ่มราวคริสต์ศตวรรษที่ 15 การแข่งขันของลัทธิล่าอาณานิคมรุนแรงมากขึ้น หลายประเทศของยุโรป เช่น โปรตุเกส สเปน ฮอลันดา อังกฤษ ฝรั่งเศส ต่างแสวงหาดินแดนจักรวรรดินิยมในเอเชียมาครอบครอง เพื่ออำนาจของตนในการเข้าควบคุมหรือมีอำนาจบังคับบัญชาการด้านการเมือง การพาณิชย์ และวัฒนธรรม ดินแดนอุษาคเนย์ หรือเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือเอเชียอาคเนย์ เป็นอนุภูมิภาคของทวีปเอเชีย ประกอบด้วยประเทศต่าง ๆ อาณาเขตทางทิศเหนือติดจีน ทิศตะวันตกติดอินเดีย ทิศตะวันออกติดปาปัวนิวกินี และทิศใต้ติดออสเตรเลีย เอเชียตะวันออกเฉียงใต้แบ่งตามภาคภูมิศาสตร์เป็น 2 ภาค ได้แก่ ภาคแรก คือ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้แผ่นดินใหญ่หรืออินโดจีน ประกอบด้วย กัมพูชา ลาว พม่า เวียดนาม มาเลเซียตะวันตก และไทย ภาคสอง คือเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แถบมหาสมุทรอินเดียและ

แปซิฟิค ประกอบด้วย บรูไน มาเลเซียตะวันออก ติมอร์ - เลสเต อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และสิงคโปร์

ฉะนั้น ตั้งแต่ยุคล่าอาณานิคมช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 (สงครามโลกครั้งที่ 2 เกิด พ.ศ. 2482-2488) ดินแดนแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ประชาคมอาเซียน 10 ประเทศในปัจจุบัน) ตกเป็นเมืองขึ้นหรืออาณานิคมของชาติตะวันตก ดังนี้

1. อินโดนีเซีย เป็นอาณานิคมของประเทศเนเธอแลนด์ (ฮอลันดา)
2. ฟิลิปปินส์ เป็นอาณานิคมของสเปน ต่อด้วยสหรัฐอเมริกา
3. มาเลเซีย เป็นอาณานิคมของประเทศอังกฤษ
4. สิงคโปร์ เป็นอาณานิคมของอังกฤษ
5. บรูไน เป็นอาณานิคมของอังกฤษ
6. เมียนมาร์ (พม่า) เป็นอาณานิคมของอังกฤษ
7. เวียดนาม เป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส
8. ลาว เป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส
9. กัมพูชา เป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส
10. ไทย ไม่ตกเป็นอาณานิคมของชาวตะวันตกชาติใด

ต่อไปนี้จะกล่าวเฉพาะอารยธรรมในอาณานิคมของชาติฝรั่งเศสในดินแดนสำคัญของประเทศเวียดนาม และอิทธิพลในประเทศไทย

ประเทศเวียดนาม (Vietnam)

ประเทศอินเดียเป็นดินแดนที่อังกฤษและฝรั่งเศสหมายปองแข่งขันช่วงชิงกัน ในปี พ.ศ. 2420 อังกฤษก็ยึดครองอินเดียได้อย่างจริงจัง ทำให้ฝรั่งเศสจำเป็นต้องหาเป้าหมายแผ่นดินใหม่ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นดินแดนที่น่าแสวงหาผลประโยชน์ในการค้าขาย ขยายอำนาจ เศรษฐกิจ และเหตุผลทางด้านการเผยแผ่คริสต์ศาสนานิกายโรมันคาทอลิก ซึ่งฝรั่งเศสต้องการเผยแพร่อารยธรรมของฝรั่งเศสด้วย

ประเทศเวียดนาม กัมพูชา ลาว คือเป้าหมายของฝรั่งเศส โดยหวังว่าจะใช้เวียดนามเป็นทางผ่านเข้าไปยังตอนใต้ของจีน ดินแดนทั้งสามประเทศนี้ในยุคล่าอาณานิคม ฝรั่งเศสจะเรียก สหพันธ์อินโดจีน ซึ่งเป็นดินแดนที่ตนยึดครองไว้ สำหรับเวียดนามถือว่าเป็นแหล่ง อู่ข้าวอู่น้ำด้านผลิตผลทางการเกษตรให้ฝรั่งเศสในแถบนี้ กองกำลังฝรั่งเศสได้บุกโจมตีดินแดนเวียดนามในสมัยพระเจ้านโปเลียนที่ 3 ของฝรั่งเศส และสมัยพระเจ้าตื๊อดึ๊ก ของเวียดนาม จนสามารถยึดเวียดนามได้และเวียดนามตกเป็นของชาวฝรั่งเศสตั้งแต่ พ.ศ. 2426 เพื่อให้ง่ายต่อการปกครองเวียดนาม ฝรั่งเศสได้แบ่งการปกครองออกเป็น 3 แคว้น คือ แคว้นตังเกี๋ยอยู่ทางตอนเหนือ แคว้นอันนัมอยู่ทางตอนกลาง และแคว้นโคชินไชนาอยู่ทางตอนใต้ และฝรั่งเศสได้เปลี่ยนระบบการศึกษา วัฒนธรรม ภาษา และขนมธรรมเนียมเดิมให้เป็นแบบฝรั่งเศสเสียเป็นส่วนใหญ่

Nootjarin Jitchai (2556) ได้กล่าวไว้ตอนหนึ่งในส่วนสรุปของบทความในเว็บไซต์ เมื่อวันอาทิตย์ที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2556 เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในเวียดนามในยุคการปกครองของฝรั่งเศส ดังนี้

การเข้ามาของระบอบอาณานิคมฝรั่งเศสในดินแดนเวียดนามได้ก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านวิถีชีวิต ไปจนกระทั่งในระดับความคิดของชาวเวียดนาม ในระหว่างที่เวียดนามตกอยู่ภายใต้การปกครองของฝรั่งเศส ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาในหลาย ๆ ด้าน เช่น ด้านการเมืองการปกครอง ด้านเศรษฐกิจ ด้านการศึกษา ด้านสังคมและวัฒนธรรม ในด้านการเมืองการปกครองนั้นฝรั่งเศสได้เข้ามาจัดระเบียบการปกครองในลักษณะของสหพันธ์อินโดจีนที่ได้รวบรวมเอากัมพูชาและลาวเข้าไว้ด้วย ในด้านเศรษฐกิจนั้นฝรั่งเศสได้แสวงหาผลประโยชน์ในดินแดนเวียดนามโดยเข้ามาเปลี่ยนแปลงระบบการถือครองที่ดิน ซึ่งทำให้ที่ดินส่วนใหญ่ถูกครอบครองโดยชาวฝรั่งเศส และการผลิตข้าวเพื่อการส่งออกนี้ก็ทำให้วิถีชีวิตของชาวนาเวียดนามเปลี่ยนแปลงไปด้วย ในด้านการศึกษาฝรั่งเศสได้ประดิษฐ์ภาษาเวียดนามที่ใช้อักษรโรมัน ที่เรียกว่า อักษรกว๊วกหงือ ขึ้นมาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อให้ง่ายต่อการใช้ภาษาสื่อสาร ซึ่งเดิมเป็นภาษาฮ้านที่ทำให้เขียนช้าและยากต่อการเรียนรู้ ส่วนในด้านสังคมและวัฒนธรรม การได้รับการศึกษา

แบบใหม่ และการเผยแพร่วัฒนธรรมฝรั่งเศส เป็นความพยายามกลืนวัฒนธรรมและครอบงำความเป็นชาติของเวียดนาม เพื่อที่จะได้ง่ายต่อการปกครองเวียดนาม นอกจากนี้ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมเมืองสมัยใหม่

ด้านการศึกษาฝรั่งเศสได้เข้ามาเปลี่ยนแปลงค่อนข้างมาก ดังบทความที่ พุทธศักดิ์ แวงสูงเนิน (2556) กล่าวไว้ในเว็บไซต์ตอนหนึ่ง ดังนี้

ฝรั่งเศสได้จัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดข้าราชการสำหรับชาวพื้นเมืองฮานอย เพื่อฝึกหัดข้าราชการเวียดนามที่จะส่งไปทำงานในระดับอำเภอและตำบล โดยเกณฑ์ครูมาจากลูกหลานของข้าราชการเวียดนามรุ่นเก่าที่ร่วมมือกับฝรั่งเศส ต่อมาโรงเรียนดังกล่าวเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนข้าราชการ โดยผู้ที่จบการศึกษามาจากโรงเรียนดังกล่าวจะได้รับแต่งตั้งให้เป็นข้าราชการทันที นอกจากจะจัดโรงเรียนข้าราชการเพื่อฝึกชาวเวียดนามแล้วฝรั่งเศสยังค่อย ๆ เลิกการศึกษาตามแบบจารีตโดยเฉพาะการเลิกสอนภาษาฮ้านและความรู้ขงจื๊อ แล้วเปิดสอนวิชาใหม่ ๆ ตามแบบฝรั่งเศสโดยใช้ภาษาฝรั่งเศสและภาษากว๊วกหงือ นโยบายดังกล่าวเริ่มใช้ในโคชินจีนเป็นแห่งแรก เพราะทำได้สะดวกกว่าที่อื่นเนื่องจากภาคใต้เป็นอาณานิคมโดยตรง มีการจัดตั้งโรงเรียนกฎหมายและการปกครองแบบตะวันตก โรงเรียนดังกล่าวทำให้ ชาวเวียดนามที่มีความรู้แบบจารีต (ภาษาฮ้าน - ตำราขงจื๊อ) ไม่สามารถเข้าเรียนได้อีกต่อไป แต่เปิดโอกาสให้คนเวียดนามที่รู้ภาษาฝรั่งเศสดีเท่านั้นที่จะสามารถสอบผ่านเข้าไปเรียนได้ หลักสูตรของโรงเรียนกฎหมายและการปกครองใช้เวลาเรียน 3 ปี จึงจะสำเร็จการศึกษา

การที่ฝรั่งเศสเข้ามาเปลี่ยนแปลงและครอบครองเวียดนามทำให้เกิดขบวนการที่เรียกว่า เวียดมินห์ หรือสันนิบาตเพื่อเอกราชเวียดนาม คือ ขบวนการทางการเมือง โดยมีจุดประสงค์เพื่อปลดปล่อยเวียดนามออกจากการปกครองของฝรั่งเศส จัดตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2484 โดยมี โฮจิมินห์ เป็นผู้นำ (โฮจิมินห์ เคยเป็นพ่อครัวในประเทศฝรั่งเศส ประเทศซึ่งเป็นเจ้าอาณานิคมของเวียดนามในขณะนั้น และได้ศึกษาเรียนต่อที่นั่น ต่อมาก็ได้ย้ายจากฝรั่งเศสไปสหรัฐอเมริกาและอังกฤษตามลำดับ หลังจากนั้นได้เข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์จีน เมื่อรัฐบาลก๊กมินตั๋งของเจียงไคเช็คเริ่มทำการปราบปราม

คอมมิวนิสต์นั้น เขาก็ได้หลบหนีจากจีนมายังจังหวัดนครพนม ประเทศไทย โดยได้บวชเป็นพระภิกษุทำการสอนลัทธิคอมมิวนิสต์ให้ชาวไทยอีกด้วย) ขบวนการเวียดมินห์พยายามสู้รบขับไล่จักรวรรดิญี่ปุ่นสำเร็จ โฮจิมินห์ จึงจัดตั้งรัฐบาลชั่วคราวขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2488 ต่อมาในวันที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ. 2497 ฝ่ายเวียดมินห์ได้รับชัยชนะเหนือฝรั่งเศสในยุทธการสู้รบที่เดียนเบียนฟู ฝรั่งเศสกับเวียดนามก็ได้ทำสัญญาสงบศึกที่กรุงเจนีวา เรียกว่า อนุสัญญาเจนีวา มีสาระสำคัญคือ ให้แบ่งเวียดนามออกเป็น 2 ส่วน คือ เวียดนามเหนือ และเวียดนามใต้ โดยใช้เส้นรุ้งที่ 17 เหนือ ผ่านเมืองกว๋างจิ ตามแนวแม่น้ำเบ๊นหายเป็นเส้นแบ่งเขตแดน และให้เวียดนามเหนือ เวียดนามใต้ ลาวและกัมพูชา ซึ่งเคยรวมเป็นอินโดจีนของฝรั่งเศสตั้งแต่ปี พ.ศ. 2468 แยกออกเป็นรัฐอิสระพ้นจากการปกครองของฝรั่งเศส พื้นที่บริเวณเส้นรุ้ง 17 องศาเหนือ มีเขตแดนปลอดทหารด้านละไม่เกิน 5 กิโลเมตร

หลังจากฝรั่งเศสทำสงครามบุกยึดเวียดนามได้สำเร็จไม่นาน ก็ถึงยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 หรือที่เรียกว่า ยุคสงครามเย็น (พ.ศ. 2489-2534) ดินแดนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นดินแดนเผชิญหน้ากันระหว่างมหาอำนาจ 2 ฝ่าย ระหว่างโลกเสรีประชาธิปไตย ซึ่งมีสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำ และโลกคอมมิวนิสต์ ซึ่งมีสหภาพโซเวียตเป็นผู้นำ จนนำไปสู่สงครามเวียดนามที่เกิดขึ้นระหว่าง ค.ศ. 2500-2518

สงครามเวียดนาม หรือ สงครามอินโดจีนครั้งที่ 2 หรือที่ชาวเวียดนามรู้จักกันในชื่อ สงครามอเมริกา เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งของสงครามตัวแทน เกิดขึ้นสืบเนื่องจากการเรียกร้องเอกราชของขบวนการสันนิบาตเพื่อเอกราชเวียดนาม โดยเวียดมินห์ต่อต้านอำนาจของจักรวรรดินิยมเดิม คือ ฝรั่งเศส ต่อมาเมื่อฝรั่งเศสแพ้ในสงครามเดียนเบียนฟู และได้ถอนทหารตามอนุสัญญาเจนีวา สหรัฐอเมริกาก็เข้ามาแทนที่และสนับสนุนเวียดนามใต้ความขัดแย้ง จึงกลายเป็นสงครามตัวแทนในช่วงสงครามเย็น ระหว่างกองกำลังเวียดนามใต้นิยมประชาธิปไตยที่มีสหรัฐสนับสนุนกับกองกำลังนิยมเวียดนามเหนือนิยม ลัทธิคอมมิวนิสต์ที่มีสหภาพโซเวียตหนุนหลัง

สาเหตุสำคัญที่สหรัฐอเมริกาเข้าแทรกแซงเวียดนามจนเกิดสงคราม อเมริกา ก็เพราะปัญหาการเลือกตั้งประธานาธิบดีและการรวมชาติเวียดนาม เพราะเกรงว่าชาวเวียดนามจะเลือกโฮจิมินห์ ซึ่งเป็นวีรบุรุษกู้ชาติเวียดนาม อีกทั้งเวียดนามมีวิถีชีวิตต่างกันและนิยมแนวคิดทางการเมืองไม่ตรงกัน เวียดนามเหนือส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรยากจน เสียเปรียบเจ้าของที่ดิน จึงนิยมคอมมิวนิสต์ ทั้งยังได้รับความช่วยเหลือจากสหภาพโซเวียตและจีนคอมมิวนิสต์ ตั้งแต่รบกับฝรั่งเศส สิ่งที่สำคัญ คือ ความนิยมในตัววีรบุรุษ ผู้นำขบวนการชาตินิยมคือ โฮจิมินห์ หากมีการเลือกตั้งประชาชนทั่วไปมีแนวโน้มจะเลือกโฮจิมินห์ วีรบุรุษของตน โดยไม่สนใจลัทธิการเมือง สหรัฐจึงเข้ามาสนับสนุนเวียดนามใต้แทนฝรั่งเศส เพื่อสกัดกั้นไม่ให้มีการเลือกตั้งทั่วไป เพราะเกรงว่าผู้นิยมคอมมิวนิสต์จะได้ชัยชนะและทำให้เวียดนามเป็นคอมมิวนิสต์ การยกเลิกการเลือกตั้งประธานาธิบดีทำให้เวียดนามเหนือประกาศสงครามกับเวียดนามใต้อีกครั้ง เพื่อใช้กำลังรวมเวียดนามเป็นประเทศเดียวกัน สหรัฐมีความเชื่อทฤษฎีโดมิโน คือ เมื่อชาติหนึ่งเป็นคอมมิวนิสต์ ชาติที่อยู่ใกล้เคียงจะถูกคุกคามและตกอยู่ในอิทธิพลคอมมิวนิสต์ด้วย เช่นเดียวกับสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นในยุโรปตะวันออก จึงเข้ามาปกป้องประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มิให้เป็นไปตามนโยบายวาทะทรูแมนและแผนการมาร์แชล จึงเกิดเป็นสงครามตัวแทนสมัยสงครามเย็นที่เกิดขึ้นในประเทศเวียดนาม ลาวและกัมพูชาตั้งแต่เดือนธันวาคม 2498

จากเหตุการณ์ที่กล่าวข้างต้นทำให้เกิด เวียดกง หรือแนวร่วมปลดปล่อยแห่งชาติเวียดนามใต้ เป็นแนวร่วมประชาชนคอมมิวนิสต์เวียดนามใต้ที่ติดอาวุธเบาซึ่งมีเวียดนามเหนือสั่งการสู้รบในสงครามกองโจร เวียดกงได้รับชัยชนะอย่างงดงามในปี พ.ศ. 2506 เมื่อสามารถสร้างความสูญเสียอย่างมากต่อทหารเวียดนามใต้ เวียดกงยังมีส่วนร่วมสำคัญต่อปฏิบัติการรุก โดยเข้าโจมตีอำเภอและเมืองต่าง ๆ ของเวียดนามใต้ เมื่อต้นปี พ.ศ. 2511 ในเวลาต่อมากองทัพประชาชนเวียดนามเหนือ ได้เข้ามามีบทบาทแทนที่เวียดกง จนสิ้นสุดสงครามในปี พ.ศ. 2518 เวียดนามรวมตัวกันได้เป็นหนึ่งเดียว เวียดกงจึงลดบทบาทลง

โดยหลังสงครามทหารเวียดกงที่เหลือได้ถูกรวมเข้ากับกองทัพประชาชนเวียดนามในที่สุด

เวลาประมาณ 10.30 น. สายการบินนกแอร์จากสนามบินดอนเมืองกรุงเทพฯ นำสมาชิก 55 ชีวิตจากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร บินร่อนลงแตะพื้นสนามบิน Tan Son Nhat ในดินแดนเวียดนามใต้ แห่งเมืองไซ่ง่อน

เมืองไซ่ง่อน เป็นเมืองใหญ่ที่สุดของประเทศเวียดนาม ตั้งอยู่บริเวณสามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขง ถือว่าเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของเวียดนาม ในอดีตเคยเป็นเมืองในการปกครองของเขมรมาก่อน ต่อมาเมื่อแยกเป็นประเทศเวียดนาม ไซ่ง่อนจึงมีฐานะเป็นเมืองหลวงของเวียดนามใต้ เมื่อเวียดนามเหนือยึดได้จึงเปลี่ยนชื่อเป็น นครโฮจิมินห์ ตามชื่อผู้นำเวียดมินห์ คือ โฮจิมินห์ ฉะนั้นเมืองไซ่ง่อนจึงเป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์เก่าแก่ยาวนานมากที่สุดของเวียดนาม ตั้งแต่ก่อนถึงอิทธิพลในยุคการล่าอาณานิคมของชาวจีนและฝรั่งเศส เวียดนามใต้แตกต่างจากส่วนอื่นของประเทศเวียดนามและมีเอกลักษณ์เป็นของตัวเอง ตั้งแต่เริ่มแรก ไซ่ง่อนได้รับอิทธิพลจากประเทศจีนทั้งเรื่องภาษา ลัทธิขงจื้อ และสถาปัตยกรรมแบบจีน ซึ่งทั้งหมดได้ปรากฏเป็นหลักฐานแสดงถึงการเข้ามาของชาวจีน อย่างไรก็ตามชาวเวียดนามไม่ได้ต้อนรับจีนอย่างเต็มใจนัก พวกเขาได้ใช้ความพยายามอย่างมากในการขับไล่พวกจีนออกไปจนฝรั่งเศสเข้ามายึดครองอย่างจริงจัง และไซ่ง่อนก็เป็นของฝรั่งเศสตั้งแต่เวียดนามเจรจาตกลงทำสัญญาสันติภาพกับฝรั่งเศสในปีพ.ศ. 2405 เรียกว่า สนธิสัญญาไซ่ง่อน (Franco - Uiel Treaty) มีสาระสำคัญ ในข้อที่ 1 ได้แก่ เวียดนามยกไซ่ง่อน เบียนหัว เยียดินห์ มีโท และหมู่เกาะปูโล คอนเดอร์ ให้กับฝรั่งเศส ด้วยเหตุนี้เมืองไซ่ง่อน จึงเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจและการปกครองของภาคใต้ เริ่มเปลี่ยนจากเมืองเล็ก ๆ เงียบ ๆ มาเป็นเมืองสมัยใหม่ รัฐบาลอาณานิคมได้จัดการวางผังเมืองตามแบบฝรั่งเศส มีการก่อสร้างอาคารและตัดถนนตามแบบฝรั่งเศส และก็ยังมีชาวยุโรป ชาติอื่น ๆ เข้ามาตั้งรกรากทำมาหากินในไซ่ง่อน ส่วนชาวเวียดนามที่จบการศึกษาจากโรงเรียนในระบบใหม่จำนวนมากก็เข้าทำงานให้กับรัฐบาลหรือธุรกิจในด้านเศรษฐกิจฝรั่งเศสได้พัฒนาการปลูกข้าวโดยมี

จุดประสงค์เพื่อการส่งออกรวมทั้งยังทำกิจกรรมเศรษฐกิจด้านอื่น ๆ เช่น การทำสวนยางพาราหรือพืชเศรษฐกิจอื่น ๆ เช่น กาแฟ การทำเหมืองแร่ในภาคเหนือ การทำธุรกิจการเงิน การธนาคาร และการขนส่งสินค้า เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้ทำให้สภาพสังคมแบบจารีตในเวียดนามได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก

สิ่งที่ผู้เขียนเห็นอารยธรรมอิทธิพลของฝรั่งเศสในไซ่ง่อนนั้นยังมีมากพอสมควร และหากใครได้ไป 10 ประเทศสมาคมอาเซียน จะสังเกตเห็นอิทธิพลของประเทศนักล่าอาณานิคมของอังกฤษและฝรั่งเศสในเรื่องพวงมาลัยรถยนต์และการขับรถบนถนนที่ใช้เลนต่างกัน เช่น

ประเทศเวียดนาม	พวงมาลัยซ้าย	ขับเลนขวา
ประเทศเมียนมาร์	พวงมาลัยซ้าย	ขับเลนขวา
ประเทศลาว	พวงมาลัยซ้าย	ขับเลนขวา
ประเทศกัมพูชา	พวงมาลัยซ้าย	ขับเลนขวา
ประเทศฟิลิปปินส์	พวงมาลัยซ้าย	ขับเลนขวา
ประเทศไทย	พวงมาลัยขวา	ขับเลนซ้าย
ประเทศมาเลเซีย	พวงมาลัยขวา	ขับเลนซ้าย
ประเทศสิงคโปร์	พวงมาลัยขวา	ขับเลนซ้าย
ประเทศบรูไน	พวงมาลัยขวา	ขับเลนซ้าย
ประเทศอินโดนีเซีย	พวงมาลัยขวา	ขับเลนซ้าย

หมายเหตุ พวงมาลัยซ้าย ขับเลนขวา รับอารยธรรมประเทศฝรั่งเศส ส่วนพวงมาลัยขวา ขับเลนซ้าย รับอารยธรรมประเทศอังกฤษ ส่วนประเทศเมียนมาร์ (พม่า) แม้จะขับเลนขวา แต่รถยนต์ส่วนใหญ่กว่า 90 เปอร์เซ็นต์ เป็นรถยนต์มือสองที่นำเข้าจากญี่ปุ่น พวงมาลัยจึงอยู่ด้านขวาเหมือนประเทศไทย แต่ขับเลนขวา จึงพอสรุปได้ว่า ประเทศในอาเซียนทั้งหมด 10 ประเทศ ขับรถเลนซ้าย 5 ประเทศ และขับรถเลนขวา 5 ประเทศ

วันแรกในไซ่ง่อน 30/ กรกฎาคม/ 2559

หลังจากเครื่องลงที่สนามบินในไซ่ง่อนแล้ว บริษัททัวร์พาคณะไปรับประทานอาหารมื้อแรกของเวียดนามใต้ ในลักษณะบุฟเฟ่ต์ สมาชิกคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 55 คน ต่างลิ้มรสชาติอาหารกันยกใหญ่ และที่แปลกอย่างมากก็คือ อาหารลักษณะเหมือนไข่เป็ดต้ม ต่างคนต่างหยิบมาลองลิ้ม ที่ไหนได้กลับเป็นไข่ที่ฟักยังเป็นตัวอ่อน ๆ อยู่แล้วนำมาต้มกิน บางแห่งเรียกว่า ไข่ข้าว จะมีตัวอ่อนเล็ก ๆ อยู่ภายในไข่ที่ต้มนั้น ซึ่งหลายคนหยิบมาไว้ในจานกลับเปลี่ยนใจไม่กิน แต่ที่นี่เขาชอบถือเป็นอาหารยอดนิยมจริง ๆ

ทัศนศึกษา สถานที่แรกแห่งความประทับใจในการเข้าชม ก็คือ พิพิธภัณฑ์สงครามเวียดนาม หรือ สงครามอินโดจีน ครั้งที่ 2 หรือที่ชาวเวียดนามรู้จักกันในชื่อ สงครามอเมริกา

พิพิธภัณฑ์สงคราม พิพิธภัณฑ์แห่งนี้เดิมทีชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า “The House for Displaying War Crimes of American Imperialism and the Puppet Government of South Vietnam” ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น “War Remnants Museum” โดยเปิดครั้งแรกเมื่อวันที่ 4 กันยายน พ.ศ. 2518 ในพื้นที่แคบและที่จัดแสดงเป็นบ้านหลังเล็กหลังคามุงกระเบื้อง ต่อมาปี พ.ศ. 2545 รัฐและทางการนครโฮจิมินห์ได้ลงทุนก่อสร้างเป็นพิพิธภัณฑ์ที่โอโถงสวยงามดังปัจจุบัน ภายนอกอาคารพิพิธภัณฑ์ จัดแสดงซากชิ้นส่วนอาวุธสงคราม ไม่ว่าจะเป็นรถถัง เฮลิคอปเตอร์ เครื่องบิน ระเบิด ของกองทัพอเมริกัน ที่ฝ่ายเวียดกงยึดมาได้ ภายในอาคารได้เก็บรักษาสิ่งของวัตถุ เอกสาร ภาพถ่ายและภาพยนตร์กว่า 20,000 ชิ้น ภาพถ่ายวิถีชีวิตของชาวเวียดนาม การสงคราม การต่อต้านสงคราม และการใช้อาวุธเคมี ฯลฯ ซึ่งได้กลายเป็นจุดนัดพบของนักท่องเที่ยวเพื่อค้นคว้าประวัติศาสตร์จากเอกสารและสิ่งของวัตถุที่มีค่า ที่เกี่ยวกับความโหดร้ายและโทษกรรมของทหารอเมริกันและทหารของรัฐบาลไซ่ง่อนสมัยนั้น

ภาพที่ 1 ภายนอกพิพิธภัณฑ์สงคราม แสดงเครื่องบิน รถถัง ยุทโธปกรณ์ต่าง ๆ

ที่มา (ภาพถ่ายโดย มัย ตะติยะ, 2559)

ภาพที่ 2 ภายนอกพิพิธภัณฑ์สงคราม ชาวคณะทัศรศึกษาฟังการบรรยาย

ที่มา (ภาพถ่ายโดย มัย ตะติยะ, 2559)

ชมทัศนียภาพสองฝั่งแม่น้ำไซ่ง่อน บริษัททัวร์พาไปภัตตาคารบนเรือ 3 ชั้นขนาดใหญ่ บรรจุแขกผู้มารับประทานอาหารทั้งต่างชาติและชาวเวียดนาม ได้ประมาณ 700 ที่นั่ง ขณะรับประทานอาหารเรือก็แล่นไปตามลำน้ำไซ่ง่อน ในยามค่ำคืนสามารถมองเห็นความงามของตึกและอาคารต่าง ๆ สองฝั่งกับไฟแสงสี

ที่หลากหลาย บนเรือมีดนตรีบรรเลง และการแสดงโชว์ความสามารถพิเศษในชุดต่าง ๆ นับว่าประทับใจไม่แพ้บรรยากาศการล่องเรือแม่น้ำเจ้าพระยาในยามค่ำคืนที่กรุงเทพฯ ประเทศไทย การล่องเรือของไทยส่วนใหญ่ไม่มีแสดงโชว์ความสามารถบนเรือ

ภาพที่ 3 อาหารค่ำล่องเรือบทภัตตาคาร ชมบรรยากาศสองฝั่งของแม่น้ำไซ่ง่อน

ที่มา (ภาพถ่ายโดย มัย ตะติยะ, 2559)

ภาพที่ 4 การแสดงโชว์ความสามารถบนภัตตาคารล่องเรือแม่น้ำไซ่ง่อน

ที่มา (ภาพถ่ายโดย มัย ตะติยะ, 2559)

วันที่สองในไซ่ง่อน 31/ กรกฎาคม/ 2559

หลังจากรับประทานอาหารเช้าที่โรงแรมเป็นที่เรียบร้อย บริษัททัวร์นำคณะทัศนศึกษา 55 ชีวิต นั่งรถบัสปรับอากาศ 2 คัน มุ่งหน้าออกจากไซ่ง่อนไปไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือสู่อุโมงค์กู่จี

อุโมงค์กู่จี (Cu Chi Tunnels) อยู่ในพื้นที่อำเภอกู่จี อยู่ห่างจากเมืองไซ่ง่อนประมาณ 70 กิโลเมตร อุโมงค์กู่จีถูกขุดขึ้นในระหว่างการฝึกสงครามอินโดจีน และการทำสงครามกับกองทัพอเมริกา เป็นอุโมงค์ของชาวเวียดกงที่ขนาดพอดีกับตัว มีความยาวถึง 121 กิโลเมตร และมีเส้นทางทะลุไปยังแม่น้ำไซ่ง่อนอีกด้วย คนสามารถอยู่อาศัยได้ถึง 80,000 คน มีทั้งระบบการสื่อสาร โรงพยาบาล แหล่งเก็บตุนอาหาร คลินิก ห้องพัก ห้องครัว คลังสินค้า สำนักงาน และมีระบบการระบายอากาศจากสถานที่ตั้งของพุ่มไม้และจอมปลวก โดยใช้ลำไผ่เป็นท่อระบายอากาศเข้าออก นับว่าเป็นฐานปฏิบัติการของเวียดกงในการซุ่มโจมตีกองกำลังทหารอเมริกาและพันธมิตร ด้วยอุโมงค์กู่จีนี้ทำให้ทหารเวียดนามได้รับชัยชนะในการรบกับทหารอเมริกา ที่ปัจจุบันตอนนี้เปลี่ยนมาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของเวียดนามใต้ นับว่าเป็นอีกหนึ่งไฮไลท์ของการเที่ยวเมืองไซ่ง่อน การมาที่อุโมงค์กู่จีแห่งนี้ก็เสมือนกับการได้ย้อนกลับไปดูวิถีชีวิตของทหารเวียดนามที่ต้องใช้ชีวิตอยู่ภายในอุโมงค์แคบ ๆ แห่งนี้เมื่อยามเกิดสงครามและทำศึกสงคราม

วิดิทัศน์ คณะทัศนศึกษาชมวิดีทัศน์สงครามเวียดนาม ณ ระดับชั้นใต้ดิน ที่อุโมงค์กู่จี

ที่มา (ภาพถ่ายโดย มัย ตะติยะ, 2559)

ภาพที่ 6 บุคลากรคณะทัศนศึกษาทดลองลงไปในอุโมงค์กู่จี

ที่มา (ภาพถ่ายโดย มัย ตะติยะ, 2559)

สิ่งที่สมาชิกทัศนศึกษา ศึกษาดูงาน คณะทัศนศึกษานี้กล่าวขานกันมากก็คือสิ่งก่อสร้างสถาปัตยกรรมที่รับอารยธรรมของชาติฝรั่งเศส ซึ่งสมาชิกคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร สงสัยว่าในประเทศไทยมีหรือไม่ บางคนเข้าใจว่าอาจไม่มีเพราะประเทศไทยไม่เคยตกเป็นอาณานิคมของชาติใดในทางปฏิบัติ

สถาปัตยกรรมโกธิค (Gothic architecture) เป็นลักษณะสถาปัตยกรรมที่รุ่งเรืองในช่วงกลางสมัยกลางถึงปลายสมัยกลาง โดยวิวัฒนาการมาจากสถาปัตยกรรมโรมาเนสก์และตามด้วยสถาปัตยกรรมสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยา สถาปัตยกรรมโกธิคเกิดขึ้นระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 12 ถึง 16 โดยเริ่มขึ้นในประเทศฝรั่งเศสก่อนที่จะเผยแพร่ไปยังประเทศอังกฤษ และต่อไปยังทวีปยุโรปโดยทั่วไป

สถาปัตยกรรมโกธิคเริ่มขึ้นในฝรั่งเศสในคริสต์ศตวรรษที่ 12 และรุ่งเรืองต่อมาจนถึงคริสต์ศตวรรษที่ 16 ในระยะแรก สถาปัตยกรรมทรงนี้เรียกกันว่า “แบบฝรั่งเศส” (Opus Francigenum) คำว่า “โกธิค” มาเริ่มใช้กันในตอนปลายยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาในทางที่เป็นการหมิ่นลักษณะสถาปัตยกรรม ลักษณะเด่นของสถาปัตยกรรมแบบโกธิคที่เป็นที่รู้จักกันดีคือการใช้โค้งแหลม เพดานสัน และค้ำยันแบบปีก (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2558) ซึ่งมีลักษณะเด่นโดยรวม ดังนี้

1) ลักษณะโปร่งบาง ดูไม่หนาและมืดทึบเหมือนศิลปะแบบโรมาเนสก์ และดูอ่อนช้อยมากกว่าด้วย

2) มีผนังเปิดกว้าง มีส่วนสูงเด่นเป็นพิเศษและมีแบบที่ออกมา เป็นลายเส้นอันซับซ้อนทุกส่วนล้วนประกอบเข้าด้วยกันเป็นสัญลักษณ์นิยมทางศาสนา

3) โครงสร้างทรงสูง มียอดหอคอยรูปทรงแหลมอยู่ข้างบน ทำให้ตัวอาคารมีรูปร่างสูงระหงขึ้นสู่เพดาน หรือมีลักษณะโปร่งบางและแลดูอ่อนช้อย

4) โครงสร้างหลังคาเป็นโค้งแหลม

5) วิวัฒนาการมีการใช้ค้ำยัน (Buttress) ที่ทำด้วยอิฐปูนไว้ค้ำยันจากภายนอกและการใช้เสาหิน (Column) เพื่อรองรับน้ำหนักของหลังคาช่วยทำให้น้ำหนักของหลังคากระจายไปทั่วโครงสร้างของตัวอาคาร

6) ประตูหน้าต่างเปลี่ยนจากโค้งกลมขนาดเล็กเป็นโค้งแหลมขนาดกว้างที่แสงสว่างสามารถลอดผ่านได้

7) ตามบนกำแพงมีการประดับด้วยกระจกสี (Stained Glass) ขนาดใหญ่ด้วยสีสันงดงาม

สรุปได้ว่า สถาปัตยกรรมโกธิค นิยมสร้างให้มีรูปทรงสูงชะลูดมีส่วนบนเป็นยอดแหลม วิศวกรต้องคำนวณน้ำหนักโครงสร้างต่าง ๆ ในการสร้างโดยเฉลี่ยน้ำหนักของหลังคาลงบนเสา และบนผนังต่อมาสถาปัตยกรรมแบบนี้ได้แพร่หลายในยุโรป จนถือว่าเป็นสถาปัตยกรรมประจำชาติฝรั่งเศส

โบสถ์นอร์ทเทอร์ดาม (Notre Dame Cathedral) เป็นสถาปัตยกรรมโกธิคที่เห็นเด่นชัดตั้งอยู่จุดแลนด์มาร์คของเมืองไซ่ง่อนบริเวณที่เรียกว่าเป็นกึ่งกลางของวงเวียนเลยทีเดียว ลักษณะเป็นอาคารสีแดง มีหอระฆังยอดแหลมเป็นคู่ โดยสร้างขึ้นในปี ค.ศ. 1877 ได้รับการออกแบบโดยวิศวกรชาวฝรั่งเศสชื่อ Bourad และใช้เวลาการสร้างถึง 6 ปี โบสถ์นี้ไม่มีการประดับด้วยกระจกสีเหมือนโบสถ์คริสต์ที่อื่น เพราะได้รับความเสียหายจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ด้านหน้าโบสถ์มีรูปปั้นพระแม่มารีขนาดใหญ่สีขาวเด่นเป็นสง่า และมีหอคอยคู่สูง 40 เมตร เป็นเอกลักษณ์ที่งดงามของโบสถ์แห่งนี้ โดยวัสดุทั้งหมดนำเข้าจากประเทศฝรั่งเศส โบสถ์หลังนี้มีความเสียหายในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 เนื่องจากสมัยนั้นกองทัพญี่ปุ่นมายึดครองเวียดนามอยู่ ฝ่ายสัมพันธมิตรมาทิ้งระเบิด พอจบสงครามโลกครั้งที่ 2 ก็เป็นเรื่องของสงครามต่อสู้เพื่อเรียกร้องเอกราชจากฝรั่งเศส และต่อด้วยสงครามเวียดนาม ฉะนั้นโบสถ์จึงได้รับความเสียหายเยอะ โดยเฉพาะส่วนอิฐ จะมีแนวอิฐที่อายุไม่เท่ากัน หรือมีลวดลายแตกต่างกัน บางส่วนจะเป็นอิฐใหม่ แต่ก็ได้มีการบูรณะโดยใช้หลักของยูเนสโก คือ ถ้าเป็นอิฐใหม่จะตีตราว่ามีการผลิตใหม่จากเวียดนามเพื่อให้คนเวียดนามรุ่นหลังได้รู้ ส่วนรูปประทับยืนอยู่ทางด้านหน้าบนแท่นฐานหินกลมคือรูปของพระแม่มารี ซึ่งเป็นพระมารดาของพระเยซูคริสต์ ทำขึ้นเพื่อสำหรับไว้บูชา ซึ่งโบสถ์แห่งนี้ปัจจุบันเป็นที่นิยมของคู่บ่าวสาวที่มงคลสมรสกันหลายคู่จะมาถ่ายรูปเป็นที่ระลึกในแต่ละวัน

ภาพที่ 7 โบสถ์นอร์ทเทอร์ดาม เมืองไซง่อน สถาปัตยกรรมโกธิค อารยธรรมฝรั่งเศส

ที่มา (ภาพถ่ายโดย มัย ตะติยะ, 2559)

ภาพที่ 8 ดร.วิทยา คามุณี กับผู้เขียน ถ่ายด้านหน้าโบสถ์นอร์ทเทอร์ดาม

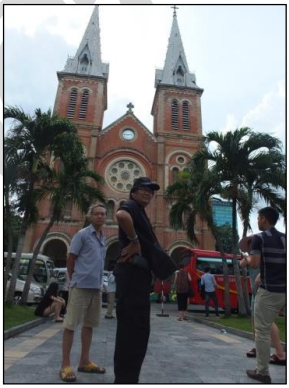

ที่มา (ภาพถ่ายโดย มัย ตะติยะ, 2559)

ที่ทำการไปรษณีย์กลาง (General Post Office) ตั้งอยู่ใกล้ ๆ กับโบสถ์นอร์ทเทอร์ดาม ไปรษณีย์กลางแห่งนี้เป็นอาคารที่สร้างคล้ายกับอาคารแกรนด์พาเลซ ที่อยู่ใจกลางกรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส ด้านหน้าทำเป็นเสาแบบยุโรปและมีวงโค้งรองรับอยู่ ลักษณะของบานหน้าต่างจะสูงแบบฉบับของฝรั่งเศสอีกด้วย ตัวที่ทำการไปรษณีย์จะมีแผ่นหินที่สลักตัวหนังสือเป็นสีทองคือชื่อของบุคคลที่มีส่วนร่วมในการสร้างอาคารต่าง ๆ ในไซ่ง่อนรวมถึงไปรษณีย์แห่งนี้ด้วย โดยสร้างขึ้นในปี ค.ศ. 1896 ออกแบบโดยสถาปนิก ชื่อดังระดับโลก Auguste Henri Vildieu, Alfred Foulhoux และ Gustaf Eiffel โดย Gustaf Eiffel เป็นวิศวกร และสถาปนิกชาวฝรั่งเศสชื่อดังคนหนึ่งของโลก โดยสิ่งก่อสร้างที่เขาสร้างและเป็นที่จดจำของชาวโลกมากที่สุดก็คือ หอไอเฟลในประเทศฝรั่งเศส จนทำให้นักออกแบบมากมายต้องมาศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับการออกแบบตกแต่งอาคารแห่งนี้ ภายในตัวอาคารมีการประดับภาพแผนที่ทางทะเลในอดีต และภาพของอดีตประธานาธิบดี โฮจิมินห์ (บ้านเมือง เข้มข้นครบเครื่อง เรื่องข่าว, 2559)

โรงละครโอเปร่า (Saigon Opera House) ตั้งอยู่ไม่ไกลจากไปรษณีย์กลาง โรงละครแห่งนี้เก่าแก่สไตล์เฟรนช์โคโลเนียลที่งดงามที่สุดตามแบบสถาปัตยกรรมฝรั่งเศสแห่งหนึ่งในไซ่ง่อน เวียดนามใต้ ที่สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2440 โดยสถาปนิกชาวฝรั่งเศส ชื่อ Eugene Ferret สร้างขึ้นเพื่อใช้สำหรับแสดงอุปรากรให้แก่ชนชั้นสูงชาวฝรั่งเศสและชนชั้นสูงชาวเวียดนามที่สวามิภักดิ์แก่ประเทศฝรั่งเศส ในสมัยที่ฝรั่งเศสเข้ายึดครองเวียดนาม โรงละครแห่งนี้มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าโรงละครแห่งเมืองโฮจิมินห์ (Municipal Theatre of Ho Chi Minh City) ปัจจุบันยังคงใช้เป็นสถานที่สำหรับชมการแสดงละครโอเปร่า และคอนเสิร์ตต่าง ๆ

ภาพที่ 9 ที่ทำการไปรษณีอยู่กลาง เมืองไซง่อน สถาปัตยกรรมอารยธรรมฝรั่งเศสในไซง่อน

ที่มา (ภาพถ่ายโดย มัย ตะติยะ, 2559)

ภาพที่ 10 ด้านหน้าโรงละครโอเปร่า สถาปัตยกรรมอารยธรรมฝรั่งเศสในไซง่อน

ที่มา (ภาพถ่ายโดย มัย ตะติยะ, 2559)

ศาลาว่าการเมืองโฮจิมินห์ (Ho Chi Minh City Hall) เป็นจุดสุดท้ายของการเดินทางทัศนศึกษาของวันที่สองในไซ่ง่อน นั่นคือด้านหน้าอาคารเก่าแก่สไตล์เฟรนช์โคโลเนียลที่งดงามสะดุดสายตาตามแบบสถาปัตยกรรมฝรั่งเศส แห่งยุคอาณานิคม ตั้งอยู่ใกล้โรงละครโอเปร่า เป็นตึกสีเหลืองครีม สร้างขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2445-2451 เพื่อใช้เป็นศาลาว่าการเมือง ต่อมาในปี พ.ศ. 2518 ได้ถูกเปลี่ยนเป็นสภาประชาชน แม้จะไม่อนุญาตให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชมด้านในอาคาร แต่ด้านหน้าของอาคารเป็นสวนและลานโล่งสวยงามที่เรียกว่า “จัตุรัสโฮจิมินห์” (Tran Nguyen Hai Statue) มีรูปปั้นของอดีตประธานาธิบดีโฮจิมินห์ตั้งเด่นเป็นสง่างามอยู่ ซึ่งทุกวันจะมีผู้คนชาวต่างชาติและชาวเวียดนามชอบไปถ่ายรูปเป็นที่ระลึก ตรงนี้ถือว่าเป็นจุดศูนย์กลางความเจริญ เป็นย่านการค้าและการท่องเที่ยวของเมืองไซ่ง่อนเลยทีเดียว

ภาพที่ 11 ด้านหน้าศาลาว่าการเมืองโฮจิมินห์ สถาปัตยกรรมอารยธรรมฝรั่งเศสในไซ่ง่อน

ที่มา (ภาพถ่ายโดย มัย ตะติยะ, 2559)

วันที่สามในไซ่ง่อน 1/ สิงหาคม/ 2559

วันนี้จุดมุ่งหมายหลักคือการศึกษาดูงาน หลังจากรับประทานอาหารเช้าที่โรงแรมเป็นที่เรียบร้อย บริษัททัวร์นำคณะทัศนศึกษา 55 ชีวิต นั่งรถบัสนำเที่ยว ปรับอากาศ 2 คัน มุ่งหน้าสู่มหาวิทยาลัยแห่งชาติเวียดนามโฮจิมินห์ซิตี้

มหาวิทยาลัยแห่งชาติเวียดนาม โฮจิมินห์ซิตี้ (Vietnam National University, Ho Chi Minh City: VNU - HCM) ตั้งอยู่ในเมืองไซ่ง่อนหรือโฮจิมินห์ซิตี้ในชื่อใหม่ มหาวิทยาลัยแห่งนี้ นับว่าเป็น 1 ใน 2 มหาวิทยาลัยชั้นนำและใหญ่ที่สุดในประเทศเวียดนาม นั่นก็คือ มหาวิทยาลัยแห่งชาติเวียดนาม ฮานอย (Vietnam National University, Hanoi) มหาวิทยาลัยแห่งนี้คือสถานที่คณะศึกษาดูงานของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์จะเข้าเยี่ยมชมนั่นเอง ประเทศเวียดนามหรือสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม เป็นประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีประชากร 92,549,390 คน ถือเป็นประเทศที่มีประชากรมากที่สุดเป็นอันดับ 13 ของโลก (ข้อมูลเมื่อวันที่ 1 กันยายน 2556 จากแหล่งแผนกประชากร สำนักงานเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ) และเป็นชาติที่น่าสนใจเพราะมีเศรษฐกิจที่เจริญเติบโตอย่างรวดเร็วชาติหนึ่งในยุคนี้ อย่างไรก็ตามระบบสาธารณูปโภคยังไม่พัฒนาเท่าที่ควร ซึ่งก็รวมไปถึงระบบการศึกษาด้วยเช่นกัน ทำให้รัฐบาลของเวียดนามได้วาง Action Plan หรือ PDCA ในการปฏิรูปการศึกษาอย่างเร่งด่วน ในช่วงปี พ.ศ. 2553 - 2555 เพื่อต้องการเพิ่มคุณภาพการศึกษาในด้านต่าง ๆ ให้ก้าวไปพร้อม ๆ กับการพัฒนาอุตสาหกรรม และด้านอื่น ๆ ของประเทศ สำหรับการศึกษาทุกประเทศจำเป็นต้องมีระบบการศึกษา ซึ่งระบบการศึกษา หมายถึง โครงสร้างของการศึกษาที่มีองค์ประกอบ เช่น ระดับชั้น และขั้นตอนของการศึกษา ประเภทของการศึกษา และกระบวนการเรียนการสอน

ปัจจุบันประเทศเวียดนาม ซึ่งเป็น 1 ใน 10 ประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียน เพื่อนบ้านไม่ไกลจากประเทศไทยเลย ซึ่งประเทศเวียดนามได้แบ่งระบบการจัดการศึกษาเป็น 5 ส่วนด้วยกัน ได้แก่

1. การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา (Pre-School Education) ประกอบด้วยการเลี้ยงดูเด็ก สำหรับเด็กอายุ 6 เดือนถึง 3 ปี และอนุบาล สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี

2. การศึกษาสามัญ (5-4-3) ได้แก่

2.1 ระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาภาคบังคับ 5 ปี ชั้น 1-5

2.2 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คือชั้น 6-9

2.3 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คือชั้น 10-12

3. การศึกษาด้านเทคนิคและอาชีพ มีเทียบเคียงทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย

4. การศึกษาระดับอุดมศึกษา แบ่งเป็นระดับอนุปริญญา (Associate degree) และระดับปริญญา

5. การศึกษาต่อเนื่อง เป็นการศึกษาสำหรับประชาชนที่พลาดโอกาสการศึกษาในระบบสายสามัญและสายอาชีพ

สำหรับการศึกษาชั้นสูงของเวียดนามอันได้แก่ การศึกษาในระดับอุดมศึกษานั้น มีรากฐานการศึกษามาจากระบบการศึกษาของฝรั่งเศส สมัยที่เป็นอาณานิคม โดยสถาบันเฉพาะทางและสถาบันการศึกษาชั้นสูงส่วนใหญ่ ช่วงปีพ.ศ. 2443-2488 ได้ถูกพัฒนาขึ้นมาจากระบบแบบฝรั่งเศส จนในปีพ.ศ. 2488 รัฐบาลได้วางนโยบายพัฒนาคุณภาพมหาวิทยาลัย โดยการควบรวมมหาวิทยาลัยหลายแห่งของประเทศ ให้อยู่ในเครือของมหาวิทยาลัยประจำชาติ ที่คนเวียดนามรู้จักกันดี อันได้แก่ “มหาวิทยาลัยแห่งชาติเวียดนาม” (Vietnam National University) ทั้งที่กรุงฮานอย และนครโฮจิมินห์ ส่วนระบบการศึกษาชั้นสูงของเวียดนาม ตั้งแต่ระดับปริญญาตรี-ปริญญาเอก ใช้เวลาในการศึกษาทั้งหมด 9 ปี โดยปริญญาตรีใช้เวลาในการศึกษา 4 ปี ปริญญาโท 2 ปี และปริญญาเอก 3 ปี

เมื่อลองเปรียบเทียบระบบการศึกษาไทยในปัจจุบันดู คือระบบ 6-3-3 หมายความว่ามีการจัดระบบการศึกษาขั้นประถมศึกษา 6 ปี (6 ระดับชั้น) การศึกษาขั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี (3 ระดับชั้น) และการศึกษาขั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี นอกจากนี้ยังจัดเป็นระบบการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน ส่วนการศึกษาตามอัธยาศัย (การเรียนรู้

ตามธรรมชาติหรือตามอัธยาศัย) อีก ส่วนระดับปริญญาตรี-ปริญญาเอก ใช้เวลาในการศึกษาทั้งหมด 8 ปี โดยปริญญาตรีใช้เวลาในการศึกษา 4 ปี ปริญญาโท 2 ปี และปริญญาเอก 2 ปี

มหาวิทยาลัยแห่งชาติเวียดนาม โฮจิมินห์ ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2538 โดยเปิดสอนวิชาการชั้นสูงในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก โดยในปี พ.ศ. 2538 รัฐบาลเวียดนามได้สถาปนามหาวิทยาลัยขึ้นมาจากการควบรวมมหาวิทยาลัยทั้งหมด 9 มหาวิทยาลัย ได้แก่

1. มหาวิทยาลัยโฮจิมินห์ซิตี้ (University of Ho Chi Minh City)
2. มหาวิทยาลัยฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีดัก (Thu Duc Technology Training University)
3. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีโฮจิมินห์ซิตี้ (Ho Chi Minh City University of Technology)
4. มหาวิทยาลัยเกษตรกรรมและการป่าไม้โฮจิมินห์ซิตี้ (Ho Chi Minh City University of Agriculture and Sylviculture)
5. มหาวิทยาลัยเศรษฐศาสตร์ (University of Economics)
6. มหาวิทยาลัยการบัญชีและการเงิน (University of Accounting and Finance)
7. มหาวิทยาลัยครูโฮจิมินห์ (Ho Chi Minh City Pedagogical University)
8. มหาวิทยาลัยสถาปัตยกรรมศาสตร์โฮจิมินห์ (Ho Chi Minh City Architecture University)
9. มหาวิทยาลัยกฎหมายฮานอย (Law University of Hanoi)

มหาวิทยาลัยแห่งชาติเวียดนาม โฮจิมินห์ซิตี้ มีโครงสร้างการบริหารที่ค่อนข้างซับซ้อน โดยปัจจุบันมีมหาวิทยาลัยและโรงเรียนเฉพาะทางในกำกับ 9 แห่ง ได้แก่

1. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี (University of Technology) มีสาขาวิชาที่มีชื่อเสียงได้แก่ วิศวกรรมไอที วิศวกรรมเคมี และวิศวกรรมโยธา

2. มหาวิทยาลัยวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ (University of Natural Sciences) มีสาขาวิชาที่มีชื่อเสียงได้แก่ คณิตศาสตร์ และวิทยาการ

3. มหาวิทยาลัยสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ (University of Social Sciences and Humanities) มีสาขาวิชาที่มีชื่อเสียง ได้แก่ ปรัชญา วรรณคดี และสื่อมวลชน และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

4. มหาวิทยาลัยนานาชาติ (International University) มีสาขาวิชาที่มีชื่อเสียง ได้แก่ เทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนดลยีชีวภาพ วิทยาการอาหาร นอกจากนี้ยังมีความร่วมมือที่สำคัญกับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ เช่น University of Nottingham, University of the West of England, Auckland University of Technology, State University of New York at Binghamton, Rutgers, The State University of New Jersey, University of New South Wales, Asian Institute of Technology, The University of Auckland and The Catholic University of America

5. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสารสนเทศ (University of Information Technology) มีสาขาวิชาที่มีชื่อเสียง ได้แก่ วิทยาการคอมพิวเตอร์ วิศวกรรมคอมพิวเตอร์ วิศวกรรมซอฟแวร์

6. สถาบันสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร (Institute for Environment and Resources) มีสาขาวิชาที่มีชื่อเสียง เช่น วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

7. มหาวิทยาลัยเศรษฐศาสตร์และนิติศาสตร์ (University of Economics and Law)

8. โรงเรียนแพทยศาสตร์ (School of Medicine)

9. สถาบันภาษาต่างประเทศ (International Education Institute)

นอกจากนี้ยังมีโรงเรียนสาธิตสำหรับนักเรียนที่มีพรสวรรค์ (High School for the Gifted) ซึ่งจะเปิดสอนในสาขาวิชาเฉพาะทางด้าน คณิตศาสตร์ ไอที ฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา วรรณคดี และ ภาษาอังกฤษ (ต้นซุง Eduzones, 2555)

ภาพที่ 12 ฝ่ายวิเทศสัมพันธ์บรรยาย มหาวิทยาลัยแห่งชาติเวียดนาม ณ โฮจิมินห์

ที่มา (ภาพถ่ายโดย มัย ตะติยะ, 2559)

ภาพที่ 13 ภาพถ่ายร่วมกันระหว่าง คณะศึกษาดูงานและฝ่ายวิเทศสัมพันธ์

ที่มา (ภาพถ่ายโดย มัย ตะติยะ, 2559)

หลังจากศึกษาดูงานที่มหาวิทยาลัยแห่งชาติเวียดนาม โฮจิมินห์ซิตี้เป็นที่เรียบร้อย สมาชิกทุกคนมีจุดประสงค์อันเดียวกันนั่นก็คือให้บริษัททัวร์พาไปช็อปปิ้งเผื่อจะได้ของฝากติดมือไปให้คนที่กำแพงเพชร เพื่อจะลดข้อหาจากหนักเป็นเบาได้ระดับหนึ่ง

เมื่อมาถึงประเทศไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร บุคลากรคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่ไปทัศนศึกษา และศึกษาดูงาน ที่เมืองไซ่ง่อน ประเทศเวียดนาม ต่างนำของฝากไปมอบให้คนที่รักและเคารพนับถือ และสิ่งที่ทุกคนควรจะนึกคิดและลำดับแต่ละสถานที่ แต่ละสิ่งที่เห็น แต่ละข้อความในคำพูดที่ได้ยิน แต่ละกลิ่นที่สัมผัสสูดดม รสชาติลิ้มลองอาหารแต่ละชนิด และสิ่งที่จับต้องสัมผัสธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและเปรียบเทียบดู

ประเทศไทย (Thailand)

ในยุคล่าอาณานิคมห้วงเวลานั้นเป็นยุคที่อังกฤษ และฝรั่งเศสกำลังขยายอาณานิคมออกมาทางเอเชีย อังกฤษได้พม่าแล้ว กำลังแผ่อิทธิพลอยู่ในมลายู ฝรั่งเศสก็มีอำนาจเหนือเวียดนามและเขมร การเผชิญหน้าต่อการล่าอาณานิคมของไทยคงหลีกเลี่ยงไม่พ้น การดำเนินนโยบายการต่างประเทศของรัชกาลที่ 4 และรัชกาลที่ 5 ในยุคล่าอาณานิคมของชาวตะวันตกพระองค์ ทรงตะหนักถึงความเป็นมหาอำนาจของชาติตะวันตก การต่อต้านโดยใช้กำลังจึงเป็นไปไม่ได้ จำเป็นต้องใช้วิธีการอื่นแทน ซึ่งพอจะจำแนกเป็นหลักการและวิธีปฏิบัติในขณะนั้นได้ 3 ประการ ได้แก่

1. การผ่อนหนักเป็นเบา ได้แก่ การตกลงยอมทำสนธิสัญญาเสียเปรียบการยอมเสียดินแดนบางส่วนให้แก่ชาติตะวันตก เป็นต้น

2. การปฏิรูปบ้านเมืองให้ทันสมัย ได้แก่ การปรับปรุงการปกครองในรัชกาลที่ 4 และการปฏิรูปการปกครองในสมัยรัชกาลที่ 5 และทรงเลิกระบบไพร่และทาส เป็นต้น

3. การผูกมิตรกับประเทศมหาอำนาจในยุโรป ได้แก่ มีความสัมพันธ์กับชาวต่างประเทศ รับที่ปรึกษาชาวต่างประเทศให้เข้ามารับราชการในประเทศไทย และการประพาสยุโรปของรัชกาลที่ 5 เป็นต้น

ประเทศไทยในยุคล่าอาณานิคม ตามที่ บ้านจอมยุทธ (2543) กล่าวไว้ว่า ประเทศไทยได้เสียดินแดนให้แก่ฝรั่งเศสรวม 5 ครั้ง เป็นพื้นที่ทั้งสิ้น 481,600 ตารางกิโลเมตร นับตั้งแต่ปลายสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

(รัชกาลที่ 4) จนถึงสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) โดยไทยต้องยินยอมเสียดินแดนบางส่วนไป เพื่อรักษาเอกราชและดินแดนส่วนใหญ่ไว้ ทำให้พื้นที่ของประเทศไทยเหลืออยู่เพียง 513,600 ตารางกิโลเมตร ดินแดนที่เสียไปมีดังนี้

1. แคว้นกัมพูชา เมื่อปี พ.ศ. 2410

2. แคว้นสิบสองจุไท เมื่อปี พ.ศ. 2431 เป็นพื้นที่ 87,000 ตารางกิโลเมตร

3. ดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง อันได้แก่ ประเทศลาวปัจจุบันในพื้นที่เมืองหลวงพระบาง เมืองเวียงจันทร์ และอาณาเขตนครจำปาศักดิ์ตะวันออก ตลอดจนบรรดาเกาะต่าง ๆ ในแม่น้ำโขง เมื่อปี พ.ศ. 2436 หรือที่รู้จักกันดี คือ ร.ศ. 112 เป็นพื้นที่ 143,000 ตารางกิโลเมตร

4. ดินแดนทางฝั่งขวาของแม่น้ำโขง บริเวณที่อยู่ตรงข้ามเมืองหลวงพระบาง และตรงข้ามเมืองปากเซ เมื่อปี พ.ศ. 2446 เป็นพื้นที่ 62,000 ตารางกิโลเมตร เพื่อแลกกับเมืองจันทบุรี ที่ฝรั่งเศสยึดไว้เมื่อ ร.ศ. 112

5. มณฑลบูรพา ได้แก่ พื้นที่เมืองพระตะบอง เสียมราฐ และศรีโสภณ เมื่อปี พ.ศ. 2449 เป็นพื้นที่ 51,000 ตารางกิโลเมตร เพื่อแลกกับเมืองตราด เกาะกง และเมืองด่านซ้าย พร้อมทั้งอำนาจศาลไทย ต่อคนในบังคับฝรั่งเศส

ภาพโดยรวมในการผ่อนหนักเป็นเบากับหลักการและวิธีปฏิบัติครั้งสำคัญ ๆ อาทิ การตกลงทำสัญญาเบาว์ริง ตามชื่อเรียกนามของทูตที่อังกฤษส่งเข้ามาเจรจากับไทย ชื่อ เซอร์จอห์น เบาว์ริง เพื่อทำสนธิสัญญาทางการค้าในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 และการยอมเสียดินแดนบางส่วนให้แก่ชาติตะวันตก โดยเฉพาะชาติอังกฤษกับชาติฝรั่งเศส

จะเห็นได้ว่าในช่วงรัชกาลที่ 4 และรัชกาลที่ 5 ประเทศไทย มีการปฏิรูปหลายด้านภายในประเทศ มีการปฏิรูปบ้านเมืองให้ทันสมัยทัดเทียมกับชาติที่เจริญแล้ว มีการค้าขายกับชาติเอเชียและชาติตะวันตกอีกทั้งหลักการและวิธีปฏิบัติในการผูกมิตรกับประเทศมหาอำนาจในยุโรปก็ดำเนินการอย่างสมเกียรติ โดยเฉพาะการประพาสออกนอกประเทศของรัชกาลที่ 5 ซึ่ง มัย ตะติยะ, (2551, 172) กล่าวไว้ในยุคล่าอาณานิคม ดังนี้

พระองค์เริ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2413 เสด็จพระราชดำเนินไปเยือนประเทศเพื่อนบ้านเป็นครั้งแรก ได้แก่ ประเทศสิงคโปร์ และประเทศชวา (อินโดนีเซีย) โดยเรือพระที่นั่งพิทยัมรณยุทธ เพื่อเจริญสัมพันธไมตรีและเรียนรู้การปกครอง เนื่องด้วยประเทศทั้งสองนี้ต่างเป็นเมืองขึ้นของประเทศอังกฤษ และในปี พ.ศ. 2415 ทรงเสด็จประพาสประเทศพม่าและประเทศอินเดีย โดยเรือชื่อ บางกอก ที่ขอซื้อมาเป็นเรือหลวงชั่วคราวเพื่อให้แล่นไปถึงที่หมายให้ได้ ซึ่งประเทศอินเดียนี้ทรงได้รับการถวายพระบรมสารีริกธาตุและต้นพันธุ์พระศรีมหาโพธิ์จากพุทธคยาอินเดีย เพื่อนำกลับมาปลูกในประเทศไทย ทั้งนี้เป็นการทำนุบำรุงพระศาสนาให้เกิดความศรัทธาเลื่อมใสมากขึ้น ในการเสด็จประพาสต่างประเทศแต่ละครั้งจะลำบากมาก ไม่มีเทคโนโลยีสะดวกสบายเหมือนเช่นทุกวันนี้ที่ใช้ระยะเวลาในการเดินทางอันสั้น ต่างกับสมัยของพระองค์ที่ต้องเสด็จโดยทางน้ำที่ใช้ระยะเวลาเดิน ทางนาน บางครั้งประสบกับคลื่นและพายุกระหน่ำทำให้การเดินทางเสียเวลาไปอีก ในบางขณะระหว่างเดินทางพระองค์ทรงพระประชวรอยู่บนเรือหลวงก็มี ซึ่งในเวลาต่อมาพระองค์ได้เสด็จประพาสประเทศต่าง ๆ แถบทวีปยุโรปถึง 2 ครั้ง โดยทางเรือพระที่นั่งมหาจักรี ด้วยสาเหตุ ดังนี้

มูลเหตุแห่งการเสด็จประพาสยุโรปครั้งที่ 1 ในปี พ.ศ. 2440 อันเนื่องมาจากชาติตะวันตกได้แผ่อิทธิพลทางการเมืองครอบคลุมทวีปเอเชียเกือบทั้งหมด ฉะนั้นการสร้างความสัมพันธไมตรีกับชาติตะวันตก ย่อมเป็นการดีต่อการไม่ถูกล่าอาณานิคม เนื่องจากประเทศเพื่อนบ้านในขณะนั้น เช่น พม่า กัมพูชา มลายู สิงคโปร์ ล้วนตกไปเป็นอาณานิคมของประเทศมหาอำนาจเหล่านั้นทั้งสิ้น และอีกเหตุผลหนึ่งคือการร่วมปรึกษาหารือในการแก้ไขปัญหาบ้านเมืองซึ่งในขณะนั้นมีปัญหาการสู้รบกันอยู่บ้าง โดยประเทศที่ได้เสด็จประพาส คือ ประเทศรัสเซีย ฝรั่งเศส อังกฤษ เดนมาร์ก สวีเดน เบลเยียม อิตาลี ออสเตรเลีย ฮังการี เยอรมนี สเปน เนเธอร์แลนด์ สวิตเซอร์แลนด์ และอียิปต์ เป็นระยะเวลา 9 เดือน ซึ่งในการเสด็จประพาสของพระองค์ได้รับการต้อนรับเป็นอย่างดีและสมพระเกียรติของพระมหากษัตริย์ไทย ฉะนั้นเป็นการดีที่พระองค์ทรงศึกษาวิทยาการใหม่ ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมืองการปกครอง ด้านศิลปวัฒนธรรม และ

ด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะพระองค์ทรงสนพระทัยและทรงใช้เวลาศึกษาศิลปะตะวันตกเพิ่มเติม

การเสด็จประพาสยุโรปครั้งที่ 2 ในปี พ.ศ. 2449-2450 เป็นระยะเวลา 8 เดือนนำความเจริญมาสู่บ้านเมืองอย่างมากมาย ทั้งนี้พระองค์มีพระประสงค์ที่จะพัฒนาประเทศไทยให้ได้รับความเจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับนานาประเทศมากขึ้นกว่าเดิม ประกอบกับเหตุที่พระวรกายมีพระโรคเบียดเบียน นายแพทย์ฝรั่งกราบบังคมทูลถวายคำแนะนำให้ทรงบำรุงรักษาพระวรกายและพักผ่อนที่ประเทศยุโรป ในการเสด็จประพาสยุโรปในครั้งนี้พระองค์ทรงศึกษาบ้านเมืองและวิทยาการใหม่ ๆ ของชาวยุโรปเพื่อนำมาพัฒนาประเทศไทย และสิ่งที่พระองค์สนพระราชหฤทัยมาโดยตลอด นั่นก็คือศิลปกรรมตะวันตก พระองค์เสด็จพระราชดำเนินบ้านและห้องสตูดิโอของศิลปินต่าง ๆ ในยุโรป บางครั้งก็ประทับเป็นแบบให้วาดพระบรมสาทิสลักษณ์และปั้นจำลองพระบรมรูป อีกทั้งซื้อผลงานศิลปกรรมอีกมากมายโดยเฉพาะภาพเหมือนบุคคล

อารยธรรม: ความแตกต่างเวียดนาม ไทย

จากสิ่งที่กล่าวมาไม่ว่า ทัศนศึกษา ศึกษาดูงาน ยุคล่าอาณานิคม ประเทศเวียดนาม ประเทศไทย เพื่อให้เห็นภาพโดยรวมชัดเจนขึ้นพอสังเขป ในการทัศนศึกษา ศึกษาดูงานไซ่ง่อน อารยธรรม: ความแตกต่างเวียดนามกับไทย ในเรื่องที่กล่าวมา ซึ่งทั้งหมดตั้งแต่เริ่มจนมาถึงตรงนี้ เป็นเพียงมูลเหตุให้เห็นอารยธรรมของความแตกต่างระหว่างประเทศเวียดนามกับประเทศไทย ที่เวียดนามเสียเอกราชให้ฝรั่งเศส สำหรับไทยเพียงเสียดินแดนบางส่วนและเสียเปรียบกับสิทธิบางอย่างเท่านั้น อย่างเช่น ข้อดี ข้อเสีย ในการทำสนธิสัญญาเบาว์ริง (Bowring treaty) คือ

ข้อดี 1) ไทยสามารถรักษาเอกราชไว้ได้
2) การค้ากับต่างประเทศขยายตัว ส่งผลให้มีการผลิตเพื่อการส่งออกมากขึ้นโดยเฉพาะ ข้าว ดีบุก ไม้สัก

ข้อเสีย 1) ไทยถูกจำกัดอัตราภาษีขาเข้า
2) ไทยเสียสิทธิสภาพนอกอาณาเขต
3) สัญญาไม่ได้กำหนดระยะเวลาสิ้นสุด

นอกจากนี้ การที่ประเทศไทยไม่เคยตกเป็นเมืองขึ้นหรืออาณานิคมของชาติตะวันตกที่ถือว่าเป็นประเทศที่มีอารยธรรมหรือความเจริญต่าง ๆ ซึ่งมีข้อดี ข้อเสียที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

ข้อดี 1) ไทยไม่สูญเสียทรัพยากร จากการแทรกแซงภายในของต่างประเทศมากนัก
2) ไทยไม่สูญเสียเอกลักษณ์ด้านภาษาพูดและเขียน
3) ไทยไม่สูญเสียเอกลักษณ์ศิลปะและวัฒนธรรม
4) ไทยมีอารยธรรมของชาติตนเอง และค่อย ๆ ซึมซับรับอารยธรรมของต่างชาติทีละนิดทีละน้อย
5) อื่น ๆ

ข้อเสีย 1) ไทยไม่ได้รับการถ่ายทอดอารยธรรมของชาติอื่นในฐานะประเทศอาณานิคม
2) ไทยไม่ได้รับศิลปะและวัฒนธรรมของต่างชาติโดยตรง ต้องอาศัยการแลกเปลี่ยน การค้าขาย ส่งไปศึกษาเรียนรู้ยังประเทศนั้น ๆ เป็นต้น
3) ไทยไม่ได้รับวัฒนธรรมภาษาพูดและเขียน นี่คือสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ประเทศไทย อ่อนด้านภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาอังกฤษที่จะเป็นภาษากลางในการสื่อสารของหลาย ๆ ชาติ โดยเฉพาะกลุ่มประเทศประชาคมอาเซียน

สถาปัตยกรรมโกธิคในประเทศไทย ดังที่กล่าวไว้ว่าประเทศไทยไม่เสียเอกราชหรือเป็นอาณานิคมของชาติตะวันตก ทำให้อารยธรรมอื่นค่อย ๆ ซึมซับรับมาจากการแลกเปลี่ยนและซื้อขาย และการได้ไปศึกษาเรียนรู้ในประเทศนั้น โดยเฉพาะศิลปะด้านสถาปัตยกรรมที่ชาวคณะทัศนศึกษานี้กล่าวขานกันมาก

ในเรื่องของสถาปัตยกรรมที่รับอารยธรรมของชาติฝรั่งเศสว่าในประเทศไทยของเรามีบ้างไหม ซึ่งก็ต้องขอบอกว่ามีแต่จะมากและอลังการเหมือนในประเทศเวียดนามคงยังไม่ได้ เนื่องจากไทยค่อย ๆ รับรูปแบบของฝรั่งเศสมาบ้างในช่วงที่ฝรั่งเศสควบคุมดินแดนบางส่วน

อันที่จริงตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา ประเทศไทยเริ่มมีการติดต่อกับชาติตะวันตกอย่างจริงจัง จึงมีการนำเอาสถาปัตยกรรมแบบตะวันตกเข้ามาในเมืองไทยด้วย ซึ่งในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้เสด็จประพาสยุโรปถึง 2 ครั้ง และส่งลูกผู้ดีรวมทั้งเชื้อพระวงศ์ไทยไปศึกษายังประเทศต่าง ๆ ในยุโรป จึงมีการนำอารยธรรมของชาติตะวันตกเข้ามาเผยแพร่ในประเทศไทย สำหรับการสร้างสถาปัตยกรรมฟื้นฟูโกธิค ก็นำเข้ามาด้วยเช่นกัน ผสมผสานเมื่อครั้งฝรั่งเศสครอบครองอาณาเขตไทยบางส่วนอยู่ จึงคงสร้างให้เห็นบ้างในไทย แต่ส่วนใหญ่จะนิยมสร้างเป็นคริสต์ศาสนสถาน และวัดพุทธศาสนา

วัดนิเวศธรรมประวัติราชวรวิหาร ตั้งอยู่ที่ ตำบลบ้านเลน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สร้างขึ้นโดยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เพื่อทรงใช้เป็นสถานที่สำหรับบำเพ็ญพระราชกุศล เมื่อเสด็จฯ แปรพระราชฐานมาประทับยังพระราชวังบางปะอิน ซึ่งพระองค์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างเลียนแบบโบสถ์ฝรั่ง โดยใช้สถาปัตยกรรมแบบโกธิค โดยเฉพาะพระอุโบสถของวัด ที่เป็นอาคารมีโดมหอคอยปลายแหลม ตามอย่างวิหารในสถาปัตยกรรมตะวันตกช่องหน้าต่างเจาะไว้เป็นหน้าต่างโค้ง และเมื่อหันกลับมองบนฝาผนังด้านหน้าของพระประธาน จะเห็นพระบรมสาทิสลักษณ์ของรัชกาลที่ 5 ประดับด้วยกระจกสีที่สั่งเข้ามาจากประเทศอิตาลี มีความสวยงามเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งหาชมที่ใดไม่ได้อีกแล้วในเมืองไทย

โบสถ์แม่พระลูกประคำ (กาลหว่าร์) ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาใกล้กับสำนักงานเขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพฯ เป็นโบสถ์คริสต์เก่าแก่แห่งหนึ่งที่มีความสวยงามที่พัฒนาในการก่อสร้างมาเรื่อย ๆ จนมามีลักษณะก่อสร้างด้วยการก่ออิฐ ถือปูน รูปทรงสถาปัตยกรรมการแบบนีโอโกธิคของฝรั่งเศสเป็นสถานที่สำหรับประกอบพิธีกรรมทางศาสนา และเป็นศูนย์รวมทางจิตใจของชาวคริสเตียนที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในกรุงเทพฯ ซึ่งคนทั่วไปเรียกว่า วัดกาลหว่าร์

หรือชื่อทางการว่า วัดแม่พระลูกประคำ ปัจจุบันกรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนอนุรักษ์ไว้เป็นโบราณสถานแล้ว

ภาพที่ 14 วัดนิเวศธรรมประวัติราชวรวิหาร ตำบลบ้านเลน อำเภอบางประอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ที่มา (ภาพถ่ายโดย มัย ตะติยะ, 2559)

ภาพที่ 15 โบสถ์แม่พระลูกประคำ เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพฯ

สถาปัตยกรรมแบบนีโอโกธิคในไทย
ที่มา (ภาพถ่ายโดย มัย ตะติยะ, 2559)

อาสนวิหารพระแม่บังเกิด ตั้งอยู่ที่ตำบลบางนกแขวก อ.บางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม โบสถ์แห่งนี้เป็นศูนย์กลางของชาวคริสต์ นิกายคาทอลิก ภาคตะวันตกและภาคใต้ ดังนั้นจึงมีการตกแต่งโบสถ์อย่างวิจิตรสวยงามกว่าโบสถ์ของนิกายอื่น สร้างขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2433 โดยบาทหลวงเปาโลซัลมอน มิชชันนารีชาวฝรั่งเศส หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า “คุณพ่อเป่า” โดยเริ่มลงมือสร้างวัดหลังนี้ให้เป็นรูปเป็นร่างขึ้น โดยได้รับทุนสนับสนุนจากญาติพี่น้องของท่านในฝรั่งเศส จากคณะมิชชันนารีต่างประเทศ ณ กรุงปารีส และกรุงโรม หาทุนในการสร้างจนแล้วเสร็จทำพิธีเสกและเปิดใช้อย่างเป็นทางการในวันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2439 ถือว่าเป็นสถาปัตยกรรมแบบโกธิคของฝรั่งเศส ตัวอาคารสร้างด้วยอิฐเผา ฉาบด้วยปูนตำกับน้ำเชื่อมจากอ้อยใสสีดำ และมีโดมยอดแหลมแลดูสวยงามเหมือนปราสาทในยุโรป ภายในประดับด้วยภาพเขียน กระจกสี (Stained Glass) จากฝรั่งเศส ส่วนใหญ่เป็นภาพนักบุญ เมื่อแสงลอดผ่านกระจกสีจะทำให้ภาพโดดเด่นมีสีสันสวยงาม

อาสนวิหารพระนางมารีอาปฏิสนธินิรมล ตั้งอยู่ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำจันทบุรี อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี เป็นวิหารคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกที่เก่าแก่ผ่านสมัยสงครามครั้งที่ 2 อายุกว่า 270 ปี ตัวอาคารสร้างตามศิลปะแบบโกธิคที่สวยงามอลังการ ตัวโครงสร้างอาคารเป็นแบบเดียวกับมหาวิหารนอร์ทเทอร์ดามของปารีส และโบสถ์นอร์ทเทอร์ดามของเวียดนาม ด้านหน้าโบสถ์มีพระรูปของพระแม่มารีทรงประทับยืนโดดเด่นเป็นสง่าสวยงาม ส่วนภายในตกแต่งด้วยกระจกสีและลวดลายบนผนังที่อ่อนช้อยงดงามไม่ต่างกับที่ปารีส และไซ่ง่อน เวียดนามใต้ หรืออาจจะสวยกว่าด้วย

ภาพที่ 16 อาสนวิหารพระแม่บังเกิด อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม

ที่มา (ภาพถ่ายโดย มัย ตะติยะ, 2559)

ภาพที่ 17 อาสนวิหารพระนางมารีอาปฏิสนธินิรมล อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

สถาปัตยกรรมแบบนีโอโกธิคในไทย
ที่มา (ภาพถ่ายโดย มัย ตะติยะ, 2559)

สมาชิกที่ไปทัศนศึกษาเห็นโบสถ์นอร์ทเทอร์ดามที่เมืองไซ่ง่อนแล้วบอกว่าสวยงามมาก ลองมาที่อาสนวิหารพระนางมารีอาปฏิสนธินิรมลนี้ดูลักษณะตัวอาคารคล้ายกันมาก ด้านหน้าโบสถ์มีรูปปั้นพระแม่มารีขนาดใหญ่เช่นกัน แต่ของไทยจะประดับด้วยพลอยเมืองจันท์อันเลื่องชื่อจากแรงศรัทธากระจกสีที่ใช้ประดับก็สวยงามมากเป็นงานฝีมือจากต่างประเทศ

สิ่งที่หยิบยกมากล่าวอ้างเป็นข้อมูลเล็ก ๆ น้อย ๆ ของสถาปัตยกรรมของฝรั่งเศสในประเทศไทย ซึ่งจะเห็นมีอยู่หลายแห่งหลายจังหวัดที่ฝรั่งเศสควบคุมเขตแดนอยู่โดยเฉพาะอาคารบ้านเรือนอาคารพาณิชย์และในมหาราชวังโดยนิยมสร้างกันแบบโกธิค และแบบโคโลเนียลสไตล์ โดยเฉพาะแบบหลังเกิดขึ้นช่วงยุคล่าอาณานิคม ซึ่งจะพบเห็นได้ในแถบประเทศเพื่อนบ้านของไทยต่อมาเริ่มแพร่ขยายเข้ามาสู่ประเทศไทยอย่างจริงจังในสมัยรัชกาลที่ 5-6 ซึ่งผู้คนในสมัยนั้นมักจะเรียกกันอย่างติดปากว่า ตึกฝรั่ง

สรุปผลการทัศนศึกษา ศึกษาดูงานไซ่ง่อน

หลังจากวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2558 เป็นวันดีเดย์เปิดประชาคมอาเซียน 10 ประเทศ สิ่งสำคัญที่สุดสถาบันการศึกษาของไทยควรศึกษารับรู้เรื่องของอารยธรรม หรือศิลปะ วัฒนธรรม การศึกษา ของประเทศเพื่อนบ้านในประชาคมอาเซียนบ้าง หากมีโอกาสก็ควรจัดบุคลากรไปพบเห็นของจริงที่เป็นมิติสัมผัสได้ภายนอกทั้งตา หู จมูก ลิ้น ผิวกายจับต้องได้ จะเป็นการดีอย่างยิ่ง เพราะจะได้รับประสบการณ์โดยตรงจากการทัศนศึกษา ศึกษาดูงานที่การออกไปศึกษานอกสถานที่จริง

ส่วนของเวียดนามใต้ ในประเทศเวียดนาม จากการได้สัมผัสรับรู้ภายนอกร่างกาย 5 ทาง พอจะสรุปเป็นสาระสำคัญ ๆ เป็นข้อ ๆ ได้ดังต่อไปนี้

1. ความแตกต่างด้านประชากรและพื้นที่ของประเทศ

1.1 เวียดนามมีประชากร 92,549,390 คน ลำดับที่ 13 ของโลก และมีเนื้อที่ทั้งประเทศ 331,690 ตารางกิโลเมตร (ประมาณพื้นที่ 3 ใน 5 ของไทย)

1.2 ไทยมีประชากร 70,318,084 คน ลำดับที่ 20 ของโลก และมีเนื้อที่ทั้งประเทศ 513,115 ตารางกิโลเมตร (ข้อมูลเมื่อวันที่ 1 กันยายน 2556 จากแหล่ง แผนกประชากร สำนักงานเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ)

2. ความแตกต่างด้านประวัติศาสตร์

2.1 เวียดนามมีประวัติการรบ และตกเป็นเมืองขึ้นของประเทศเพื่อนบ้าน และทำสงครามกับชาติตะวันตกด้วยอาวุธยุทโธปกรณ์ที่ทันสมัย ทำให้เสียชีวิต ทรัพย์สิน ธรรมชาติ และอื่น ๆ เป็นจำนวนมาก ฉะนั้น อุโมงค์กู่จีคือบทพิสูจน์ถึงกลยุทธ์ที่นำกลวิธีรบแบบกองโจร อาศัยป่า พื้นดิน ใต้ดินสู้กับศัตรูด้วยอาวุธแบบเก่า โดยศัตรูมีอาวุธที่ทันสมัย เช่น รถถัง เครื่องบิน

2.2 ไทยผ่านร้อนผ่านหนาวด้านสงครามน้อยกว่าเวียดนาม การทำสงครามจะเป็นลักษณะใช้ดาบ หอก มีด ปืนยาว ปืนสั้น เป็นสงครามที่ยังไม่มีเทคโนโลยีด้านอาวุธยุทโธปกรณ์ที่ทันสมัย ฉะนั้น อาวุธ ป้อมปราการ คูเมือง กำแพง คือสิ่งที่ใช้เป็นส่วนประกอบในการทำสงครามที่หลงเหลืออยู่

3. ความแตกต่างด้านศาสนา

3.1 เวียดนามไม่มีศาสนาของตนเอง เนื่องจากปกครองระบบคอมมิวนิสต์จะมีกฎข้อห้ามอยู่ เดิมชาวเวียดนามส่วนใหญ่นับถือลิทธิขงจื้อ ลัทธิเต๋าของจีน จากการสำรวจของพิวรีเสิร์ชเซ็นเตอร์จากสหรัฐฯ พบว่าชาวเวียดนามส่วนใหญ่ร้อยละ 45.3 นับถือภูตผีหรือบรรพบุรุษ รองลงมาเป็นพระพุทธศาสนานิกายมหายานร้อยละ 16.4 และศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาธอลิกร้อยละ 8.2 ส่วนที่เหลือร้อยละ 30 ศาสนาอื่น ๆ เช่น อิสลาม พราหมณ์ ฮินดู รวมทั้งศาสนาในท้องถิ่นอย่างศาสนาเก๋าได๋ ฮัวเหาด้วย

3.2 ไทยมีศาสนาพุทธเป็นของตนเอง โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่าในประเทศไทยมีผู้นับถือศาสนาในปี 2557 ได้แก่ ศาสนาพุทธ ร้อยละ 94.6 ศาสนาอิสลาม ร้อยละ 4.2 ศาสนาคริสต์ ร้อยละ 1.1 ศาสนาอื่น ๆ ร้อยละ 0.1

4. ความแตกต่างด้านอาหาร

เวียดนามมีอาหารรสไม่จัด เผ็ด เปรี้ยว เค็ม จะออกจืด ๆ และมีให้ที่เห็นคล้ายของไทย ได้แก่

4.1 ปอเปี๊ยะเวียดนาม หรือ แหนมเวียดนาม เป็นอาหารยอดนิยมของเวียดนาม หนึ่งในอาหารพื้นเมืองที่โด่งดังที่สุดของประเทศ มีแผ่นแป้งทำจากข้าวจ้าว นำมาห่อไส้ ซึ่งอาจเป็นไก่ หมู กุ้ง หรือหมูยอ รวมกับผักที่มีสรรพคุณเป็นยานานาชนิด เช่น สะระแหน่ ผักกาดหอม ทานคู่กับน้ำจิ้มหวาน รูปลักษณ์คล้ายของไทยมีทอดและสดแต่รสชาติต่างกันเล็กน้อย

4.2 เฝอ เป็นก๋วยเตี๋ยวของชาวเวียดนามที่พัฒนามาจากการทำก๋วยเตี๋ยวของจีน เฝอมีลักษณะคล้ายก๋วยเตี๋ยวของไทยแต่ต่างกันที่เส้น น้ำซุป และเครื่องเคียง และบางครั้งก็เรียกเป็น ก๋วยเตี๋ยวเวียดนาม หรือ ก๋วยจั๊บเวียดนาม ก๋วยเตี๋ยวของไทยรสชาติจัด แถมมีเครื่องผสมและเครื่องปรุงรสมากกว่า และมีสั่งให้ทำแบบน้ำ แห้ง และขลุกขลิก ได้ดั่งใจ

5. ความแตกต่างด้านการศึกษา

5.1 เวียดนามใต้ เมืองไซ่ง่อน ที่มหาวิทยาลัยแห่งชาติเวียดนาม โฮจิมินห์ ที่ไปศึกษาดูงาน ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2538 โดยรวมมหาวิทยาลัยทั้งหมด 9 มหาวิทยาลัย สถานภาพจึงใหญ่และมั่นคง มีนักศึกษาเป็นจำนวนหมื่นคน อันเนื่องมาจากเวียดนามจะมีสถาบันการศึกษาน้อยและห่างไกลกันในแต่ละแห่ง เช่น มหาวิทยาลัยแห่งชาติที่มีชื่อ 2 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยแห่งชาติเวียดนาม โฮจิมินห์ อยู่ทางใต้ และมหาวิทยาลัยแห่งชาติ ฮานอย อยู่ทางเหนือเป็นต้น ฉะนั้นจึงเป็นศูนย์แห่งการศึกษาในภูมิภาคนั้นทันที ด้านการวิจัยมหาวิทยาลัยแห่งนี้มีแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาและส่งเสริมวิจัยในการถ่ายทอดเทคโนโลยีและการประยุกต์ใช้ โดยมีงบประมาณเป็นทุนวิจัยมากและมีเครือข่ายกับศูนย์วิจัยต่าง ๆ กว่า 21 แห่ง หรือศึกษาเพิ่มเติมได้ที่เว็บไซต์ http://en.vnuhcm.edu.vn

5.2 ไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ก่อตั้งเมื่อปี 2516 ที่ไปศึกษาดูงานที่มหาวิทยาลัยแห่งชาติเวียดนาม โฮจิมินห์ จัดการเรียนการสอนไม่ต่างกันทั้งระดับวุฒิการศึกษาและหลักสูตร แต่จำนวนนักศึกษาต่างกัน เนื่องจากมีมหาวิทยาลัยในระดับเดียวกันเปิดใกล้เคียงระหว่างจังหวัดต่อจังหวัดนั้นมีมาก ทำให้ผู้เรียนเลือกเรียนได้อย่างอิสระ อีกทั้งงบประมาณที่รัฐจัดสรรให้จึงกระจายไปแต่ละมหาวิทยาลัย

ขอหยิบยกข้อคิดเห็นของ อาจารย์สมปอง ใจดีเฉย อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (มศว.) เขียนถึงการศึกษาวิชาชีพครูในประเทศเวียดนาม โดยตั้งข้อสังเกตตอนหนึ่งว่า

ในขณะที่หลักสูตรการผลิตครูในประเทศเวียดนามนั้นเป็นหลักสูตร 4 ปี นักศึกษาต้องเรียนอย่างน้อย 221 หน่วยกิต แต่หลักสูตรการผลิตครูของประเทศไทยในปัจจุบันเป็นหลักสูตร 5 ปี โดยที่นักศึกษาจะต้องเรียนอย่างน้อยไม่ต่ำกว่า 160 หน่วยกิต (แตกต่างกันไปในแต่ละสถาบันการศึกษา) แบ่งเป็นเรียนวิชาศึกษาทั่วไป วิชาชีพครู และวิชาเอก เป็นเวลา 4 ปี และฝึกสอนอีก 1 ปี ด้วยมุ่งหวังว่านักศึกษาที่เรียนวิชาชีพครูจะมีความรู้ในวิชาเอกเพิ่มขึ้น และมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ไปยังลูกศิษย์ได้เป็นอย่างดี เมื่อเปรียบเทียบการผลิตครูระหว่าง 2 ประเทศ จะเห็นว่า มีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง (แนวคิดของนักการศึกษาไทยกับเวียดนามมีความแตกต่างกัน) โดยตั้งข้อสังเกตว่าทำไมเวียดนามจึงจัดการศึกษาเกี่ยวกับการผลิตครูได้ทั้ง ๆ ที่ต้องเรียนถึง 221 หน่วยกิต ภายในเวลา 4 ปี นิสิต นักศึกษาที่เรียนวิชาชีพครูในเมืองไทยเดิมเรียนหลักสูตร 4 ปี และเรียนเพียง 140-144 หน่วยกิตเท่านั้น นักศึกษาไทยมีเวลาว่างมาก บางวันเรียนไม่กี่รายวิชา บางวันไม่มีเรียน (โดยเฉพาะเทอมแรกของปี 4) นักศึกษาเหล่านั้นเอาเวลาว่างไปทำอะไร? ที่ไหน อย่างไร

แต่นักศึกษาของเวียดนามใช้เวลาเกือบทั้งหมดอยู่กับการเรียนในเมือง (ฮานอย) ไม่มีห้างสรรพสินค้าใหญ่ ๆ ไม่มีโรงภาพยนตร์และสถานที่ท่องเที่ยว รวมไปถึงสิ่งยั่วยวน/ ชักจูงเยาวชนไม่มีมากมายเหมือนเมืองไทย ประกอบกับการที่พวกเขาจะต้องตั้งใจศึกษาเล่าเรียน เพราะไม่ต้องการที่จะมีชีวิตที่ยากลำบากเหมือนคนรุ่นพ่อแม่และต้องการมีโอกาสทำงานในวันข้างหน้า นอกจากนี้จะเห็นว่าในปีสุดท้ายของการศึกษาของนักศึกษาครูในเวียดนามจะต้องทำโครงการวิจัย 10 หน่วยกิต ในขณะที่นักศึกษาครูของไทยทำแค่งานวิจัยในชั้นเรียนหรือ Case Study เท่านั้น (รวมอยู่ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ) ชี้ให้เห็นว่าความเข้มข้นของการศึกษาต่างกันมาก

สรุปโดยรวม ในการทัศนศึกษา ศึกษาดูงาน ณ เมืองไซ่ง่อน ประเทศเวียดนาม ในส่วนของเวียดนามใต้ จะเห็นอารยธรรมในความแตกต่างระหว่าง

เวียดนามกับไทยได้ในแต่ละประเด็นที่พอจะนำไปศึกษาและอ้างอิงข้อมูลได้ และเชื่อว่าชาวคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรคงได้รับความรู้ด้านการศึกษา วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชาวเวียดนามได้ระดับหนึ่ง อย่างน้อยก็เห็นวิถีชีวิตบนท้องถนนในการ ขับขี่รถจักรยานยนต์ที่ดูวุ่นวายสับสนไปมา ต่างกับการจราจรในไทย แต่ที่ต่างกันอีกอย่าง ก็คือ คนเวียดนามมีวินัยจราจรในการสวมหมวกนิรภัยในการขับขี่และซ้อนท้ายรถจักรยานยนต์

เอกสารอ้างอิง

ต้นซุง eduzones. (2555). **เรียนต่ออาเซียน.** เข้าถึงเมื่อ สิงหาคม 20, 2559, จาก http://th.interscholarship.com

บ้านจอมยุทธ. (2543). **ยุคล่าอาณานิคม.** เข้าถึงเมื่อ สิงหาคม 25, 2559, จาก http://www.baanjomyut.com

บ้านเมือง เข้มข้น ครบเครื่อง เรื่องข่าว. (2559). **ชมประวัติศาสตร์ "โฮจิมินห์" สัมผัสสถาปัตยกรรมฝรั่งเศส.** เข้าถึงเมื่อ สิงหาคม 10, 2559 จาก http://www.banmuang.co.th

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. (2546). กรุงเทพฯ: นามมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

พุทธศักดิ์ แวงสูงเนิน. (2556). **ฝรั่งเศสกับการยึดครองเวียดนาม.** เข้าถึงเมื่อ สิงหาคม 2, 2559, จาก http://puthasakbee.blogspot.com

มัย ตะติยะ. (2551). **พื้นฐานภาพคนเหมือนในประเทศไทย.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2558). **อารยธรรม.** เข้าถึงเมื่อ สิงหาคม 5, 2559, จาก http://th.wikipedia.org/wiki

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2558). **สถาปัตยกรรมโกธิค.** เข้าถึงเมื่อ สิงหาคม 15, 2559, จาก http://th.wikipedia.org/wiki

Nootjarin Jitchai. (2556). **เวียดนามภายใต้การปกครองฝรั่งเศส.** เข้าถึงเมื่อ สิงหาคม 12, 2559, จาก http://njitchai53010512024.blogspot.com

วารสารพิกุล

การศึกษารูปแบบ การกระจายตัว และความเสี่ยงต่อการเกิดไฟ เพื่อสร้างแนวทางการจัดการไฟในพื้นที่เกษตรกรรม โดยใช้ภูมิสารสนเทศ: กรณีศึกษาอำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร

Study of the Pattern, Distribution, and Ignition Risk for Agricultural Fires Management: Case Study of Mueang, Kamphaeng Phet Province

สุภาสพงษ์ รู้ทำนอง[1]
Suphatphong Ruthamnong

บทคัดย่อ

อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร เป็นพื้นที่ประสบปัญหาการเกิดไฟและหมอกควันไฟจากกิจกรรมการเกษตรและการเผาในที่โล่งอย่างต่อเนื่อง การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) วิเคราะห์รูปแบบและการกระจายตัวของ MODIS Hotspot เพื่อแสดงคุณลักษณะของการเกิดไฟในพื้นที่ และ (2) วิเคราะห์ความเสี่ยงต่อการเกิดไฟ โดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ วิธีวิเคราะห์การตัดสินใจแบบหลายหลักเกณฑ์ ซึ่งใช้ตัวเกณฑ์ 3 ด้าน ประกอบด้วย การเกิดซ้ำของ Hotspot พื้นที่ถูกเผาไหม้จากข้อมูล Landsat 8 OLI/ TIRS และการปลูกพืชกลุ่มเสี่ยง ผลการศึกษา พบว่าการสำรวจ

[1]อาจารย์ ประจำโปรแกรมวิชาภูมิสารสนเทศ
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ภาคสนามช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2558 ข้อมูล Hotspot มีความถูกต้องร้อยละ 91.43 ลักษณะการตรวจพบที่สำคัญ ได้แก่ พบมากที่สุดในเดือนมกราคม รูปแบบการใช้ที่ดินหลักที่เกิดคือไร่อ้อย ป่าละเมาะ และนาข้าว ข้อมูลการเกิด 10 ปีย้อนหลัง ชี้ให้เห็นว่ากลุ่มตำบลที่พบมาก ได้แก่ ตำบลเทพนคร ตำบลอ่างทอง และตำบลนาบ่อคำ การวิเคราะห์พื้นที่เสี่ยง พบว่า พื้นที่ส่วนใหญ่มีความเสี่ยงน้อย (ร้อยละ 43.02) รองลงมาคือเสี่ยงปานกลาง (ร้อยละ 21.92) และเสี่ยงมาก (ร้อยละ 14.36) โดยตำบลเทพนครมีความเสี่ยงมากกว่าพื้นที่อื่น การศึกษานี้มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมให้มีการจัดการไฟโดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนมุ่งเข้าถึงเพื่อลดปัญหาในพื้นที่เสี่ยงสูง และควรมีการนำเทคโนโลยี ภูมิสารสนเทศ ดังเช่นข้อมูล Hotspot และข้อมูลดาวเทียม Landsat ซึ่งเป็นข้อมูลที่ให้บริการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย มาใช้ติดตามและเฝ้าระวังการเกิดไฟในพื้นที่มากขึ้น

คำสำคัญ: ไฟ ไฟเกษตร การเผาในที่โล่ง โมดิส จุดความร้อน ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

Abstract

Mueang Kamphaeng Phet District, Kamphaeng Phet Province has had a serious problem with fire and smoke from agricultural activities and open burning. The purposes of this study were: (1) to analyze the pattern and distribution of MODIS Hotspot for locating the fire occurrences, and (2) to analyze the agricultural fire risk using GIS-MCDA, and using 3 criteria, include Hotspot frequency, burned area from Landsat 8 OLI/ TIRS, and burning risk plants. The study found the Hotspot was accurate was at 91.43% compared with a ground fire survey conducted during January-March 2015. Mostly, the Hotspot detected in January, involved land use types of sugarcane, rangeland, and paddy fields. The 10 - year retrospective

information pointed out that Thep Nakhon, Ang Thong, and Na Bo Kham Districts have been containing Hotspot at a high rate. The analysis of risk areas found that most areas were low risk (43.02%), followed by moderate risk (21.92 %) and high risk (14.36 %), where Thep Nakhon had a greater risk than other areas. This study suggests that the emphasis for fire management by stake holders' participation, attempting to reduce problems in high-risk areas, and to apply the Geomatics technology to warning and monitoring of agricultural fires, such as free available access data, Hotspot and Landsat data.

Keywords: Fire, Agricultural fire, Opens burning, Modis, Hotspot, Geographic Information System (GIS)

บทนำ

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเกิดไฟในพื้นที่เกษตรกรรมในประเทศไทยนั้นมีไม่มาก ทั้งที่การเผาก่อนและหลังกระบวนการเพาะปลูก ได้สร้างผลกระทบอย่างมากต่อคนในพื้นที่ ในปัจจุบันจึงยังไม่มีบรรทัดฐานของการนำเครื่องมือ วิธีการ เทคโนโลยี หรือการนำเสนอแนวทางในการลดปัญหาดังกล่าว ออกมาให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร เป็นพื้นที่หนึ่งที่ประสบกับปัญหาการเกิดไฟและหมอกควันไฟจากกิจกรรมการเกษตรอย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิดผลกระทบต่าง ๆ กับคนในพื้นที่ตามมา ทั้งปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และสุขอนามัย โดยเฉพาะในช่วงเดือนธันวาคม จนถึงเดือนมีนาคม ที่หมอกควันจะลอยปกคลุมทั่วพื้นที่อย่างต่อเนื่องในช่วงเช้าและช่วงหลังจากมีการจุดไฟ ทำให้เศษวัชพืชปลิวว่อนหล่นทั่วเมือง จนชาวบ้านเรียกกันติดปากว่า "หิมะดำ" โดยกิจกรรมหลักที่ก่อให้เกิดเหตุการณ์ดังกล่าวนั้นส่วนใหญ่เกิดจากเกษตรกรเผาอ้อย เผาตอข้าวและข้าวโพด รวมไปถึงการเผาวัชพืช ไฟป่า และการจุดไฟเผาขยะหรือเศษหญ้า

ปัจจุบันได้มีการนำเทคโนโลยีเชิงพื้นที่ที่เรียกว่ารีโมทเซนซิงหรือการรับรู้จากระยะไกลเข้ามาช่วยในการศึกษาการเกิดไฟอย่างแพร่หลาย ทั้งการใช้ข้อมูลภาพดาวเทียม (Satellite Image) และภาพถ่ายทางอากาศ (Aerial Photo) ในการสำรวจพื้นที่และช่วงเวลาเกิดไฟ โดยอาศัยหลักของการตรวจหาจุดภาพไฟ การสำรวจร่องรอยการเผาไหม้ การซ้อนทับข้อมูลภาพหลายช่วงคลื่น และการแปลตีความข้อมูลภาพ ทั้งนี้การนำข้อมูลจุดความร้อน (Hotspot, MODIS Hotspot) ที่แสดงบริเวณพื้นผิวโลกที่มีอุณหภูมิสูงกว่าปกติที่สำรวจพบจากตัวบันทึก (Sensor) MODIS ติดตั้งบนดาวเทียม Terra และดาวเทียม Aqua มาใช้ประโยชน์ในการติดตามและเฝ้าระวังการเกิดไฟและเผยแพร่ข้อมูลผ่าน Website ของ NASA เป็นตัวอย่างหนึ่งของการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดังกล่าว โดยที่ตัวบันทึก MODIS สามารถตรวจจับ (Detect) Hotspot ได้ถึงวันละ 4 ครั้ง ซึ่งข้อมูลดังกล่าวจะแสดงตำแหน่ง การกระจายตัว ช่วงเวลา และคุณลักษณะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกิดไฟ (Kaufman et al., 1998; Justice et al., 2002; Giglio et al., 2003)

ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เป็นเทคโนโลยีที่ใช้ในการศึกษาเชิงพื้นที่อีกประการหนึ่งที่ถูกนำมาใช้ศึกษาด้านการจัดการไฟอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะการวิเคราะห์พื้นที่เสี่ยง เนื่องจากระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เป็นระบบคอมพิวเตอร์ที่มีความสามารถสูงในการจัดเก็บ ปรับปรุง และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่ ทั้งนี้จากการศึกษาแนวทางวิเคราะห์พื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดไฟของผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ (Chuvieco et al., 1989; Rajeep et al., 2002; YIN Hai-wei et al., 2004; Petrakis et al., 2005; XU Dong et al., 2005; Dao Thi Thanh Huyen and Vu Anh Tuan, 2008; Dheeraj et al., 2009) พบว่าโดยส่วนใหญ่ใช้วิธีการซ้อนทับข้อมูลแผนที่ (Map Overlay) จากตัวเกณฑ์หลายตัว (Multi Criteria) เพื่อสร้างแบบจำลอง (Model) ในการวิเคราะห์ โดยตัวเกณฑ์ที่ใช้วิเคราะห์เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความเสี่ยง เช่น สิ่งปกคลุมดิน การใช้ที่ดินค่าดัชนีพืชพรรณแตกต่าง (NDVI) ความลาดชันทิศด้านลาด ระดับความสูงของพื้นที่ ระยะทางจากถนน ระยะห่างจากพื้นที่เกษตรกรรม ไร่เลื่อนลอย และฟาร์ม และระยะห่างจากที่อยู่อาศัย เป็นต้น ซึ่งการศึกษาในแต่ละพื้นที่จะกำหนด

ตัวเกณฑ์และค่าน้ำหนักที่แตกต่างกันไป ผลการศึกษาจะแบ่งออกเป็นค่าระดับเสี่ยงและแสดงได้ทั้งในรูปของแผนที่ ข้อมูลสถิติ และฐานข้อมูล ซึ่งสามารถสกัดเป็นองค์ความรู้เพื่อใช้จัดการไฟในแต่ละพื้นที่ต่อไป

จึงเป็นที่มาและความสำคัญของการวิจัยนี้ที่มีเป้าหมายเพื่อศึกษารูปแบบและการกระจายตัวของการเกิดไฟในพื้นที่เกษตรกรรม อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร ทั้งในเชิงพื้นที่ เชิงระดับปัญหา และเชิงช่วงเวลา โดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจภาคสนามและข้อมูลรีโมทเซนซิง จากนั้นวิเคราะห์ความเสี่ยงต่อการเกิดไฟในพื้นที่เกษตรกรรม โดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เพื่อนำไปสู่การเสนอแนะแนวทางการจัดการไฟจากมุมมองของประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับเทคโนโลยี ภูมิสารสนเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) ศึกษารูปแบบและการกระจายตัวของข้อมูล Hotspot ในอำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร เพื่อแสดงลักษณะของการเกิดไฟในพื้นที่

2) วิเคราะห์ความเสี่ยงต่อการเกิดไฟในพื้นที่เกษตรกรรม

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตพื้นที่ศึกษา

อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร

ขอบเขตเนื้อหา ประกอบด้วย

1) ประเมินความถูกต้องของข้อมูล Hotspot ที่ถูกตรวจพบในพื้นที่ศึกษา ช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2558 โดยการสำรวจภาคสนาม (Ground Survey)

2) ศึกษารูปแบบ และการกระจายตัวของการเกิดไฟในพื้นที่เกษตรกรรม ทั้งด้านคุณลักษณะการเกิดเชิงพื้นที่และเชิงช่วงเวลา โดยข้อมูลตำแหน่งการเกิดพื้นที่เกิด ช่วงเวลาการเกิด การกระจายตัวของการเกิดไฟและการเกิดซ้ำ จะถูกวิเคราะห์

โดยใช้ข้อมูล Hotspot จากตัวบันทึก MODIS ที่ติดตั้งบนดาวเทียม Aqua และ Terra เป็นข้อมูลย้อนหลัง 10 ปี ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2548 ถึง พ.ศ. 2557

3) วิเคราะห์พื้นที่ถูกเผาไหม้จากข้อมูลดาวเทียม Landsat 8 OLI/ TIRS

4) วิเคราะห์ความเสี่ยงต่อการเกิดไฟในพื้นที่เกษตรกรรม โดยใช้กระบวนการวิเคราะห์การตัดสินใจแบบหลายหลักเกณฑ์ (Multi - Criteria Decision Analysis: MCDA) ซ้อนทับข้อมูลแผนที่ (Map overlayer) ในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

5) ศึกษาแนวทางการจัดการไฟในพื้นที่เกษตรกรรมของประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยใช้แบบสอบถามและแบบนำสัมภาษณ์

6) เสนอแนวทางการจัดการไฟในพื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร ร่วมกับการประยุกต์ใช้ภูมิสารสนเทศ

สรุปผลการศึกษา

การตรวจสอบความถูกต้องของ Hotspot มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เห็นภาพรวมความถูกต้องของ Hotspot ในพื้นที่ศึกษา โดยวิธีการสำรวจภาคสนามและการใช้ข้อมูล Landsat 8 OLI/ TIRS

ผลการศึกษาข้อมูล Hotspot ในช่วงตั้งแต่เดือนมกราคมถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2558 พบว่า มี Hotspot เกิดขึ้นในพื้นที่จำนวน 70 จุด การตรวจสอบความถูกต้องของ Hotspot โดยการสำรวจภาคสนามและใช้ข้อมูล Landsat 8 OLI/ TIRS พบว่า Hotspot เป็น True Hotspot (เป็นไฟจริง) จำนวน 64 จุด เป็น False Hotspot (ไม่ใช่ไฟจริง) จำนวน 6 จุด คิดเป็นค่าความถูกต้อง ร้อยละ 91.43 จุด Hotspot ที่เป็นไฟจริง โดยส่วนใหญ่ เมื่อเข้าไปสำรวจภาคสนามจะพบการเกิดไฟหรือร่องรอยการเผาไหม้ตรงหรือใกล้เคียงกับพิกัดจากดาวเทียมพอดี พื้นที่ถูกเผาไหม้ดังกล่าวส่วนใหญ่ จะมีการเผาไหม้ต่อเนื่องเป็นบริเวณกว้างอย่างเห็นได้ชัด หรือหากเป็นบริเวณ ที่ไม่กว้างมาก มักจะเป็นพื้นที่ที่มีการสะสมของเชื้อเพลิงมาก ทำให้เกิดการเผาไหม้ที่รุนแรง ส่วนตำแหน่งที่เป็น False Hotspot นั้นทุกตำแหน่งเกิดจากการสะท้อนเหนือโรงงานอุตสาหกรรมและลาน

ตากพืชผลทางการเกษตรขนาดใหญ่ ทั้งนี้การสำรวจไฟและพื้นที่ถูกเผาไหม้ภาคสนามและข้อค้นพบแสดงได้ดังภาพที่ 1-4

เมื่อพิจารณา True Hotspot เพื่อบ่งชี้ลักษณะการเกิดไฟเกษตรในพื้นที่ พบว่า การสำรวจพบส่วนใหญ่เกิดในช่วงเช้า กล่าวคือ ในช่วงเวลา 10.30-11.30 น. และ 13.00-14.00 น. คิดเป็นร้อยละ 50.00 และร้อยละ 48.44 ตามลำดับ ในช่วงสามเดือนของการสำรวจ เดือนมกราคมมีการพบ True Hotspot เท่ากับเดือนกุมภาพันธ์ (ร้อยละ 42.19) ส่วนเดือนมีนาคมมีการพบน้อยกว่าเดือนอื่น โดยที่ Hotspot ที่สำรวจ พบมากที่สุดในพื้นที่ปลูกอ้อย (ร้อยละ 50.00) รองลงมาคือ พื้นที่ป่าไม้ ป่าละเมาะ ป่าริมน้ำ สวนป่า ป่าไม้ (ร้อยละ 18.75) นาข้าว (ร้อยละ 14.06) ไร่มันสำปะหลัง (ร้อยละ 10.94) และไม้ผลผสม (ร้อยละ 3.13) ตามลำดับ ตำบลที่พบ True Hotspot มากที่สุด คือ ตำบลนาบ่อคำ (ร้อยละ 23.44) รองลงมาคือตำบลอ่างทอง (ร้อยละ 14.03)

ภาพที่ 1 การสำรวจไฟและพื้นที่ถูกเผาไหม้ภาคสนามและข้อค้นพบ (1)

การเกิดไฟในพื้นที่ป่าละเมาะและสวนป่า ใกล้ชุมชน

จุดที่พบ Hotspot จะเป็นบริเวณที่มีร่องรอยการเผาไหม้บริเวณกว้าง และการเกิดไฟรุนแรง

ลักษณะของพื้นที่ภายหลังการเกิดไฟในพื้นที่ป่าไม้ใกล้ชุมชน

การเผาในไร่อ้อยก่อให้เกิดปัญหาหลายอย่าง โดยเฉพาะปัญหาเรื่องควันไฟและหิมะดำ

การเผาในไร่อ้อยจะแบ่งการเผาเป็นส่วน ๆ เพื่อให้สามารถตัดอ้อยได้อย่างทั่วถึง

การเผาก่อนการตัดอ้อยหรือที่เรียกกันว่า “การตัดอ้อยไฟ”

ที่มา (ภาพถ่ายโดย สุภาสพงษ์ รู้ทำนอง)

ภาพที่ 2 การสำรวจไฟและพื้นที่ถูกเผาไหม้ภาคสนามและข้อค้นพบ (2)

ไร่อ้อยเป็นรูปแบบการใช้ที่ดินที่พบการเผาไหม้มากที่สุดในช่วงการสำรวจ

การเผาในไร่อ้อยมีจุดประสงค์เพื่อให้ตัดอ้อยได้สะดวกขึ้น ซึ่งมักทำในช่วงเช้า เย็นและพลบค่ำ

พื้นที่หลังการเผาไร่อ้อยโดยเจ้าของไร่เพื่อทำการตัดอ้อย

ลักษณะการตัดอ้อยภายหลังการเผาเพื่อให้ตัดอ้อยได้ง่ายขึ้น และเพื่อให้ง่ายต่อการเตรียมพื้นที่

ลักษณะการเผาในพื้นที่นาข้าว

ลักษณะการเผาในพื้นที่ไร่ข้าวโพด

ที่มา (ภาพถ่ายโดย สุภาสพงษ์ รู้ทำนอง)

ภาพที่ 3 การสำรวจไฟและพื้นที่ถูกเผาไหม้ภาคสนามและข้อค้นพบ (3)

ลักษณะการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ภายหลังการเผาในไร่อ้อย

ภายหลังการเผาและการตัดอ้อยเรียบร้อยแล้ว เกษตรกรจะเตรียมพื้นที่เพื่อปลูกพืชต่อทันที

การเปลี่ยนแปลงพื้นที่หลังการเผาเมื่อปล่อยพื้นที่ทิ้งไว้

การเปลี่ยนแปลงพื้นที่หลังการเผา

การเตรียมดินหลังการเผาและตัดอ้อยซึ่งส่วนใหญ่จะทำภายใน 1 สัปดาห์

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วภายหลังการเผา ทำให้ยากต่อการใช้ข้อมูลดาวเทียมในการสำรวจ

ที่มา (ภาพถ่ายโดย สุภาสพงษ์ รู้ทำนอง)

ภาพที่ 4 การตรวจสอบ Hotspot โดยใช้ข้อมูลดาวเทียม Landsat 8 OLI/ TIRS

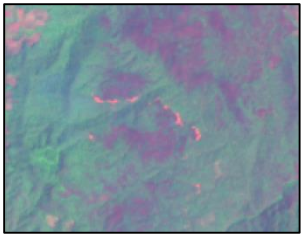

ภาพสีผสมเท็จ (false color composite) จากข้อมูล Landsat 8 OLI/ TIRS RGB: 753

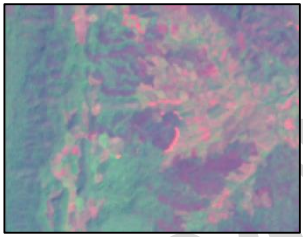

ภาพสีผสมเท็จแสดงพื้นที่เกิดไฟเป็นสีส้ม และพื้นที่ถูกเผาไหม้เป็นสีโทนม่วง

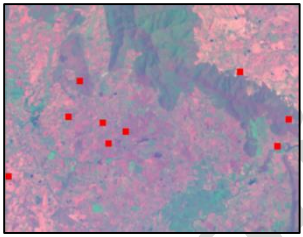

แสดงตำแหน่งของ Hotspot บนข้อมูล Landsat 8 OLI/ TIRS

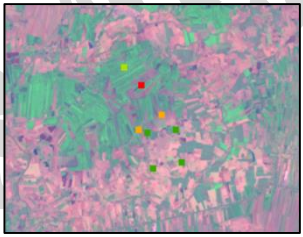

การใช้ Landsat 8 OLI/ TIRS ตรวจสอบพื้นที่เผาไหม้ ณ จุด Hotspot (สีส้ม) ในช่วงเวลาเดียวกัน

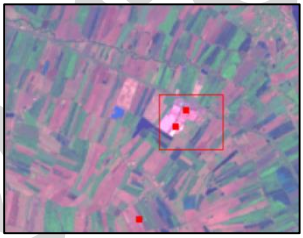

ตำแหน่งที่เกิด False hotspot หรือ False alarm (กรอบสีแดง)

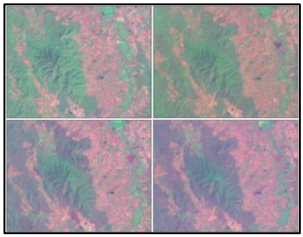

การเปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่ ก่อนระหว่าง (ภาพล่างซ้ายในกรอบ) และหลังการเกิดการเผาไหม้

ที่มา (ภาพถ่ายโดย สุภาสพงษ์ รู้ทำนอง)

พื้นที่ถูกเผาไหม้จากข้อมูลดาวเทียม Landsat 8 OLI/ TIRS

การจำแนกพื้นที่ถูกเผาไหม้ ใช้วิธีการวิเคราะห์ภาพโดยระบบผู้เชี่ยวชาญ (Expert System Image Analysis) จากข้อมูลดาวเทียม Landsat 8 OLI/ TIRS การคัดเลือกพื้นที่ตัวอย่าง (Training Area) ใช้วิธีการผสมสีภาพเป็นภาพสีผสมเท็จ RGB: 753 และ 752 จากนั้นแปลภาพด้วยสายตา (Visual Interpretation) โดยใช้ข้อมูลการสำรวจภาคสนามและข้อมูลการตรวจสอบ Hotspot เป็นข้อมูลสนับสนุน พื้นที่ที่ถูกไฟไหม้จะปรากฏภาพเป็นโทนสีม่วงอ่อนถึงเข้ม บางจุดจะแสดงให้เห็นลักษณะของกองไฟเป็นสีส้มถึงโทนแดงและหากผสมเป็นภาพสีจริง จะเห็นกลุ่มหมอกควันไฟได้อย่างชัดเจน การสร้างกฎเกณฑ์การตัดสินใจในการจำแนกพื้นที่ถูกเผาไหม้ ใช้ค่าต่ำสุดและค่าสูงของค่าการสะท้อนในแบนด์ที่ 1-8 และค่าประจำพิกเซลของดัชนีเชิงคลื่นอีก 2 ตัว คือ NDVI และ NBR มาใช้สร้าง ทั้งนี้พื้นที่เผาไหม้ที่ใช้ทดสอบ มี 3 ช่วงเวลา ได้แก่ ช่วงเวลาที่ 1 วันที่ 27 เดือนมกราคม พ.ศ. 2558 ช่วงเวลาที่ 2 วันที่ 28 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2558 และช่วงเวลาที่ 3 วันที่ 16 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2558 ผลการจำแนกพื้นที่ถูกเผาไหม้ พบว่า ในช่วงเวลาที่ 1 มีพื้นที่ถูกเผาไหม้ร้อยละ 16.37 ของพื้นที่ศึกษา ในช่วงเวลาที่ 2 มีพื้นที่ถูกเผาไหม้ร้อยละ 6.40 และในช่วงเวลาที่ 3 มีพื้นที่ถูกเผาไหม้ร้อยละ 18.31 ตามลำดับ ภาพพื้นที่ถูกเผาไหม้เมื่อเทียบกับข้อมูลดาวเทียม เรียงตามลำดับช่วงเวลา แสดงได้ดังภาพ 5 และเมื่อวิเคราะห์ค่าความถูกต้องของการจำแนกเมื่อเทียบกับข้อมูลทดสอบอ้างอิงภาคพื้นที่ดิน พบว่า การจำแนกพื้นที่ถูกเผาไหม้ ในช่วงเวลาที่ 1, 2 และ 3 มีความถูกต้องโดยรวม (Overall Accuracy) ร้อยละ 94.09, 92.12, 94.58 ตามลำดับ และมีค่าสัมประสิทธิ์แคปปาของความสอดคล้อง (Kappa coefficient of agreement) เท่ากับ 0.88, 0.84, 0.89 ตามลำดับ

ภาพที่ 5 พื้นที่ถูกเผาไหม้เมื่อเทียบกับข้อมูลดาวเทียม

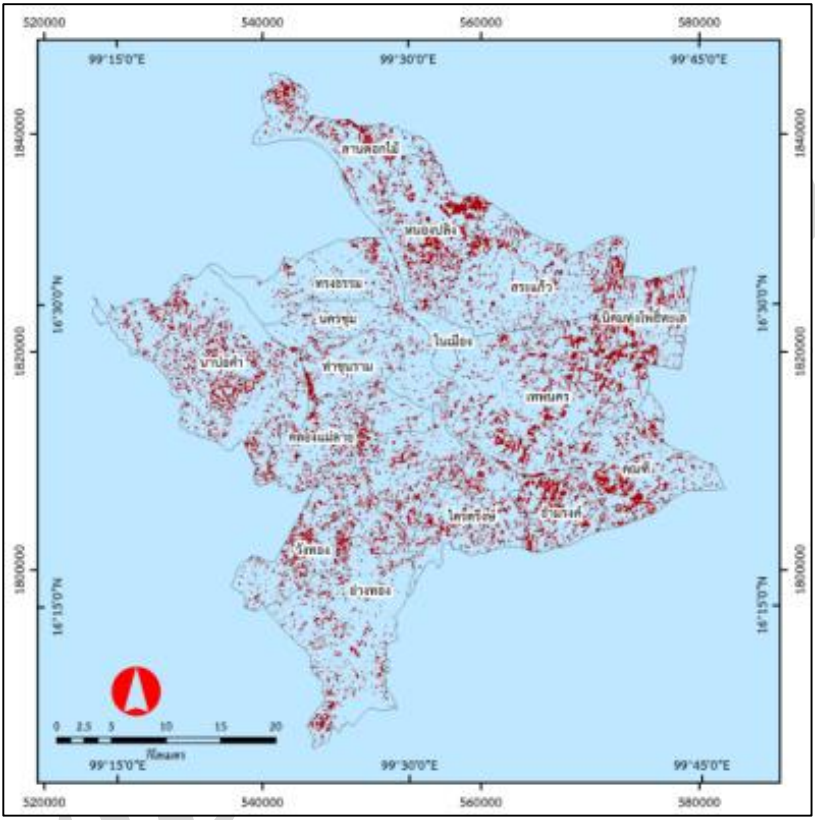

ภาพที่ 6 พื้นที่ถูกเผาไหม้เมื่อเทียบกับข้อมูลดาวเทียม

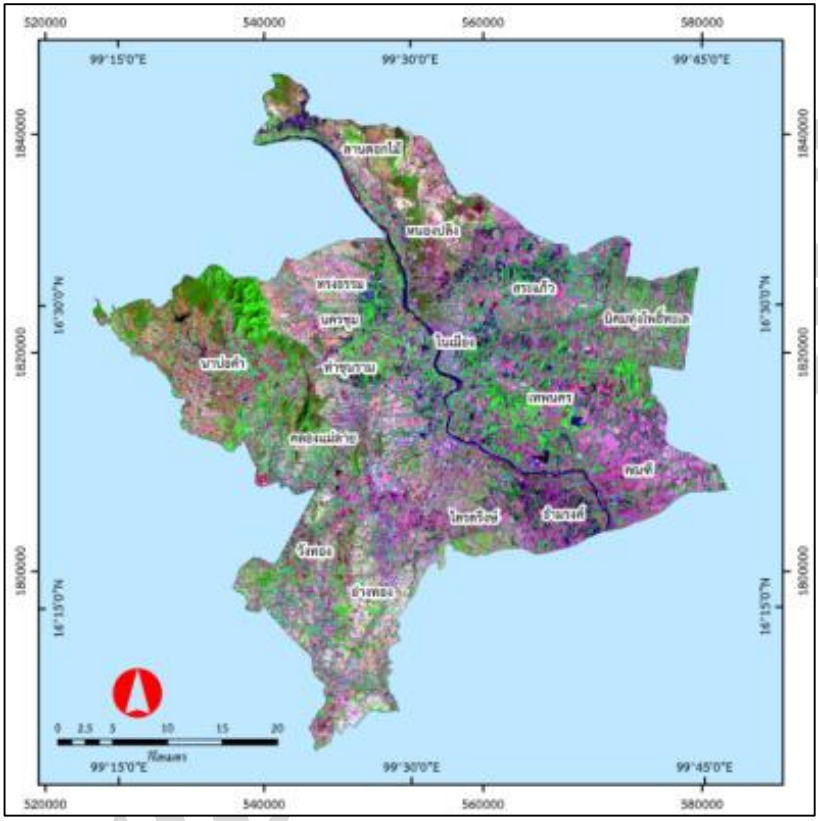

ภาพที่ 7 พื้นที่ถูกเผาไหม้เมื่อเทียบกับข้อมูลดาวเทียม

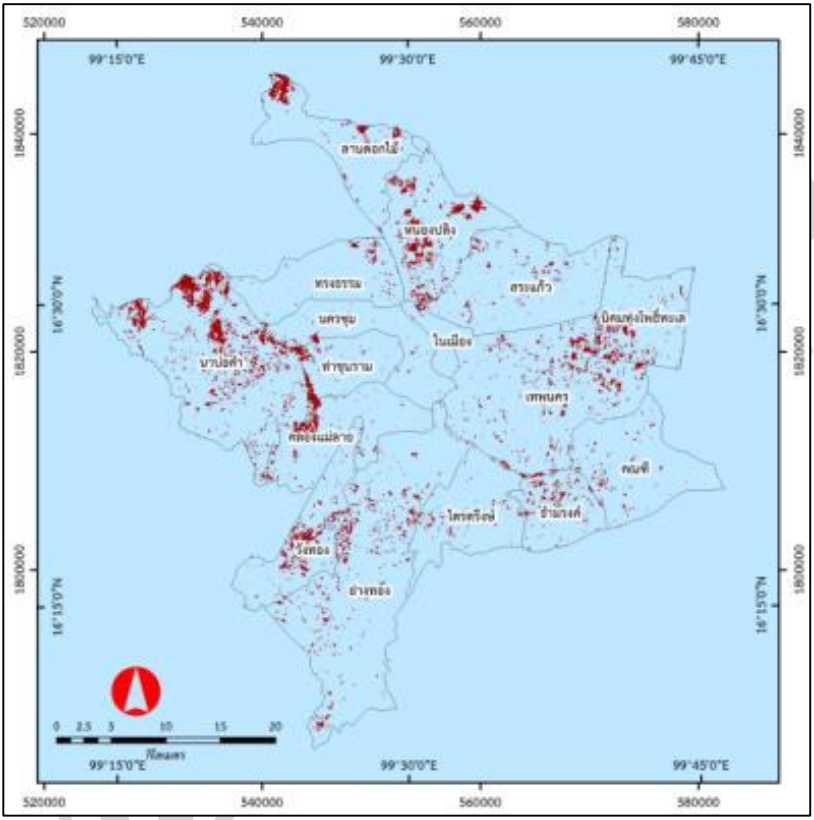

ภาพที่ 8 พื้นที่ถูกเผาไหม้เมื่อเทียบกับข้อมูลดาวเทียม

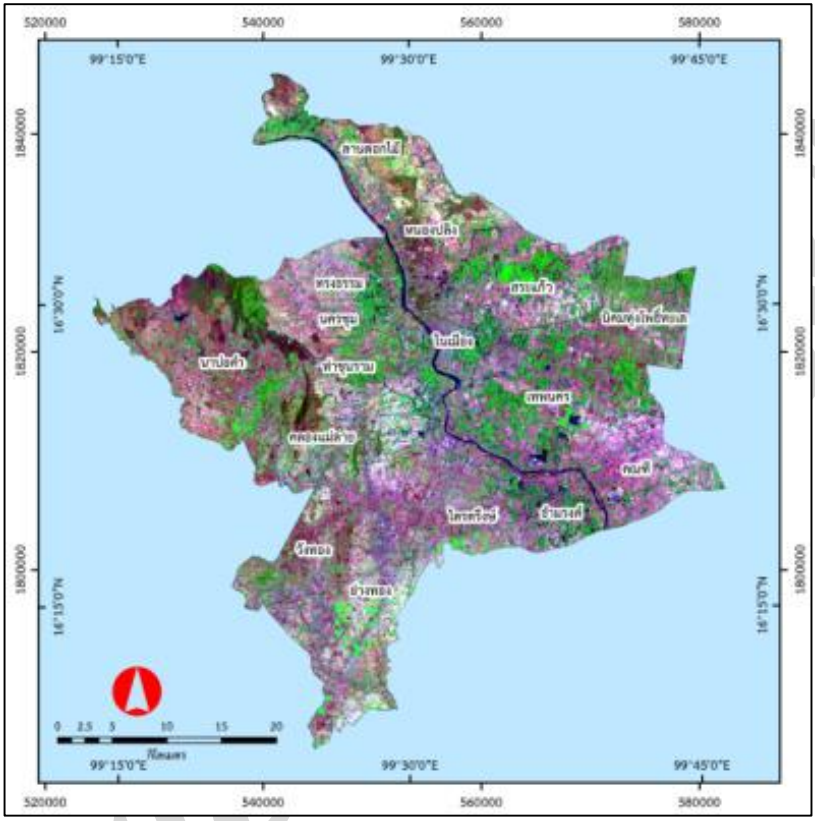

ภาพที่ 9 พื้นที่ถูกเผาไหม้เมื่อเทียบกับข้อมูลดาวเทียม

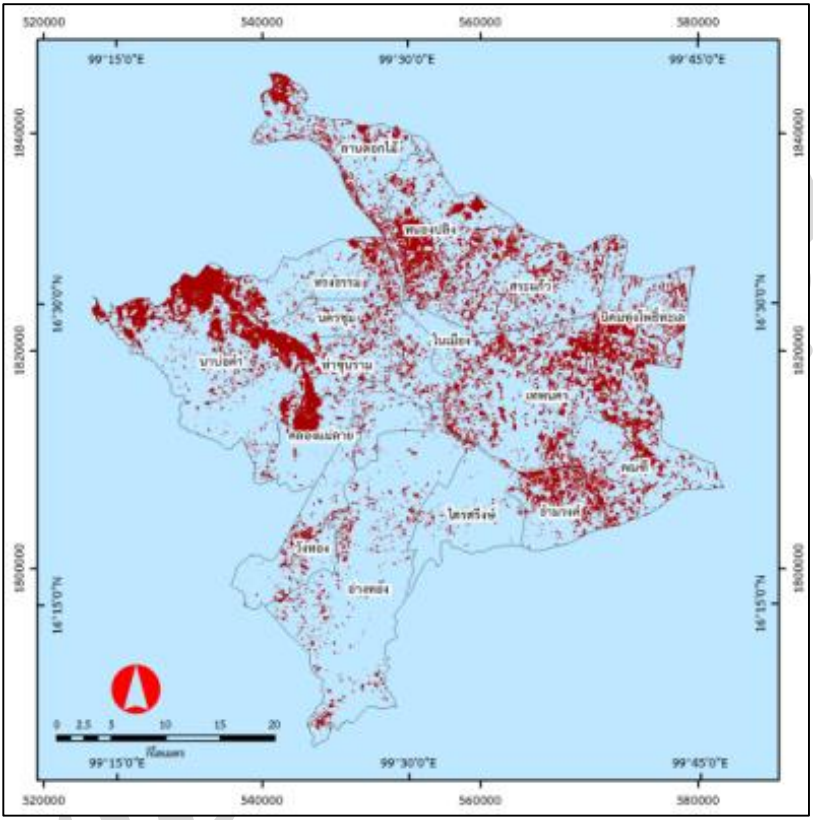

ภาพที่ 10 พื้นที่ถูกเผาไหม้เมื่อเทียบกับข้อมูลดาวเทียม

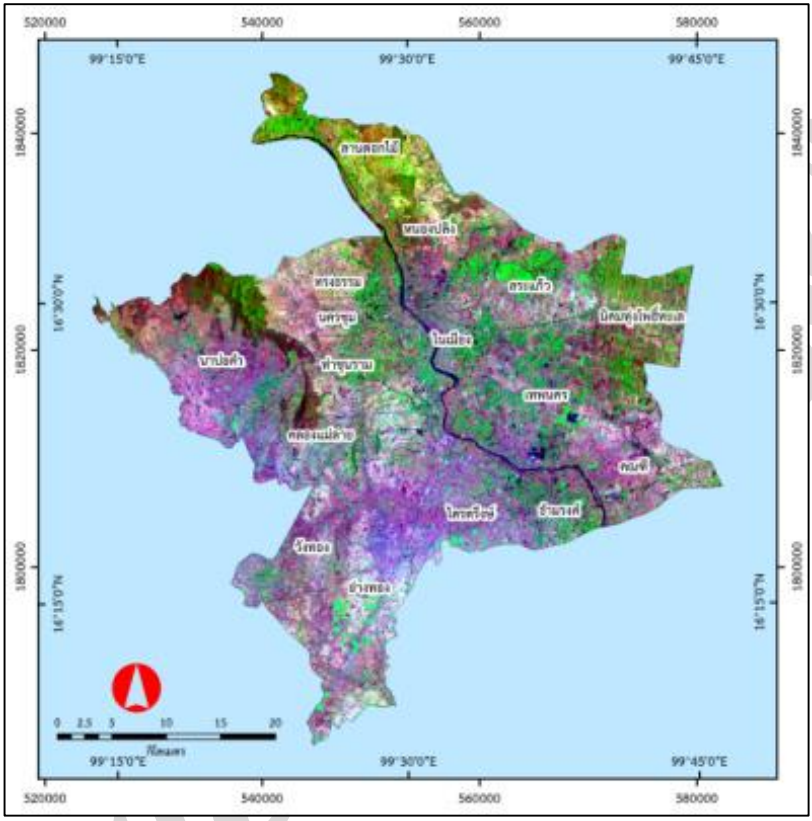

การวิเคราะห์ความเสี่ยงต่อการเกิดไฟในพื้นที่เกษตรกรรม

การวิเคราะห์ความเสี่ยงต่อการเกิดไฟในพื้นที่เกษตรกรรมใช้ตัวเกณฑ์ 3 ตัว ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ร้อยละความถี่การเกิดซ้ำของ Hotspot ร้อยละพื้นที่ถูกเผาไหม้ และร้อยละพื้นที่การปลูกพืชกลุ่มเสี่ยง โดยแต่ละตัวมีค่าถ่วงน้ำหนักหรือให้คะแนนความสำคัญของตัวเกณฑ์เท่ากัน ความเสี่ยงของแต่ละตัวเกณฑ์จะถูกกำหนดช่วงชั้นโดยวิธีการ Natural Breaks จากนั้นซ้อนทับข้อมูลแผนที่เสี่ยงรายปัจจัยแล้วทำการจำแนกชั้นใหม่อีกครั้งด้วยวิธีการเดิมผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าแผนที่เสี่ยงรายตัวเกณฑ์ทั้งสามมีแนวโน้มของความเสี่ยงเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เมื่อวิเคราะห์ผลการซ้อนทับรวมตัวเกณฑ์ พบว่าพื้นที่ส่วนใหญ่มีความเสี่ยงระดับเสี่ยงน้อย (ร้อยละ 43.02) รองลงมา คือเสี่ยงปานกลาง (ร้อยละ 21.92) เสี่ยงมาก (ร้อยละ 14.36) ไม่เสี่ยงถึงเสี่ยงน้อยที่สุด (ร้อยละ 11.26) และเสี่ยงมากที่สุด (ร้อยละ 9.44) ตามลำดับ ตัวเกณฑ์ที่มีผลมากต่อความเสี่ยง ได้แก่ ตัวเกณฑ์ด้านร้อยละการปลูกพืช กลุ่มเสี่ยง เมื่อพิจารณาเชิงพื้นที่พบว่าตำบลเทพนครมีความเสี่ยงต่อการเกิดไฟในพื้นที่เกษตรกรรมมากกว่าตำบลอื่น กลุ่มของตำบลที่มีความเสี่ยงรองลงมาประกอบด้วยตำบลลานดอกไม้ ตำบลหนองปลิง ตำบลสระแก้ว ตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล ตำบลคณฑี ตำบลธำมรงค์ ตำบลนาบ่อคำ ตำบลวังทอง และตำบลอ่างทอง ส่วนตำบลในเมือง และตำบลทรงธรรม เป็นตำบลที่มีความเสี่ยงน้อยเมื่อเทียบกับพื้นที่อื่น ทั้งนี้ทางทิศตะวันออกของพื้นที่ศึกษาจะมีปัญหานี้มากกว่าพื้นที่ฝั่งตะวันตก (ภาพที่ 11)

ภาพที่ 11 พื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดไฟในพื้นที่เกษตรกรรม อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร

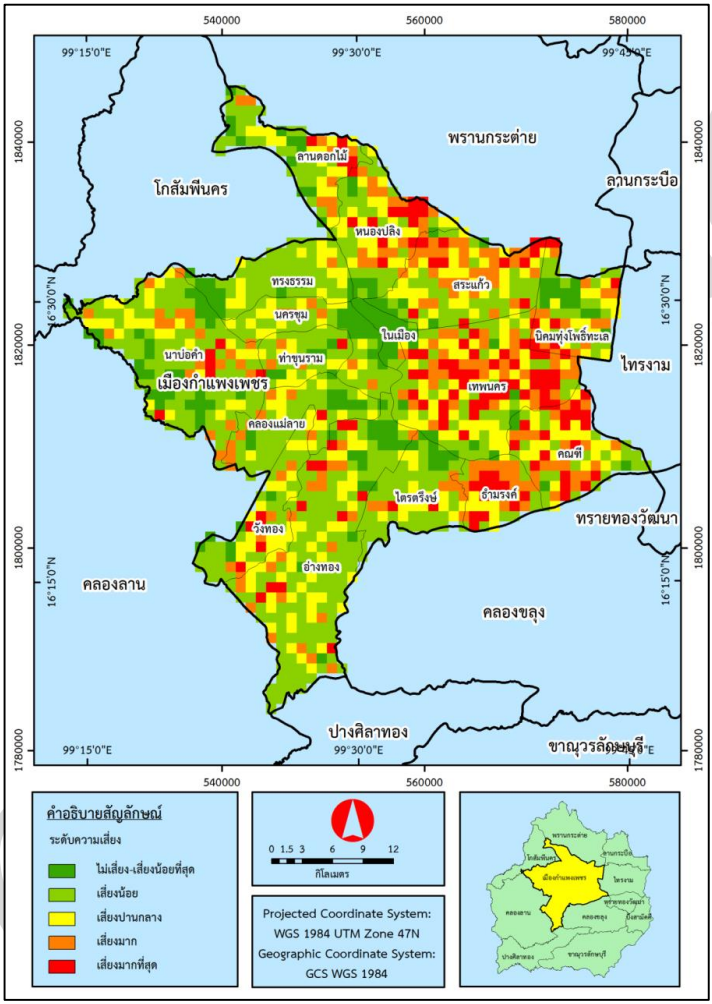

การเสนอแนะแนวทางการจัดการไฟในพื้นที่เกษตร

การศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางจัดการไฟในพื้นที่เกษตรกรรมของประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ใช้วิธีการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามประเด็นหลักของการศึกษา พบว่า วิธีการที่เหมาะสมนั้น ประกอบด้วย การประชาสัมพันธ์และรณรงค์ให้ลดหรือไม่ให้มีการเผาในพื้นที่เกษตรและพื้นที่โล่ง การส่งเสริมให้เกษตรกรให้มีการกำจัดเศษวัสดุจากการเกษตรอย่างถูกต้อง การมีนโยบายสนับสนุนหรือสร้างจูงใจเกษตรกรในการตัดอ้อยสด การส่งเสริมให้ใช้เทคโนโลยีในการเก็บเกี่ยวอ้อย การให้ความรู้ด้านผลกระทบของการเผาในไร่อ้อย รวมทั้งการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการหาแนวทางในการจัดการร่วมกันจากทุกภาคส่วน

ในส่วนของแนวทางการจัดการไฟในพื้นที่เกษตรกรรมโดยใช้ภูมิสารสนเทศนั้น มีประเด็นสำคัญของข้อเสนอแนะว่า (1) ควรมีการเฝ้าระวัง ติดตามและเข้าถึง เพื่อจัดการไฟในพื้นที่โดยใช้ข้อมูล Hotspot ข้อมูลดาวเทียม และแผนที่เสี่ยงเป็นพื้นฐานในการแก้ปัญหา (2) ควรสร้างกระบวนการประชาสัมพันธ์ที่สอดคล้องกับหลักฐานการเกิดไฟในพื้นที่ และ (3) ควรแสดงความเสี่ยงต่อการเกิดไฟให้แต่ละชุมชนได้รับรู้ เพื่อสร้างแนวทางในการจัดการไฟในพื้นที่เกษตรบนฐานของการมีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรม

การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาตัวเกณฑ์ของการเกิดไฟป่าและไฟในพื้นที่เกษตรนั้น พบว่ามีความแตกต่างกันมากในด้านของปัจจัยสนับสนุนที่ทำให้เกิดไฟ โดยการวิเคราะห์ความเสี่ยงต่อการเกิดไฟป่าด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์นั้นมีตัวเกณฑ์ที่ใช้กันมาก ประกอบด้วย ชนิดของสิ่งปกคลุมดิน/ ประเภทของป่าไม้ ลักษณะอากาศ ดัชนีเชิงคลื่นที่เกี่ยวข้อง และปัจจัยด้านระยะห่าง อาทิ ระยะห่างจากหมู่บ้าน ระยะห่างจากสถานที่ท่องเที่ยว ระยะทางจากถนน พื้นที่เกษตรกรรรมไร่เลื่อนลอย เป็นต้น ดังวิธีการของผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ (Chuvieco et al., 1989; Rajeep et al., 2002; YIN Hai-wei et al., 2004; Petrakis et al., 2005; XU

Dong et al., 2005; Dao Thi Thanh Huyen and Vu Anh Tuan, 2008; Dheeraj et al., 2009)

อย่างไรก็ตาม ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเกิดไฟในพื้นที่เกษตรกรรมกลับแตกต่างออกไป เช่น ชนิดของพืชที่ปลูก ตำแหน่งที่เกิดการเผาไหม้ และการเกิดซ้ำของการเผาไหม้ เป็นต้น ดังนั้นในการวิเคราะห์พื้นที่เสี่ยงการเกิดไฟในพื้นที่เกษตรกรรม มีข้อแนะนำว่าไม่ควรใช้ปัจจัยความเสี่ยงของการเกิดไฟป่ามาวิเคราะห์ ส่วนในด้านการใช้ประโยชน์ของข้อมูลมีข้อเสนอแนะว่าควรมีการนำข้อมูลจุดภาพความร้อนไปใช้ในการติดตาม เฝ้าระวัง และบริหารจัดการด้านไฟเกษตรมากขึ้น เนื่องจากในปัจจุบันข้อมูลจุดภาพความร้อนได้ถูกนำมาใช้มากในด้านการบริหารจัดการไฟในเขตป่าไม้หรืออุทยาน แต่ถูกนำมาใช้น้อยในด้านการบริหารจัดการไฟเกษตร ที่สำคัญคือข้อมูลเหล่านี้เป็นข้อมูลที่ให้บริการฟรีโดยไม่มีค่าใช้จ่าย

เอกสารอ้างอิง

Chuvieco, E., & Congalton, R. G. (1989). Application of Remote Sensing and Geographic Information Systems to forest fire hazard mapping. **Remote Sensing of Environment,** *29*, 147-159.

Dong, X., Li-min, D., Guo-fan, S., Lei, T. & Hui, W. (2005). Forest fire risk zone mapping from satellite images and GIS for Baihe Forestry Bureau, Jilin, China. **Journal of Forestry Research,** 16, 169-174.

Giglio, L., Descloitres, J., Justice, C. O. & Kaufman, Y. (2003). An enhanced contextual fire detection algorithm for MODIS. **Remote Sensing of Environment,** 87, 273-282.

Hai-wei, Y., Fan-hua, K. & Xui-zhen, L. (2004). RS and GIS-based forest fire risk zone mapping In Da Hinggan Moutains. **Chinese Geographical Science,** 14, 251-257.

Huyen, D.T. T & Tuan, V. A. (2008). **Applying GIS and multi Criteria evaluation in forest fire risk zone in Son La Province, Vietnam: International Symposium on Geoinformatics For Spatial Infrastructure Development in Earth and Allied Sciences 2008, 4-6 December 2009.** 130–149.

Justice, C. O., Townshend, J. R. G., Vermote, E. F., Masuoka, E., Wolfe, R. E. & Saleous, N., et al. (2002). An overview of MODIS land data processing and product status. **Remote Sensing of Environment,** 83, 3-15.

Kaufman, Y. J., Justice, C. O. & Flynn, L. (1998). Potential global fire monitoring EOS-MODIS. **Journal of Geophysical Research,** 103, 150-173.

Petrakis, M., Psiloglou, B. & Lianou, M. (2005). Evaluation of forest fire risk and fire extinction difficulty at the mountainous park of Vikos-Aoos, Northern Greece: use of Remote Sensing and GIS techniques. **International Journal of Risk Assessment and Management,** 5, 50-65.

Rajeep, K. J., Saumitra, M., Kumaran, D. R. & Rajesh, S. (2002). Forest fire risk zone mapping from satellite imagery and GIS. **International Journal of Applied Earth Observation and Geoinformation,** 4, 1-10.

Sharma, D., Hao, V., Cuong T. V., Tuyen H. T. & Sharma, N. (2009). **Forest fire risk zonation for Jammu District Forest Division using Remote Sensing and GIS. In 7th FIG Regional Conference, Hanoi, Vietnam. 19-22 October 2009.** 50-68.

ความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการฝึกงานของนิสิตสาขาวิชาภาษาฝรั่งเศสชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยพะเยา

Stakeholders' Satisfaction with Internship of 4th Students Majoring in French, University of Phayao

แสงเดือน กาศลังกา[1]
Saengduan Katlangka
ยุวเรศ เลาหพรรค[2]
Yuwarej Laohapak

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ประกอบการหรือนายจ้างที่มีต่อคุณลักษณะของนิสิตฝึกงาน 2) เพื่อให้นิสิตประเมินตนเองในด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่มีต่อการฝึกงาน และ 3) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยหรือเหตุผลที่ผู้ประกอบการรับบัณฑิตเข้าทำงาน ซึ่งกลุ่มประชากร คือ ผู้ประกอบการหรือนายจ้าง และนิสิตสาขาวิชาภาษาฝรั่งเศสชั้นปีที่ 4 คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา โดยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม และวิเคราะห์ผลเป็นค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าสถานประกอบการมีความพึงพอใจต่อนิสิตฝึกงานในด้านคุณธรรมและจริยธรรมส่วนนิสิตมีความพึงพอใจในด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และปัจจัยที่มีผลต่อการรับบัณฑิตเข้าทำงานมากที่สุด คือ ความสามารถในการสื่อสาร

[1, 2]อาจารย์ สาขาวิชาภาษาฝรั่งเศส คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

ภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ ผลการวิจัยได้เสนอแนะให้สถาบันอุดมศึกษานำคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม และทักษะในการสื่อสารภาษาอังกฤษ มาปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอน

คำสำคัญ: ความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การฝึกงาน นิสิตสาขาวิชาภาษาฝรั่งเศส

Abstract

This study aimed to investigate. 1) the workplace staff's satisfaction with the student internship, 2) the students' self-assessment regarding the desired characteristics for internship students, and 3) the factors affecting personnel recruitment. The participants were the workplace officers and the 4th year students majoring in French, School of Liberal Arts, University of Phayao. The instrument used for collecting data was a questionnaire. The statistics for data analysis included percentages, mean score and standard deviation. The results showed that the workplace officers were satisfied with the student internship with regard to their moral and ethics. The students were satisfied with interpersonal skills and responsibility. The factor affecting the recruitment of the personnel was the ability to use English for communication. The results of this study suggested that higher education institutions should incorporate moral, ethics and English communicative skills in the School curriculum and teaching.

Keywords: Stake-Holders' Satisfaction, Internship, Students majoring in French

บทนำ

ในปัจจุบันนี้ สถาบันการศึกษาของไทยต้องเผชิญกับสถานการณ์และความท้าทาย เช่น ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การขยายตัวและการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของสถาบันการศึกษาในประเทศ การเคลื่อนย้ายและความต้องการของนักศึกษา ความร่วมมือกับต่างประเทศ การแข่งขันของสถาบันการอุดมศึกษาทั้งในและต่างประเทศ ความคาดหวังของสังคมต่อสถาบันการศึกษาและบัณฑิต (วราภรณ์ สีหนาท, 2552 อ้างถึงใน สิรจิตต์ 2558, หน้า 69) รวมถึงปัญหาต่าง ๆ ที่ผ่านมาของการอุดมศึกษาไทย คือ งบประมาณที่จำกัด จำนวนนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีแนวโน้มลดลง หลักสูตรที่ไม่ตรงตามศักยภาพและความเชี่ยวชาญของสถาบัน อัตราการว่างงานที่สูงกว่าระดับการศึกษาอื่น ทักษะภาษาอังกฤษของนิสิตที่อยู่ในระดับต่ำ และงานวิจัยที่ไม่มีคุณภาพและไม่ตอบโจทย์ต่อการแก้ปัญหาและพัฒนาประเทศ (บัลลังก์ โรหิตเสถียร, 2559)

ดังนั้น สถาบันการศึกษาจำเป็นต้องผลิตบัณฑิตให้มีทักษะเพื่อการดำรงชีวิต ในศตวรรษที่ 21 กล่าวคือ ต้องได้ทั้งสาระวิชา และได้ทักษะ 3 ด้าน คือ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี และทักษะชีวิตและอาชีพ อีกทั้ง การปรับตัวให้เป็นมหาวิทยาลัย 4.0 โดยมีบทบาทที่สำคัญ คือ การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนในชาติ รวมทั้งการวิจัยและพัฒนาเพื่อให้เกิดความรู้และนวัตกรรมใหม่ ๆ ซึ่งทั้งสองส่วนจะส่งผลไปถึงเศรษฐกิจและสังคม 4.0 ตามนโยบายการดำเนินงานอุดมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (บัลลังก์ โรหิตเสถียร, 2559)

อย่างไรก็ดี การจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพนั้น ต้องอาศัยปัจจัยหลายประการ เช่น บุคลากร อุปกรณ์การเรียนการสอน และหลักสูตร ซึ่งหลักสูตรเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งในกระบวนการจัดการศึกษา และเป็นหัวใจหลักหรือตัวกำหนดแนวทางในการนำบัณฑิตไปสู่ตลาดแรงงานที่มีคุณภาพเป็นบัณฑิตที่ได้รับการยอมรับและเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ออกประกาศกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา

แห่งชาติ (Thai Qualifications Framework for Higher Education: TQF: HEd) พ.ศ. 2552 โดยมีหลักการสำคัญ คือ เป็นแนวทางที่ชัดเจนในการพัฒนาหลักสูตรการปรับเปลี่ยนกลวิธีการสอนของอาจารย์การเรียนรู้ของนักศึกษาตลอดจนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อให้มั่นใจว่าบัณฑิตจะบรรลุมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามที่มุ่งหวังได้จริง ตลอดจนมุ่งให้คุณวุฒิหรือปริญญาของสถาบันอุดมศึกษาใด ๆ ของประเทศไทยเป็นที่ยอมรับและเทียบเคียงกันได้กับสถาบันอุดมศึกษาที่ดีทั้งในและต่างประเทศ ทั้งนี้มุ่งหวังว่าบัณฑิตต้องมีคุณภาพซึ่งสามารถประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุขและภาคภูมิใจเป็นที่พึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตและเป็นคนดีของสังคม ทั้งยังช่วยเพิ่มความเข้มแข็งและขีดความสามารถในการพัฒนาประเทศไทย (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2552, หน้า 3)

นอกจากนี้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาได้กำหนดเกณฑ์คุณภาพการศึกษา เพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (Education Criteria for Performance Excellence: EdPEx) ฉบับปี พ.ศ. 2558-2561 แนวทางที่เป็นระบบสู่การปรับปรุงผลการดำเนินการขององค์กร เพื่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาไทยให้ทัดเทียมและเป็นที่ยอมรับในสากล โดยสถาบันต่าง ๆ สามารถเลือกใช้เครื่องมือที่เหมาะสมที่สุด เพื่อกระตุ้นการพัฒนา หรือศึกษาเกณฑ์การประกันคุณภาพด้วยตนเอง (Accreditation Self - Studies) (สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา, สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา, 2559)

ปัจจุบันนี้ มหาวิทยาลัยพะเยาได้เล็งเห็นความสำคัญของการประกันคุณภาพทั้งในระดับหลักสูตร คณะ และสถาบัน โดยมหาวิทยาลัยพะเยาได้กำหนดให้มีการประกันคุณภาพในระดับหลักสูตรโดยใช้ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาในอาเซียน ซึ่ง ชวลิต วงษ์เอก (2559) ได้นำเสนอว่าตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาระดับหลักสูตรตามเกณฑ์ ASEAN University Network Quality Assurance (AUN - QA) A นั้น การจะมีบัณฑิตที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้ ย่อมต้องมาจากหลักสูตรที่เกิดจากความต้องการของผู้มีส่วนได้

ส่วนเสีย (Stakeholders Needs) ไม่ว่าจะเป็นจากศิษย์เก่า นิสิตปัจจุบัน อาจารย์ผู้สอน และผู้ใช้บัณฑิต

สาขาวิชาภาษาฝรั่งเศส คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา กำหนดให้นิสิตชั้นปีที่ 4 ในภาคเรียนที่ 2 เลือกลงทะเบียนหนึ่งรายวิชาจากสามรายวิชา ได้แก่ 1) รายวิชาการฝึกงาน 2) รายวิชาสหกิจศึกษา และ 3) รายวิชาการค้นคว้าอิสระ จำนวน 6 หน่วยกิต ซึ่งนิสิตสาขาวิชาภาษาฝรั่งเศส ที่ผ่านมาได้เลือกรายวิชาการฝึกงานเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ทางสาขาวิชากำหนดให้นิสิตเลือกสถานที่ฝึกงานได้ด้วยตนเอง โดยมีข้อกำหนดว่าสถานที่ฝึกงานจะต้องมีการใช้ภาษาฝรั่งเศส ซึ่งนิสิตส่วนมากจะเลือกฝึกงานด้านธุรกิจภาคบริการการท่องเที่ยว เช่น โรงแรม และบริษัทนำเที่ยวการพัฒนานิสิตให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทั้งในทักษะทางวิชาการทักษะทางวิชาชีพ และทักษะทางสังคม จึงถือเป็นภารกิจสำคัญของสาขาวิชาภาษาฝรั่งเศส

การศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิตอันพึงประสงค์ทางภาษา เช่น ความต้องการคุณลักษณะบัณฑิตทางภาษาและการสื่อสารของสถานประกอบการ (วรวรรธน์ ศรียาภัย, กรรณิการ์ รักษา และคะนึงนิจ ศีลรักษ์, 2553) กล่าวว่า สถานประกอบการภาครัฐและเอกชนต้องการบัณฑิตที่มีความสามารถในการใช้ภาษาสื่อสารได้ดีตั้งแต่ 2 ภาษาขึ้นไป โดยต้องการภาษาไทยและภาษาอังกฤษมากที่สุด สามารถใช้ทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน ระดับมากที่สุด และสามารถปฏิบัติงานพิเศษที่ใช้ทักษะภาษาบูรณาการกับศาสตร์อื่น เช่น การเป็นพิธีกรและวิทยากร การเจรจาต่อรองและไกล่เกลี่ย การเขียนและวิเคราะห์โครงการการนำเสนองาน นอกจากนี้ยังต้องการบัณฑิตที่มีศักยภาพพื้นฐาน เช่น ทักษะคอมพิวเตอร์และสารสนเทศ การคิดสร้างสรรค์ การจัดการ มีทัศนคติที่ดี เช่น มองโลกในแง่บวก อารมณ์ดี ควบคุมอารมณ์ได้ และมีคุณธรรม เช่น ความขยันอดทน มีน้ำใจ เสียสละและซื่อสัตย์ อีกทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวของกับภาษาฝรั่งเศส เช่น สิรจิตต์ เดชอมรชัย และชนยา ด่านสวัสดิ์ (2553) ได้ศึกษาความต้องการบัณฑิตสาขาวิชาภาษาฝรั่งเศสและคุณลักษณะบัณฑิตอันพึงประสงค์ของหน่วยงานที่ใช้ภาษาฝรั่งเศสในประเทศไทยพบว่าหน่วยงานต้องการให้มีการเตรียมพร้อมให้กับบัณฑิตในด้านภาษาฝรั่งเศสมากที่สุด โดยเฉพาะความสามารถในการใช้ภาษา

ฝรั่งเศสเพื่อสื่อสาร การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์และการเตรียมความพร้อมบัณฑิตสาขาวิชาภาษาฝรั่งเศส สำหรับงานด้านเลขานุการ พบว่าคุณลักษณะที่คาดหวังและบุคลิกภาพของบัณฑิตสาขาวิชาภาษาฝรั่งเศส สำหรับงานด้านเลขานุการนั้น นิสิตต้องได้รับการเตรียมพร้อมงานด้านเลขานุการ ทักษะและความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ และการมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ อีกทั้งนิสิตจะต้องสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ มีความรู้รอบตัวมีความรับผิดชอบและมีความอดทน (สิรจิตต์ เดชอมรชัย, 2558)

จากสถานการณ์การศึกษาในปัจจุบัน สถาบันอุดมศึกษามีการแข่งขันที่มากขึ้น ทั้งในด้านการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตร และการบ่มเพาะนักศึกษาให้มีมาตรฐานและคุณลักษณะให้สอดคล้องต่อความต้องการของตลาดแรงงาน เป็นเหตุให้สถาบันการศึกษา และบุคลากรต้องพัฒนาและให้ความสำคัญต่อกระบวนการเรียนการสอน กลวิธีการสอน เพื่อพัฒนานิสิตให้เป็นบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ และยกระดับทางการศึกษา ตามที่หลักสูตรสาขาวิชาภาษาฝรั่งเศส คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา กำหนดให้นิสิตสามารถฝึกงานในภาคเรียนสุดท้าย และมีนิสิตจำนวนมากลงทะเบียนรายวิชาดังกล่าว ซึ่งนิสิตจำเป็นต้องมีความพร้อม และได้รับการเตรียมตัวที่ดีก่อนการฝึกงาน คณะผู้วิจัยจึงทำการศึกษาความพึงพอใจของสถานประกอบการต่อการฝึกงานของนิสิตสาขาวิชาภาษาฝรั่งเศส เพื่อเป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อมให้นิสิตก้าวสู่โลกแห่งการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ประกอบการหรือนายจ้างที่มีต่อคุณลักษณะของนิสิตฝึกงาน สาขาวิชาภาษาฝรั่งเศส มหาวิทยาลัยพะเยา
2. เพื่อให้นิสิตประเมินตนเองในด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์
3. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยหรือเหตุผลที่ผู้ประกอบการรับบัณฑิตเข้าทำงาน

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย (Scope of Research) ด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาความพึงพอใจของสถานประกอบการต่อนิสิตฝึกงาน และการประเมินตนเองของนิสิตสาขาวิชาภาษาฝรั่งเศส มหาวิทยาลัยพะเยา ประจำปีการศึกษา 2558 ในด้านต่าง ๆ คือ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ด้านสุนทรียศิลป์ และด้านการส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาบุคลิกภาพ

2. กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้ประกอบการในสถานประกอบการที่นิสิตเคยฝึกงาน และนิสิตสาขาวิชาภาษาฝรั่งเศส คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ในปีการศึกษา 2558

แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยฉบับนี้ มุ่งศึกษาด้านความพึงพอใจของสถานประกอบการที่มีต่อการฝึกงานของนิสิตสาขาวิชาภาษาฝรั่งเศส ทฤษฎีความพึงพอใจ การเรียนรู้และมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย และคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ระดับปริญญาตรี จึงเป็นข้อมูลสำคัญในการศึกษาครั้งนี้ ดังรายละเอียดโดยย่อตามแผนผังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รายละเอียดโดยย่อของบททบทวนวรรณกรรม

ทฤษฎีความพึงพอใจ

ความหมายของความพึงพอใจ

มีนักวิชาการและนักจิตวิทยาได้ให้ความหมายของคำว่า ความพึงใจ (Satisfaction) ไว้ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 775) พึงพอใจ หมายถึง รัก ชอบใจ และพึงใจ หมายถึง พอใจ ชอบใจ หรือ ความพึงพอใจ (Satisfaction) คือ ความรู้สึกหรือทัศนคติด้านบวกของบุคคล

ที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นไปตามความคาดหวัง และมีระดับความพึงพอใจที่แตกต่างกันไปตามแต่ละบุคคล (Mullin, 2005; Vroom, 1987; สมศักดิ์ คงเที่ยง และอัญชลี โพธิ์ทอง, 2546)

ทฤษฎีความพึงพอใจ

ความพึงพอใจถือเป็นหนึ่งทฤษฎีในการศึกษาด้านภาษาศาสตร์ ซึ่งนักวิจัยแต่ละท่านได้นิยามแตกต่างกันไป อาทิ สมชาย บุญสุ่น (2554) (Honikman, 1975) และ อับราฮัม มาสโลว์ (1943) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ทฤษฎีความพึงพอใจในงานหรือทฤษฎีสองปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในงาน (Herzberg Two Factors Theory) (สมชาย บุญสุ่น, 2554, หน้า 13) อธิบายว่า ความพึงพอใจในงานเกิดขึ้นจากสองปัจจัย คือ ปัจจัยค้ำจุน หรือปัจจัยทางกายภาพ และสิ่งแวดล้อม และปัจจัยจูงใจ ซึ่งเกิดจากความรู้สึกภายในของบุคคล

ในขณะที่ (Honikman, 1975) กล่าวว่าทฤษฎีความพึงพอใจ เป็นความรู้สึกสองแบบของมนุษย์ คือ ความรู้สึกทางบวกและความรู้สึกทางลบ ความรู้สึกทางบวก เป็นความรู้สึกที่เมื่อเกิดขึ้นแล้วจะทำให้เกิดความสุข ความสุขนี้เป็น ความรู้สึกที่แตกต่างจากความรู้สึกทางบวกอื่น ๆ กล่าวคือเป็นความรู้สึกที่มีระบบย้อนกลับ ความสุขสามารถทำให้เกิดความสุข หรือความรู้สึกทางบวกเพิ่มขึ้นได้อีก ดังนั้นจะเห็นได้ว่าความสุขเป็นความรู้สึกที่สลับซับซ้อน และความสุขนี้จะมีผลต่อบุคคลมากกว่าความรู้ทางบวกอื่น ๆ สิ่งหนึ่งที่จะทำให้เกิดความรู้สึกพึงพอใจของมนุษย์ ได้แก่ ทรัพยากรหรือสิ่งเร้า การวิเคราะห์ระบบความพึงพอใจ คือการศึกษาว่าทรัพยากรหรือสิ่งเร้าแบบใดเป็นสิ่งที่ต้องการที่จะทำให้เกิดความพอใจ และความสุขแก่มนุษย์ความพอใจจะเกิดได้มากที่สุดเมื่อมีทรัพยากรทุกอย่างที่เป็นความต้องการครบถ้วน

ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจที่ได้รับความนิยมมากที่สุด คือ ทฤษฎีของอับราฮัม มาสโลว์ (A. H. Maslow) ซึ่งเรียกว่าทฤษฎีแรงจูงใจของมาสโลว์ (Maslow's theory motivation) โดยตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ไว้ดังนี้ (Maslow, 1943, p. 3; อลิสา พูนสิน, 2556, หน้า 6)

1. มนุษย์มีความต้องการอยู่ตลอดเวลา เมื่อความต้องการได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการอย่างอื่นก็จะเกิดขึ้นอีกไม่มีวันสิ้นสุด

2. ความต้องการของคนมีลักษณะเป็นลำดับขั้นจากต่ำไปหาสูงตามลำดับความสำคัญ เมื่อความต้องการขั้นต่ำได้รับการตอบสนองแล้วความต้องการขั้นสูงก็จะตามมา ดังนั้น มาสโลว์จึงแบ่งความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 5 ลำดับ ดังนี้

1. ความต้องการทางกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการพื้นฐาน คือ อาหาร ที่อยู่อาศัย อากาศ ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม ความต้องการพักผ่อนและความต้องการทางเพศ ฯลฯ

2. ความต้องการความปลอดภัยหรือความมั่นคง (Security or Safety Needs) เป็นความต้องการที่เหนือกว่าความต้องการเพื่อความอยู่รอด เป็นความต้องการเพื่อให้เกิดความปลอดภัยจากอันตรายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับร่างกาย ความสูญเสียทางด้านเศรษฐกิจ ตลอดจนความมั่งคงในหน้าที่การงานและสถานะทางสังคม

3. ความต้องการทางสังคม (Social or Belongingness Needs) เป็นความต้องการเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกัน และการได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่นและมีความรู้สึกว่าตนเองนั้นเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม

4. ความต้องการการยกย่อง (Esteem Needs) คือ ความต้องการการนับถือและสถานะทางสังคมเป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่นหรือต้องการที่จะให้บุคคลอื่นยกย่องสรรเสริญในความรับผิดชอบในตำแหน่งและหน้าที่การงานในองค์กร

5. ความต้องการให้ตนประสบความสำเร็จ (Self-Actualization Needs) เป็นความต้องการในระดับสูงสุดของมนุษย์ ความต้องการทำทุกสิ่งทุกอย่างได้สำเร็จ หรือความคาดหวังทะเยอทะยานใฝ่ฝันที่จะได้รับผลสำเร็จในสิ่งอันสูงส่งในทัศนะของตน

ตามทฤษฎีของมาสโลว์ บุคคลจะมีความต้องการ 5 ประการดังที่กล่าวไว้ข้างต้น โดยที่แต่ละบุคคลจะพยายามสร้างความพึงพอใจให้กับความต้องการที่สำคัญที่สุดเป็นอันดับแรก เมื่อความต้องการนั้นได้รับความพึงพอใจ ความต้องการ

นั้นก็จะหมดลง และเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลพยายามสร้าง ความพึงพอใจให้กับความต้องการที่สำคัญที่สุดลำดับต่อไป

ในสังคมของการทำงาน หน่วยงานหรือองค์กรจะประสบความสำเร็จและมีความเจริญก้าวหน้านั้น ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความสามารถ และผู้ร่วมงานต้องมีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมกับงานเช่นกัน ถ้าทั้งสองฝ่ายมีความพึงพอใจ (Satisfaction) ในบทบาทและหน้าที่ของตน ความสุข และความสำเร็จของการทำงานก็จะเกิดขึ้น

3. การเรียนรู้และมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย

การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่นักศึกษาพัฒนาขึ้นในตนเองจากประสบการณ์ที่ได้รับระหว่างการศึกษา ภายใต้กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย (Thai Qualifications Framework for Higher Education; TQF: HED) ฉบับ พ.ศ. 2552 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนดให้ระดับปริญญาตรีต้องมีมาตรฐานผลการเรียนรู้แต่ละด้านของคุณวุฒิอย่างน้อยต้องเป็นดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, หน้า 10-11)

(1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม (Ethics and Moral) คือ สามารถจัดการปัญหาทางคุณธรรม จริยธรรม และวิชาชีพโดยใช้ดุลยพินิจทางค่านิยม ความรู้สึกของผู้อื่น ค่านิยมพื้นฐาน และจรรยาบรรณวิชาชีพ แสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางด้านคุณธรรมและจริยธรรม อาทิ มีวินัย มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ เป็นแบบอย่างที่ดีเข้าใจผู้อื่น และเข้าใจโลก เป็นต้น

(2) ด้านความรู้ (Knowledge) คือ มีองค์ความรู้ในสาขาวิชาอย่างกว้างขวางและเป็นระบบ มีความรู้ตระหนัก เข้าใจหลักการและทฤษฎีในองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องสำหรับหลักสูตรวิชาชีพ มีความเข้าใจเกี่ยวกับความก้าวหน้าของความรู้เฉพาะด้านในสาขาวิชา และตระหนักถึงงานวิจัยในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาและการต่อยอดองค์ความรู้ ส่วนหลักสูตรวิชาชีพที่เน้นการปฏิบัติจะต้องตระหนักในธรรมเนียมปฏิบัติกฎระเบียบ ข้อบังคับที่เปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์

(3) ด้านทักษะทางปัญญา (Cognitive Skills) คือ สามารถค้นหาข้อเท็จจริง ทำความเข้าใจและสามารถประเมินข้อมูลแนวคิดและหลักฐานใหม่ ๆ จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย และใช้ข้อมูลที่ได้ในการแก้ไขปัญหาและงานอื่น ๆ ด้วยตนเอง สามารถศึกษาปัญหาที่ค่อนข้างซับซ้อน และเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขได้อย่างสร้างสรรค์โดยคำนึงถึงความรู้ทางภาคทฤษฎี ประสบการณ์ทางภาคปฏิบัติและผลกระทบจากการตัดสินใจ สามารถใช้ทักษะและความเข้าใจอันถ่องแท้ในเนื้อหาสาระทางวิชาการและวิชาชีพ สำหรับหลักสูตรวิชาชีพ นักศึกษาสามารถใช้วิธีการปฏิบัติงานประจำและหาแนวทางใหม่ในการแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม

(4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (Interpersonal Skills and Responsibility) คือ มีส่วนช่วยและเอื้อต่อการแก้ปัญหาในกลุ่มได้อย่างสร้างสรรค์ไม่ว่าจะเป็นผู้นำหรือสมาชิกของกลุ่ม สามารถแสดงออกซึ่งภาวะผู้นำในสถานการณ์ที่ไม่ชัดเจน และต้องใช้ นวัตกรรมใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มในการวิเคราะหปัญหาได้อย่างเหมาะสมบนพื้นฐานของตนเองและของกลุ่ม รับผิดชอบในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องรวมทั้งพัฒนาตนเองและอาชีพ

(5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Numerical Analysis, Communication and Information Technology Skills) คือ สามารถศึกษาและทำความเข้าใจ ในประเด็นปัญหา สามารถเลือกและประยุกต์ใช้เทคนิคทางสถิติหรือคณิตศาสตร์ที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสมในการศึกษาค้นคว้า และเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหา ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประมวลผล แปลความหมาย และนำเสนอข้อมูลสารสนเทศอย่างสม่ำเสมอ สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในการพูด การเขียน สามารถเลือกใช้รูปแบบของการนำเสนอที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มบุคคลที่แตกต่างกันได้

คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ระดับปริญญาตรี

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2552, หน้า 19-20) ได้กำหนดคุณลักษณะของบัณฑิตว่า ผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีโดยทั่วไปจะมีความรู้ความสามารถ ดังต่อไปนี้

(1) ความรู้ที่ครอบคลุมสอดคล้อง และเป็นระบบในสาขา/ สาขาวิชาที่ศึกษา ตลอดถึงความเข้าใจในทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้อง

(2) ความสามารถที่จะตรวจสอบปัญหาที่ซับซ้อนและพัฒนาแนวทางในการแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์จากความเข้าใจที่ลึกซึ้งของตนเอง และความรู้จากสาขาวิชาอื่นที่เกี่ยวข้องโดยอาศัยคำแนะนำแต่เพียงเล็กน้อย

(3) ความสามารถในการค้นหาการใช้เทคนิคทางคณิตศาสตร์และสถิติที่เหมาะสมในการวิเคราะห์และแก้ปัญหาที่ซับซ้อน ตลอดจนการเลือกใช้กลไกที่เหมาะสมในการสื่อผลการวิเคราะห์ต่อผู้รับข้อมูลข่าวสารกลุ่มต่าง ๆ

(4) ในกรณีของหลักสูตรวิชาชีพ สิ่งสำคัญ คือ ความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพในวิชาชีพนั้น ๆ

(5) ในกรณีของหลักสูตรวิชาการที่ไม่มุ่งเน้นการปฏิบัติในวิชาชีพ สิ่งสำคัญ คือ ความรู้ ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในผลงานวิจัยต่าง ๆ ในสาขา/ สาขาวิชานั้น ความสามารถในการแปลความหมาย การวิเคราะห์และประเมินความสำคัญของการวิจัยในการขยายองค์ความรู้ในสาขา/ สาขาวิชา

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้กำหนดคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ไว้ว่า

(1) มีความคิดริเริ่มในการแก้ไขปัญหา และข้อโต้แย้งทั้งในสถานการณ์ส่วนบุคคลและของกลุ่ม โดยการแสดงออกซึ่งภาวะผู้นำในการแสวงหาทางเลือกใหม่ที่เหมาะสมไปปฏิบัติได้

(2) สามารถประยุกต์ความเข้าใจอันถ่องแท้ในทฤษฎีและระเบียบวิธีการศึกษาค้นคว้าในสาขาวิชาของตนเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาและข้อโต้แย้งในสถานการณ์อื่น ๆ

(3) สามารถพิจารณาแสวงหาและเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาทางวิชาการหรือวิชาชีพ โดยยอมรับขอจำกัดของธรรมชาติของความรู้ในสาขาวิชาของตน

(4) มีส่วนร่วมในการติดตามพัฒนาการในศาสตร์ของตนให้ทันสมัยและเพิ่มพูนความรู้และความเข้าใจของตนอยูเสมอ

(5) มีจริยธรรมและความรับผิดชอบสูงทั้งในบริบททางวิชาการในวิชาชีพและชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

จากแนวคิดข้างต้นแสดงให้เห็นว่า บัณฑิตที่พึงประสงค์จะต้องมีคุณลักษณะดังนี้ คือ มีความรู้ดี มีความสามารถดี และมีความประพฤติดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของบลูม (Bloom, 1976) นักการศึกษาชาวอเมริกันที่ว่า บุคคลควรมีคุณลักษณะที่ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัยเป็นคุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การตัดสินใจเพื่อดูสติปัญญา ด้านจิตพิสัย อันหมายถึง มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และด้านทักษะพิสัย คือ การนำความรู้ความสามารถไปใช้ในการปฏิบัติงาน

ทุกหลักสูตรในระดับปริญญาตรีต้องจัดการเรียนการสอนตามกรอบการเรียนรู้และมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย และคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ระดับปริญญาตรี คณะผู้วิจัยจึงได้นำประเด็นจากหัวข้อดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ โดยปรับให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์บัณฑิตของมหาวิทยาลัยพะเยา และคณะศิลปศาสตร์ กล่าวคือ 1) สุนทรียภาพ หมายถึง เป็นผู้มีความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะ วัฒนธรรม และธรรมชาติตลอดจนคุณค่าในวิชาชีพของตน 2) สุขภาพ หมายถึง เป็นผู้มีสุขนิสัย และสุขภาพดี และ 3) บุคลิกภาพ หมายถึง เป็นผู้มีความสุภาพอ่อนน้อม มีจิตสาธารณะ และรับผิดชอบต่อสังคม

หลักสูตรศิลปศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาภาษาฝรั่งเศส ได้จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการเรียนรู้และมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

และสอดคล้องกับอัตลักษณ์บัณฑิตของมหาวิทยาลัยพะเยา และคณะศิลปศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หลักสูตรได้กำหนดให้นิสิตชั้นปีที่ 4 ลงทะเบียนรายวิชาฝึกงานในภาคการศึกษาที่ 2 โดยมีระยะเวลาไม่น้อยกว่า 200 ชั่วโมงทำการ หรือไม่น้อยกว่า 20-25 วันทำการ ตามระเบียบของสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา ทั้งนี้คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ได้กำหนดให้นิสิตฝึกงานไม่น้อยกว่า 12 สัปดาห์ ซึ่งนิสิตต้องมีความพร้อมต่อการฝึกงาน ดังนั้น การทราบความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อการฝึกงานของนิสิตที่ผ่านมา จะช่วยให้สาขาวิชาภาษาฝรั่งเศสเข้าใจปัญหา และความต้องการของสถานประกอบการ เพื่อนำผลการวิจัยไปปรับปรุงหลักสูตรศิลปศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาภาษาฝรั่งเศส และพัฒนาคุณภาพของบัณฑิตให้พร้อมต่อการทำงานต่อไป

การศึกษาความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการฝึกงานของนิสิต จึงมีความสำคัญ เพื่อจะเป็นแนวทางในการพัฒนาและเตรียมความพร้อมนิสิตให้ตรงต่อความต้องการของผู้ประกอบการ โดยมีระเบียบวิธีวิจัยดังต่อไปนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร และ กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้ประกอบการ 5 คน ได้แก่ เพศชาย 1 คน และเพศหญิง 4 คน อายุระหว่าง 33-54 ปี จากสถานประกอบการที่นิสิตเคยฝึกงานจำนวน 5 แห่ง และนิสิตสาขาวิชาภาษาฝรั่งเศส ชั้นปีที่ 4 ในปีการศึกษา 2558 จำนวน 5 คน โดยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่าง แบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากนิสิตจำนวน 5 คนนี้ เป็นนิสิต รุ่นแรกของหลักสูตรศิลปศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาภาษาฝรั่งเศส หลักสูตรปรับปรุง 2555 ที่บรรลุเป้าหมายของการฝึกงานตามที่สาขาวิชาได้กำหนดไว้ กล่าวคือ นิสิตได้รับผลประเมินการฝึกงานจากสถานประกอบการผ่านตามเกณฑ์ และผ่านการนำเสนอรายงานการฝึกงาน รวมคะแนนทั้งหมดมากกว่าร้อยละ 70

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย แบบสอบถามสำหรับผู้ประกอบการจำนวน 5 ชุด และแบบสอบถามสำหรับนิสิตจำนวน 5 ชุด รวมเป็น 10 ชุด แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวข้อมูลทั่วไปของสถานประกอบการที่ดูแลนิสิตฝึกงาน และนิสิตสาขาวิชาภาษาฝรั่งเศส แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist) เป็นคำถามเกี่ยวกับ เพศ ลักษณะหน่วยงาน/ สถานที่ทำงาน เกณฑ์การพิจารณารับบุคลากรเข้าทำงาน และการรับบัณฑิตสาขาวิชาภาษาฝรั่งเศส มหาวิทยาลัยพะเยา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของสถานประกอบการต่อนิสิตฝึกงาน และการประเมินตนเองของนิสิตสาขาวิชาภาษาฝรั่งเศส ใน 7 ด้าน คือ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี ด้านสุนทรียศิลป์ และด้านการส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาบุคลิกภาพ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด ประกอบด้วย ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของบัณฑิตฝึกงานและคุณลักษณะของบัณฑิต โดยรวบรวมและสรุปในประเด็นสำคัญ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. คณะผู้วิจัยทำการทบทวนวรรณกรรม เพื่อศึกษาให้เกิดความเข้าใจในเบื้องต้นของการวิจัยด้านความพึงพอใจ

2. คณะผู้วิจัยจัดทำแบบสอบถามเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล โดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยทางภาษาจำนวน 3 ท่าน ในการตรวจสอบรายละเอียดของแบบสอบถาม ให้เกิดความถูกต้องและเหมาะสม

3. คณะผู้วิจัยติดต่อผู้ประกอบการ จำนวน 5 คน เพื่อขอความร่วมมือในการจัดส่งแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูล รวมทั้งส่งแบบสอบถามให้กับนิสิตสาขาวิชาภาษาฝรั่งเศส จำนวน 5 คน

4. คณะผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถาม เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล หรือ สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. ข้อมูลความพึงพอใจของสถานประกอบการต่อนิสิตฝึกงานวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. ข้อมูลปัจจัยหรือองค์ประกอบเพื่อพิจารณารับบุคคลเข้าทำงานของผู้ประกอบการและนิสิต วิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละ

3. ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานของนิสิตฝึกงานและข้อเสนอแนะคุณลักษณะของนิสิตฝึกงานจากผู้ประกอบการและนิสิต

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการวิจัยและการอภิปรายผลประกอบด้วย 2 ประเด็น คือ ความพึงพอใจระหว่างผู้ประกอบการและนิสิตที่มีต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ คุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี ด้านสุนทรียศิลป์ และด้านการส่งเสริมสุขภาพและการพัฒนาบุคลิกภาพ และประเด็นที่สอง คือปัจจัยหรือเหตุผลในการรับบัณฑิตเข้าทำงาน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 คุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม อันพึงประสงค์ของผู้ประกอบการและนิสิต

ด้านคุณธรรม จริยธรรม	ผู้ประกอบการ			นิสิต		
	$\bar{x}$	*SD*	ระดับ	$\bar{x}$	*SD*	ระดับ
1. การตรงต่อเวลาในการปฏิบัติงานและการนัดหมาย	4.60	0.49	มากที่สุด	4.00	0.89	มาก
2. การประพฤติตนตามคุณธรรมและจริยธรรม/การประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมอันดี	4.40	0.49	มาก	4.20	0.40	มาก
3. การทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต	4.40	0.49	มาก	4.60	0.49	มากที่สุด
4. ความมีจรรยาบรรณในวิชาการและวิชาชีพ	4.40	0.49	มาก	4.20	0.75	มาก
5. ความมีระเบียบวินัยในการปฏิบัติงาน	4.20	0.40	มาก	3.40	0.80	ปานกลาง
6. ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน	4.40	0.49	มาก	4.60	0.49	มากที่สุด

วารสารพิกุล

ตารางที่ 1 คุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม อันพึงประสงค์ของผู้ประกอบการและนิสิต (ต่อ)

ด้านคุณธรรม จริยธรรม	ผู้ประกอบการ			นิสิต		
	$\bar{x}$	*SD*	ระดับ	$\bar{x}$	*SD*	ระดับ
7. การปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อบังคับขององค์กรอย่างเคร่งครัด	4.40	0.49	มาก	4.00	0.63	มาก
8. ให้ความเคารพในสิทธิหน้าที่ของผู้ร่วมงานและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	4.40	0.49	มาก	4.20	0.75	มาก
9. การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของบุคคลอื่นในองค์กร	4.40	0.49	มาก	3.00	0.89	ปานกลาง
10. ความจงรักภักดีต่อหน่วยงาน/ องค์กร	4.60	0.49	มากที่สุด	4.40	0.49	มาก
11. ความเสียสละต่อส่วนรวม	4.40	0.49	มาก	4.40	0.49	มาก
12. ความมีน้ำใจต่อเพื่อนร่วมงาน	4.60	0.49	มากที่สุด	4.40	0.49	มาก
13. ความขยันอดทนอดกลั้นและตั้งใจทำงาน	4.60	0.49	มากที่สุด	3.80	0.75	มาก
14. ความสามารถในการจัดระบบงานและการดำเนินงานตามเวลาที่กำหนด	4.00	0.89	มาก	3.40	0.80	ปานกลาง

วารสารพิกุล

ตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ด้านคุณธรรม จริยธรรม ผู้ประกอบการให้ความสำคัญเรื่องของการตรงต่อเวลาในการทำงาน ความจงรักภักดีต่อหน่วยงาน ความมีน้ำใจ และความอดทนในการทำงาน ตามลำดับ ในขณะที่นิสิตเห็นความสำคัญของความซื่อสัตย์สุจริต และความรับผิดชอบต่อการทำงาน ทั้งนี้ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานชี้ให้เห็นว่า ผู้ประกอบการและนิสิต มีความคิดเห็นต่อความพึงพอใจด้านคุณธรรม จริยธรรม ไปในทิศทางเดียวกัน จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่านิสิตตระหนักและให้ความสำคัญด้านคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ที่กล่าวว่า นิสิตนักศึกษาควรมีความรับผิด ซื่อสัตย์สุจริต เป็นต้น

วารสารพิกุล

ตารางที่ 2 คุณลักษณะด้านความรู้ อันพึงประสงค์ของผู้ประกอบการและนิสิต

ด้านความรู้	ผู้ประกอบการ			นิสิต		
	$\bar{X}$	*SD*	ระดับ	$\bar{X}$	*SD*	ระดับ
1. ความรู้ความสามารถในสาระเชิงวิชาการทั่วไป	4.00	0.89	มาก	3.60	0.80	มาก
2. ความสนใจใฝ่รู้ในการศึกษาสิ่งใหม่ ๆ ในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง	4.60	0.49	มากที่สุด	3.40	1.02	ปานกลาง
3. ความใฝ่รู้และทักษะในการพัฒนาตนเองให้มีความก้าวหน้า	4.60	0.49	มากที่สุด	3.20	0.98	ปานกลาง
4. ความรอบรู้ตัวเกี่ยวกับทักษะที่จำเป็นในวิชาชีพที่ปฏิบัติงาน	4.40	0.49	มาก	3.40	0.49	ปานกลาง
5. ความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ภาษาฝรั่งเศสกับศาสตร์อื่น ๆ	4.20	0.75	มาก	3.20	0.75	ปานกลาง
6. ความสามารถและความรวดเร็วในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เช่น งานที่ได้รับมอบหมาย	4.40	0.49	มาก	4.20	0.40	มาก

ตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ด้านความรู้ ผู้ประกอบการให้ความสำคัญเรื่องของความสนใจใฝ่รู้ในการศึกษาความรู้ใหม่ ๆ และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ความรู้ความสามารถในสาระเชิงวิชาการ และอื่น ๆ ตามลำดับ ในขณะที่นิสิตเห็นความสำคัญในเรื่องของความสามารถและความรวดเร็วในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ และประเด็นอื่น ๆ ในระดับปานกลาง ตามลำดับ ทั้งนี้ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานแสดงให้เห็นว่า ผู้ประกอบการและนิสิตมีความคิดเห็นต่อความพึงพอใจด้านความรู้ เป็นไปในทางเดียวกัน จากผลการวิจัย แสดงให้เห็นว่าผู้ประกอบการและนิสิตให้ความสำคัญในด้านความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติและอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยพะเยา ที่ระบุว่านิสิตนักศึกษาควรมีความรู้ในสาขาวิชาอย่างกว้างขว้างและเป็นระบบ

วารสารพิกุล

ตารางที่ 3 คุณลักษณะด้านทักษะทางปัญญา อันพึงประสงค์ของผู้ประกอบการและนิสิต

ด้านทักษะทางปัญญา	ผู้ประกอบการ			นิสิต		
	$\bar{x}$	*SD*	ระดับ	$\bar{x}$	*SD*	ระดับ
1. ความสามารถในการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ	3.80	0.98	มาก	3.20	0.75	ปานกลาง
2. ความสามารถในการประยุกต์ความรู้ทักษะและการใช้เครื่องมือเพื่อแก้ปัญหาในการทำงานได้อย่างเหมาะสม	4.00	0.89	มาก	3.40	0.49	ปานกลาง
3. ความสามารถในการแก้ปัญหาในการทำงานได้อย่างสร้างสรรค์และมีความคิดริเริ่ม	4.00	0.89	มาก	3.80	0.75	มาก
4. การพัฒนาความรู้ให้ทันสมัยเพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาในแต่ละสถานการณ์	4.20	0.75	มาก	3.40	0.49	ปานกลาง
5. นำประสบการณ์ภาคปฏิบัติมาหาแนวทางใหม่ในการแก้ปัญหา	4.20	0.75	มาก	3.60	0.49	มาก

ตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ด้านทักษะทางปัญญา ผู้ประกอบการให้ความสำคัญเรื่องของการพัฒนาความรู้ให้ทันสมัยเพื่อนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหา และการนำประสบการณ์ภาคปฏิบัติมาหาแนวทางใหม่ในการแก้ปัญหาตามลำดับ ในส่วนของนิสิตให้ความสำคัญในเรื่องของความสามารถในการแก้ปัญหาในการทำงานได้อย่างสร้างสรรค์ และการนำประสบการณ์ภาคปฏิบัติมาหาแนวทางใหม่ในการแก้ปัญหา เช่นเดียวกับผู้ประกอบการ ทั้งนี้ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานแสดงให้เห็นว่า ผู้ประกอบการและนิสิตมีความคิดเห็น ต่อความพึงพอใจด้านทักษะทางปัญญาไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งจากผลการวิจัย แสดงให้เห็นว่าผู้ประกอบการและนิสิตให้ความสำคัญในด้านทักษะทางปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติและอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยพะเยา ที่กล่าวว่านิสิตสามารถค้นหาข้อเท็จและใช้ข้อมูลที่ได้ในการแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง

วารสารพิกุล

ตารางที่ 4 คุณลักษณะด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบอันพึงประสงค์ของผู้ประกอบการและนิสิต

ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ	ผู้ประกอบการ			นิสิต		
	$\bar{X}$	*SD*	ระดับ	$\bar{X}$	*SD*	ระดับ
1. การมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี	4.30	0.49	มาก	4.00	0.63	มาก
2. การใช้ภาษาภาษาไทย ในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.20	0.75	มาก	4.00	0.63	มาก
3. การใช้ภาษาภาษาอังกฤษในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.20	0.75	มาก	3.40	0.49	ปานกลาง
4. การใช้ภาษาฝรั่งเศสในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.40	0.49	มาก	3.20	0.75	ปานกลาง
5. ความสามารถในการวางตัวเหมาะสมกับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ	4.60	0.49	มากที่สุด	3.60	0.49	มาก

ตารางที่ 4 คุณลักษณะด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบอันพึงประสงค์ของผู้ประกอบการและนิสิต (ต่อ)

ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ	ผู้ประกอบการ			นิสิต		
	$\bar{X}$	*SD*	ระดับ	$\bar{X}$	*SD*	ระดับ
6. ความสามารถในการนำเสนอสิ่งใหม่ ๆ และเสนอความคิดเห็นเพื่อพัฒนางาน	4.20	0.75	มาก	3.40	0.49	ปานกลาง
7. ความมีภาวะผู้นำ	3.80	0.98	มาก	3.60	1.02	มาก
8. ความสามารถในการเป็นผู้ตาม	4.20	0.75	มาก	3.80	0.40	มาก
9. การปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นและการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมในองค์กร	4.60	0.49	มากที่สุด	3.80	0.75	มาก
10. ความสามารถในการทำงานเป็นทีม	4.60	0.49	มากที่สุด	4.00	0.63	มาก
11. มีความรับผิดชอบในงานและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	4.60	0.49	มากที่สุด	3.80	0.40	มาก

ตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ผู้ประกอบการให้ความสำคัญเรื่องความสามารถในการวางตัวเหมาะสมกับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ การปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น ความสามารถในการทำงานเป็นทีม และมีความรับผิดชอบในงานแลหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายตามลำดับ ในส่วนของนิสิต ให้ความสำคัญในเรื่องของการมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี การใช้ภาษาภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความสามารถในการเป็นผู้ตาม การปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น และการมีความรับผิดชอบในงานและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เช่นเดียวกับผู้ประกอบการ ทั้งนี้ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานแสดงให้เห็นว่า ผู้ประกอบการและนิสิตมีความคิดเห็นต่อความพึงพอใจด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งจากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าผู้ประกอบการและนิสิตให้ความสำคัญในด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบซึ่งสอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติและอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยพะเยา ที่กล่าวว่า นิสิตควรมีส่วนช่วยในการและเอื้อต่อการแก้ปัญหาในกลุ่มได้ไม่ว่าจะเป็นผู้นำหรือผู้ตาม

ตารางที่ 5 คุณลักษณะด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี อันพึงประสงค์ของผู้ประกอบการและนิสิต

ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี	ผู้ประกอบการ			นิสิต		
	$\bar{x}$	*SD*	ระดับ	$\bar{x}$	*SD*	ระดับ
1. ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์เบื้องต้นที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน	4.20	0.75	มาก	4.00	0.89	มาก
2. ความสามารถในการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงาน	4.20	0.75	มาก	4.20	0.75	มาก
3. ความสามารถในการใช้สารสนเทศทางคณิตศาสตร์หรือทางสถิติที่เหมาะสมกับงานที่ได้รับมอบหมาย	4.00	0.89	มาก	3.40	1.02	ปานกลาง
4. ความสามารถในการเลือกรูปแบบหรือสื่อเพื่อการนำเสนอข้อมูลหรือผลงานได้อย่างเหมาะสม	4.20	0.75	มาก	3.00	1.10	ปานกลาง

ตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่า ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ผู้ประกอบการและนิสิตให้ความสำคัญเรื่องความสามารถในการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงาน และความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์เบื้องต้นที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน ตามลำดับ ทั้งนี้ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

แสดงให้เห็นว่า ผู้ประกอบการและนิสิตมีความคิดเห็นต่อความพึงพอใจด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งจากผลการวิจัย แสดงให้เห็นว่าผู้ประกอบการและนิสิตให้ความสำคัญในด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติและอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยพะเยา ที่กล่าวว่า นิสิตสามารถศึกษาและทำความเข้าใจในประเด็นปัญหาต่าง ๆ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประมวลผล และแปรความหมาย

ตารางที่ 6 คุณลักษณะด้านสุนทรียศิลป์ อันพึงประสงค์ของผู้ประกอบการและนิสิต

ด้านสุนทรียศิลป์	ผู้ประกอบการ			นิสิต		
	$\bar{x}$	*SD*	ระดับ	$\bar{x}$	*SD*	ระดับ
1. มีความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะ ดนตรีและวัฒนธรรม	4.00	0.89	มาก	4.40	0.49	มาก
2. ความสามารถในการเปรียบเทียบศิลปวัฒนธรรมไทยกับฝรั่งเศส	4.00	0.89	มาก	3.60	0.49	มาก

ตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่า ด้านสุนทรียศิลป์ ผู้ประกอบการและนิสิตให้ความสำคัญเรื่องความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะ ดนตรีและวัฒนธรรม และความสามารถในการเปรียบเทียบศิลปวัฒนธรรมไทยกับฝรั่งเศสตามลำดับ ทั้งนี้ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานแสดงให้เห็นว่า ผู้ประกอบการและนิสิตมีความคิดเห็นต่อความพึงพอใจด้านสุนทรียศิลป์ เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งจากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าผู้ประกอบการและนิสิตให้ความสำคัญในด้านสุนทรียศิลป์

ตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยพะเยา ที่กล่าวว่า นิสิตเป็นผู้มีความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะ วัฒนธรรม และธรรมชาติตลอดจนคุณค่าในวิชาชีพของตน

ตารางที่ 7 คุณลักษณะด้านการส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาบุคลิกภาพอันพึงประสงค์ของผู้ประกอบการและนิสิต

ด้านการส่งเสริมสุขภาพ	ผู้ประกอบการ			นิสิต		
และพัฒนาบุคลิกภาพ	$\bar{x}$	*SD*	ระดับ	$\bar{x}$	*SD*	ระดับ
1. มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับตำแหน่งงาน	4.40	0.49	มาก	3.40	0.80	ปานกลาง
2. การแต่งกายเหมาะสมกับกาลเทศะ	4.40	0.49	มาก	3.80	0.75	มาก

ตารางที่ 7 แสดงให้เห็นว่า ด้านการส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาบุคลิกภาพ ผู้ประกอบการให้ความสำคัญเรื่องการมีบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับตำแหน่งงาน และการแต่งกายเหมาะสมกับกาลเทศะตามลำดับ ในขณะที่นิสิตให้ความสำคัญเรื่องการแต่งกายเหมาะสมกับกาลเทศะ และการมีบุคลิกภาพ ที่เหมาะสมกับตำแหน่งงานตามลำดับทั้งนี้ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานแสดงให้เห็นว่า ผู้ประกอบการและนิสิตมีความคิดเห็นต่อความพึงพอใจด้านการส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาบุคลิกภาพ เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งจากผลการวิจัย แสดงให้เห็นว่าผู้ประกอบการและนิสิตให้ความสำคัญในด้านการส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาบุคลิกภาพตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยพะเยา ที่กล่าวว่า นิสิตเป็นผู้มีสุขนิสัยและสุขภาพดี มีความสุภาพอ่อนน้อม มีจิตสาธารณะ และรับผิดชอบต่อสังคม

การศึกษาปัจจัยหรือเหตุผลในการรับบัณฑิตเข้าทำงาน เป็นข้อมูลสำคัญที่จะช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบความต้องการ และสามารถวางแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อเตรียมพร้อมบัณฑิตสำหรับการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 8 ปัจจัยหรือองค์ประกอบเพื่อพิจารณารับบุคคลเข้าทำงานของผู้ประกอบการและนิสิต

ผู้ประกอบการ		นิสิต	
เกณฑ์ในการพิจารณารับบุคลากรเข้าทำงาน	(ร้อยละ)	เกณฑ์ในการพิจารณารับบุคลากรเข้าทำงาน	(ร้อยละ)
1. ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ	33	1. ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ	33
2. ความสามารถในการใช้ภาษาฝรั่งเศส	20	2. สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา	20
3. ความสามารถทางคอมพิวเตอร์	20	3. ความสามารถทางคอมพิวเตอร์	13
4. ความรู้ความสามารถในงานวิชาชีพ	13	4. ความรู้ความสามารถในงานวิชาชีพ	13
5. สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา	7	5. ระดับผลการเรียน/เกรดเฉลี่ย	7
6. ระดับผลการเรียน/เกรดเฉลี่ย	7	6. บุคลิกภาพ	7
7. ชื่อเสียงของสถาบันการศึกษา	0	7. ประสบการณ์ในการทำงานที่ผ่านมา	7
8. บุคลิกภาพ	0	8. ความสามารถในการใช้ภาษาฝรั่งเศส	0
9. เครือญาติ/การแนะนำของคนรู้จัก	0	9. ชื่อเสียงของสถาบันการศึกษา	0
10. อื่น ๆ (โปรดระบุ)	0	10. เครือญาติ/การแนะนำของคนรู้จัก	0

จากตารางที่ 8 แสดงให้เห็นว่า ผู้ประกอบการให้ความสำคัญกับปัจจัยในการพิจารณารับบุคคลเข้าทำงานมากที่สุดสามอันดับแรก คือ ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ ความสามารถในการใช้ภาษาฝรั่งเศส ความสามารถทางคอมพิวเตอร์ และปัจจัยอื่น ๆ ตามลำดับ ในขณะที่ปัจจัยในการพิจารณารับบุคคลเข้าทำงานที่นิสิตให้ความสำคัญสามอันดับแรก คือ ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา ความสามารถทางคอมพิวเตอร์ และปัจจัยอื่น ๆ ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ประกอบการและนิสิตลำดับความสำคัญปัจจัยในการพิจารณารับบุคคลเข้าทำงานอันดับที่หนึ่งและสามเหมือนกัน ในขณะที่อันดับที่สองแตกต่างกัน อาจกล่าวได้ว่า นิสิตสาขาวิชาภาษาฝรั่งเศสคิดว่าการสำเร็จการศึกษาสาขาวิชาภาษาฝรั่งเศสยังไม่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน นิสิตจึงไม่ให้ความสำคัญต่อความสามารถในการใช้ภาษาฝรั่งเศส ทั้ง ๆ ที่ตนเองเป็นนิสิตเอกสาขาวิชาภาษาฝรั่งเศส หากสมมติฐานเป็นจริง ผู้ที่เกี่ยวข้อง อาทิ ผู้สอน ผู้บริหารระดับสูงควรให้ความสำคัญวางแนวทางปรับปรุงหลักสูตรและกระตุ้นให้นิสิตเกิดความมั่นใจในตนเองและมีความภาคภูมิใจในสาขาของตน เพื่อนำความรู้ ในสาขาที่ตนเรียน ไปประยุกต์ใช้กับการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด นอกจากนี้ ปัจจัยอื่น ๆ ยังคงมีความสำคัญต่อการพัฒนานิสิตเพื่อให้เป็นบุคคลที่ต้องการของตลาดแรงงาน

อย่างไรก็ดี ผลจากการสอบถามผู้ประกอบการ พบว่ามีความพึงพอใจต่อคุณลักษณะของนิสิตฝึกงาน และยังเสนอแนะให้มีการพัฒนานิสิตในด้านการใฝ่หาความรู้รอบตัวและติดตามข่าวสารต่าง ๆ พัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาฝรั่งเศส และมีการวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ ตลอดจนมีความสามารถในการแก้ไขปัญหากับงานที่ได้รับมอบหมายได้ ในส่วนของนิสิตคิดว่าตนเองมีจุดเด่นในเรื่องการมีมนุษย์สัมพันธ์ดีต่อเพื่อนร่วมงาน มีความสามารถในการเรียนรู้งานได้เร็ว มีความตั้งใจทำงาน เป็นทั้งผู้นำและผู้ตามที่ดี รวมทั้งให้เกียรติและเคารพการตัดสินใจของผู้อื่น และนิสิตคิดว่าควรปรับปรุงแก้ไขในด้านความสามารถในการใช้ภาษาฝรั่งเศส และมีการวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ เช่นเดียวกับผู้ประกอบการ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการทำวิจัยเปรียบเทียบความพึงพอใจหรือศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจของผู้ประกอบการกับการประเมินตนเองของบัณฑิตในเชิงลึก เพื่อให้ได้ผลที่ครอบคลุมมากขึ้น

2. ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเตรียมความพร้อมด้านอาชีพของบัณฑิต เพื่อให้ผู้เรียนได้ทักษะทางวิชาชีพ

3. ควรมีการเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างในการทำแบบสอบถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

บทสรุป

ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้ประกอบการมีความพึงพอใจต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 7 ด้าน ในระดับมากที่สุดและระดับมากและมีทัศนคติที่ดีต่อการฝึกงานของนิสิต ในขณะที่นิสิตมีความพึงพอใจต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 7 ด้าน ในระดับมากและระดับปานกลาง และประเมินตนเองว่ายังมีคุณลักษณะด้านต่าง ๆ และความสามารถไม่เพียงพอ นอกจากนี้ผู้ประกอบการและนิสิตมีความเห็นตรงกันว่า ความสามารถทางภาษาอังกฤษเป็นปัจจัยสำคัญอันดับแรกในการพิจารณารับบุคคลเข้าทำงาน ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติและทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 คณาจารย์สาขาวิชาภาษาฝรั่งเศส คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จำเป็นต้องปรับกระบวนการสอน และกระตุ้นให้นิสิตมีความมั่นใจในศักยภาพของตนเอง รวมทั้งสร้างองค์ความรู้ ด้านภาษาอังกฤษให้แก่นิสิต การที่นิสิตมีความสามารถทางภาษาฝรั่งเศสและภาษาอังกฤษ ถือเป็นข้อได้เปรียบที่จะช่วยให้นิสิตมีโอกาสได้งานทำหลังสำเร็จการศึกษามากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการการอุดมศึกษา, สำนักงาน. (2552). **กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 และแนวทางการปฏิบัติ.** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.

ชวลิต วงษ์เอก. (2559). **AUN-QA at Programme Level.** เอกสารประกอบการโครงการ CUPT Update วันที่ 12-13 พ.ค. 2559 เรื่อง “ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาระดับหลักสูตรตามเกณฑ์ AUN - QA” วันที่ 12 พฤษภาคม 2559 ณ โรงแรมริมกกรีสอร์ท จังหวัดเชียงราย.

บริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย, สำนัก. (2559). **แนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะ สาขาวิชาชีพ.** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

บัลลังก์ โรหิตเสถียร (2559). **การมอบนโยบายปฏิรูปการศึกษาให้แก่ผู้บริหารระดับสูงของสถาบันอุดมศึกษา.** เข้าถึงเมื่อ ธันวาคม 27, 2559, จาก http://www.moe.go.th

พัฒนาคุณภาพการศึกษา, สำนัก. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2555). **ความพึงพอใจของนายจ้าง ผู้ประกอบการ ผู้บังคับบัญชาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประจำปีการศึกษา 2555.** รายงานการวิจัย. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

มาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา, สำนัก. (2559). **เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศฉบับปี 2558–2561 แนวทางที่เป็นระบบสู่การปรับปรุงผลการดำเนินการขององค์กร.** หน้า ข. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการการอุดมศึกษา.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542.** กรุงเทพฯ: นานมีบุคพับลิเคชั่นสจำกัด.

วรวรรธน์ ศรียาภัย, กรรณิการ์ รักษา และคนึงนิจ ศีลรักษ์. (2553). **ความต้องการคุณลักษณะบัณฑิตทางภาษาและการสื่อสารของสถานประกอบการ.** รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.

สัณห์สินี กันโอภาส, พิกุลแก้ว คลื่นสุวรรณ และรุ้งเพชร มาน้อย. (2555). **การศึกษาความพึงพอใจของสถานประกอบการต่อการฝึกงานของนักศึกษาวิทยาลัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการกีฬา มหาวิทยาลัยมหิดล ประจำปีการศึกษา 2555.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.

สิรจิตต์ เดชอมรชัย และชนยา ด่านสวัสดิ์. (2553). ความต้องการบัณฑิตสาขาวิชาภาษาฝรั่งเศสและคุณลักษณะบัณฑิตอันพึงประสงค์ของหน่วยงานที่ใช้ภาษาฝรั่งเศสในประเทศไทย. **วารสารสมาคมครูภาษาฝรั่งเศสแห่งประเทศไทย, 33**(2), 4-20.

สิรจิตต์ เดชอมรชัย. (2558). คุณลักษณะที่พึงประสงค์และการเตรียมความพร้อมการบัณฑิตสาขาวิชาภาษาฝรั่งเศส สำหรับงานด้านเลขานุการ. **วารสารสมาคมครูภาษาฝรั่งเศสแห่งประเทศไทย, 38**(1), 68-80.

สมชาย บุญสุ่น (2554). **ความพึงพอใจของนิสิตที่มีตอการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.** วิทยานิพนธพุทธศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

สมศักดิ์ คงเที่ยง และอัญชลี โพธิ์ทอง. (2542). **การบริหารบุคลากรและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ไสว ฟักขาว. (2558). **ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills).** เข้าถึงเมื่อ สิงหาคม 27, 2559, จาก http://web.chandra.ac.th

อลิสา พูนสิน. (2556). **ความพึงพอใจในบริเวณสถานที่จอดรถภายในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ฝั่งสวนสัก กรณีศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่.** รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งในกระบวนวิชา 751409 (แบบฝึกหัดการวิจัยปัญหาเศรษฐกิจปัจจุบัน) คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Honikman, B. (1975). **Responding to social change** (1st ed.). Stroudsburg, Pa.: Dowden, Hutchinson & Ross.

Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. **Psychological Review, 50**(4), 3.

Maslow, A. (1970). **Motivation and personality** (1st ed.). New York: Harper & Row.

Mullins, L. (2005). **Management and organisational behaviour** (1st ed.). Harlow, England: Prentice Hall/ Financial Times.

Vroom, V. (1987). **Management, and motivation,** New York: Mc Graw–hill.

แนวทางพัฒนาการบริหารเวลาของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดกำแพงเพชร

Guidelines for the Development of Time Management of the Municipality Executives in Kamphaengphet Province

ปัทมาวดี ไฮด์ซีค[1]
Phutthamavadee Heidsiek
พิษณุ บุญนิยม[2]
Phitsanu Boonniyom

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาการบริหารเวลาและปัญหาการบริหารเวลาของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดกำแพงเพชร 2) ศึกษาการบริหารเวลาของผู้บริหารเทศบาลที่ประสบความสำเร็จ 3) หาแนวทางพัฒนาการบริหารเวลาของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดกำแพงเพชร ผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารเวลาของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดกำแพงเพชร ด้านการวางแผนปฏิบัติมากที่สุด คือการจัดตามลำดับความสำคัญของงานแต่ละงานให้แล้วเสร็จ ด้านการจัดองค์การปฏิบัติมากที่สุด คือ การแบ่งสายบังคับบัญชาในหน่วยงานภายในเทศบาล ด้านการสั่งการ ปฏิบัติมากที่สุด คือ ความรอบครอบละเอียดถี่ถ้วนในการสั่งการ ด้านการประสานงาน ปฏิบัติมากที่สุด คือ การติดต่อประสานงานงานระหว่างผู้บริหารกับบุคลากรในองค์กร ด้านการควบคุมปฏิบัติมากที่สุด คือ การพบปะสังสรรค์ร่วมกิจกรรมสังคมกับพนักงาน สำหรับปัญหาการบริหาร

---

[1]นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น (รปม.) มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
[2]อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

เวลาของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดกำแพงเพชร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2. การบริหารเวลาของผู้บริหารเทศบาลที่ประสบความสำเร็จ ดังนี้ 2.1) ด้านการวางแผน ต้องมีความคล่องตัวสูงสามารถเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับสถานการณ์โอกาสใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นได้ 2.2) ด้านการจัดองค์การ ต้องกำหนดงานรับผิดชอบแต่ละตำแหน่งให้ชัดเจน 2.3) ด้านการสั่งการ ต้องรู้ถึงความสามารถของผู้รับคำสั่ง ทรัพยากรต่าง ๆ ที่จะต้องใช้ 2.4) ด้านการประสานงานต้องปฏิบัติตามนโยบายและวัตถุประสงค์ขององค์การให้สอดคล้องกัน และ 2.5) ด้านการควบคุม มุ่งเน้นให้ผู้บริหารและพนักงานมีจรรยาบรรณในการปฏิบัติ มีความซื่อสัตย์ สุจริต และโปร่งใส 3. แนวทางพัฒนาการบริหารเวลาของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดกำแพงเพชร ดังนี้ 3.1) ด้านการวางแผน ผู้บริหารต้องวางแผนการใช้เทคโนโลยีอุปกรณ์สื่อสาร ข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยในการปฏิบัติงาน 3.2) ด้านการจัดองค์การ ผู้บริหารต้องแบ่งงานตามขอบข่ายภารกิจความรับผิดชอบของพนักงานแต่ละฝ่ายให้ชัดเจนเพื่อป้องกันการปฏิบัติงานซ้ำซ้อนกัน 3.3) ด้านการสั่งการ ผู้บริหารต้องมีการสั่งการหลากหลายวิธี รวดเร็ว ถูกต้อง เข้าใจง่าย เหมาะสมกับสถานการณ์ 3.4) ด้านการประสานงาน ผู้บริหารต้องติดต่อประสานงานทั้งภายในและภายนอกองค์กร เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมายเกิดประโยชน์ และ 3.5) ด้านการควบคุม ผู้บริหารเทศบาลต้องเลือกใช้วิธีควบคุมที่เหมาะสมกับสถานการณ์โดยใช้กฎระเบียบ ข้อบังคับขององค์กร วินัยในการทำงาน การพบปะสังสรรค์ร่วมกิจกรรม

คำสำคัญ: การบริหารเวลา ผู้บริหารเทศบาล

Abstract

The purposes of this study were, 1) to study the time management and the problems of time management of the municipality executives in Kamphaengphet province, 2) to study the time management skills of successful municipality executives, and 3) to find guidelines to develop the time management skills of the

municipality executives in Kamphaengphet province. The time management skills of the municipality executives in Kamphaengphet province showed that the planning aspect that was performed the most was the job priority. The time management of the successful municipality executives revealed that: the planning must be good and flexible in all situations, the job description of each division must be clear, the executives must recognize the ability of the personnel and the resources; the policy and the objectives of the organization must be strictly and both the executives and the personnel must have ethics, integrity, sincerity, and transparency in performance. The guidelines to develop the time management skills of the municipality executives in Kamphaengphet province were to apply modern technology, to avoid duplication of work, understandable command methods; collaboration with both internal and external organization and the appropriated control method for the situations.

Keywords: Time management, Municipality executives

บทนำ

เวลาเป็นสิ่งที่มีค่าและเป็นสิ่งเดียวของทรัพยากรทั้งหลายที่ทุกคนมีอยู่เท่ากัน เวลามีบทบาทต่อการทำงานหรือประกอบกิจกรรมทุกชนิดเพราะกระทำสิ่งใดก็ตามล้วนแต่ต้องอาศัยเวลาทั้งสิ้น เวลาจึงนับเป็นทรัพยากรที่มีค่าและไม่สามารถสร้างขึ้นมาทดแทนได้ สิ่งเดียวที่สามารถทำได้ คือการใช้เวลาเท่าที่มีอยู่นั้นให้เกิดประโยชน์ให้มากที่สุดโดยเฉพาะผู้บริหาร การบริหารเวลาได้อย่างเหมาะสมกับงานที่ต้องรับผิดชอบ จะช่วยให้ผู้บริหารและทีมงานประสบผลสำเร็จได้ตามเป้าหมาย (ยงยุทธ พีรพงศ์พิพัฒน์, 2555, หน้า 47) สิ่งที่เป็นอุปสรรคสำคัญในการบริหารเวลามีหลายประการ ซึ่งจะทำให้การทำงานไม่ประสบความสำเร็จตามที่วางแผนไว้ อุปสรรคดังกล่าว คือ การผัดวันประกันพรุ่ง

ทำให้ไม่มีการดำเนินงานตามที่ควรจะเป็น นอกจากงานจะไม่เสร็จแล้วยังจะเกิดความเสียหายแก่งานและองค์กรได้ การทำงานหลาย ๆ อย่างในเวลาเดียวกัน ซึ่งมักจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความสับสนวุ่นวาย และสมาธิในการทำงานลดลง มีผลต่อการจัดลำดับความสำคัญของงานและเกิดปัญหาในการประสานงานกับบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง การกลัวความล้มเหลว ทำให้ไม่กล้าตัดสินใจที่จะลงมือปฏิบัติงาน ทั้งนี้เพราะไม่ต้องการที่จะต้องรับผิดชอบต่อผลที่จะเกิดขึ้นจากการทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อไม่มีความมั่นใจว่างานที่ทำไปจะเกิดผลดีหรือผลเสียอย่างไร ทำให้ไม่กล้า ลงมือปฏิบัติ การเป็นคนละเอียดลออและคิดว่าทุกอย่างที่ทำลงไปต้องประสบความสำเร็จอย่างสมบูรณ์เท่านั้น โดยมุ่งที่จะป้องกันความผิดพลาดมากจนเกินไป ซึ่งจะทำให้ทั้งตนเองและผู้เกี่ยวข้องจะเกิดความอึดอัดใจเป็นผลให้ไม่ยอมลงมือทำงาน งานจึงไม่เสร็จ จึงมักเกิดความล่าช้าและเสียหายต่องาน ความไม่พึงพอใจในงานที่ทำ ไม่มีความสุขในการทำงาน มองไม่ค่อยเห็นประโยชน์และคุณค่าของงานตนเอง การขาดความอดทนหาก ผู้ปฏิบัติงานขาดความอดทนแล้วก็เป็นการยากที่จะทำงานให้เสร็จ การขาดขวัญและกำลังใจโอกาสที่จะทำงานให้สำเร็จก็น้อยลง การเสียเวลาคิดและพูดมากเกินไปหากใช้เวลากับส่วนนี้มากจนเกินไปจะทำให้มีเวลาน้อยลงสำหรับการลงมือปฏิบัติงานจริง ๆ และงานส่วนมากจะสำเร็จลงได้ก็โดยการลงมือปฏิบัติ ไม่ใช่เพียงแค่คิดหรือพูดเท่านั้น การไม่กล้าบอกปฏิเสธ การปฏิบัติงานต่าง ๆ ในองค์กรใดองค์กรหนึ่งมักจะเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่ายซึ่งผู้ปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพควรรู้จักรับและรู้จักปฏิเสธให้เหมาะสม หากไม่กล้าที่จะปฏิเสธก็เป็นการยากที่จะทำงานในภารกิจหลักของตนและงานที่รับมาเพิ่มเติมให้สำเร็จลงได้ (ชัยชาญ วงศ์สามัญ, 2549, หน้า 16)

จังหวัดกำแพงเพชร มีเทศบาลจำนวน 23 แห่ง จากรายงานการลดขั้นตอนและระยะเวลาปฏิบัติราชการเพื่อบริการประชาชน (เทศบาลเมืองกำแพงเพชร, 2554, หน้า 2-3) สภาพที่ผ่านมาผู้บริหารเทศบาลส่วนมากมองไม่เห็นความสำคัญของเวลา มักจะใช้เวลาในทางที่เสียเปล่า อาทิ การประชุมที่ขาดการวางแผน เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนทำให้เสียเวลา ทำให้งานสำคัญบางอย่างไม่ได้รับการเอาใจใส่เท่าที่ควร และงานที่ไม่สำคัญกับได้รับการเอาใจ

ใส่จึงทำให้ผลผลิตไปไม่เป็นไปตามเจตนาที่กำหนด จากข้อมูลในข้างต้นจึงสรุปได้ว่าปัญหาส่วนใหญ่ของผู้บริหารคือปัญหาในด้านการบริหารเวลา ซึ่งจะเกิดจากการขาดการวางแผน การไม่จัดลำดับความสำคัญของงาน การมอบหมายงาน เป็นต้น ปัญหาการบริหารเวลาที่สำคัญ คือ ปัญหาในด้านการจัดลำดับงาน การวางแผน การผัดวันประกันพรุ่ง และการตัดสินใจ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการบริหารเวลาของผู้บริหารจำเป็นอย่างยิ่งที่นักบริหารต้องให้ความสำคัญและทำความเข้าใจให้กระจ่างชัด ถ้าผู้บริหารรู้จักบริหารเวลาจะทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารระดับหัวหน้าส่วนราชการ

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษา แนวทางพัฒนาการบริหารเวลาของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดกำแพงเพชร ต้องการทราบว่าการบริหารเวลาของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดกำแพงเพชร มีการบริหารเวลาเป็นอย่างไร มีปัญหาการบริหารเวลาเพียงใด การบริหารเวลาของผู้บริหารเทศบาลที่ประสบความสำเร็จมีวิธีการอย่างไรบ้างและแนวทางพัฒนาการบริหารงานของเทศบาลในจังหวัดกำแพงเพชรควรมีวิธีการอย่างไร การวิจัยเรื่องนี้น่าจะทำให้การบริหารเวลาของผู้บริหารมีประสิทธิภาพในการบริหารงานของเทศบาลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารเวลาและปัญหาการบริหารเวลาของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดกำแพงเพชร
2. เพื่อศึกษาการบริหารเวลาของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดกำแพงเพชรที่ประสบความสำเร็จ
3. เพื่อหาแนวทางพัฒนาการบริหารเวลาของผู้บริหารเทศบาล ในจังหวัดกำแพงเพชร

ขอบเขตของการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาการบริหารเวลาและปัญหาการบริหารเวลาของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดกำแพงเพชร

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษา การบริหารเวลาและปัญหาการบริหารเวลาของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดกำแพงเพชร มีขอบเขตเนื้อหา ดังนี้

1. การวางแผน (Planning)
2. การจัดองค์การ (Organizing)
3. การสั่งการ (Commanding)
4. การประสานงาน (Coordinating)
5. การควบคุม (Controlling)

ขอบเขตผู้ให้ข้อมูล

นายกเทศมนตรีจำนวน 23 คน รองนายกเทศมนตรี จำนวน 46 คน รวมจำนวน 69 คน

ขอบเขตด้านตัวแปร

1. การบริหารเวลาของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดกำแพงเพชร
2. ปัญหาการบริหารเวลาของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดกำแพงเพชร

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาการบริหารเวลาของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดกำแพงเพชร ที่ประสบความสำเร็จ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 หาแนวทางพัฒนาการบริหารเวลาของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดกำแพงเพชร

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษา แนวทางพัฒนาการบริหารเวลาของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดกำแพงเพชร มีขอบเขตเนื้อหาดังนี้

1. การวางแผน (Planning)
2. การจัดองค์การ (Organizing)

3. การสั่งการ (Commanding)

4. การประสานงาน (Coordinating)

5. การควบคุม (Controlling)

ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูล

ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารเวลาและบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 26 คน

ขอบเขตด้านตัวแปร

แนวทางพัฒนาการบริหารเวลาของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดกำแพงเพชร

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารเวลา

การบริหารเวลา เป็นกระบวนการจัดการกับเวลาของวันหนึ่ง ๆ ซึ่งมี 24 ชั่วโมง ซึ่งเป็นของมีค่าอย่างยิ่ง ทุกคนมีเวลาเท่ากันวันละ 24 ชั่วโมง ขึ้นอยู่กับใครจะรู้จักบริหารเวลาอย่างไร ให้บรรลุเป้าหมาย วัตถุประสงค์พูดรู้คุณค่าของเวลาจะใช้เวลาอย่าง รู้คุณค่าของเวลาจะใช้เวลาอย่างรู้คุณค่าและระมัดระวัง โดยไม่ปล่อยเวลาให้ผ่านพ้นไปโดยเปล่าประโยชน์ จิตสำนึกจะบอกว่าอะไรตั้งจริงสำคัญ อะไรไม่สำคัญ อะไรควรทำก่อน อะไรควรทำหลัง ซึ่งจะรวมทั้งอะไรไม่ควรทำลายผู้ที่รู้จักการบริหารเวลา แม้ว่าวันหนึ่งเขาจะทำงานหลายอย่าง แต่เขาก็จะได้ผลงานมากกว่าอีกหลายคน ที่ใช้เวลาอย่างไม่เห็นคุณค่า และบริหารจัดการช่วงเวลาให้เหมาะสมกับชนิดประเภทของภารกิจที่จะต้องปฏิบัติกับระยะเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติภารกิจนั้นจำเป็นจะต้องสอดคล้องกัน คนเราจะทำอะไรหลายอย่างแต่มีเวลาไม่พอที่จะทำให้เสร็จได้ทุกอย่าง จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรจะเรียนรู้ ศึกษาและปฏิบัติการบริหารเวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุด จุฬาภรณ์ โสตะ และคนอื่น ๆ (2543, หน้า 2) กล่าวว่า การบริหารเวลา เป็นการจัดการสิ่งต่าง ๆ ในเวลาที่มีอยู่ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี แต่ใช้เวลาน้อยที่สุดและมีประสิทธิภาพมากที่สุด

สรุปได้ว่า การบริหารเวลา หมายถึง การใช้เวลาที่มีจำกัดและมีค่ายิ่ง จัดการสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีด้วยกันใช้เวลาให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่ามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เกตุแก้ว บริหาร (2555) ได้วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำและการบริหารของนายกเทศมนตรีในทัศนะของบุคลากรเทศบาลเมืองศรีราชา อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำและการบริหารของนายกเทศมนตรีในทัศนะของบุคลากรเทศบาลเมืองศรีราชา อำเภอศรีราชา ด้านบุคลิกภาพ ด้านแรงจูงใจ ด้านสติปัญญา โดยภาพรวมมีทัศนะอยู่ในระดับเห็นด้วย และปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงานของนายกเทศมนตรีเมืองศรีราชาได้ให้ความสำคัญกับปัจจัยเกี่ยวกับประสบการณ์ในการทำงานท้องถิ่น เป็นอันดับหนึ่ง บุคลากรอาจมองว่าผู้ที่มีประสบการณ์ในการบริหารงานเทศบาลหรือมีความรู้เกี่ยวกับงานเทศบาล ลักษณะส่วนบุคคลของบุคลากรเทศบาลเมืองศรีราชา ที่มี เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ตำแหน่งสายงานหน่วยงานที่สังกัด ระยะเวลาปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีทัศนะต่อภาวะผู้นำและการบริหารของนายกเทศมนตรี ไม่แตกต่างกัน

มุทิตา วรกัลยากุล (2555, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสำเร็จในการบริหารงานของเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี จากการศึกษาวิจัยพบว่า 1) สถานภาพองค์กรของเทศบาลนครรังสิตในภาพรวม มีการดำเนินงานตามกฎหมาย กฎระเบียบ และเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับภารกิจ และบริบทขององค์กร ทั้งนี้พบว่า การบริหารงานในด้านต่าง ๆ ควรมีการปรับปรุง เช่น ด้านโครงสร้างงาน และด้านการจูงใจพนักงาน 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานของเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี พบว่าปัจจัยด้านกลยุทธ์ ปัจจัยด้านโครงสร้าง ปัจจัยด้านระบบงาน ปัจจัยด้านผู้นำ ปัจจัยด้านพนักงาน ปัจจัยด้านค่านิยมร่วม และปัจจัยด้านทักษะ มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการบริหารงานของเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และเมื่อนำมาสร้างสมการพยากรณ์เพื่อทำนายปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงาน พบว่า ปัจจัยด้านทักษะส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ปัจจัยด้านค่านิยมร่วม ปัจจัยด้านกลยุทธ์ และปัจจัยด้านระบบงาน ตามลำดับ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การบริหารเวลาของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดกำแพงเพชร ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการบริหารเวลาของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดกำแพงเพชร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาการบริหารเวลาและปัญหาการบริหารเวลาของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดกำแพงเพชร

ประชากรที่ศึกษา

ประชากรที่ศึกษาได้แก่ผู้บริหารเทศบาลประกอบด้วยนายกเทศมนตรี จำนวน 23 คน รองนายกเทศมนตรี จำนวน 46 คน รวมจำนวน 69 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม การบริหารเวลาของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดกำแพงเพชร และปัญหาการบริหารเวลาของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดกำแพงเพชร ผู้วิจัยใช้ลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert Scale) แบ่งระดับในการวัดออกเป็น 5 ระดับ (Rating Scales) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 102)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ถึงนายกเทศมนตรีแต่ละแห่ง เพื่อขอความอนุเคราะห์ใช้พื้นที่เพื่อการวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดกำแพงเพชรนำแบบสอบถามมอบให้ผู้บริหารเทศบาลแต่ละแห่งนัดกำหนดรับแบบสอบถามคืน แจกแบบสอบถามจำนวน 69 ชุด ได้แบบสอบถามคืน 69 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100.0 นำข้อมูลที่ได้ไปตรวจสอบความถูกต้อง วิเคราะห์และประมวลผลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสถิติคอมพิวเตอร์เพื่อหาค่าสถิติ

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาการบริหารเวลาของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดกำแพงเพชรที่ประสบความสำเร็จ และเพื่อหาแนวทางพัฒนาการบริหารเวลาของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดกำแพงเพชร

ผู้ให้ข้อมูล

การบริหารเวลาของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดกำแพงเพชรที่ประสบความสำเร็จ ผู้วิจัยกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 9 คน โดยผู้ให้ข้อมูลมีจะต้องมีคุณสมบัติตามข้อใดข้อหนึ่งดังนี้

1. เป็นนายกเทศมนตรีเทศบาล ที่เป็นเทศบาลต้นแบบ หรือได้รับรางวัลดีเด่นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

2. เป็นรองนายกเทศมนตรีเทศบาล ที่เป็นเทศบาลต้นแบบ หรือได้รับรางวัลดีเด่นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

3. มีประสบการณ์เป็นผู้บริหารเทศบาลไม่น้อยกว่า 10 ปี

4. เป็นผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเคยได้รับรางวัลพระปกเกล้าด้านใดด้านหนึ่ง

ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย

1. นายกเทศมนตรีจำนวน 3 คน

2. รองนายกเทศมนตรี จำนวน 3 คน

3. ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 3 คน

ผู้วิจัยได้เจาะจงเทศบาลที่ประสบความสำเร็จการบริหารเวลา จำนวน 3 แห่ง ซึ่งได้รับรางวัลพระปกเกล้า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี ด้านการเสริมสร้างสันติสุขและความสมานฉันท์ ด้านการเสริมสร้างเครือข่าย รัฐ เอกชน และประชาสังคม ทางด้านวัฒนธรรม ดังนี้

1. เทศบาลเมืองกำแพงเพชร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลพระปกเกล้า ด้านการบริหารจัดการที่ดี และด้านการเสริมสร้างสันติสุขและความสมานฉันท์

2. เทศบาลตำบลลานกระบือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลพระปกเกล้า ด้านส่งเสริมสันติสุขและความสมานฉันท์ ด้านการบริหารจัดการที่ดี และด้านด้านการเสริมสร้างเครือข่าย รัฐ เอกชน และประชาสังคม

3. เทศบาลตำบลนครชุม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลพระปกเกล้า ด้านวัฒนธรรม และด้านการบริหารจัดการที่ดี

แนวทางพัฒนาการบริหารเวลาของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดกำแพงเพชร ผู้วิจัยกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 17 คน โดยผู้ให้ข้อมูลมีจะต้องมีคุณสมบัติตามข้อใดข้อหนึ่งดังนี้

1. เป็นผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. คุณวุฒิทางการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี
3. มีประสบการณ์ทำงานไม่น้อยกว่า 10 ปี
4. เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหาร การควบคุมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ มีแนวคำถาม (Guide line) ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการมาเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

กำหนดจุดมุ่งหมายของการสัมภาษณ์ ตามวัตถุประสงค์ นัดหมายกำหนดวัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า เตรียมแบบการสัมภาษณ์และอุปกรณ์ที่จะใช้ให้พร้อม เริ่มการสัมภาษณ์ทีละประเด็นตามแบบสัมภาษณ์ที่เตรียมมาจนครบถ้วนตามต้องการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับการบริหารเวลาของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดกำแพงเพชร ที่ประสบความสำเร็จ และแนวทางพัฒนาการบริหารเวลาของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดกำแพงเพชร ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามโครงสร้างของแบบสัมภาษณ์ แจกแจงความถี่ของประเด็นที่ได้จากการสัมภาษณ์และจัดอันดับ

สรุปผลการวิจัย

1. การบริหารเวลาของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดกำแพงเพชร ด้านการวางแผน มีการปฏิบัติมากที่สุด คือการจัดตามลำดับความสำคัญของงานแต่ล่ะงานให้แล้วเสร็จ และมีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ การทำงานที่มีลักษณะเหมือนกันในช่วงเวลาเดียวกัน ด้านการจัดองค์การ มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ การแบ่งสายบังคับบัญชาในหน่วยงานภายในเทศบาล และมีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ การแยกประเภทของงาน แล้วจัดทำพร้อมกันเป็นการลดขั้นตอนในการมอบหมายงาน ด้านการสั่งการ มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ ความรอบคอบละเอียดถี่ถ้วนในการสั่งการ และมีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ การสั่งการในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน ด้านการประสานงาน มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ การติดต่อประสานงานงานระหว่างผู้บริหารกับบุคลากรในองค์กร และมีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ประสานพลังความสามารถในการทำงาน ด้านการควบคุม การปฏิบัติมากที่สุด คือ การพบปะสังสรรค์ร่วมกิจกรรมสังคมกับพนักงาน และมีการป้องกันการทำงานไม่ให้ผิดพลาด และมีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ การกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ในกาควบคุม

2. ปัญหาการบริหารเวลาของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดกำแพงเพชร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัญหาสูงสุด คือ ด้านการประสานงาน รองลงมา คือ ด้านการสั่งการ ด้านการวางแผน ด้านการควบคุม และปัญหาต่ำสุด คือ การจัดองค์การ ตามลำดับ

3. การบริหารเวลาของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดกำแพงเพชร ที่ประสบความสำเร็จ ด้านการวางแผน การวางแผนต้องมีความคล่องตัวสูง สามารถเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับสถานการณ์โอกาสใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นได้ ด้านการจัดองค์การ ต้องกำหนดงานรับผิดชอบแต่ละตำแหน่งให้ชัดเจน ด้านการสั่งการ การสั่งการต้องรู้ถึงความสามารถของผู้รับคำสั่งทรัพยากรต่าง ๆ ที่จะต้องใช้ และระยะเวลาที่กำหนดว่าพอเพียงหรือไม่ ด้านการประสานงาน การประสานงานจะต้องปฏิบัติตามนโยบายและวัตถุประสงค์ขององค์การ

ให้สอดคล้องกัน ด้านการควบคุม มุ่งเน้นให้ผู้บริหารและพนักงานมีจรรยาบรรณในการปฏิบัติงาน มีความซื่อสัตย์สุจริต และโปร่งใส

4. แนวทางพัฒนาการบริหารเวลาของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดกำแพงเพชร ด้านการวางแผน ผู้บริหารเทศบาลต้องวางแผนการใช้เทคโนโลยีอุปกรณ์สื่อสาร ข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยในการปฏิบัติงานเพื่อลดเวลาการทำงาน ด้านการจัดองค์การผู้บริหารเทศบาลต้องแบ่งงานตามขอบข่ายภารกิจความรับผิดชอบของพนักงานแต่ละฝ่ายให้ชัดเจนเพื่อป้องกัน การปฏิบัติงานซ้ำซ้อนกัน ด้านการสั่งการผู้บริหารเทศบาลต้องการมีการสั่งการหลากหลายวิธีรวดเร็ว ถูกต้อง เข้าใจง่าย เหมาะสมกับสถานการณ์ เช่น การพูด ประชาสัมพันธ์ เอกสาร ด้านการประสานงาน ผู้บริหารเทศบาล ต้องติดต่อประสานงานทั้งภายในและภายนอกองค์แสวงหาความร่วมมือ เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมายเกิดประโยชน์ทุกภาคส่วน ด้านการควบคุม ผู้บริหารเทศบาลต้องเลือกใช้วิธีควบคุมที่เหมาะสมกับสถานการณ์ โดยใช้กฎระเบียบ ข้อบังคับขององค์กร วินัยในการทำงาน การพบปะสังสรรค์ร่วมกิจกรรม

อภิปรายผลการวิจัย

การบริหารเวลาของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ด้านการวางแผน มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ การทำงานที่มีลักษณะเหมือนกันในช่วงเวลาเดียวกัน ด้านการจัดองค์การ มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ การแยกประเภทของงาน แล้วจัดทำพร้อมกันเป็นการลดขั้นตอนในการมอบหมายงาน ด้านการสั่งการ มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ การสั่งการในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน ด้านการประสานงาน มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ประสานพลังความสามารถในการทำงาน ด้านการควบคุม มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือการกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ในการควบคุม ทั้งนี้เพราะ ผู้บริหารเทศบาลไม่สามารถรวมงานลักษณะเดียวกันให้อยู่ในความรับผิดชอบของส่วนใดส่วนหนึ่งได้ สภาพการบริหารงานจึงเป็นลักษณะกระจายอยู่ส่วนต่าง ๆ ถึงแม้จะเป็นงานลักษณะเดียวกันทำให้สิ้นเปลืองเวลา บุคลากร ทรัพยากร ในการบริหารงาน ส่งผล

ให้ไม่สามารถลดขั้นตอนการปฏิบัติงานได้ เพราะสาย การบังคับบัญชาในองค์กรเดียวกันมีหลายระดับทั้งหัวหน้างาน หัวหน้าส่วน สำนักปลัดซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดของพนักงานเทศบาลและผู้บริหารซึ่งมีอำนาจสูงสุดในองค์การทำให้การติดต่อสื่อสารภายในองค์กรเกิดความล่าช้า ผิดพลาดได้ง่าย งานคั่งค้างไม่สามารถปฏิบัติงานให้สำเร็จได้ทันต่อเวลาที่กำหนดไว้ การสั่งการไม่ชัดเจน คลุมเครือทำให้ปฏิบัติตามได้ยาก เกิดความผิดพลาดการสื่อสารความบกพร่องต่อการปฏิบัติงาน ขาดการประสานงานอย่างต่อเนื่องทั้งภายในและภายนอกองค์กรทำให้ขาดพลัง การปฏิบัติงานร่วมกันส่งผลให้การปฏิบัติงานเกิดความทับซ้อนกันเกิดความขัดแย้งทั้งภายในและภายนอกองค์กรได้ง่ายขาดความร่วมมือกันในการปฏิบัติงานส่งผลเสียต่อความสำเร็จและประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับส่วนรวม การคัดค้านแผนงาน โครงการ กิจกรรมของเทศบาล การควบคุมขาด การกำหนดอำนาจหน้าที่ที่ชัดเจนอาจทำให้ผู้บริหารเทศบาลใช้อำนาจเกินขอบเขตในการควบคุมการปฏิบัติงานของพนักงานส่งผลกระทบต่อขวัญกำลังใจของพนักงานทำให้พนักงานขาดความสุขความผูกพันต่อองค์กรทำงานไม่เต็มศักยภาพ จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการบริหารเวลาของผู้บริหารเทศบาลยังไม่สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่เท่าที่ควรส่งผลให้เสียเวลาในการวางแผน การจัดองค์การ การประสานงาน การสั่งการและการควบคุมเป็นเพราะการทำงานอาจระมัดระวังมากเกินไป ขาดความรอบครอบไม่มีการจัดลำดับความสำคัญของงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของเพียงพร รังสีพิพัฒน์ (2555, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา สภาพและปัญหาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่คณะผู้บริหารเทศบาลตำบลในจังหวัดพิจิตร ผลการวิจัยพบว่า ด้านการวางแผนคณะผู้บริหารเทศบาลตำบลในจังหวัดพิจิตร ขาดความรู้ ความชำนาญในการจัดทำแผนงาน และขาดประสบการณ์ ในการบริหารงาน รวมถึงการรับรู้สภาพที่แท้จริงของชุมชนเป็นสาเหตุให้การพัฒนาโครงการต่าง ๆ ไม่ตรงกับความต้องการของชุมชน ด้านการจัดองค์กร คณะผู้บริหารเทศบาลตำบลในจังหวัดพิจิตร ขาดความพร้อมในเรื่องงบประมาณ และอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน ไม่เพียงพอ เป็นเหตุให้การปฏิบัติงานในหน้าที่ ไม่เต็มกำลัง ซึ่งคณะผู้บริหารควรให้ความสำคัญและจัดแบ่งงานให้ตรงกับความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน ด้านการประสานงาน

คณะผู้บริหารเทศบาลตำบลในจังหวัดพิจิตร ขาดการร่วมมือกับหน่วยงานและชุมชนในท้องถิ่น และการร่วมมือช่วยกันแก้ไขปัญหาของบุคลากรในหน่วยงานของตนให้เกิดความสามัคคี มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน เพื่อที่จะช่วยให้งานในความรับผิดชอบของเทศบาลตำบลจะมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

ปัญหาการบริหารเวลาของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดกำแพงเพชร พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าปัญหาสูงสุด คือ ด้านการประสานงาน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าปัญหาสูงสุด คือ แสวงหาความร่วมมือระหว่างองค์กร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ เปิดรับข้อมูลจากทุกฝ่าย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเชื่อมโยงงานของทุกคนให้เข้ากันเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะการบริหารงานของเทศบาลเป็นลักษณะต่างฝ่ายต่างทำตามอำนาจหน้าที่ พื้นที่ที่ตนรับผิดชอบ ยังขาดการแสวงหาความร่วมมือระหว่างองค์กรเพื่อร่วมกันปฏิบัติงานส่งผลให้เกิดความขัดแย้ง ความรับผิดชอบในพื้นที่ติดต่อกันพบว่าเทศบาลจะปฏิเสธความรับผิดชอบในพื้นที่ติดต่อกัน เพราะกลัวว่าจะปฏิบัติงานจะทับซ้อนกับพื้นที่อื่นทั้งนี้เป็นเพราะเทศบาลมีปัญหาการเปิดรับแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ซึ่งกันและกัน การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ค่อนข้างจำกัดทำให้ไม่สามารถเชื่อมโยงงานของทุกคนทุกส่วนให้เข้ากันได้ทำให้การปฏิบัติงานไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ผู้บริหารไม่กล้าตัดสินใจทำให้เสียเวลาในการริเริ่มลงมือปฏิบัติงานส่งผลให้งานรับผิดชอบเกิดความล่าช้า ทำงานผิดพลาดขาดเป้าหมายในความสำเร็จของงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546, หน้า 104) ที่ว่าการสูญเสียเวลา เกิดจากความกลัวเป็นตัวปิดกั้นจากการเริ่มลงมือทำบางสิ่งบางอย่าง ความไร้วินัย ตัวบ่อนทำลายความสำเร็จของบุคคลที่ร้ายที่สุด เพราะทำให้บุคคลนั้นไม่ทำสิ่งพึงกระทำ ในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ แต่กลับใช้เวลานั้นไปกระทำสิ่งอื่น ๆ ที่ตอบสนองอารมณ์ความรู้สึกของตนเองมากกว่า ส่งผลให้งานในความรับผิดชอบล่าช้า เสร็จไม่ทันเวลาหรือเสร็จทันแต่ได้คุณภาพของงานต่ำกว่าที่ควรจะเป็น บางครั้งทำให้พลาดโอกาสดี ๆ ในชีวิตอย่างน่าเสียดาย การผัดวันประกันพรุ่งเพราะกลัวความล้มเหลวจึงไม่กล้าลงมือ

ทำได้แต่ผัดผ่อนผัดวันประกันพรุ่งเรื่อย ๆ ขาดเป้าหมายชัดเจนในการปฏิบัติงาน ไม่กระจายงานทำให้ไม่สามารถทำงานเหล่านั้นได้สำเร็จอย่างแท้จริง

การบริหารเวลาของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดกำแพงเพชรที่ประสบความสำเร็จพบว่าด้านการวางแผน คือ การวางแผนต้องมีความคล่องตัวสูง สามารถเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับสถานการณ์โอกาสใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นได้ ด้านการจัดองค์การ คือต้องกำหนดงานรับผิดชอบแต่ละตำแหน่งให้ชัดเจน ด้านการสั่งการ คือการสั่งการต้องรู้ถึงความสามารถของผู้รับคำสั่ง ทรัพยากรต่าง ๆ ที่จะต้องใช้และระยะเวลาที่กำหนดว่าพอเพียงหรือไม่ ด้านการประสานงาน คือการประสานงานจะต้องปฏิบัติตามนโยบายและวัตถุประสงค์ขององค์การให้สอดคล้องกัน ด้านการควบคุม คือ มุ่งเน้นให้ผู้บริหารและพนักงานมีจรรยาบรรณในการปฏิบัติงาน มีความซื่อสัตย์สุจริต และโปร่งใส ทั้งนี้เพราะ สภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และความต้องการของประชาชนมีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว การวางแผนต้องมีความคล่องตัวสูงสามารถเปลี่ยนแปลงให้ทันกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น ซึ่งไม่สามารถคาดการได้ เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้การปฏิบัติงานของเทศบาลประหยัดเวลาเกิดประสิทธิภาพการทำงานอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ มุทิตา วรกัลยากุล (2555, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสำเร็จในการบริหารงานของเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี จากการศึกษาวิจัยพบว่า 1) สถานภาพองค์กรของเทศบาลนครรังสิตในภาพรวมมีการดำเนินงานตามกฎหมาย กฎระเบียบ และเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับภารกิจ และบริบทขององค์กร ทั้งนี้พบว่า การบริหารงานในด้านต่าง ๆ ควรมีการปรับปรุง เช่น ด้านโครงสร้างงาน และด้านการจูงใจพนักงาน 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานของเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี พบว่า ปัจจัยด้านกลยุทธ์ ปัจจัยด้านโครงสร้าง ปัจจัยด้านระบบงาน ปัจจัยด้านผู้นำ ปัจจัยด้านพนักงาน ปัจจัยด้านค่านิยมร่วม และปัจจัยด้านทักษะ มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการบริหารงานของเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานีอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติ ที่ระดับ .05 และเมื่อนำมาสร้างสมการพยากรณ์ เพื่อทำนายปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงาน พบว่า ปัจจัยด้านทักษะส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงาน

มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ปัจจัยด้านค่านิยมร่วม ปัจจัยด้านกลยุทธ์ และปัจจัยด้านระบบงาน ตามลำดับโดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R2) เท่ากับ .621 จึงทำให้ทั้งสี่ปัจจัยดังกล่าวสามารถอธิบายความสำเร็จในการบริหารงานได้ร้อยละ 62.1 และ 4) ข้อเสนอแนะจากการวิจัย การบริหารงานภายในเทศบาลควรที่จะพัฒนา การดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ตามกรอบแนวคิด 7S's McKinsey พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายภาคประชาชนที่เข้มแข็ง เพื่อให้การดำเนินงานของเทศบาลนครรังสิตประสบความสำเร็จได้ต่อไปในอนาคต

แนวทางพัฒนาการบริหารเวลาของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ด้านการวางแผน คือ ผู้บริหารเทศบาลต้องวางแผนการใช้เทคโนโลยี อุปกรณ์สื่อสาร ข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยในการปฏิบัติงานเพื่อลดเวลาการทำงาน ด้านการจัดองค์การ คือ ผู้บริหารเทศบาลต้องแบ่งงานตามขอบข่ายภารกิจ ความรับผิดชอบของพนักงานแต่ละฝ่ายให้ชัดเจนเพื่อป้องกัน การปฏิบัติงานซ้ำซ้อนกัน ด้านการสั่งการ คือ ผู้บริหารเทศบาลต้องการมีการสั่งการหลากหลายวิธีรวดเร็ว ถูกต้อง เข้าใจง่าย เหมาะสมกับสถานการณ์ เช่น การพูด ประชาสัมพันธ์ เอกสาร ด้านการประสานงาน คือ ผู้บริหารเทศบาลต้องติดต่อประสานงานทั้งภายในและภายนอกองค์แสวงหาความร่วมมือเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมายเกิดประโยชน์ทุกภาคส่วน ด้านการควบคุม คือ ผู้บริหารเทศบาลต้องเลือกใช้วิธีควบคุมที่เหมาะสมกับสถานการณ์โดยใช้กฎระเบียบ ข้อบังคับขององค์กร วินัยในการทำงาน การพบปะสังสรรค์ร่วมกิจกรรม ทั้งนี้เพราะการวางแผนต้องมีการติดต่อสื่อสารการปฏิบัติงานในปัจจุบันต้องรวดเร็ว ถูกต้อง ข้อมูลข่าวสารต้องทันสมัย เทศบาลจำเป็นต้องวางแผนด้านเทคโนโลยีมาใช้การปฏิบัติงานเพื่อความรวดเร็ว ลดขั้นตอนการปฏิบัติงานเพื่อให้การปฏิบัติงานสำเร็จตามเป้าหมาย เพื่อเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากทุกภาคส่วนเพื่อประกอบตัดตัดสินใจใช้เวลาในการวางแผน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวิทยาธร ท่อแก้ว (2549, หน้า 10) ที่ว่าการบริหารเวลาต้องใช้เทคโนโลยีช่วยและเตรียมอุปกรณ์จำเป็น จะทำให้งานเสร็จเร็วขึ้น เช่น โทรศัพท์ โทรสาร คอมพิวเตอร์ คลิปหนีบกระดาษ สมุดโน้ต ปากกา ยางลบ เทปใส ตะกร้าขยะ ซองจดหมาย เพื่อประหยัดเวลา วางแผนการใช้เวลาแต่ละวันให้เต็มที่มี

ประโยชน์ ทำงานด้วยความสนุกสนานเป็นการเสริมสร้างพลังจิตให้กับการทำงาน การกำหนดเวลาในการพักผ่อนไปด้วย ช่วยให้ทำงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การบริหารเวลาในการวางแผนทำให้มีความรอบคอบ ละเอียดถี่ถ้วนในทุกด้าน โดยปิดทางข้อผิดพลาด ปิดโอกาสความสูญเสีย ทำงานไม่พลาด การคิดวางแผนอย่างชาญฉลาดป้องกันความผิดพลาดโดยครั้งแรกและทุกครั้งไม่พลาด ถ้าทำอย่างลาดจะไม่พลาดเลยเทศบาลมีการแบ่งงานรับผิดชอบให้ชัดเจนตามความสามารถและภารกิจของแต่ละส่วนเพื่อลดความซ้ำซ้อนการปฏิบัติงานร่วมกันและป้องกันการปฏิเสธความรับผิดชอบงานตามอำนาจหน้าที่ ใช้การสั่งการหลากหลายวิธีตามสถานการณ์ให้เหมาะสมทั้งการพูด ประชาสัมพันธ์ เอกสาร เป็นต้น เพื่อป้องกันความผิดพลาดในการสั่งการ เพื่อให้เข้าใจตรงกัน ป้องกันปฏิบัติงานผิดพลาด ไม่สอดคล้องกับการสั่งการ ไม่ใช้อำนาจบังคับให้พนักงานต้องรับงาน รับผิดชอบงานด้วยความจำใจจะส่งผลเสียต่อขวัญกำลังใจการปฏิบัติงานของพนักงานทำให้พนักงานขาดความสุขความผูกพันต่อองค์กร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารต้องวางแผนให้ทันต่อเวลาครอบคลุมทุกด้าน เปิดรับข้อมูลจากทุกภาคส่วนเพื่อตัดสินใจวางแผนทั้งในส่วนตัวผู้บริหารพนักงานการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับนโยบาย แผนงาน กิจกรรม ความต้องการของเทศบาล ประชาชนและรัฐบาล มีเทคนิคการโน้มน้าวการสั่งการให้พนักงานปฏิบัติตามเข้าใจง่าย กำหนดขอบเขตการสั่งการให้ชัดเจนเป็นที่ยอมรับของพนักงาน มีมาตรการป้องกันความผิดพลาดการปฏิบัติงานมีมาตรการ การประเมินผลการปฏิบัติที่ชัดเจน

2. ผู้บริหาร และหัวหน้าส่วน ต้องมีการกระจายงานให้พนักงานช่วยกันรับผิดชอบรวมงานลักษณะเดียวกันให้อยู่ส่วนเดียวกันผู้บังคับบัญชาคนเดียวกันเพื่อให้การปฏิบัติงานเกิดสภาพคล่อง สร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา เลือกการสั่งการที่หลากหลายทั้งคำพูด

เอกสารการประชาสัมพันธ์ ประสานงานภายในองค์กรเพื่อสร้างความสามัคคี ความเข้าใจที่ดีต่อกัน และแสวงหาความร่วมมือภายนอกองค์กร ได้แก่ ประชาชน หน่วยงานองค์กรภาครัฐและเอกชนเพื่อความร่วมมือที่ดีต่อกัน ในการบริหารงาน การพัฒนาท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรศึกษากลยุทธ์การบริหารเวลาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร

2. ควรศึกษาประสิทธิภาพการบริหารเวลาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดกำแพงเพชร

3. ควรศึกษาประเมินผลและเปรียบเทียบการบริหารเวลาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดกำแพงเพชร

เอกสารอ้างอิง

เกตุแก้ว บริหาร. (2555). **ภาวะผู้นำและการบริหารของนายกเทศมนตรีในทัศนะของบุคลากรเทศบาลเมืองศรีราชา อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี**. วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหารจัดการ มหาวิทยาลัยบูรพา. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). **บริหารเวลาเพื่อความสำเร็จ**. กรุงเทพฯ: ซักเซส มีเดีย.

จุฬาภรณ์ โสตะ และคนอื่น ๆ. (2543). **เทคนิคการบริหารเวลา.** ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ชัยชาญ วงศ์สามัญ. (2549). **การบริหารเวลา**. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น**. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สุวีริยาสาส์น.

เพียงพร รังสีพิพัฒน์. (2554). **สภาพและปัญหาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่คณะผู้บริหารเทศบาลตำบลในจังหวัดพิจิตร**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพิษณุโลก. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยพิษณุโลก.

มุทิตา วรกัลยากุล. (2555). **ความสำเร็จในการบริหารงานของเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. ปทุมธานี: มหาวทิยาลัยมหิดล.

เมืองกำแพงเพชร, เทศบาล. (2554). **รายงานลดขั้นตอนและระยะเวลาปฏิบัติราชการเพื่อบริการประชาชน.** กำแพงเพชร: เทศบาลเมืองกำแพงเพชร.

ยงยุทธ พีรพงศ์พิพัฒน์. (2555). **การบริหารเวลาอย่างมีประสิทธิภาพ**. กรุงเทพฯ: ดีโฟ คอนซัลแท็นซ์.

วิทยาธร ท่อแก้ว. (2549). **การบริหารเวลา.** นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

มงกุฎกุหลาบ: สตรีนิยมโรแมนติก
Crown of Rose: The Romantic Feminism

ปิมปภา วิเศษศิริ[1]
Pimpapar Visetsiri

บทคัดย่อ

มงกุฎกุหลาบเป็นวรรณกรรมโรแมนติกที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรักและอำนาจของชนชั้นสูงในดินแดนสมมติ โดยผู้ประพันธ์นำลักษณะทั้งหลายของวรรณกรรมโรแมนติกทั้งการสร้างตัวละคร และความรุ่มรวยในอารมณ์มาช่วยเสริมแนวคิดสตรีนิยมในเรื่อง และแสดงให้เห็นว่าความรักเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้หญิงเข้มแข็งขึ้น นวนิยายเรื่องนี้ได้แสดงให้เห็นอำนาจของผู้หญิงทั้งอำนาจจากความสัมพันธ์ส่วนตัวและอำนาจจากความสัมพันธ์ด้านการเมืองที่เป็นเครือข่ายยึดโยงกันไว้อย่างสมดุลและมั่นคง นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นว่าอำนาจที่มีอานุภาพสูงสุดมิใช่อำนาจทางการเมือง แต่เป็นอำนาจแห่งรัก

คำสำคัญ: มงกุฎกุหลาบ โรแมนติก สตรีนิยม

Abstract

Crown of Roses is a romantic literary masterpiece which tells a story of love and aristocratic power in a fictional world. The author uses several characteristics of romantic literature, including characterization and an emotional style of writing in the story, which aims to promote a feminist perspective and to prove that love can make women stronger. This novel also demonstrates the power that women can acquire through their stable and well-balanced personal and political

[1]นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

relationships which are undeniably relevant. Nevertheless, it shows that the most powerful thing is not political power but the power of love.

Keywords: Crown of Rose, Feminism, Romantic

บทนำ

วรรณกรรมโรแมนติกเป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่งที่ได้รับความนิยมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากวรรณกรรมประเภทนี้มีเนื้อหาสนุกสนานเกี่ยวข้องกับการผจญภัย ความรักที่เหนือจริง หรือผิดไปจากชีวิตปกติธรรมดา “คำว่าโรแมนติกไม่จำเป็นต้องเกี่ยวกับความรักสิ่งใดหรือผู้ใดที่มีลักษณะพิสดารไปจากความธรรมดาสามัญ เราอาจเรียกโรแมนติกได้ทั้งสิ้น” (วิทย์ ศิวะศริยานนท์, 2541, หน้า 14)

จุดเริ่มต้นของวรรณกรรมโรแมนติกมาจาก “Romance หรือนิยายสมัยกลาง ซึ่งแต่งเป็นกาพย์กลอนกล่าวถึงพฤติการณ์ของอัศวินที่มีเรื่องราววิจิตรพิสดารไปจากชีวิตของคนสามัญ” (วิทย์ ศิวะศริยานนท์, 2541, หน้า 14) ต่อมาความหมายของโรแมนติกก็ขยายความหมายออกจากเดิม ไม่ได้หมายถึงนิยายที่เกี่ยวข้องกับวีรกรรมเพียงอย่างเดียว แต่หมายรวมถึงเรื่องราวต่าง ๆ ที่ผิดไปจากความปกติสามัญดังที่กล่าวไปตอนต้น

คุณหญิงวิมล เจียมเจริญ เป็นหนึ่งในนักเขียนสตรีที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างสูง คุณหญิงมีผลงานการประพันธ์ที่หลากหลายตามนามปากกา โดยผลงานในนามปากกา “โรสลาเรน” มักมีเนื้อหาเกี่ยวกับความรักที่ลึกซึ้งกินใจ โดยมากตัวละครหลักมักเป็นผู้หญิงที่มีความฉลาดและเก่งกล้ามากพอกับความสวยงามภายนอก ซึ่งเป็นลักษณะหนึ่งของวรรณกรรมโรแมนติก ตามปกติแล้วแนวคิดด้านสตรีนิยมมักจะสะท้อนจากผลงานในนามปากกา “ทมยันตี” มากที่สุด แต่ในนวนิยายเรื่อง “มงกุฎกุหลาบ” ที่ประพันธ์โดยใช้นามปากกา “โรสลาเรน” ซึ่งใช้ประพันธ์ผลงานประเภทพาฝันนั้นได้ปรากฏแนวคิดสตรี

นิยมและยังใช้รูปแบบของวรรณกรรม โรแมนติกหรือวรรณกรรมพาฝันมาใช้เสริมแนวคิดดังกล่าวด้วย

แนวคิดสตรีนิยม

สตรีนิยม (Feminism) เป็นแนวคิดและขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมที่ตระหนักถึงความไม่เท่าเทียมทางเพศซึ่งเพศหญิงมักถูกจัดให้อยู่ในฐานะที่ด้อยกว่าเพศชาย โดยสามารถแบ่งพัฒนาการของสตรีนิยมได้ 3 ระยะ ดังนี้

สตรีนิยมคลื่นลูกที่ 1: หรือสตรีนิยมคลื่นลูกเก่า กระแสแนวคิดหลักของช่วงนี้คือการถกเถียงเรื่องความเป็นหญิงและความเป็นชาย สุภาพสตรีชนชั้นสูงและชนชั้นกลางพยายามพาตนเองเข้าไปอยู่ในพื้นที่สาธารณะหรือพื้นที่ของผู้ชาย โดยรวมแล้วสตรีนิยมในระยะนี้ยังแบ่งพื้นที่ออกเป็นพื้นที่สาธารณะและพื้นที่ในโลกส่วนตัวซึ่งเป็นโลกของผู้หญิง

สตรีนิยมคลื่นลูกที่ 2: แนวคิดสตรีนิยมในระยะนี้กำเนิดขึ้นจากการมองว่าผู้หญิงตกอยู่ในฐานะ “คนนอก” ของสังคม ดังนั้นจึงเกิดสตรีนิยมสำนักต่าง ๆ เพื่ออธิบายสถานะของผู้หญิงและเหตุของสภานะนั้น เช่น สตรีนิยมสายสังคมนิยม สตรีนิยมสายจิตวิเคราะห์ สตรีนิยมสายถอนรากถอนโคนเป็นต้น

สตรีนิยมคลื่นลูกที่ 3: อยู่ในช่วงปลายทศวรรษ 1980 จนถึงปัจจุบัน แระแสความคิดช่วงนี้เริ่มตั้งคำถามกับแนวคิดในช่วงก่อนหน้าซึ่งไม่คำนึงถึงความแตกต่างทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม และยังมองว่าความแตกต่างทางสรีระร่างกายจะนำไปสู่ประสบการณ์ที่แตกต่างกันด้วย นอกจากสตรีนิยมคลื่นลูกที่ 3 ยังให้สนใจกับความหลากหลาย ความเฉพาะ ความขัดแย้ง ความต่างความหลากหลาย และสถานะคนนอกด้วย

ในนวนิยายเรื่อง “มงกุฎกุหลาบ” นั้นแม้จะเป็นนวนิยายแนวพาฝันแต่ก็ปรากฏแนวคิดสตรีนิยมอยู่ด้วย โดยเป็นแนวคิดสตรีนิยมที่ปรากฏในเรื่องนั้นเป็นแนวคิดจากสำนักเสรีนิยมซึ่งอยู่ในช่วงคลื่นลูกที่ 2

สตรีนิยมสายเสรีนิยมนั้นเชื่อในความเท่าเทียมระหว่างเพศหญิงและเพศชาย และหากได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียมกัน ผู้หญิงก็จะมีความสามารถเหมือนผู้ชายทุกอย่าง ดังนั้นสตรีนิยมสายนี้จึงเน้นการปฏิรูปทางกฎหมายและสังคมมากกว่าการปฏิรูปโครงสร้างสังคมทั้งหมด

ตัวละครหญิงในเรื่อง “มงกุฎกุหลาบ” ต่างพยายามพาตนเองเข้าไปในพื้นที่ของเพศชาย ทั้งการบริหารบ้านเมือง รวมถึงกิจกรรมทางการทหารต่าง ๆ และยังใช้อำนาจที่ตนมีเพื่อเกื้อหนุนผู้ชายที่ตนรักแต่ไม่ได้ใช้อำนาจนั้นเพื่อปรับเปลี่ยนโครงสร้างสังคมซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับสตรีนิยมสายเสรีนิยมนั่นเอง

เมื่อความโรแมนติกใน “มงกุฎกุหลาบ” ผสานเข้ากับ “สตรีนิยม”

วรรณกรรมเรื่อง “มงกุฎกุหลาบ” เป็นผลงานการประพันธ์ของคุณหญิงวิมลโดยใช้นามปากกา “โรสลาเรน” เนื้อหาของ “มงกุฎกุหลาบ” กล่าวถึงความรักอันบริสุทธิ์ของชายหญิงสองคู่ในสองช่วงเวลา ซึ่งความสัมพันธ์ของชายหญิงทั้งสองคู่นั้นล้วนพัวพันกับราชบัลลังก์ของรัฐกลาง

“มาร์วา” ตัวเอกหญิงของเรื่องถูกเปรียบว่าเป็นเหมือนดัง“กุหลาบมัสโคซ่า” กุหลาบงามหนามหนา ส่วน “วาหนี” ผู้เป็นน้าของ มาร์วาก็ถูกเปรียบเป็น “กุหลาบบุลลาด้า” กุหลาบงามที่หนามหนายิ่งกว่า ทั้งสองคือหญิงผู้สูงศักดิ์แห่งบูรพารัฐ แม้น้าวาหนีจะเป็นสาวงามที่หาตัวจับยากแต่นางก็ครองตัวเป็นโสดมาตลอด จนกระทั่งทางอุตรารัฐส่งคนมาแจ้งข่าวว่าสิทธิบดีแห่งอุตรารัฐป่วยหนัก ท่านหญิงวาหนีจึงอาสาไปดูแลทันที พร้อมด้วยมาร์วาที่ติดสอยห้อยตามไปด้วย เมื่อถึงอุตรารัฐที่หนาวเย็นสองน้าหลานจึงพบกับ “อิษมา” บุตรชายของสิทธิบดีที่มีท่าทีไม่เป็นมิตร จากนั้นเรื่องราวในอดีตของน้าวาหนีและสิทธิบดีอุตราปราการและชาติกำเนิดของ อิษมาก็ค่อย ๆ ถูกเปิดเผย รวมถึงศักดิ์และหน้าที่ของมาร์วากับอิษมาด้วย

จากการวิเคราะห์วรรณกรรมเรื่อง “มงกุฎกุหลาบ” พบว่า วรรณกรรมเรื่องนี้มีองค์ประกอบหลายอย่างที่สอดคล้องกับวรรณกรรม โรแมนติก และยังแฝง

แนวคิดด้านสตรีนิยมไว้ด้วย โดยใช้ “ความโรแมนติก” เป็นสิ่งที่ช่วยเสริมแนวคิดให้เด่นชัดขึ้น

ฉากใน “มงกุฎกุหลาบ” เป็นดินแดนที่สมมติขึ้น ดินแดนแห่งนี้มีรัฐกลางหรือมัธยมารัฐเป็นศูนย์กลาง และมีรัฐทั้งสี่ขึ้นตรงกับรัฐกลาง อันได้แก่ บูรพารัฐที่มั่งคั่งที่สุด อุตรารัฐที่หนาวเหน็บ ส่วนรัฐอีกสองรัฐไม่ปรากฏรายละเอียด ในเรื่อง ดินแดนแห่งนี้มีรายาดูรยาเป็นเป็นผู้ปกครองสูงสุด ส่วนรัฐทั้งสี่มีสิทธิบดีซึ่งมีศักดิ์เป็นอัศวินเป็นผู้ปกครองขึ้นตรงกับรายาโดยตรง ลักษณะฉากดังกล่าวสื่อถึงการหลุดพ้นจากโลกแห่งความเป็นจริง และให้ความสำคัญกันโลกในจินตนาการ ซึ่งถือเป็นลักษณะหนึ่งของโรแมนติกดังที่ปรากฏว่า

“ความแตกต่างสำคัญอีกอยางหนึ่งระหว่างอารมณ์สองอย่างนี้ก็คือ คลาสสิกชอบความเป็นอยู่ที่สอดคล้องกับสังคม ส่วนโรแมนติกเป็นการหนีชีวิตในสังคม เนื่องจากเห็นว่าชีวิตนั้นเลวทรามหรือบกพร่องหรืออยุติธรรม การหนีเช่นนี้ เป็นการหนีไปในทางความคิด ซึ่งทุกคน ไม่เฉพาะแต่กวีอาจทำได้”

(วิทย์ ศิวะศริยานนท์, 2541, หน้า 159)

ฉากในเรื่องนี้เป็นดินแดนที่ถูกสมมติขึ้น ซึ่งเราอาจมองว่าดินแดนแห่งนี้เป็นดินแดนในจินตนาการหรือดินแดนในอุดมคติ ที่ผู้หญิงใฝ่ฝันให้มีหรืออยากให้เป็น แต่อย่างไรก็ตามในนวนิยายเรื่องนี้ยังคงแสดงให้เห็นถึงสังคมที่มีผู้ชายเป็นใหญ่หรือเป็นสังคมแบบปิตาธิปไตย

การสร้างตัวละครเอกทั้งฝ่ายหญิงและฝ่ายชายก็เป็นไปตามลักษณะของโรแมนติกเช่นเดียวกัน กล่าวคือ ฝ่ายหญิงของเรื่องถูกวางบทบาทให้เป็นหญิงสูงศักดิ์ซึ่งถูกชายคนรักวางไว้บนจุดที่สูงที่สุด ส่วนตัวเอกฝ่ายชายนั้นถูกวางบทบาทให้เป็นอัศวานิก หรืออัศวิน

“มาร์วา” ซึงเป็นตัวเอกของเรื่องถูกเลี้ยงดูมาอย่างดียิ่ง เธอเปรียบเหมือนแก้วตาและดวงใจของทุกคนในปราการ ส่วนสาวสตีและวาหนีนั้นก็มีชาติกำเนิดสูงศักดิ์เช่นเดียวกัน เธอทั้งสองเป็นบุตรของเสนาบดีชั้นผู้ใหญ่ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของรายา อีกทั้งยังมีศักดิ์เป็นญาติห่าง ๆ ของราชวงศ์

ส่วนตัวละครชายในเรื่องจะถูกกำหนดบทบาทเป็นอัศวิน ซึ่งเป็นลักษณะของนิยายโรมานส์ในยุคกลางซึ่งมีอัศวินเป็นตัวละครหลัก อัศวินในเรื่องมงกุฎกุหลาบเองก็มีลักษณะของอัศวินในยุคกลางอย่างชัดเจน กล่าวคืออัศวินหรืออัศวานิกในเรื่องต่างเป็นผู้ทรงศักดิ์ กล้าหาญ และเก่งกาจนอกจากนี้เขาจะต้องเป็นผู้มีสัจจะ หน้าที่และเกียรติยศจะต้องมาก่อนสิ่งอื่น แต่อย่างไรก็ตามเหล่าอัศวานิกจะต้องมีหัวใจที่อ่อนโยนด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ตามธรรมเนียมของอัศวินในยุคกลางจะต้องมี “นางในดวงใจ” ซึ่งอัศวินผู้นั้นจะรักด้วยใจภักดี ตามปกติแล้วนางในดวงในมักเป็นหญิงสูงศักดิ์ซึ่งอัศวินนั้นจะวางไว้ในตำแหน่งสูงสุด ดังที่ปรากฏว่า

“อัศวินที่แท้จริงจะต้องปฏิญาณตนต่อ นางในดวงใจ ของตน อาจเป็นเจ้าหญิงที่อยู่ไกลแสนไกลเพื่อที่เขาจะได้บรรลุโอกาสในการจะสร้างวีรกรรมทุกชนิดให้สำเร็จเพื่อนาง”

(ปราณี ศิริจันทพันธ์ (ผู้แปล), 2546, หน้า 136)

ใน “มุงกุฎกุหลาบ” ได้ปรากฏเหตุการณ์การประลองระหว่างอิษมากับสีหศักดาเพื่อคัดเลือกอัศวิน อิษมาเลือกน้าวาหนี ซึ่งตนรักเหมือนแม่แท้ ๆ เป็นนางในดวงใจ และนำผ้าแพรที่ได้รับจากน้าวาหนีผูกปลายทวนไว้ก่อนลงประลองกับสีหศักดา ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวนั้นแสดงให้เห็นลักษณะของอัศวินยุคกลางอย่างชัดเจน

ลักษณะของวรรณกรรมโรแมนติกโดยเฉพาะการสร้างตัวละครใน “มงกุฎกุหลาบ” นอกจากจะทำให้เนื้อหาของวรรณกรรมมีความลึกซึ้งงดงามแล้วความโรแมนติกยังช่วยส่งให้แนวคิดสตรีนิยมโดดเด่นขึ้น กล่าวคือการกำหนดให้ตัวละครชายเป็นอัศวินจะสามารถยกฐานะของตัวละครหญิงให้สูงขึ้นได้ โดยธรรมเนียมของอัศวินยุคกลางนั้นจะต้องมี “นางในดวงใจ” ซึ่งนางในดวงใจของอัศวินจะถูกยกขึ้นสูงเหนืออัศวินผู้นั้น ดังนั้นการสร้างตัวละครในแง่นี้จึงเป็นการยกฐานะของตัวละครหญิงให้สูงส่งกว่าตัวละครชาย

ในประเด็นของการยกผู้หญิงฐานะตัวละครหญิงให้สูงส่งนี้ยังสามารถเห็นได้จากชื่อของนวนิยาย คือ “มงกุฎกุหลาบ” กล่าวคือ “มงกุฎ” เป็นสัญลักษณ์

แทนความสูงส่ง เนื่องจากเป็นเครื่องสวมประดับพระเศียรของพระราชาและพระราชินี ส่วนดอกกุหลาบมีความหมายเทียบเคียงกับความเป็นหญิงเพื่อชี้ให้เห็นว่าแม้ผู้หญิงจะมีความอ่อนหวาน แต่ก็มิใช่จะอ่อนแอหรือถูกทำร้ายได้ง่าย ๆ เหมือนดังดอกกุหลาบที่แม้จะสวยงามแต่ก็มีหนามแหลมคม ดังนั้นชื่อของนวนิยายจึงมีความหมายโดยรวมสื่อถึงความแข็งแกร่งของหญิงดังที่ปรากฏในเรื่องว่า

...แม้เป็นไม้ใหญ่	ยอดภูผา
กุหลาบยังพันพา	เลื้อยขึ้นได้
แม้จะเป็นอินทรี	อันว่องไว
ไม่เคยจับนกกระจอกได้	สักตัวเดียว

(โรสลาเรน, 2554, หน้า 344)

นอกจากนี้ผู้ประพันธ์ยังสร้างให้ตัวละครหญิงให้มีความเข้มแข็งกล้าหาญ และฉลาดเฉลียว ตัวละครหญิงกลุ่มนี้ถือว่ามีลักษณะที่ “เก่งเกิน” ตัวประกอบหญิงอื่น ๆ ในเรื่องซึ่งมักมีลักษณะที่ไม่สู้คน ถูกทำร้ายจิตใจจากคนที่เธอรัก หรือเป็นตัวละครที่สนใจแต่ความสวยงามจนไม่ใส่ใจต่อบ้านเมือง

บรรดา “ตัวโปรด” หรือบรรดา “สนม” ของราชาบดีเป็นตัวอย่างของหญิงสาวทั่ว ๆ ไปที่ปรากฏในเรื่อง โดยผู้หญิงกลุ่มนี้มักแต่งตัวประชันแข่งขันกันอยู่เสมอ สนมแต่ละคนจะพยายามอวดอ้างถึงเครื่องประดับหรือเพชรนิลจินดาที่ได้รับมาจากราชาบดีว่าใครจะมีมากกว่ากัน สวยกว่ากัน การแต่งตัวก็ต้องใช้แพรพรรณเนื้อดีที่สุด เครื่องประดับต้องมากที่สุด จนคนกล่าวว่า “ถ้าเป็นตู้เพชรเคลื่อนที่นั่นคือตัวโปรด แต่ถ้าตัวเกลี้ยงนั่นคือรายา” บทบาทของตัวละครกลุ่มนี้แสดงให้เห็นถึงภาพของสตรีที่ไม่สนใจเหตุการณ์ในบ้านเมืองและให้ค่ากับความสวยงามภายนอกมากกว่าจิตใจ สติปัญญา และกริยามารยาทซึ่งถูกทำให้ดูด้อยกว่าตัวละครหญิงสำคัญในเรื่อง

มารดาแท้ ๆ ของสีหศักดาซึ่งเป็นหนึ่งในสนมของราชาบดีถือเป็นตัวอย่างของผู้หญิงที่โดยผู้ชายทำร้าย เมื่อเธอตั้งครรภ์และให้กำเนิดสีหศักดา ราชาบดีก็มิได้มาหาเธออีกเลย เขาทิ้งเธอไว้กับลูกชายและบรรดาข้ารับใช้

ภายในคฤหาสน์เพียงลำพัง แม้ว่าเธอจะไม่ได้โดนทำร้ายร่างกายให้บาดเจ็บ แต่เธอกลับถูกทำร้ายทางจิตใจอย่างสาหัส จนไม่อาจทำหน้าที่แม่ได้อย่างสมบูรณ์ แต่กระนั้นเธอก็มิได้คิดที่จะลุกขึ้นมาเรียกร้องสิ่งใด และยอมรับชะตากรรมของตนเองไปอย่างน่าเศร้า ดังที่ปรากฏว่า

สีหศักดาจำ “มารดา” ได้เลือน ๆ ผู้หญิงผอม ซีด ๆ ที่ไม่นอนบนเตียง ก็นั่งอยู่บนเก้าอี้ข้างหน้าต่างมองเหม่อออกไปข้างนอก ราวกับรอใครสักคน เธอจะยืดคอ ตื่นเต้นทุกครั้งที่ได้ยินเสียงฝีเท้าม้า แล้วก็จะหดฟุบลงอีก

(โรสลาเรน, 2554, หน้า 106)

รายาดูรยานั้นก็เป็นอีกหนึ่งตัวละครที่ถูกทำร้ายจิตใจเช่นเดียวกัน โดยเห็นได้จากตอนที่รายากำลังถือศีลเพื่อไว้อาลัยให้กับบุตรที่จากไป แต่ราชาบดีก็ทำร้ายจิตใจของเธออีกครั้ง ด้วยการนำสีหศักดาซึ่งเป็นลูกที่เกิดจากสนมมาให้เลี้ยง โดยมีท่าทีราวกับนำขนมมาให้ ดังนี้

“เอ้า...เอาลูกมาให้เลี้ยงแก้เหงา”

ราชบดีท่านจูงทารกเพศชายมาส่งให้ราวประทานขนม แล้วก็ไป รายาพระพักตร์ซีด ท่าทางพระวาโยจะจับ แต่ก็ต้องรับ “ของประทาน” ไว้ รายาดูรยาจะทรงทราบความเป็นมาสีหศักดาหรือเปล่า ไม่มีใครรู้

(โรสลาเรน, 2554, หน้า 32-33)

กรณีนี้เห็นได้ว่ารายาก็เป็นตัวละครหญิงที่ถูกทำร้ายทางจิตใจจากตัวละครชายที่ตนรัก แต่สิ่งที่ทำให้รายาดูรยาแตกต่างจากมารดาแท้ ๆ ของสีหศักดา คือ เธอสามารถยืนหยัดและพ้นออกจากความทุกข์โศกได้ นอกจากนี้ยังใช้สติปัญญาความสามารถของตนดึงอำนาจและโต้ตอบราชาบดีได้ในท้ายที่สุด แม้รายาดูรยาจะดูอ่อนแอ บอบบาง แต่แท้จริงแล้วเธอซ่อนความแกร่งอยู่ภายในและสามารถทำร้าย “พยัคฆ์” ซึ่งในที่นี้หมายถึงราชาบดีและสีหศักดาได้โดยที่พวกเขาไม่ทันได้รู้ตัวด้วยซ้ำ นอกจากนี้ภายใต้ท่าทีเรียบเฉยเธอยังเป็นผู้กุมอำนาจรัฐทั้งหมด อาจกล่าวได้ว่าราชาบดีเป็นดังไม้ประดับบนราชบัลลังก์เท่านั้น

นอกจากรายาดูรยาแล้ว “สาวาสตี” ก็เป็นอีกหนึ่งตัวละครหญิงที่มีบทบาทสำคัญในเรื่อง โดยเป็นตัวละครที่มีลักษณะนุ่มนวลอ่อนโยนแต่ก็ซ่อนความฉลาดเฉลียวไว้ภายใน ดังนี้

สาวาสตีมิใช่แค่ธิดาอัครเสนาบดี หากเธอลึกซึ้งใน “อำนาจ” ที่เธอมีอยู่ เธอก็ละม้ายมัสโคซ่าหนามหนา แม้จะถูกพันไว้ด้วยผ้ามัสลิน ก็เพียงเพื่อซ่อนคมอยู่ดี สายตาของสวามีที่แลทอดจึงรักใคร่บูชา

(โรสลาเรน, 2554, หน้า 15)

สาวาสตีเป็นอีกหนึ่งตัวละครที่มีความแข็งแกร่งทางจิตใจและเปี่ยมไปด้วยความเฉลียวฉลาด เธอเป็นตัวละครที่มีความความเข้มแข็งซึ่งขัดจากบุคลิกของเธอที่อ่อนโยนนุ่มนวล เปรียบเหมือนดอกกุหลาบงามที่ซ่อนหนามหนาไว้ภายใต้ผ้ามัสลิน ซึ่งผ้ามัสลินนี้มีต้นกำเนิดมาจากตะวันออกกลาง และแพร่เข้าสู่ยุโรปในเวลาต่อมา ผ้าชนิดนี้มีไว้เพื่อตัดเย็บเสื้อผ้า ผ้าม่าย หรือผ้ารองนั่ง ซึ่งในประเทศอังกฤษมัสลินหมายถึงผ้าแพรบอบบาง และยังเป็นคำแสลงในภาษาอังกฤษหมายถึง “สุภาพสตรี” ซึ่งเป็นลักษณะและบุคลิกของสาวาสตี

วาหนีเป็นธิดาคนเล็กของเสนาบดีคนสำคัญของรัฐกลาง เธอถูกเปรียบว่าเป็น “กุหลาบบุลาด้า” ซึ่งเป็นกุหลาบหนามหนาพันธุ์หนึ่ง ได้ชื่อว่าเป็นกุหลาบงามที่มีหนามหนาที่สุด นั่นหมายถึงวาหนีมีความงามมากพอ ๆ กับความเก่งกล้านั่นเอง ความสามารถและความเข้มแข็งของเธอปรากฏหลายครั้งในเรื่อง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแม้เธอจำต้องพรากจากคนรักไปเพราะเหตุจำเป็น แต่เธอก็สามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างสง่างาม ในเรื่องยังปรากฏความสามารถในเชิงดาบของวาหนี ซึ่งความสามารถเช่นนี้หาได้ยากยิ่งในสตรีคนอื่นในเรื่อง นอกจากนี้เรายังเห็นความเข้มแข็งของวาหนีจากการที่เธอยอมเสียสละรักแท้หนึ่งเดียวของเธอเพื่อค้ำจุนราชบัลลังก์ สิ่งนี้ยังแสดงให้เห็นถึงความรักแรงกล้าของสตรีต่อบ้านเมืองมากกว่าความสุขของตนเอง

ส่วนมาร์วาผู้เป็นหลานสาวก็มีความสนใจที่ต่างจากสตรีคนอื่น ๆ กล่าวคือ มาร์วาเองก็พอได้ซ้อมดาบมาบ้าง นอกจากนี้เธอยังมีความสนใจเกี่ยวกับม้าที่เป็นพาหนะของอัศวานิก โดยร่วมคล้องม้าดำปีกกากับอิษมา

แม้ในท้ายที่สุดเธอจะได้รับบาดเจ็บอย่างหนักแต่ก็ไม่ได้ร้องโอดครวญเหมือนสีหศักดาที่บาดเจ็บจากการคล้องม้าเช่นเดียวกัน

ความเก่งกล้าของตัวละครหญิงดังที่กล่าวมาทำให้เห็นถึงความสามารถของสตรีที่ทัดเทียมกับบุรุษ ทั้งด้านสติปัญญา และความสามารถในด้านอื่นเช่น เชิงดาบ การขี่ม้า เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าผู้ประพันธ์ใช้ “ดอกกุหลาบ” เป็นสัญลักษณ์แทนตัวผู้หญิง เนื่องจากคุณสมบัติของดอกกุหลาบนั้นมีทั้งความสวยงาม และมีกลิ่นหอมจนได้ชื่อว่าเป็นราชินีดอกไม้ และยังมีหนามแหลม กุหลาบจึงกลายเป็นสัญลักษณ์ของผู้หญิงที่ไม่ได้มีแค่ความสวยงามแต่มีความเก่งกาจอย่างยิ่งด้วย

เนื้อหาของ “มงกุฎกุหลาบ” จะเน้นเรื่องความรัก โดยแนวคิดเกี่ยวกับความรักลึกซึ้งมั่นคง หรือความรักที่บริสุทธิ์จะถูกย้ำในทุก ๆ ช่วงของวรรณกรรม โดยเฉพาะความรักของวาหนีกับวามะ และมาร์วากับอิษมา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

รอยยิ้ม แห่งรัก แด่รัก
รอยยิ้ม ผุดจาก หทัยชื่น
รอยยิ้ม เฉพาะเธอ มิเคยลืม
เก็บรอยยิ้ม รมย์รื่น ติดวิญญาณ์
ท่านหญิงวาหนีค่อยไล้ปลายนิ้วแตะหนังตาให้ปิดอีกครา
“หลับ...หลับให้สบายนะคะ...ลาวันนี้ แต่จะไปพบกันวันหน้า สัญญา”

(โรสลาเรน, 2554, หน้า 185)

ข้อความข้างต้น เป็นตอนที่วาหนีเดินทางไปยังอุตราปราการเพื่อดูใจ “วามะ” หรือ “สิทธิบดีอุตราปราการ” เป็นครั้งสุดท้าย เมื่อวาหนีไปถึงวามะก็เกือบสิ้นแล้ว ทันทีที่วามะรู้ว่านางในดวงใจของตนมาลาเป็นครั้งสุดท้าย หลังจากนั้นวามะก็สิ้นใจโดยที่วาหนีได้ให้สัญญาว่าเธอจะตามเขาไปในวันข้างหน้า เหตุการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นความรักที่มั่นคงของคนทั้งสอง วามะยังคงยึดมั่นในรักจนกระทั่งสิ้นลมหายใจ ส่วนวาหนีก็ยังคงรักตลอดชีวิตที่เหลืออยู่

ความรักระหว่างมาร์วาและอิษมานั้นเริ่มต้นจากการเป็นคู่กัด คู่แข่ง คู่หู จนกลายเป็นคู่ตุนาหงัน แม้ความสัมพันธ์ของทั้งสองจะเริ่มจากความไม่ลงรอยกัน มาร์วายังคงเป็นเพียงเด็กหญิงที่แก่นทโมนชอบเล่นผาดโผนเช่นเดียวกับเด็กผู้ชาย ส่วนอิษมานั้นมีอุปนิสัยไม่ยอมลงให้ใครง่าย ๆ ด้วย ความที่ทั้งสองมีนิสัยดื้อรั้นด้วยกันทั้งคู่จึงปะทะคารมกันบ่อย ๆ ต่อมาเมื่อทั้งคู่ต้องร่วมหัวจมท้ายเพื่อไปขอยืมเสบียงที่บูรพารัฐความสัมพันธ์ของทั้งสองก็ดีขึ้นเรื่อย ๆ จนผูกพันและกลายเป็นความรักในที่สุด

จากเนื้อหาและภาษาที่กล่าวไปข้างต้น เราจะเห็นได้ว่าเนื้อหามุ่งสื่อถึงความรัก โดยบอกว่าความรักซึ่งถือเป็นสิ่งนามธรรมนั้นมีค่าเหนืออำนาจใด ๆ ดังที่ปรากฏว่า

มงกุฎ แห่งอำนาจ วาสนา
จะเท่า มงกุฎแห่งรัก หาได้ไม่
มงกุฎมณี มีค่า สักเท่าใด
มงกุฎกุหลาบ บนหัวใจ นิจนิรันดร์

(โรสลาเรน, 2554, หน้า 875)

การเน้นถึงเรื่องราวความรักระหว่างตัวละครหญิงชาย ในเรื่องจึงเป็นเหตุผลให้ตัวละครหญิงในเรื่องเกื้อหนุนตัวละครชายของตนเองทุกทางเพื่อให้คนที่ตนรักประสบความสำเร็จ หรือเกื้อหนุนให้ตัวละครเอกฝ่ายชายสามารถมุ่งไปสู่จุดสูงสุดได้ ยกตัวอย่างเช่นเหตุการณ์ที่มาร์วาและวาหนีได้นำผมของพวกเธอมาถักทอเป็นเกราะให้อิษมาในการประลองระหว่างอิษมาและสีหศักดา ซึ่งตามปกติแล้วสตรีจะรักผมของตนเป็นที่สุด อีกทั้งมาร์วาและวาหนีล้วนมีสีผมงามแปลกตาตามเชื้อสาย โดยเฉพาะมาร์วาเธอไม่เคยยอมตัดผมเลยตั้งแต่เกิด แต่เมื่ออิษมาจะต้องลงประลอง วาหนีและมาร์วาก็ยอมตัดผมของตนเองเพื่อนำไปซ่อมแซมเกราะเกศาให้อิษมาสวมในวันประลอง

วาหนีเป็นหญิงที่รักมั่นคงต่อวามะ เมื่อวามะสิ้นวาหนีได้เดินทางไปยังอุตรารัฐเพื่อดูใจเป็นครั้งสุดท้าย เมื่อเธอเห็นความทรุดโทรมของป้อมปราการเธอจึงช่วยจัดการเรื่องราวต่าง ๆ ด้วยความใส่ใจ อีกทั้งยังรักและดูแลอิษมา

ราวกับลูกชายในสายเลือด รวมถึงให้เกียรติมารดาของอิษมาอย่างเสมอต้นเสมอปลาย นั่นเป็นเพราะความรักที่เธอมีให้วามะ ทำให้เธอรักทุกอย่างที่เกี่ยวพันกับเขา ดังนั้นวาหนีจึงช่วยเหลือและดูแลเพื่อให้อิษมาได้เป็นอัศวินและรัชทายาทของรายา เมื่อเธอส่งอิษมาจนถึงฝั่งแล้วเธอก็จากไปอย่างสงบ

เห็นได้ว่าบทบาทของตัวละครหญิงในวรรณกรรมเรื่องนี้มิใช่เป็นเพียงข้างเท้าหลังที่คอยทำตามความต้องการของตัวละครชายอีกต่อไป แต่ตัวละครหญิงกลับมีบทบาทสำคัญที่ผลักดันให้ตัวละครเอกฝ่ายชายประสบความสำเร็จ ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นแนวคิดของสตรีนิยมสายเสรีนิยม ดังนั้น “ความรู้สึกหรือความรักที่ดื่มด่ำ” ที่ปรากฏในเรื่องนั้นจึงมิใช่ความรู้สึกที่เพ้อฝันเลื่อนลอย แต่เป็นสิ่งที่ทำให้ผู้หญิงเข้มแข็งขึ้น แม้ว่าในวรรณกรรมเรื่องนี้จะยังคงปรากฏตัวละครหญิงที่ถูกของว่าเป็นวัตถุสิ่งของหรือถูกทำร้ายทางจิตใจอยู่ แต่สุดท้ายเธอก็จะก้าวเดินต่อไปด้วยความเข้มแข็งโดยไม่จำเป็นต้องพึ่งตัวละครชาย

ดังนั้น ความโรแมนติกในนวนิยายเรื่องนี้ไม่ได้มีไว้เพื่อความสนุกสนานของเรื่องเท่านั้น แต่ยังเน้นย้ำแนวคิดเรื่องสตรีนิยม โดยการเชิดชูคุณค่าของผู้หญิงด้วยการนำรูปแบบของวรรณกรรมโรแมนติกมาใช้ ทั้งนี้เพราะวรรณกรรมโรแมนติกถือว่าเป็นรูปแบบวรรณกรรมที่ได้รับความนิยมในหมู่ผู้หญิงหรืออาจเรียกได้ว่าเป็นรูปแบบวรรณกรรมของผู้หญิง สิ่งที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องนี้จึงเป็นตัวแทนของสิ่งที่ผู้หญิงต้องการให้มีและให้เป็น

มงกุฎกุหลาบ กับอำนาจของสตรี

หากมองความหมายของ “มงกุฎกุหลาบ” ในอีกแง่มุมหนึ่ง กุหลาบจะหมายถึงความรัก ดังนั้นความหมายโดยรวมของชื่อเรื่องจึงหมายถึงการได้ครองความรัก และถือว่าความรักนั้นเป็นสิ่งที่มีคุณค่าสูงสุด ในมุมนี้นอกจากความรักจะเป็นแรงผลักดันให้ผู้หญิงแล้ว ความรักยังถือเป็น “อำนาจ” อย่างหนึ่งของผู้หญิงซึ่งเป็นอำนาจที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ส่วนตัวที่อาจส่งผลสู่อำนาจทางการเมือง ตามปกติแล้วอำนาจทางการเมืองหรืออำนาจจากความสัมพันธ์แบบทางการนี้มักถูกจำกัดพื้นที่สำหรับผู้ชาย ดังนี้ “คำกล่าวว่าผู้หญิงคู่กับ

การบ้าน ผู้ชายคู่กับการเมือง แสดงให้เห็นสถานภาพและบทบาทของสตรีเพศซึ่งถูกจำกัดอยู่เพียงความเป็นแม่บ้านแม่เรือนเท่านั้น”

(ภัทรพร หงส์ทอง, 2538, หน้า 37)

ข้อความดังกล่าวเห็นได้ว่าบทบาทของผู้หญิงถูกจำกัดเฉพาะในบ้านเท่านั้น ส่วนเรื่องงานนอกบ้านต่าง ๆ รวมถึงเรื่องการเมืองเป็นบทบาทหน้าที่ของผู้ชาย แต่แท้จริงแล้วการเมืองเป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อมนุษย์ในสังคมทุกคนในนวนิยายเรื่องนี้ผู้ประพันธ์ใช้การเมืองเป็นเครื่องมือแสดงอำนาจและความเก่งกาจของผู้หญิง นอกจากนี้อำนาจจากความสัมพันธ์ส่วนตัว หรืออำนาจที่เกิดจากความรักยังเป็นอีกหนึ่งเครื่องมือสำคัญที่ทำให้ผู้หญิงมีอำนาจต่อรองทางการเมืองได้ ดังที่ปรากฏกับตัวละครต่อไปนี้

อำนาจของวาหนีนั้นเป็นอำนาจเนื่องจาก “ความรัก” แม้ว่าเธอกับวามะจะไม่ได้เคียงคู่กันแต่วาหนีก็มีอิทธิพลต่อชีวิตของวามะจนวันสุดท้ายของชีวิต

ในการประลองชิงยศอัศวินระหว่างสิทธิบดีอุตราปาการและสิทธิบดีบูรพาปราการ ทั้งสองแสดงฝีมืออย่างสูสี จนปีนั้นเป็นปีแรกที่มีอัศวินถึงสองคน เมื่อเสร็จสิ้นการประลองแล้วเขาก็ชูทวนซึ่งมีผ้าของวาหนีพันผูกอยู่ เพื่อแสดงนัยว่าเกียรติยศของเขามีไว้เพื่อเธอ แสดงว่าวาหนีมีอิทธิพลต่อวามะมากทีเดียว นอกจากเธอจะมีอิทธิพลต่อวามะผู้เป็นพ่อแล้ว เธอยังมีอิทธิพลต่ออิษมาผู้เป็นลูกด้วย ถึงแม้ว่าในตอนแรกเขาจะต่อต้านน้าวาหนี แต่เมื่อได้สัมผัสความงดงามและความรักในหัวใจของเธอ เขาก็รักน้าวาหนีเหมือนแม่แท้ ๆ แม้กระทั่งตอนประลองชิงตำแหน่งอัศวินเขาก็ให้วาหนีเป็นนางในดวงใจ อิษมามองว่าน้าวาหนี “มิใช่สตรีทรงศักดิ์ หากทรงสิทธิ์เหนือเขา” (โรสลาเรน, 2554, หน้า 804) ดังนั้น “อำนาจ” ที่วาหนีกุมอยู่จึงเป็นอำนาจแห่งความรักที่อยู่เหนือวามะ อิษมา และยัง “ครองอำนาจในหัวใจคนในอุตราปราการ ดังนั้นอำนาจที่วาหนีมีจึงมาจากความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างเธอ วามะ และอิษมา ซึ่งต่อมาได้ส่งผลให้เธอมีอำนาจเหนือผู้คนในอุตราปราการด้วย

สาวาสตีเป็นท่านหญิงในอุดมคติ เธอเรียบร้อย อ่อนหวาน น่ารัก รูปโฉมงดงาม และปัญญาเฉียบคม เธอผูกมัดใจสวามีด้วยคุณสมบัติเหล่านี้ เธอดูแลและให้ความสำคัญกับสวามีเป็นอันดับหนึ่งนอกเหนือจากมาร์วา แม้จากศักดิ์แล้วสาวสตีเหมือนจะเป็นรองสิทธิบดีบูรพาปราการ แต่แท้จริงแล้ว สิทธิบดีให้เกียรติและยกย่องเธอด้วยความรัก ดังนั้น “อำนาจ” ในที่นี้คือ ความรักที่ทำให้สาวาสตีอยู่เหนือสิทธิบดีบูรพาปราการ

นอกจากอำนาจจากความสัมพันธ์ส่วนตัวแล้ว สาวาสตียังมีอำนาจทางการเมืองอยู่ด้วย เนื่องจากสาวาสตีเป็นบุตรคนโตของอัครมหาเสนาบดี ผู้เปี่ยมด้วยอำนาจ หากเธอเป็นชายเธอจะได้อภิเษกกับรายาดูรยา แต่เธอเป็นหญิง เมื่อเธอเลือกมาเป็นท่านหญิงแห่งบูรพาปราการ “อำนาจจึงไม่ได้รวมศูนย์ที่มหินทร ส่วนหนึ่งของอำนาจถ่ายโอนตามท่านหญิงสาวาสตีมา” (โรสลา เรน, 2554, หน้า 27) ดังนั้นอำนาจของสาวาสตีจึงถูกโอนมาไว้ที่บูรพาปราการ และยังมีใยแห่งอำนาจยึดโยงอยู่ที่อัครเสนาบดี เพื่อค้ำจุนความมั่นคงของรายาดูรยา ดังนั้นจึงถือได้ว่าสาวาสตีมีอำนาจและบทบาททางการเมืองที่สำคัญซึ่งส่งผ่านมาจากการแต่งงานอันสืบเนื่องมาจากความรัก ดังปรากฏว่า “อำนาจจากบูรพาปราการ โยงใย แน่นเหนียวกับอัครมหาเสนาบดีที่ยัง “ดูแล” รายาดูรยาไม่ยอมวางมือ และราชาบดีย่อม “เกรง” สายใยแห่งอำนาจนั้น” (โรสลา เรน, 2554, หน้า 28)

ส่วนมาร์วาเธอก็มีอำนาจเหนือชาย 2 คนด้วยกัน คือ อิษมา และสีหศักดา ซึ่งตัวสีหศักดานั้นตกหลุมรักมาร์วาตั้งแต่แรกเห็น เขาคิดว่าเธอเป็นหญิงสาวสูงศักดิ์ที่น่ารักเรียบร้อยและต้องการเธอมาไว้ข้างกาย เมื่อสีหศักดาได้ลงประลองกับอิษมาเขาหวังให้มาร์วาเป็นนางในดวงใจ แต่เขากลับได้บุตรสาวของเสนาบดีธรรมการที่พลาดทำให้เธอตั้งครรภ์ใช้ผ้าอ้อมเด็กผูกปลายทวนแทน สร้างความอับอายให้สีหาศักดาจนเกิดเป็นโทสะเผลอชัดปลายหอกลงพื้น ซึ่งเป็นสัญญะแสดงถึงการยอมแพ้ เขาก็ยังท้าอิษมาดวลต่อแต่พ่ายแพ้ มาร์วาเป็นห่วงอิษมาจึงวิ่งมาดู เมื่อสีหศักดาเห็นว่ามาร์วาอยู่เคียงข้างอิษมาเขาก็โกรธจนขาดสติที่เห็นหญิงที่ตนหมายปองเลือกชายอื่น เขาจึงท้า อิษมา ดวลดาบอีกครั้ง

นอกจากนี้เขายังเคยพยายามคล้องม้าดำปีกกาให้ มาร์วา แม้เขาจะต้องเจ็บตัวซ้ำแล้วซ้ำเล่า สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าเด็กสาวมีอิทธิพลต่อสีหศักดาเป็นอย่างมาก

มาร์วายังมีอิทธิพลเหนืออิษมาด้วย เห็นได้จากเหตุการณ์ที่เด็กสาวพลัดตกลำธารขณะที่อยู่อุตราปราการเมื่อกลับมาถึงปราการแล้วมาร์วากลับป่วยหนัก อิษมาเป็นห่วงจนแทบนั่งไม่ติดจนโทษแต่ตัวเอง เขาเปรียบว่ามาร์วาเป็นเงาของตัวเอง และไม่มีมนุษย์เป็น ๆ คนไหนที่ไม่มีเงา นั่นหมายความว่าเขาเห็นว่าเด็กสาวมีความสำคัญเท่าเทียมกับชีวิตของเขาเอง นอกจากนี้หลักจากที่อิษมาประลองกับสีหศักดาจนได้รับชัยชนะ เขาได้กล่าวไว้ว่าชัยชนะที่ได้มานั้นเพื่อมาร์วา ดังนั้นเราจะเห็นว่ามาร์วามีอิทธิพลเหนือจิตใจและการทำของชายหนุ่มทั้งสอง จึงถือว่าเธอมีอำนาจจาก “ความรัก” อย่างแท้จริง

นอกจากนี้มาร์วายังได้รับอำนาจจากความสัมพันธ์แบบทางการมาแบบไม่รู้ตัว เธอถูกรายาดูรยาเลือกเป็นว่าที่ “ราตู” มเหสีของรายา อำนาจของมาร์วาขึ้นอยู่กับ “ความรัก” เช่นกัน เพราะเธอมีสิทธิครึ่งหนึ่งในการเลือกคู่หมายของเธอเอง นอกจากนี้การอภิเษกของเธอยังจะทำให้อำนาจในบัลลังก์มั่นคงขึ้น ดังที่ปรากฏว่า “อำนาจแห่งบูรพาปราการรวมกับอัครเสนาบดีลงไว้ที่กุหลาบมัสโคซ่า อันงดงามและหนามหนา” (โรสลาเรน, 2554, หน้า 26) ซึ่งกุหลาบมัสโคซ่าหมายถึงมาร์วานั่นเอง และเมื่อมาร์วาเป็นราตูแล้วความมั่งคั่งของบูรพาปราการจะทำให้รัฐต่าง ๆ กลับมารวมเป็นหนึ่งเดียว อาจกล่าวได้ว่าอำนาจทางการเมืองบางครั้งก็ต้องมาพร้อมกับอำนาจของเงินตรา ดังที่ปรากฏว่า

ความมั่งคั่งจะช่วยมัธยมารัฐได้

มัธยมารัฐ รู้อยู่เสมอว่า “อยู่ได้” ด้วยภาษีจากรัฐอื่น

ถ้ารายาพระองค์ใหม่ “มั่งคั่ง” มัธยมารัฐจะดีกว่านี้ ฉะนั้นย่อม “น่ายินดียิ่ง” กับ..แน่นอนเช่นกัน “คุณหญิงจากบูรพาปราการ” จะเป็น “พระคู่หมั้น” เป็นข่าวดีอะไรอย่างนี้

รัฐต่าง ๆ จะถูกรวมเป็นแผ่นดินเดียวกัน!

(โรสลาเรน, 2554, หน้า 862)

รายาดูรยาเป็นสตรีผู้ใช้อำนาจทางการเมืองที่เด่นชัดที่สุด ภายนอกเธอเหมือนหญิงสาวอ่อนแอขี้โรค ที่ทุกข์ตรมจากการจากไปของบุตรชาย เธอมักสวมชุดขาวเพื่อสวดมนต์ถือศีลนั่นยิ่งทำให้เธอดูเปราะบางมากขึ้นอีก อาจดูเหมือนว่ารายาดูรยาจะมิได้สนใจเรื่องการปกครองบ้านเมืองมากนัก เนื่องด้วยเธอเก็บตัวอยู่ที่ตำหนักเพื่อถือศีลแทบจะตลอดเวลา แต่จริง ๆ แล้ว รายายังเป็นผู้กุมอำนาจเบ็ดเสร็จ โดยมีราชาบดีเป็นเพียงไม้ประดับบนบัลลังก์เท่านั้น รายาดูรยาเป็นผู้ที่ทรงศักดิ์และทรงสิทธิ์เหลือคนทั้งหลาย เมื่อรายาขยับตัวเมื่อใดอำนาจนั้นก็พร้อมโลดแล่นเข้ามาอยู่ในกำมือของเธอทันที และราชาบดีผู้เป็นสวามีก็มิอาจทัดทานใด ๆ ได้ แต่รายาดูรยาก็ยังเห็นว่าอำนาจที่เธอมีอยู่ในมือนั้นแห้งแล้งยิ่งนัก เพราะเป็นอำนาจที่ได้มาโดยปราศจากความรักที่ยึดโยงเอาไว้ดังที่ปรากฏว่า

คนเคยรัก...หาย คนตามเสด็จ คือ คนรอคอยอำนาจจะร่วงลงสู่มือ ความใครในอำนาจยิ่งใหญ่กว่าความรัก...จะรู้ไหมนะ อำนาจโดยปราศจากรัก กระด้าง เย็นชา อำนาจสูงสุดต้องเป็นอำนาจรัก อันจะคล้องหัวใจไว้ได้ ฟ้าและดินต้องโน้มน้าวสู่กัน จึ่งเกิดอำนาจแห่งธรรมชาติอันสูงสุด

(โรสลาเรน, 2554, หน้า 611)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นตอนที่รายาดูรยารำพึงกับตนเองถึงคนรอบกาย รวมถึงราชาบดีผู้เป็นสวามีที่กระหายความยิ่งใหญ่ แต่มิได้คิดว่าอำนาจที่แท้จริงแล้วเป็นอำนาจแห่งรัก สำหรับรายาเองแล้วจึงเห็นว่าอำนาจและความยิ่งใหญ่ที่ตนเองมีอยู่เต็มเปี่ยมในกำมือไม่อาจเทียบเท่า ดังนั้นอำนาจในมือสตรีที่ปรากฏใน “มงกุฎกุหลาบ” ทั้งจากความสัมพันธ์ส่วนตัวและความสัมพันธ์แบบทางการล้วนเชื่อมโยงกันอยู่ โดยอำนาจจากความสัมพันธ์ส่วนตัวสามารถเป็นเครื่องมือนำไปสู่อำนาจทางการเมืองได้ แต่ท้ายที่สุดแล้วอำนาจที่ยิ่งใหญ่ที่สุดก็คืออำนาจของความรัก

อย่างไรก็ตามตัวละครหญิงที่มีอำนาจทางการเมืองในนวนิยายเรื่องนี้ต่างเป็นชนชั้นสูงที่ได้รับสืบทอดอำนาจมาจากบรรพบุรุษฝ่ายชาย กล่าวคืออำนาจของรายาดูรยานั้นสืบทอดมาทางสายเลือด ส่วนอำนาจของสาวาสตีและ

มาร์วานั้นมาจากฐานอำนาจของอัครเสนาบดีซึ่งเป็นพ่อของสาวาสตีและเป็นตาของมาร์วา นอกจากนี้สาวาสตียังได้รับอำนาจภายในบูรพาปราการอันสืบเนื่องมาจากสามีด้วย ดังนั้นอำนาจทั้งหลายที่ตัวละครหญิงในเรื่องได้รับล้วนสืบทอดมาจากผู้ชาย

เป็นที่น่าสังเกตอีกว่าผู้หญิงที่มีอำนาจในเรื่องล้วนเป็นผู้หญิงที่มีชาติกำเนิดสูงศักดิ์ อาจกล่าวได้ว่าอำนาจทางการเมืองของผู้หญิงที่นอกเหนือจากอำนาจจากความสัมพันธ์ส่วนตัวนั้นล้วนผูกติดกับชนชั้นและทรัพย์สมบัติ หญิงสาวชนชั้นกลางและชนชั้นล่างจึงไม่มีโอกาสสัมผัสกับอำนาจดังกล่าวเลย

สรุปและอภิปรายผล

อำนาจในมือของสตรีใน “มงกุฎกุหลาบ” ทั้งในแง่ของอำนาจทางจิตใจและอำนาจทางการเมืองเป็นอำนาจที่เป็นเครือข่ายยึดโยงกันไว้อย่างสมดุลและมั่นคง และอำนาจในด้านของความรักนั้นถือเป็นอำนาจที่มีอนุภาพสูงสุด ดังนั้นวรรณกรรมเรื่อง “มงกุฎกุหลาบ” จึงเป็นการเน้นย้ำในคุณค่าของผู้หญิงโดยแสดงออกผ่านลักษณะเรื่องแบบโรแมนติก และนำความรักที่เป็นแก่นเรื่องมาผลักดันให้ผู้หญิงเข้มแข็ง อีกทั้งยังสามารถผลักดันให้ความรักนั้นกลายเป็นอำนาจได้ ดังนั้นอารมณ์รักฟุ้มเฟือยตามแบบฉบับของโรแมนติกจึงเป็นแรงผลักดันและก่อให้เกิดอำนาจของผู้หญิงนั่นเอง

นอกจากนี้นวนิยายเรื่องมงกุฎกุหลาบยังแสดงให้เห็นว่าอำนาจทางการเมืองที่ไม่ได้เกิดจากความสัมพันธ์ส่วนตัวล้วนสืบทอดมาจากผู้ชาย ซึ่งก็คือพ่อหรือสามี และยังผูกติดกับชนชั้น นั่นหมายถึงผู้หญิงชนชั้นกลางหรือชนชั้นล่างจะไม่สามารถมีโอกาสทางการเมืองได้

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา แก้วเทพ และพริศรา แซ่ก้วย (บรรณาธิการ). (2547). **เพศวิถี วันวาน วันนี้ และวันพรุ่ง ที่จะไม่เหมือนเดิม.** เชียงใหม่: ศูนย์สตรีศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ภัทรพร หงส์ทอง. (2538). **“การศึกษาแนวคิดสตรีนิยมในนวนิยายของทมยันตีระหว่างพุทธศักราช 2506–2534”.** วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

โรสลาเรน (นามแฝง). (2554). **มงกุฎกุหลาบ.** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ณ บ้านวรรณกรรม.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554.** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.

ลักษณวัต ปาละรัตน์. (2553). **ปรัชญาภาวะสตรี ฉบับปรับปรุงใหม่.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วศินี สุทธิวิภากร. (2552). **“วาทกรรมของ มิเชล ฟูโกต์ ต่อสถานภาพและบทบาทสตรีไทยตามที่นำเสนอในนวนิยายของคุณหญิงวิมล ศิริไพบูลย์”.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาปรัชญา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วารุณี ภูริสินสิทธิ์. (2545). **สตรีนิยม: ขบวนการและแนวคิดทางสังคมแห่งศตวรรษที่ 20.** กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.

วิทย์ ศิวะศริยานนท์. (2541). **วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์.** (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: ธรรมชาติ.

สุรเดช โชติอุดมพันธ์. (2559). **ทฤษฎีวิจารณ์ตะวันตกในคริสต์ศตวรรษที่ 20.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เสนาะ เจริญพร. (2548). **ผู้หญิงกับสังคม ในวรรณกรรมไทยยุคฟองสบู่.** กรุงเทพฯ: มติชน.

เสาวลักษณ์ อนันตศานต์. (2544). **วรรณกรรมหลีกหนี.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

Jacqueline, M. (2003). **อัศวินโต๊ะกลม.** แปลโดย ปราณี ศิริจันทพันธ์. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.

วารสารพิกุล

ปริมณฑลแห่งรัก: เรื่องของเซ็กส์ อำนาจ และความรัก

Realm of Love: Sex, Power and

ปฏิมาภา รุ่งเจริญ[1]
Patimapha Roongcharoen

บทคัดย่อ

การศึกษานมุ่งศึกษาแนวคิดที่แสดงผ่านนวนิยายเรื่องปริมณฑลแห่งรัก โดยใช้กรอบความคิดสตรีนยมแนวหลังสมัยใหม่เป็นแกนหลักในการวิเคราะห์ วัตถุประสงค์ของการศึกษาคือเพื่อเข้าใจความเชื่อมโยงระหว่างเพศภาวะ อำนาจ และความรัก จากนวนิยายเรื่องนี้ซึ่งเป็นเรื่องเล่าถึงความสัมพันธ์ของผู้ที่มีเพศ ภาวะที่แตกต่างไปจากอุดมคติของสังคม โดยเน้นหนักในกลุ่มหญิงรักหญิง ผลการศึกษาพบว่าปริมณฑลแห่งรักเป็นเรื่องเล่าที่แสดงสถานะทางเพศของผู้หญิงซึ่งถูกกดทับด้วยอุดมการณ์ของสังคมชายเป็นใหญ่จนอยู่ในฐานะเพศที่ 2 นอกจากนวนิยายเรื่องนี้ยังนำเสนอประเด็นความหลากหลายทางเพศและภาพที่สังคมตัดสินคุณค่ากลุ่มคนเพศหลากหลาย ซึ่งส่งผลให้เกิดการประกอบสร้างอัตลักษณ์ใหม่ตามการหล่อหลอมของสังคมและการเลือกของตนเองโดยแสดงออกผ่านความเปลี่ยนแปลงของตัวละครในเรื่อง

คำสำคัญ: สตรีนิยม อำนาจ เพศ สังคม

Abstract

The purpose of this study was to explore the themes of sex power and love in the novel Realm of Love. Postmodern feminist

---

[1]นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

thinking is utilized as the core analysis. The study was also to understand the relationship among gender, power, and love in this novel which are narrated by the individuals who have different sexual ideals. The novel focuses on a lesbian. It revealed the story of a female who relatsonship was intimidated by a male and becoming part of a secondary class in our society. Neverheless, this novel also explores gender identity and orientaton from the social perspective of sexually diverse group value which led to new identity prepared by society and self- selection expressed by the changing of the main character in the novel.

Keywords: Feminism, Power, Sex, Society

บทนำ

ปริมณฑลแห่งรักเป็นนวนิยายจากปลายปากกาของการะเกต์ ศรีปริญญา ศิลป์ ซึ่งเคยตีพิมพ์เป็นตอน ๆ ในนิตยสารมติชนสุดสัปดาห์ก่อนจะได้รับการรวมเล่มในเดือนเมษายน ปีพ.ศ. 2551 โดยมีข้อความเล็ก ๆ ใต้ชื่อเรื่องว่ารวม 4 ภาคชีวิตของสุดคะเนและหวนคะนง ซึ่งเป็นตัวละครสำคัญของเรื่องที่ นำพาผู้อ่านไปพบทุก ๆ อารมณ์ที่แผ้วพานเข้ามาในชีวิตของเธอไม่ว่าจะสุข ทุกข์ เหงา เศร้า และแม้แต่ความรู้สึกสิ้นหวังจนอยากจะตายไปให้พ้นจากโลกแสนอันตรายที่ซับซ้อนเกินกว่าหญิงสาวที่เพิ่งพ้นวัยเด็กมาไม่นานจะเข้าใจ โดยศึกษาเนื้อหานวนิยายเรื่องนี้อย่างละเอียดควบคู่ไปกับบริบททางสังคม โดยแบ่งประเด็นที่อภิปรายออกเป็น 1) ความเป็นหญิงที่ดีตามที่สังคมกำหนด 2) การเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ของตัวละคร 3) ความเชื่อมโยงของการแสดงออกทางเพศกับอำนาจ และ 4) ตัวตนของผู้หญิงที่ถูกครอบงำด้วยอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่

แนวคิดสตรีนิยมหลังสมัยใหม่ซึ่งเชื่อว่าความเป็นหญิงที่กำหนด โดยกายภาพ (Biological) หรือ Sex และความเป็นหญิงซึ่งเกิดจากการประกอบ

สร้างของสังคม (Socially Constructed) หรือ Gender ล้วนมีผลต่อพฤติกรรมและการประกอบสร้างตัวตนของผู้หญิงในฐานะปัจเจกบุคคลทั้งสิ้นนอกจากนี้ยังเชื่อว่า ความเป็นรองของเพศหญิงในสังคมของผู้หญิงแต่ละคนนั้นมีสาเหตุหลากหลาย ไม่ใช่เพียงสาเหตุเดียว

ปริมณฑลแห่งรักบอกเล่าเรื่องราวของผู้หญิงที่เพิ่งก้าวจากวัยเด็กเข้าสู่วัยสาว คำถามที่ไม่มีคำตอบเป็นรูปธรรมหลายคำถามผ่านเข้าสู่ความคิดควบคู่ไปกับผู้คนและเหตุการณ์หลากหลาย ความสัมพันธ์ที่ยุ่งเหยิงของเซ็กส์ อำนาจ และ ความรักซึ่งผลักดันให้เธอก้าวไปตามหนทางแห่งการเรียนรู้เพื่อแสวงหาตัวตนคุณค่าของการมีชีวิต และความหมายของความรักที่แท้จริง

เรื่องย่อ

ผู้เขียนแบ่งเนื้อหาของนวนิยายเรื่องนี้ออกเป็น 4 ภาค และที่ท้ายเล่มของฉบับรวมเล่มมีภาคที่ 0 (Episode 0) ซึ่งเปนเหตุการณ์ก่อนหน้าเนื้อหาหลักตอนที่เด็กหญิงในเรื่องยังเป็นเด็กวัยประถมที่อำเภอหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ โดยเรื่องย่อของแต่ละภาคมีดังนี้

ภาคที่ 1 สุดคะเนกับพี่แพ็ท เนื้อเรื่องเริ่มที่พี่แพ็ทไปรับสุดคะเนมาอยู่ด้วยหลังจากรู้จักกันผ่านคอลัมน์หาคู่ใน “นิตยสารมหัศจรรย์” นิตยสารเฉพาะกลุ่มสำหรับหญิงรักหญิง ทั้งสองมีสัมพันธ์ทางกายกันโดยสุดคะเนคิดว่านี่คือความรัก ที่ว่าเมื่อผ่านเหตุการณ์หลายอย่างที่ตามมาหญิงสาวก็ได้เรียนรู้ว่าระหว่างเธอกับพี่แพ็ทเป็นเพียงความใคร่ ไม่ใช่ความรัก

ภาคที่ 2 ลมเหนือปีก สุดคะเนเปลี่ยนชื่อเป็นหวนคะนึง เพราะงานอ่านบทกวีทำให้ได้พบกับ “ลม” ศิลปินหนุ่มใหญ่ที่ภาคภูมิใจในความเป็นชายอย่างยิ่ง ณ เวลานั้นหวนคะนึงกำลังผิดหวังจาก “พี่ดาว” คนรักทางจดหมายที่กำลังจะแต่งงานถูกต้องตามจารีตประเพณีและกฎหมายซึ่งสังคมกำหนดขึ้น หวนคะนึงจึงตัดสินใจใช้ชีวิตอยู่กับลมเพื่อเรียนรู้และเข้าใจ โดยหวังว่าตัวเองจะเลิกเป็นหญิงรักหญิง ทั้งสองมีสัญญาว่าจะไม่รักกัน และเมื่อไหร่เธอต้องการไปเธอจะจากไปได้ทันที แต่เมื่อเวลาผ่านไปลมต้องการผูกมัดเธอ เขาทำให้เธอ

ตั้งครรภ์ในขณะที่เขาก็มีเพศสัมพันธ์กับผู้หญิงอีกหลายคน ในที่สุดหวนคะนองก็ทำแท้งและตัดสนใจก้าว ออกจากชีวิตของลม

ภาคที่ 3 น้ำตาลในหินผา สุดคะเนตัดสนใจเดินทางเข้ากรุงเทพฯ อีกครั้ง หญิงสาวได้งานในกองบรรณาธิการของนิตยสารสำหรับวัยรุ่น สุดคะเนมีความสัมพันธ์กับใครอีกหลายคนทั้งผู้หญิง ผู้ชาย ได้พบกับ “พี่ดาว” ที่คบกันทางจดหมายโดยไม่เคยเห็นหน้ามาถึง 3 ปี สุดคะเนได้รักและถูกรักและในที่สุดของภาคหญิงสาวได้เรียนรู้ผ่านภาพความตายของ “น้ำตาล” เพื่อนที่รักเธอ

ภาคที่ 4 กระต่ายในแสงดาวใต้เงาจันทร์ สุดคะเนย้ายออกจากห้องเช่าเดิมที่เคยอยู่กับน้ำตาลโตขึ้นและพยายามปฏิเสธความอ่อนไหวที่เกิดจากอารมณ์รัก เพื่อนบ้านใหม่คือเค็นและกระต่าย พี่น้องที่เป็นเพื่อนบ้านผู้มีน้ำใจและกระต่ายสาวน้อยวัยมัธยมก็หลงรักและได้มีความสัมพันธ์กับสุดคะเน ในขณะที่ความรู้สึกของสุดคะเนกับ “พี่ดาว” ที่หญิงสาวคิดมาตลอดว่าคือความรักกลับกลายเป็น “เคยคิดว่ารัก” ส่วนความรักที่ลึกซึ้งอ่อนหวานโดยไม่มีความใคร่เข้ามาเจือปนของสุดคะเนนนหยุดอยู่กับ “คุณพระจันทร์”

ภาคที่ 0 ไกลสุดคะเนใจยังคำนึง เด็กหญิงไร้ชื่อได้รับการว่าจ้างจาก “เฮียสมพงศ์” เจ้าของอู่ซ่อมรถให้ทำหน้าที่เด็กรับใช้คอยช่วย “พี่หญิง” ภรรยาของเฮียที่กำลังมีลูกอ่อนทำทุกอย่างในบ้านซึ่งอยู่ในบริเวณเดียวกับอู่ซึ่งมีลูกจ้างชายอยู่นับสิบคน เฮียเข้าหาเด็กหญิงตั้งแต่คืนแรกพยายามจะมีเพศสัมพันธ์ด้วย แต่ทำไม่สำเร็จเพราะเด็กหญิงขัดขืน และหลังจากคืนแรกเฮียก็ใช้วิธีการต่าง ๆ ในการล่วงละเมิดเด็กหญิง เด็กหญิงเอาตัวรอดได้ และในที่สุดขอลาออกกลับไปอยู่บ้าน ระหว่างทางกลับบ้านซึ่งห่างออกไป 10 กิโลเมตร “อายโคะ” ผู้รับคำสั่งจากเฮียให้ปั่นจักรยานไปส่งเด็กหญิงก็พยายามลวนลามเธออีก

จากเรื่องย่อจะเห็นว่าตั้งแต่ภาค 1-3 ตัวละครสุดคะเนพบประสบการณ์ใหม่ ๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้และมีการเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ การแยกเนื้อเรื่องออกเป็นภาคอย่างชัดเจนตอกย้ำให้ผู้อ่านตระหนักชัดถึงความเปลี่ยนแปลงของตัวละครนอกจากนที่ผู้เขียนลำดับเรื่องโดยตั้งใจให้ผู้อ่านรับทราบเรื่องราวในปัจจุบันของสุดคะเนก่อนที่สุดท้ายจะนำไปรู้จักกับ “เด็กหญิงไร้ชื่อ” ในภาคที่ 0 น่าจะ

เป็นไปเพราะต้องการให้ผู้อ่านเข้าใจว่าทุก ๆ พฤติกรรมของตัวละครล้วนมีที่มาที่ไป การที่สุดคะเนเติบโตมาเป็นบุคคลเพศหลากหลายไม่ใช่เรื่องบังเอิญ แต่เป็นเพราะการถูกล่วงละเมิดในวัยเด็กที่ผู้เขียนกำหนดให้เด็กหญิงในภาคที่ 0 รวมถึงตัวละคร ภรรยาของเฮียสมพงศ์ ชื่อว่า “พี่หญิง” อาจเป็นเพราะนอกจากบทบาท “แม่” และ “เมีย” แล้ว สำหรับสังคมผู้หญิงก็ไม่มีตัวตนในฐานะปัจเจกบุคคลอีกหรืออาจเป็นการสื่อถึงผู้อ่านว่าในโลกของความเป็นจริงเหตุการณ์ความรุนแรงทางเพศนั้นอาจเกิดขึ้นกับผู้หญิงคนใดก็ได้

ความเป็นหญิงที่ดีตามที่สังคมกำหนด

ในสังคมไทยผู้หญิงถูกให้ความสำคัญในสามสถานะหลัก คือ “ลูกสาว” “แม่” และ “เมีย” โดยถือเป็นการมองบทบาทผู้หญิงในมิติของหน้าที่ซึ่งตามแนวคิดแบบสตรีนิยมแล้วผู้หญิงไม่ได้มีความหมายก็ต่อเมื่อมีหน้าที่ดังกล่าวเท่านั้น ผู้หญิงเป็นปัจเจกซึ่งแต่ละคนย่อมมีการประกอบสร้างตัวตนของตนเองซึ่งแม้จะได้รับอิทธิพลจากสังคมตามธรรมชาติ แต่สังคมและสายตาจากคนในสังคมทั้งจากผู้ชาย ผู้หญิงคนอื่น รวมทั้งบุคคลเพศอื่น ๆ ไม่ควรบีบบังคับผู้หญิงให้อยู่เพียงในกรอบของความเป็นลูกสาว ความเป็นแม่ และความเป็นเมียที่ดีตามจารีตประเพณีเท่านั้น

ปริมณฑลแห่งรักมีเนื้อหาหลายตอนที่แสดงออกถึงมุมมองจากสังคมที่มีต่อผู้หญิงและเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดปมของเรื่องปมแรกในภาคที่ 1 เพราะกรอบของความเป็นผู้หญิงที่ดีที่สังคมกำหนดให้พี่แพ็ท พี่เอ รวมถึงหญิงรักหญิง อีกหลายคนในเรื่องต้องมีความสัมพันธ์กับเพศเดียวกันอย่างหลบซ่อน

แน่นอนว่าหากผู้หญิงต้องการจะเป็นลูกสาว แม่ หรือเมียที่ดีคุณสมบัติหนึ่งที่ต้องมี คือ การปฏิบติตามกรอบของสังคม ซึ่งมีหน่วยย่อยคือครอบครัว ดังตัวอย่างเช่น พี่แพ็ทที่เลือกแยกมาอยู่ทาวน์เฮาส์ให้ไกลจากสายตาพ่อแม่ รวมทั้ง เลือกย่านชานเมืองให้ไกลจากห้องเสื้อซึ่งเป็นสถานที่ทำงานก็เพื่อจะสามารถปกปิดรสนิยมทางเพศจากสังคมไว้ได้ และ “พี่ดาว” ที่แต่งงานกับผู้ชายคนหนึ่งจนมีลูกด้วยกันทั้งที่ยังไม่เลิกคบกับหวนคะนึงทางจดหมายเป็น

เวลาหลายปีก็ให้เหตุผลกับสุดคะเนว่าต้องทำตามความต้องการของครอบครัว และการที่ผู้หญิงแต่งงานกับผู้ชายนั้นเป็นเรื่องธรรมชาติ

“พี่จำเป็นต้องแต่งงาน...เพราะถึงเวลาแล้ว เลี่ยงไม่ได้อีกต่อไปแล้ว... เราเป็นผู้หญิง วันหนึ่งก็ต้องแต่งงานไปกับผู้ชาย เป็นธรรมชาติ...” หวนคะนึงอยากเถียงว่า การรักผู้หญิงก็เป็นธรรมชาติเช่นกัน เหมือนพี่แพ็ท พี่เอ พี่นุจรี และอีกหลาย ๆ คนที่เคยได้รู้จัก (ปริมณฑลแห่งรัก, หน้า 140) ในตอนที่หวนคะนึงอยู่กับลมก็มีการแสดงออกถึงความคาดหวังจาก

สังคมเช่นกัน โดยเฉพาะตอนที่หวนคะนึงรู้ตัวว่าท้องแล้วไปที่คลินิกทำแท้งเถื่อน

สายตา กิริยาอาการ รวมถึงคำพูดเสียดสีถากถางของพยาบาลและเจ้าหน้าที่ที่หวนคะนึงเองก็คิดว่า “ไม่เหมือนหมอ” แสดงความคาดหวังของสังคมต่อความเป็นหญิงที่ดีอย่างชัดเจนผ่านบทสนทนาที่จำลองการซักประวัติเพื่อประเมินอาการของผู้เข้ารับการรักษาที่ไม่ได้มาตรฐานและไม่มีจรรยาบรรณดังนี้

“แต่งงานวันไหน”

หวนคะนึงอึกอัก “เอ้อ...ฉันไม่ได้แต่งงาน”

“ไม่ได้หมายความว่าอย่างนั้น” เหมือนจะขัน แต่ไม่นำเสียงนายแพทย์ชาเฉยปนรำคาญ

“...นอนกับสามี”

“เค้าไม่ใช่...”

“รักสนุกอีกแล้วสิ”

“เฮ้อ...พูดไปก็ไร้ประโยชน์ อนาคตของชาติเป็นแบบนี้ อีกหน่อยจะเหลืออะไร”

หวนคะนึงหน้าแดง อยากออกจากอาคารซอมซ่อแห่งนั้น เสียงรถนอกถนน

ลอดมาแวว ๆ คนก่อน ๆ นั้นอดทนได้อย่างไร หรือไม่ได้พบเหตุการณ์แบบเดียวกัน (ปริมณฑลแห่งรัก, หน้า 262-263)

จะเห็นได้ว่าความคาดหวังต่อความเป็นผู้หญิงของสังคมไทยได้แสดงออกมาผ่านทัศนคติของตัวละครในเรื่อง ซึ่งตามช่วงเวลาในเรื่องที่เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 ถึงประมาณปี พ.ศ. 2532 นั้นแม้ว่าจะเริ่มมีกระแสการเรียกร้องสิทธิสตรีและมีการศึกษาทางวิชาการเกี่ยวกับปัญหาสิทธิในการทำแท้ง รวมถึงสิทธิในการตัดสินใจมีบุตร (Fertility Decision - Making) ในยุโรปและสหรัฐอเมริกาแล้ว แต่ในสังคมไทยการต่อสู้เรียกร้องสิทธิดังกล่าวยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันก็ยังมีการเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิในเรื่องนี้ภายใต้กรอบของวาทกรรมเมืองไทยเมืองพุทธ นอกจากความเชื่อของศาสนาพุทธที่สอนว่าชีวิตเริ่มตั้งแต่การปฏิสนธิ และข้อห้าม (ศีล) ข้อแรกของศาสนาจะเป็นการห้ามฆ่าสัตว์จะทำให้ผู้หญิงที่ทำแท้งถูกตีค่าเป็น “ผู้หญิงไม่ดี” เนื่องจากผู้หญิงกลุ่มนี้ไม่ปฏิบัติตนตามกรอบจารีตประเพณีซึ่งจารีตที่แข็งแกร่งยิ่งกว่ากฎหมายของสังคมไทยนั้นคือ ศาสนาพุทธแล้ว นัยของศาสนาพุทธแบบไทย ๆ ยังมีการส่งเสริมอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่อย่างชัดเจนซึ่งจะได้อภิปรายความเกี่ยวเนื่องกับเนื้อเรื่องของปริมณฑลแห่งรักอีกในหัวข้อต่อไป

สุดคะเน-หวนคะนึง-สุดคะเน

ตัวตนของตัวละครสุดคะเน-หวนคะนึง นี้ได้ถูกประกอบสร้างจากการหล่อหลอมของสังคมอย่างแจ่มชัด เมื่อพิจารณาตามแนวคิดหลังสมัยใหม่ (Postmodernism) จะพบว่าตัวละครตัวนี้เลือกจะแสวงหาความหมายของชีวิตโดยการใช้ทั้งตัวและหัวใจราวกับกำลังทำการทดลองโดยมีระเบียบวิธีวิจัยที่บิดเบี้ยวและหลุดจากความเป็นมาตรฐานอันดีงามของสังคม

สุดคะเนเริ่มเล่าเรื่องของตัวเองโดยปฏิเสธภาพเด็กหญิงผมสั้นเท่าติ่งหูในกระจกบอกลาตัวเธอในวัยเด็กแล้วก้าวออกไปหาพี่แพ็ท...ตัวละครที่นำพาเธอให้พบกับโลกใบใหม่ด้วยหัวใจที่เชื่อมั่นในความรัก ซื่อ ใส ไร้เดียงสา สมกับเป็นเด็กสาวจากเมืองเหนือวัย 17 ที่เป็นตัวของตัวเองภายใต้บุคลิกภายนอกที่จงใจปรับเปลี่ยนทั้งเสื้อผ้าหน้าผมให้ถูกใจคนที่เธอคิดว่าจะรักและซื่อสัตย์ต่อกันทั้งทางกายและทางใจอย่างพี่แพ็ท แต่เมื่อสุดคะเนพบว่าพี่แพ็ทไม่ได้มี

ความสัมพันธ์กับเธอเพียงคนเดียว แต่ยังมีพี่เอซึ่งเป็นอีกคนที่เข้ามามีส่วนในร่างกายของสุดคะเน และพบว่าพี่แพ็ทพร้อมที่จะแบ่งสุดคะเนให้เพื่อนของพี่แพ็ทโดยการเอาเธอไปเป็นของรางวัลในการเล่นเกมของเพื่อน ๆ จิตใจที่เชื่อมั่นในความรักของสุดคะเนก็สั่นคลอน

สุดท้ายในภาคที่ 1 เมื่อพี่แพ็ทกับพี่เอแสดงออกชัดเจนว่าต้องการให้สุดคะเนอยู่ด้วยกันแบบสามคน คือ มีความสัมพันธ์ทางเพศกันทั้งสามคนโดยไม่สนใจว่าจะ “รัก” หรือไม่ สุดคะเนก็เลือกจะเดินออกจากชีวิตของพี่แพ็ทและพี่เอซึ่ง ตัวตนของเธอในตอนเริ่มเรื่องคือเด็กสาวไร้เดียงสาผู้เชื่อมั่นในความรักเคยคิดว่า จะเป็นชีวิตที่สวยงาม

สุดคะเนเปลี่ยนชื่อตัวเองเป็นหวนคะนึง เป็นการเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ที่เป็นรูปธรรม โดยจงใจละทิ้งความเป็นตัวตนเดิมในหนึ่งปีถัดมาเมื่อผิดหวังกับความรักจากเพื่อนทางจดหมายอีกคนคือ “พี่ดาว” เพราะทั้งที่สุดคะเนกลับมา เชื่อในความรักและความอ่อนหวานที่สัมผัสผ่านตัวอักษรจนเปลี่ยนแปลงการแต่งกายรวมถึงทรงผมให้ตรงตามรสนิยมของพี่ดาว หวังที่จะได้พบกับคนในจดหมายและคบกันอย่างเข้าใจและมีความสุขพี่ดาวของสุดคะเนกลับเขียนจดหมายมาบอกว่าต้องแต่งงาน เมื่อเป็นหวนคะนึงตัวละครตัวนี้จึงครุ่นคำนึงถึงอนาคตซึ่งต่อไปจะกลายเป็นอดีตของตนเองและสิ่งต่าง ๆ รอบตัวอยู่เสมอ หวนคะนึงมีคำถามและความต้องการไม่ต่างจากสุดคะเน คือ การตามหาความหมายของชีวิตและค้นหาความหมายที่แท้จริงของความรัก หญิงสาวตัดสินใจใช้ตัวเองทดลองและเรียนรู้อีกครั้งกับเรื่องเซ็กส์ทว่าคราวนี้เป็นเพศสัมพันธ์กับผู้ชายด้วย ความหวังว่าจะเป็นอย่างที่เขาคือสังคมว่ากันมา คือถ้าได้มีเพศสัมพันธ์กับผู้ชายแท้ ๆ แล้วจะหายจากอาการเป็นหญิงรักหญิง ความเชื่อของสังคมแบบนี้ สอดคล้องกับกรอบคิดทางการแพทย์ในกลางศตวรรษที่ 19 ซึ่งมองว่าการถึงจุดสุดยอดของผู้หญิงจะเป็นการถึงจุดสุดยอดโดยการร่วมเพศผ่านช่องคลอด (Vaginal Orgasm) เท่านั้น หรือก็คือความสุขทางเพศของผู้หญิงต้องเกิดจากการร่วมเพศกับผู้ชายเท่านั้นนั่นเอง แต่คำตอบที่ได้มากลับตรงกันข้าม หวนคะนึงไม่มีความสุขกับชีวิตเซ็กส์

รวมถึงคำรักที่ลมมอบให้ แต่การตัดสินใจใช้ร่างกายตัวเองเรียนรู้ครั้งนี้ทำให้เธอตั้งครรภ์และได้เติบโตขึ้นอีกขั้นเมื่อต้องตัดสินใจเอาเด็กออก

เมื่อหวนคะนึงตัดสินใจตอบโต้อำนาจความเป็นชายของลมโดยการปฏิเสธทุกข้อเสนอรวมทั้งล่อให้ลมก้าวไปเหยียบเศษกระจกจนบาดเจ็บก่อนจะจากมานั้นตัวตนของเธอก็ได้เปลี่ยนไปอีกครั้งโดยเลือกกดเก็บความเป็นหวนคะนึงที่ตกอยู่ภายใต้อำนาจความเป็นชายลงแล้วหยิบชื่อสุดคะเนมาใช้ใหม่

“ถอดเทปก่อนดีกว่า น้ำตาลสอนงาน...อะไรนะ คะนึงหรือคะเน...”

“คะเนค่ะ” เด็กสาวตอบ “คะนึงเป็นชื่อปีที่แล้ว”

“มีชื่อแต่ละปีด้วย” ชายหนุ่มขมวดคิ้วย่น “พอกันกับยายคนนี้ ชื่อจริงฟ้าใสไม่ชอบ มาตั้งเองเป็นสีน้ำตาล”

สุดคะเนคนใหม่เดินทางเข้ากรุงเทพฯ ใช้ประสบการณ์ แนวคิด และการมองโลกที่ประกอบสร้างเป็นตัวตนใหม่นี้ในการทำงานกับนิตยสารสำหรับวัยรุ่นแห่งหนึ่ง สุดคะเนเปลี่ยนจากเด็กสาวซื่อ ใส ไร้เดียงสา ในหน้าแรกของนวนิยายกลายเป็นหญิงสาวคนหนึ่งที่รู้จักตัวเองอย่างถ่องแท้แล้วว่าเป็นผู้หญิงที่รักผู้หญิงด้วยกัน แต่ความเป็นหลังสมัยใหม่ของตัวละครตัวนี้ที่นอกจากข้ามเพศ ข้ามวัย ข้ามถิ่นฐานบ้านช่องมาแล้ว แนวคิดแบบหลังสมัยใหม่ของผู้เขียนที่แสดงออกผ่าน ตัวละครก็คือการให้สุดคะเนเป็นผู้หญิงไทยที่เลือกจะเล่นรักกับทั้งผู้ชายทั้งผู้หญิงที่ตนไม่ได้รักและไม่แน่ใจว่ารักหรือไม่อย่างไม่จำกัด ในภาคที่ 3 จะพบว่าสุดคะเน มีสัมพันธ์ทางเพศทั้งกับเพื่อน คือ น้ำตาลและผู้ชายที่อยู่ในฐานะพ่อเลี้ยงของเพื่อน คือ แดน ทั้งที่ในใจของสุดคะเนคอยย้ำกับตัวเองเสมอว่าคนที่รักคือพี่ดาว ดังนั้นในภาคที่ 3 นี้ ตัวละครตัวนี้จึงเข้าใจในเพศสภาวะของตัวเองแล้ว แต่ก็ยังไม่สามารถตอบคำถามทั้งในเรื่องชีวิตและความรักได้อยู่ดี

เมื่อมาถึงภาคที่ 4 สุดคะเนที่เรียนรู้เรื่องความรักจากความตายและจดหมายของน้ำตาลถูกประสบการณ์เหล่านั้นหล่อหลอมให้กลายเป็นสุดคะเนคนใหม่อีกครั้ง สุดคะเนไม่ใช่เด็กสาวที่คอยพยายามทำตัวให้ถูกใจคนอื่นอีกต่อไปแล้วสุดคะเนตอบรับและมีความสัมพันธ์ทางเพศกับกระต่ายไม่ต่างจากที่พี่แพ็ท พี่เอ หรือแม้แต่ลมเคยมีต่อเธอ

ความหลงใหลในร่างกาย ความใคร่ และทัศนคติที่มองเห็นเซ็กส์เป็นเรื่องสนุกของชีวิตกลายเป็นส่วนหนึ่งของการแสดงออกของพฤติกรรมสุดคะเน โดยที่ตัวละครตัวนี้มองเป็นเรื่องธรรมดาอยู่ช่วงเวลาหนึ่ง แต่แล้วการก้าวเข้ามาของ “คุณพระจันทร์” รวมทั้งการปรากฏตัวของ “พี่ดาว” ซึ่งส่งผลต่อทั้งความรู้สึกของสุดคะเนเองและกระต่าย จนทำให้กระต่ายหึงหวงและลงมือทำร้ายตัวเองอย่างขาดสติก็ทำให้สุดคะเนได้คิดและเรียนรู้ ประสบการณ์ในช่วงชีวิตทั้งหมดรวมทั้งกรอบแน่นหนาของสังคมที่ราวกับสุดคะเนจะทลายออกไปได้ในชั่วระยะเวลาหนึ่งล้วนประกอบสร้างขึ้นเป็นตัวตนของตัวละครตัวนี้ที่แสดงออกถึงภาพแทนของผู้หญิงคนหนึ่งในสังคมที่มีการเลื่อนไหล เชื่อมต่อและสัมพันธ์กับบริบททางสังคม

ความเชื่อมโยงของการแสดงออกทางเพศกับอำนาจ

ฉากการร่วมเพศในปริมณฑลแห่งรักแต่ละฉากล้วนถูกสร้างขึ้นมาเพื่อสื่อความหมายของอำนาจ ซึ่งแสดงออกโดยคู่ตรงข้าม คือ ฝ่ายผู้มีอำนาจและฝ่ายผู้อยู่ใต้อำนาจหรือผู้ถูกกดขี่ แม้บางฉากผู้เขียนจะใช้วิธียกบทอัศจรรย์ในวรรณคดี เช่น ลิลิตพระลอ ขุนช้างขุนแผน อิเหนา มาช่วยในการบรรยายทวาบทอัศจรรย์ที่เคย ให้ความรู้สึกว่ามีศิลปะ สวยงาม และควรค่าแก่การสืบทอดเป็นส่วนประกอบของ วัฒนธรรมอันดีงามกลับดูรุนแรงและถึงขั้นหยาบในบางบทบางตอน และแน่นอนว่ามีการแสดงออกถึงอำนาจอย่างชัดเจน แต่ข้อความที่จะยกเป็นตัวอย่างที่ผู้เขียนประพันธ์ขึ้นเองนั้นตรงไปตรงมาและแสดงอำนาจอย่างรุนแรงยิ่งกว่า

ฉากที่สุดคะเนนั่งอ่านหนังสืออยู่ในบ้านพี่แพ็ทและมีชายบ้าคุ้ยกองขยะอยู่นอกรั้วแล้วจู่ ๆ ชายบ้าคนนั้นก็ส่งเสียงดัง เมื่อสุดคะเนมองออกไปเธอได้เห็นภาพที่ผู้ชายคนนั้นยกภาพโป๊ในปฏิทินขึ้นดูแล้วใช้มืออีกข้างสำเร็จความใคร่ไปด้วย สุดคะเนทั้งกลัวและรังเกียจจนตัวสั่นทั้ง ๆ ที่มีรั้วแข็งแรงกั้นไว้ แต่ความเป็นชายก็ยังมีอำนาจส่งผลให้เด็กสาวอย่างสุดคะเนตัวหวาดกลัวขยะแขยงและรู้สึกถูกคุกคามจนต้องลุกหนีอยู่ดี การแสดงออกทางเพศของเพศ

ชายแม้จะเป็นตัวละครที่เป็นเพียงตัวประกอบซึ่งผู้เขียนสร้างให้เป็นชายบ้าไร้สตินี้กลับทำให้สุดคะเน...ผู้หญิงคนหนึ่งซึ่งเป็นตัวละครหลักของเรื่องต้องถอยร่นออกจากพื้นที่ที่ก่อนหน้าเหตุการณ์นี้เป็นพื้นที่ที่แสดงออกถึงความสะดวกสบาย สงบ และเป็นส่วนตัว ซึ่งผู้หญิงสามารถปล่อยกายใจและใช้เวลาไปกับการทำกิจกรรมของตนอย่างสงบ เป็นการสูญเสียอำนาจในพื้นที่ซึ่งเคยเป็นของตนเพราะ “อำนาจ” จากการกระทำตามสัญชาตญาณของเพศชายอย่างชัดเจน

ฉากดังกล่าวยังมาสัมพันธ์กับเหตุการณ์ในภาคที่ 2 ในตอนที่ลมพาหวนคะนึงและเด็กพุธซ้อนจักรยานยนต์ไปร้านอาหาร ลมเบรกรถโดยไม่บอกกล่าวทำให้หน้าอกของหวนคะนึงชนกับหลังของลมเต็มที่จากนั้นลมจอดพักข้างทางบอกเด็กทั้งสองว่าปวดปัสสาวะ แต่เมื่อสุดคะเนสงสัยว่าทำไมใช้เวลานานนักก็ได้เห็นจากเงาและท่าทางของลม รวมทั้งเสียงคราง ที่ดังมาเบา ๆ ว่าลมลงไปสำเร็จความใคร่อยู่ที่พุ่มไม้ริมทาง

“หวนคะนึงเงียบนิ่ง แต่เด็กสาวไม่คิดว่าเขาเองก็ไม่ทราบการไม่เคยนอนกับผู้ชายไม่ได้หมายถึงไม่เคยมีเซ็กส์อีกทีหนึ่ง เขาคิดว่าเซ็กส์อื่นใดไม่มีทางเทียบเทียมจากผู้ชาย...อย่างเขา’

“หยุด! หยุดก่อนได้ไหม ฉันเจ็บ”

เด็กสาวอ้อนวอน เริ่มรู้แล้วว่าไร้ผลโดยสนเชิง ชายหนุ่มยังคงประกอบกามกิจ ไม่แยแสว่าเธอจะรู้สึกอย่างไร

ฉันกับเขาเรา ต่างคนต่างได้ ต่างเพียงเขาไปสู่จุดสูงสุด แต่ฉันตกลงมาตกลงมา

การแสดงอำนาจผ่านการมีเพศสัมพันธ์ในฉากนี้แสดงถึงความมีอำนาจของเพศชายที่มีเหนือเพศหญิงผ่านทั้งคำพูดของตัวละคร คือ สุดคะเนขอร้องแต่ผู้มีอำนาจอย่างลมไม่ตอบรับผ่านทั้งอารมณ์ของสุดคะเนที่แสดงออกจากสัญลักษณ์คือ “จุดสูงสุด” กับ “ตกลงมา” (สู่เบื้องต่ำ)

เช่นกันกับเนื้อหาในภาคที่ 0 เฮียสมพงศ์ซึ่งเป็นชายและยังมีฐานะเป็นนายจ้างแสดงอำนาจทั้งทางเศรษฐกิจและสรีระต่อเด็กหญิงรับใช้ แม้ว่าเด็กหญิงจะเอาตัวรอดมาได้ แต่ก็ต้องออกจากงานทำให้คาดเดาได้ว่าเมื่อกลับ

ถึงบ้านต้องได้รับการลงโทษจากพ่อและแม่ซึ่งหวังพึ่งพาเงินจากเฮียสมพงศ์อยู่ดี นอกจากเฮียสมพงศ์ ลูกจ้างชายในอู่ทุกคนก็มองและตัดสินเด็กหญิงว่าเป็นวัตถุทางเพศอยู่ตลอดเวลารวมถึง “โคะ” ซึ่งเป็นลูกจ้างของเฮียที่อยู่ในระดับต่ำที่สุดเพราะทำหน้าที่รับใช้ทั่วไปและยังมีภาวะพิการที่ทำให้เดินเขยกที่เด็กหญิงไว้วางใจที่สุด เพราะเห็นว่าเป็นคนบ้านเดียวกันก็ยังแสดงอำนาจผ่านการล่วงละเมิดทางเพศทั้งทางวาจาและทางกายต่อเด็กหญิงเมื่อมีโอกาสคือลับตาผู้อื่นและด้วยความที่เชื่อมั่นว่าตนมีอำนาจเหนือกว่าดังเหตุการณ์ในตอนท้ายที่อ้ายโคะขี่จักรยานไปส่งเด็กหญิงกลับบ้าน

อ้ายโคะถีบช้าลง

“เมื่อวานไปทำอะไรในสวนกับเฮีย” เสียงถามปนยิ้ม

“เฮียให้ไปกวาดหลุม” เด็กหญิงตอบสั้น ๆ

“เฮียทำจนเสร็จหรือเปล่า” อ้ายโคะถามอีก “เห็นวิ่งหน้าตั้งออกมาปวดอึหรือไง”

... “เฮียเขาทำแรงหรือเปล่า” “เปล่า...อะไรนะ”

จากบทสนทนาที่ยกมานี้ แสดงว่าในความคิดของอ้ายโคะ ชายหนุ่มบ้านเดียวกันที่เด็กหญิงไว้วางใจ เด็กหญิงมีเพศสัมพันธ์กับเฮียสมพงศ์ไปแล้ว เมื่อถามว่าเมื่อวานไปทำอะไรในสวนกับเฮีย อ้ายโคะมีคำตอบในใจล่วงหน้าอยู่แล้ว และเมื่อเด็กหญิงตอบว่าเฮียให้ไปกวาดหลุม อ้ายโคะจึงต่อบทสนทนาโดยการถามว่า

“เฮีย (ทำ = กวาดหลุม = มีเพศสัมพันธ์กับเด็กหญิง) จนเสร็จหรือเปล่า” ซึ่งการมีเพศสัมพันธ์ในความคิดของอ้ายโคะนั้นมีความหมายโดยนัยที่แสดงออกถึงความไม่เท่าเทียมกันของเพศชายกับเพศหญิง โดยพฤติกรรมมีเพศสัมพันธ์นั้นลดคุณค่าและศักดิ์ศรีในตัวเด็กหญิงจากที่พร้อมจะถูกกดขี่จากผู้ชายที่มีอำนาจเหนือกว่าให้พร้อมจะถูกกดขี่ข่มเหงจากผู้ชายทุกคนซึ่งมีอำนาจเหนือกว่าโดยไร้การต่อต้านมากยิ่งขึ้นไปอีก

จะเห็นได้ว่าอำนาจมีความสัมพันธ์กับการแสดงออกทางเพศอย่างเห็นได้ชัดในนวนิยายเรื่องปริมณฑลแห่งรักแน่นอนว่าตัวละครหลักอย่าง “สุดคะเน-หวนคะนึง” ก็เรียนรู้ในการใช้ทั้งเซ็กส์และความรักเพื่อการดำรงอยู่ของอำนาจ

ของตนด้วย พิจารณาได้จากเมื่อเวลาผ่านไปจากเด็กสาวผู้ซื่อใส ผู้เชื่อว่าคนเราจะมีเซ็กส์ได้ก็ต่อเมื่อมีความรักเท่านั้นที่ดำเนินชีวิตไปตามแรงเชิดชักของผู้คนรอบข้างทั้งพี่แพ็ท พี่เอ พี่ดาว ลม แดน ซึ่งต่างใช้ทั้งสิ่งที่เธอเชื่อว่าคือ ความรักและความเย้ายวนของความสัมพันธ์ทางกายควบคุมเธอ เมื่อเข้าสู่ ภาคที่ 4 กระต่ายในแสงดาวใต้เงาจันทร์ สุดคะเนก็เลือกที่จะแยกความรักออกจากความใคร่ (เซ็กส์) สุดคะเนเรียนรู้ที่จะควบคุมคนอื่นด้วยอำนาจในมือของเธอคือความเหนือกว่าที่แสดงออกผ่านเซ็กส์ ซึ่งตัวละครที่สุดคะเนควบคุมด้วยเซ็กส์ทั้งที่ไม่มีความรักให้ก็คือ “กระต่าย”

หากเชื่อในทฤษฎีที่ว่าเรื่องเล่าเป็นภาพแทนจากสิ่งที่ถูกประกอบสร้างโดยสังคมแล้วการยอมรับว่ามีเหตุการณ์คล้าย ๆ กันนี้เกิดขึ้นจริง ๆ และเพศถูกแสดงออกโดยมีการควบคุมจากอำนาจผ่านบริบทของสังคม ก็จะช่วยให้มนุษย์ได้ตระหนักและยับยั้งลดจนถึงขั้นละเลิกการแสดงอำนาจผ่านเพศสัมพันธ์ที่รุนแรง เพื่อสังคมที่สงบสุขและลดความแตกต่างด้านชนชั้นในมิติทางเพศมากขึ้นด้วย

ทั้งนี้ความสัมพันธ์ระหว่างเซ็กส์ อำนาจ และความรัก ตามเนื้อเรื่องของปริมณฑลแห่งรักที่ถ่ายทอดผ่านความเป็นไปของตัวละครทั้ง 4 ภาคก็อาจบอกความเป็นไปในสังคมจริงของมนุษย์จริงเช่นกันว่าเมื่อใดที่เลือกจะละทิ้งความรักแล้วใช้เซ็กส์เป็นสิ่งแสดงออกในความสัมพันธ์เมื่อนั้นอำนาจจะอยู่ในมือ แต่หากปล่อยให้ความรักอยู่เหนือจิตใจอำนาจของมนุษย์ก็จะลดถอยลง

ตัวตนของผู้หญิงที่ถูกครอบงำด้วยอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่: เมื่อเพศหญิงเป็นเพศที่สองและเป็นสิ่งของ

จากที่กล่าวมาแล้วว่าสังคมไทยเป็นสังคมที่ถูกครอบงำด้วยความเป็นเมืองพุทธ ซึ่งนอกจากจะเป็นศาสนาที่มีอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่แล้ว ความเชื่อกระแสรองอย่างพราหมณ์ฮินดู คริสต์ และอิสลามก็ล้วนแล้วแต่เป็นความเชื่อที่มีอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ด้วยกันทั้งสิ้น คนไทยอยู่ในสังคมแบบนี้และถูกหล่อหลอมมาเช่นนี้จนกลายเป็นมโนทัศน์ไปแล้วว่าผู้ชายหมายถึงบึกบึนเข้มแข็ง

ผู้หญิงหมายถึงอ่อนแอ่นุ่มนวล และต้องการการปกป้องโดยที่ลืมมองไปว่าภายใต้การปกป้องที่คิดว่าเป็นสิ่งที่ถูกที่ควรนั้นมีนัยบางอย่างซ่อนอยู่นั้น คือเมื่อต้องถูกปกป้องหมายถึงอ่อนแอ่กว่าและอ่อนแอ่กว่าก็คือการถูกกดข่มให้อยู่ในระดับที่ต่ำกว่าไปตามธรรมชาติจากมุมมองของสังคมนั่นเอง

ในปริมณฑลแห่งรักนำเสนอเรื่องความเป็นเพศที่สองของผู้หญิงไว้หลายตอนผ่านตัวละครต่าง ๆ ทั้งตัวละครเพศชาย และตัวละครที่เป็นผู้หญิงด้วยกันเอง เช่นในตอนที่ลมคุยกับหวนคะนึงเรื่องการทำงานศิลปะแล้วบอกกับเธอว่า

“อ้าว ทำไม มีกฎเกณฑ์ด้วยเหรอในการเขียนทีคุณยังทำงานศิลปะแรงจะตายไป”

“ผมดังแล้วนี่” ศิลปินตอบหน้าตาเฉย

“แต่คุณเพิ่งเริ่มต้น ฟังผมคะนึง คุณจะไปอีกไกลบนทางสายนี้ สักวันคุณจะเป็นคนเขียนหนังสือที่มีอนาคต แต่เป็นผู้หญิง อย่าเขียนเรื่องโป๊เรื่องไร้ศีลธรรม อย่าเอาตัวเองเป็นตัวเอกในเรื่องมืด ๆ ผมทำได้เพราะผมเป็นผู้ชาย ผมอยู่สูงกว่า”

นอกจากนี้การเห็นผู้หญิงที่อ่อนแอหรือด้อยกว่าเป็นวัตถุสิ่งของนั้นถูกแสดงออกโดยตัวละครหลายตัว ทั้งพี่แพ็ทที่ยกสุดคะเนเป็นของรางวัลในงานเลี้ยงกับกลุ่มเพื่อนของตนยอมให้สุดคะเนเป็นของเล่นบนเตียงของเพื่อนโดยไม่ถามความสมัครใจ ต้นอ้อที่มาหลงรักหวนคะนึงตอนใช้ชีวิตอยู่กับลมในฐานะที่คนนอกมองว่าเป็น “เมีย” แล้วขอให้ลมยกหวนคะนึงให้นอกจากนี้ยังมีการให้คุณค่าและการมองแยกชิ้นส่วนบนร่างกายของผู้หญิง ดังตัวอย่างนี้

ลมงงงัน เด็กสาวผมสั้น สวมตุ้มหูข้างเดียว ผิวไม่คล้ำไม่ขาว หน้าตาไม่เด่นอะไร ถ้าไม่มีขนตางอนกับรมฝีปากอิ่มเต็ม ก็แค่หญิงนมใหญ่ธรรมดาแล้วยังใช้นมนั้นไม่คุ้มค่าอีกด้วย

จากตัวบทตอนที่หวนคะนึงตัดสินใจเดินออกจากชีวิตของลมเดินออกมาจากบ้านของเขาโดยไม่นำอะไรติดตัวออกไปเลยเว้นแต่เสื้อผ้าชุดที่เธอใส่มาในวันแรกกับหนังสือวรรณคดีเรื่องอิเหนาที่นำติดตัวออกมาเพื่อเอาไปโยนทิ้งจะเห็นได้ว่าลมมองว่าหวนคะนึงมีค่าที่ขนาดหน้าอก ส่วนที่หวนคะนึงเอา

อิเหนาไปทิ้งนั้นเพราะผู้แต่งใช้อิเหนาเป็นสัญลักษณ์แทนทัศนคติที่เปลี่ยนไปของหวนคะนึง โดยเมื่อตัดสินใจอยู่กับลมและก่อนหน้าตัดสินใจไปทำแท้ง หวนคะนึง ยังเชื่อในอำนาจของเพศชายว่าอาจจะแก้ไขความผิดปกติคือรสนิยมรักร่วมเพศของเธอได้และเชื่อว่าหลังผ่านอุปสรรคมากมายแต่สุดท้ายชีวิตก็จะจบลงอย่างมีความสุขเจ้าชายคืออิเหนาและเจ้าหญิงคือบุษบาได้กลับมาครองรักกันอีกครั้ง ทว่าทัศนคติเช่นนั้นถูกประสบการณ์จากปีที่ใช้ชีวิตอยู่กับลมลบเลือนไปจนหมด ในที่สุดหวนคะนึงจึงตัดสินใจทิ้งความเชื่อนี้ไปพร้อมกับการทิ้งบทละครเรื่อง อิเหนาไปนั่นเอง นอกจากนี้ยังมีตัวละครเฮียสมพงศ์ที่ใช้สัญลักษณ “หลุม” แทนช่องคลอดของผู้หญิงโดยสั่งให้เด็กหญิงทำความสะอาดหลุมก่อนจะล่วงละเมิดทางเพศ ตัวละครบางตัวไม่มองผู้หญิงเป็นปัจเจกซึ่งแต่ละคนย่อมมีตัวตนต่างกัน เช่น เจ้าหน้าที่ให้บริการในคลินิกทำแท้งเถื่อนที่มองผู้หญิงที่ต้องการทำแท้งแบบเหมารวม

นอกจากผู้หญิงจะถูกมองเป็นเพศที่สองแล้ว ในปริมณฑลแห่งรักยังมีการนำเสนอมุมมองชีวิตและความรักของเพศทางเลือกอื่น ๆ ซึ่งสังคมจัดให้เป็นเพศที่ 3, 4, 5... ฯลฯ ซึ่งแสดงออกถึงความไม่เท่าเทียมกันในสังคมไทยที่อยู่ภายใต้อุดมการณ์ชายเป็นใหญ่อย่างซึมลึกจนมองด้วยตาเปล่าไม่เห็นอีกด้วย

เพศที่ 3, 4, 5... ดังกล่าวนั้นถูกมองแบบเหมารวม ทั้งหมดถูกตัดสินว่าผิดปกติเพราะสังคมซึ่งถูกหล่อหลอมด้วยอุดมการณ์ทางศาสนาที่กำหนดกรอบศีลธรรมมองว่าสิ่งที่ถูกต้องดีงามในด้านเพศก็คือมนุษย์มีสองเพศ คือ เพศชายและเพศหญิง โดยมนุษย์จะต้องมีเพศภาวะ (Gender) ตรงกับเพศที่ถูกกำหนดตั้งแต่เกิด (Sex) หากมนุษย์คนใดมีความคิด จิตใจ จนทำให้แสดงออกถึงพฤติกรรมที่แตกต่างออกไปก็จะถูกตัดสินว่าผิดปกติ โดยกลุ่มเพศภาวะที่มีการนำเสนออย่างเด่นชัดที่สุดในเรื่องก็คือกลุ่มหญิงรักหญิง

หญิงรักหญิงในสังคมไทยนั้นมีการประกอบสร้างตัวตนแบบเหมารวมภาพที่สื่อนำเสนอซ้ำ ๆ คือ คู่รักที่ฝ่ายหนึ่งพยายามแต่งตัวและมีท่าทางเลียนแบบ ผู้ชาย เช่น ตัดผมสั้น ใส่กางเกง เลี่ยงคำลงท้ายว่า “คะ, ค่ะ” หรือเรียกว่าเป็น ทอม (Tomboy) ในขณะที่อีกฝ่ายจะแสดงออกถึงความเป็นหญิงที่เกินไปกว่าผู้หญิงทั่วไปหรือเรียกว่าดี้ (Lady) โดยฝ่ายทอมจะทำหน้าที่

ในความสัมพันธ์คล้ายกับผู้ชายในความสัมพันธ์ของหญิง-ชาย (Heterosexual) นอกจากนั้น สังคมยังนำเสนอภาพหญิงรักหญิงเป็นกลุ่มคนที่มีอารมณ์รุนแรงอีกด้วย ทว่าภาพหญิงรักหญิงในปริมณฑลแห่งรักต่างออกไป สุดคะเนกับพี่แพ็ทเป็นตัวอย่างที่ดี เนื่องจากสุดคะเนตัดผมสั้นเกรียนแต่งตัวโดยใช้เสื้อเชิ้ตกับกางเกงแบบผู้ชาย ส่วนพี่แพ็ทไว้ผมยาวแต่งหน้าแต่งตัวสวยงามเสมอชุดนอนของพี่แพ็ทเป็นชุดกระโปรงผ้าซาตินประดับลูกไม้ แต่บทบาทบนเตียงนั้นตรงกันข้ามกับที่สังคมเชื่อว่าจะเป็น คือ พี่แพ็ทเป็นฝ่ายกระทำ (Active) ส่วนสุดคะเนเป็นฝ่ายถูกกระทำ (Passive)

เมื่อมองนวนิยายเรื่องนี้ในฐานะเรื่องเล่าจากผู้หญิงที่เป็นหญิงรักหญิง จึงอาจกล่าวได้ว่าโลกอุดมคติของหญิงรักหญิงก็ไม่ต่างจากโลกของเพศชายและหญิงที่สังคมยอมรับก็คือการต้องการชีวิตที่มั่นคง ต้องการการยอมรับและพื้นที่ยืนใน สังคม แต่ตัวละครในเรื่องได้นำเสนอภาพของชีวิตที่ขาดทั้งความมั่นคง ขาดการยอมรับและพื้นที่ในสังคมซึ่งถูกรุกล้าสังคมตัดสินกลุ่มรักร่วมเพศ (Homosexual) ไม่ว่าจะเป็นหญิงรักหญิงหรือชายรักชายว่ามีความสัมพันธ์ที่เปราะบาง ไม่มั่นคง มีการเปลี่ยนคู่ง่าย ๆ แต่จากเนื้อเรื่องจะพบว่าความเชื่อนี้ไม่สามารถใช้ตัดสินมนุษย์ทุกคนได้ ในกลุ่มหญิงรักหญิงมีความหลากหลาย กลุ่มชายรักชายที่ตัวบทได้นำเสนอเช่นเรื่องราวชีวิตและความรักของเค็น ทะเล เด็กพุธ หรือแม้แต่ชีวันเพื่อนของหวนคะนึงซึ่งเป็นกะเทยที่ต้องจบชีวิตด้วยการถูกรุมทำร้ายจนตายก็มีความหลากหลายเช่นกัน ตัวละครหลักของเรื่องคือสุดคะเนเองทั้งที่ปักใจว่าตัวเองเป็นหญิงรักหญิงแต่สุดท้ายก็มีช่วงเวลาที่สนุกไปกับความสัมพันธ์ทางเพศทั้งกับผู้หญิงและผู้ชาย

ความเปลี่ยนแปลงในทัศนคติและการแสดงออกของตัวละครสุดคะเน-หวนคะนึงที่มีต่อเซ็กส์และความรักนี่เองที่ส่งผลให้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่มีต่อตัวละครอนแตกต่างกันตามช่วงเวลาในเรื่องสุดคะเนมีการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ที่ค่อย ๆ สั่งสมจนในภาคที่ 4 เลือกจะแยกเซ็กส์กับความรักออกจากกันอย่างสมบูรณ์ ในตอนจบของเรื่องสุดคะเนได้ออกเดินทางอีกครั้ง แม้เนื้อเรื่องจะบ่งบอกว่าตัวละครตัวนี้ได้เรียนรู้และเข้าใจความรักและรู้ว่าใจ

ตัวเองรักใครแล้วแต่สุดคะเนก็ยังเลือกจะเดินทางต่อไป อันอาจจะเป็นสัญลักษณ์ แทนความโดดเดี่ยวของหญิงรักหญิงในโลกของความจริงก็เป็นได้

บทสรุป

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่ามนุษย์แต่ละคนมีความเป็นปัจเจก ดังนั้นคุณสมบัติเดียวคือเพศภาวะไม่ใช่สิ่งที่จะใช้ตัดสินความเป็นตัวตนของมนุษย์ได้ ทว่าตราบใดที่สังคมยังคงมองความแตกต่างอย่างเหมารวม ยังคงตัดสินคุณค่า ความเป็นมนุษย์โดยอคติ พื้นที่สาธารณะของเพศหญิงและทางเลือกก็จะยังคงเป็นพื้นที่คับแคบและถูกอำนาจจากมายาคติของ “ความเป็นปกติ” กดให้ต่ำกว่าความเป็นมนุษย์อยู่นั่นเอง ปริมณฑลแห่งรักนอกจากจะบอกเล่าถึงความสัมพันธ์ของเซ็กส์ อำนาจ และความรักว่าเมื่อมนุษย์ปล่อยให้ความรักอยู่เหนือจิตใจ อำนาจบงการที่มีต่อสังคมก็จะลดทอนลงแล้ว ในทางตรงกันข้ามหากมนุษย์เลือกจะแยกเซ็กส์ออกจากความรักมนุษย์จะมีและใช้อำนาจได้มากกว่านวนิยายเรื่องนี้ยังถ่ายทอดแนวคิดความเสมอภาคทางเพศ โดยนำเสนอผ่านภาพชีวิตของตัวละครกลุ่มเพศหลากหลายในเรื่องที่ต่างก็มีการประกอบอาชีพและสถานะทางสังคมแตกต่างกันไป ผู้หญิงในเรื่องมีทั้งที่เป็นเจ้าของกิจการ ผู้บริหาร ผู้ใช้แรงงาน ไม่ต่างจากที่ผู้ชายเป็นและเปิดเผยผ่านตัวละครว่าความรักในอุดมคติยังคงเป็นสิ่งสวยงามที่มนุษย์ล้วนแสวงหาเป็นความหมายของการมีชีวิตสำหรับคนบางคนโดยไม่มีข้อแม้ว่ามนุษย์ผู้มีรักนั้นจะเป็น เพศหญิง เพศชาย หรือเพศอื่นใดก็ตาม

เอกสารอ้างอิง

กฤตยา อาชวนจกุล บรรณาธิการ. (2547). **"ผู้หญิง" ในวาทกรรมการเมือง เรื่องเพศและสิทธิอนามัยเจริญพันธุ์.** ศูนย์สตรีศึกษา คณะสังคมศาสตร์. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

การะเกต์ ศรีปริญญาศิลป์. (2551). **ปริมณฑลแห่งรัก.** กรุงเทพฯ: มติชน.

จำปาทอง โพธิ์จันธิราช. (2551). **การปรับเปลี่ยนความเชื่อทางศาสนาและความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างหญิงชาย.** เชียงใหม่: วนิดาเพรส.

ธเนศ วงศ์ยานนาวา. (2556). **เพศ: จากธรรมชาติ สู่จริยธรรม จนถึง สุนทรียะ.** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สมมติ.

นาถฤดี เด่นดวง. (2552). **อำนาจและความขัดแย้งบนร่างกายผู้หญิง สิทธิการเจริญพันธ์และเพศสัมพันธ์ของวยรุ่นหญิง: แนวคิดสตรีนิยม.** กรุงเทพฯ: รัน นิ่ง พรีเพรส ซิสเต็ม.

นวัตร สุวรรณพัฒนา และกาญจนา แถลงกิจ. (2555). **ถุงยางอนามัยกับการดำเนินชีวิตทางเพศในสังคมไทย.** กรุงเทพฯ: มูลนิธิสร้างความเข้าใจเรื่องสุขภาพ ผู้หญิง (สคส.) และสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

พิชชา ไทประสงค์ศักดิ์. (2556) **ความฉลาดรู้เรื่องเพศสู่การใช้ชีวตคู่ของกลุ่ม. หญิงรักหญิงในวยทำงาน.** การค้นคว้าอิสระหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน. บัณฑิตวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ยุวนาถ ทิฐิคาฉาย. (2552). **ระบบชายเป็นใหญ่กับประสบการณ์การทำแท้งหลากวิธีของวัยรุ่นหญิง.** วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์การแพทย์และสาธารณสุข. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.

วิระดา สมสวัสดิ์. (2549). **ทีทรรศน์สตรีนิยม.** เชียงใหม่: วนิดาเพรส.

อภิญญา เฟื่องฟูสกุล. (2546). **อัตลักษณ์ การทบทวนทฤษฎีและกรอบแนวคิด.** กรุงเทพฯ: คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาสังคมวิทยา สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

Kornstein, S. G. & Clayton, A. H, editors. (2002). **Women's Mental Health: A Comprehensive Textbook.** New York: The Guilford Press.

วารสารพิกุล

สำนวนในภาษาญี่ปุ่น Japanese Idiom

อิทธิพล บัวย้อย[1]
Ittiphol Buayoi

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา และอธิบายเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะของสำนวนในภาษาญี่ปุ่น เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษานี้ไปอธิบายถึงความแตกต่างระหว่างสำนวนภาษาญี่ปุ่นและสำนวนภาษาไทยพร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะ เพื่อช่วยให้ผู้สอนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการสอนสำนวนภาษาญี่ปุ่นให้แก่ผู้เรียนชาวไทยให้มีประสิทธิภาพต่อไป

คำสำคัญ: สำนวนภาษาญี่ปุ่น ข้อแตกต่างระหว่างสำนวนภาษาญี่ปุ่นสำนวนภาษาไทย

Abstract

The present study aimed to examine and describe characteristics of Japanese idioms in order to explain the differences between Japanese and Thai idioms. This article also provided a pedagogical implication for teachers of Japanese to apply in teaching Japanese idioms for Thai learners effectively.

Keywords: Japanese idiom, Thai idiom

[1] อาจารย์ สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

บทนำ

สำนวนเป็นการใช้ภาษาที่มีอยู่ในแทบทุกชาติทุกภาษา ถ้อยคำในภาษาต่าง ๆ ประกอบด้วยสำนวน (Idiom) ซึ่งถือเป็นรูปแบบภาษาขั้นลึกซึ้งและซับซ้อนมากกว่ารูปคำทั่วไป แต่เนื่องจากสำนวนมักมีความหมายไม่ตรงกับตัวอักษร บางครั้งพจนานุกรมทั่วไปซึ่งบอกความหมายของศัพท์โดยตรงจึงไม่สามารถช่วยอธิบายความหมายของสำนวนได้ (บุษยาณี เกตุมณี, 2550) ลักษณะเด่นประการหนึ่งของสำนวนก็คือ สำนวนเป็นภาษาเฉพาะกลุ่มสังคมของเจ้าของภาษา สะท้อนถึงวัฒนธรรม ชีวิตความเป็นอยู่ ความคิด ความเชื่อ ค่านิยมของสังคมนั้นเป็นสิ่งที่แทรกซึมในการสื่อสารประจำวัน ซึ่งโดยทั่วไปกลุ่มชนเจ้าของภาษาจะเข้าใจความหมายของสำนวนและใช้ได้อย่างอัตโนมัติ แต่ผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษามักประสบปัญหาในด้านการทำความเข้าใจถ้อยคำสำนวน (พัชรี โภคาสัมฤทธิ์, 2553)

ในภาษาญี่ปุ่น “สำนวน” หมายถึง การรวมกันของคำหรือกลุ่มคำตั้งแต่ 2 คำขึ้นไป ซึ่งเมื่อรวมตัวกันแล้ว ความหมายของคำแต่ละคำจะแสดงความหมายเป็นลักษณะเฉพาะแตกต่างออกไปจากความหมายเดิม ทั้งนี้จะแสดงความหมายออกมาเป็นภาพรวมของกลุ่มคำที่นำมารวมกัน (日本文法辞典, 1981)

พจนานุกรม (国語学大辞典) ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 8 ปี 1993 หน้า 207 ได้ให้คำจำกัดความของสำนวนไว้ว่า “สำนวนประกอบด้วยคำมากกว่าสองคำขึ้นไป และเมื่อนำมารวมกันแล้วจะแสดงความหมายแบบเฉพาะออกไป” นั่นคือ (1) ถ้าดูเฉพาะความหมายของแต่ละส่วนประกอบนั้น จะไม่สามารถเข้าใจความหมายโดยรวมของสำนวน เนื่องจากความหมายจะขยายหรือเบี่ยงเบนไปจากเดิมและแสดงความหมายในเชิงอุปมาอุปไมย (2) แต่ละส่วนประกอบที่เป็นคำศัพท์นั้นจะแสดงความหมายก็เฉพาะเมื่ออยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งหากดูเฉพาะความหมายของแต่ละคำศัพท์ในสำนวนจะไม่สามารถเข้าใจความหมายโดยรวมของสำนวนได้ (3) ไม่สามารถอธิบายจากไวยากรณ์ทั่วไปหรือความหมาย

ในทางทฤษฎี จะนำกฎเกณฑ์ทางไวยากรณ์มาแปลหรืออธิบายความหมายของสำนวนไม่ได้

ในขณะที่ 宮地 (Miyaji, 1985) ได้พิจารณาเกี่ยวกับสำนวนในหลาย ๆ มุมมองไว้ว่า สำนวน คือ การรวมกันของคำตั้งแต่สองคำขึ้นไปอย่างเหนียวแน่นกว่ากลุ่มคำ（連語句）ทั่ว ๆ ไป เป็นคำศัพท์ที่มีความหมายตามที่กำหนดไว้โดยภาพรวมและต่างจากคำสุภาษิต（諺）, คำพังเพย（格言）, วลี （連語）คือ ไม่มีการแสดงค่านิยมความคิดในด้านประวัติศาสตร์และสังคม เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับลักษณะการเชื่อมต่อของคำแต่ละคำที่รวมกันขึ้นมาเป็นสำนวน พบว่าไม่มีขอบเขตหรือข้อกำหนดที่แน่ชัด ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวต่างชาติเรียนรู้สำนวนได้ยาก

จากความหมายและคำจำกัดความของสำนวนในภาษาญี่ปุ่นดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าสำนวนเกิดจากการรวมกันของคำหรือกลุ่มคำตั้งแต่ 2 คำขึ้นไป ซึ่งเมื่อรวมตัวกันแล้วความหมายของคำแต่ละคำจะแสดงความหมายเป็นลักษณะเฉพาะแตกต่างออกไปจากความหมายเดิม และมักไม่เป็นไปตามโครงสร้างทางไวยากรณ์ ซึ่งหากดูเฉพาะความหมายของแต่ละส่วนประกอบจะไม่สามารถเข้าใจความหมายโดยรวมของสำนวนได้ ดังนั้น การที่จะให้ผู้เรียนภาษาต่างประเทศซึ่งไม่ใช่เจ้าของภาษา สามารถจดจำและใช้สำนวนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและมีประสิทธิภาพจึงไม่ใช่เรื่องง่าย เนื่องจากในการทำความเข้าใจความหมายของสำนวน ต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจทางภาษาในระดับซับซ้อนกว่าการเรียนคำศัพท์ทั่วไป การคิดหารูปแบบและวิธีการสอนแบบต่าง ๆ เพื่อเพิ่มพูนความเข้าใจในการเรียนรู้และการจดจำสำนวนของผู้เรียน จึงเป็นสิ่งที่สำคัญ

วัตถุประสงค์

บทความนี้จัดทำขึ้นเพื่ออธิบายลักษณะเฉพาะของสำนวนภาษาญี่ปุ่น อธิบายความแตกต่างระหว่างสำนวนภาษาญี่ปุ่นและสำนวนภาษาไทย รวมทั้งเสนอแนะวิธีการที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนสำนวนภาษาญี่ปุ่น

เนื้อหา

ในบทความนี้ ผู้เขียนได้รวบรวมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสำนวนในภาษาญี่ปุ่นจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ มาเรียบเรียง เพื่อให้ง่ายต่อการศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับสำนวนภาษาญี่ปุ่นได้มากขึ้น นอกจากนี้ ยังได้อธิบายเกี่ยวกับข้อแตกต่างของสำนวนภาษาญี่ปุ่นและสำนวนภาษาไทย เพื่อให้ผู้ศึกษาได้นำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนสำนวนภาษาญี่ปุ่นให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป โดยเนื้อหาในบทความนี้จะแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1. ลักษณะเฉพาะของสำนวนภาษาญี่ปุ่น
2. ความแตกต่างระหว่างสำนวนภาษาญี่ปุ่นและสำนวนไทย
3. ข้อเสนอแนะเพื่อการสอนสำนวนภาษาญี่ปุ่น

1. ลักษณะเฉพาะของสำนวนภาษาญี่ปุ่น

李(Rhee, 2006) แบ่งและจัดหมวดหมู่ประเภทของสำนวนภาษาญี่ปุ่นตามลักษณะเฉพาะไว้เป็น 3 หมวดใหญ่ ๆ ดังต่อไปนี้

1.1 แบ่งประเภทของสำนวนตามลักษณะเฉพาะหน้าที่ของคำ

การแบ่งสำนวนตามลักษณะหน้าที่ของคำ สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ สำนวนคำกริยา สำนวนคำคุณศัพท์และสำนวนคำนาม

1.1.1 สำนวนคำกริยา

ลักษณะเฉพาะของสำนวนกริยา คือ ไม่สามารถแยกความหมายของคำแต่ละคำออกมาได้ แต่จะแสดงความหมายโดยภาพรวมของคำที่รวมกันขึ้นมา ซึ่งสำนวนกริยาถือว่าเป็นสำนวนที่มีอยู่มากที่สุดในบรรดาสำนวนทั้งหมด โดยพบอยู่ถึงร้อยละ 63 [1] สำนวนกริยานั้น มีโครงสร้างประกอบขึ้นมาระหว่าง

---

[1] Miyaji (1982) ได้ทำการสำรวจโครงสร้างสำนวนภาษาญี่ปุ่นจำนวน 1,270 สำนวน พบว่าสำนวนกริยาหรือสำนวนที่มีโครงสร้างแบบ NPV (Noun+Particle+Verb) ปรากฏอยู่มากที่สุด คือพบถึงร้อยละ 63 รองลงมาได้แก่สำนวนคำนามหรือสำนวนรูปแบบ NPN (Noun+Particle+Noun) พบร้อยละ 22 และสำนวนคำคุณศัพท์หรือ NPA (Noun+Particle+Adjective) พบน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 15

คำนามกับคำกริยา「名詞＋動詞」เช่น「足を洗う」「頭に来る」「腹の虫が納まらない」เป็นต้น โดยคำช่วยที่พบมากที่สุด คือ「ヲ」พบอยู่ร้อยละ 57 รองลงมาได้แก่ คำช่วย「ニ」และ 「ガ」พบอยู่ร้อยละ 20 เท่ากัน นอกจากนี้ยังมีคำช่วยอื่น ๆ อีก เช่น「で」「と」「から」แต่พบอยู่น้อยแค่ร้อยละ 3 เท่านั้น เช่น「一筋縄でいかない」「のどから手が出る」「まんじりともしない」(Miyaji, 1982) เป็นต้น ยิ่งไปกว่านั้นการแสดงความหมายของสำนวนยังขึ้นอยู่กับรูปของคำกริยาที่ปรากฏ เช่น

1. รูปถูกกระทำ เช่น「うしろ指をさされる」「気をのまれる」「煮え湯を飲まされる」เป็นต้น

2. รูปให้กระทำเช่น「肩を怒らせる」「口をとがらせる」「腰を浮かせる」เป็นต้น

3. รูปปฏิเสธ เช่น「目もくれない」「間髪を入れず」「脇目もふらず」เป็นต้น

4. กริยารูป「～た」โดยมากจะเป็นรูป「～た」ที่แสดงสภาพและพบมากที่ใช้ร่วมกันกับสำนวนแสดงการเปรียบเทียบ เช่น「竹を割ったよう」「にが虫をつぶしたよう」「蜂の単をつついたよう」เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังพบว่ามีบางสำนวนที่มีการใช้ทั้งรูปอกรรมกริยา（自動詞）และสกรรมกริยา（他動詞）เช่น「腰を抜かす・腰が抜ける」「気を回す・気が回る」แต่ก็พบว่าบางสำนวนรูปอกรรมกริยา（自動詞）และสกรรมกริยา（他動詞）ก็สามารถแสดงความหมายที่แตกต่างกันได้ เช่น「お目にかかる」(พบ, เจอ)「お目にかける」(มอง, ดู) เป็นต้น นอกจากสำนวนข้างต้น ซึ่งเป็นสำนวนที่มีองค์ประกอบ 2 ส่วน คือ คำนาม + คำกริยา แล้วยังมีบางสำนวนที่ประกอบไปด้วยโครงสร้าง 3 ส่วน เช่น 「顎で人を使う」「手に汗をにぎる」(คำนาม + คำนาม + คำกริยา)「目を細くする」(คำนาม + คำคุณศัพท์ + คำกริยา) เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีสำนวนอื่น ๆ ที่จัดอยู่ในหมวดหมู่ของสำนวนกริยา โดยสำนวนเหล่านี้ไม่มีคำช่วยปรากฏในโครงสร้าง เช่น「鼻持ちならない」「指おり数える」เป็นต้น หรือกลุ่มคำที่ถูกใช้ในประโยคโดยที่ถือว่าเป็นสำนวน เช่น「明けても暮れても」「負けず劣らず」เป็น

ต้น รวมถึงสำนวนที่เกิดจากการเชื่อมต่อกันของกลุ่มคำ（連体句）เช่น「血湧き肉おどる」「似ても似つかぬ」เป็นต้น

1.1.2 สำนวนคำคุณศัพท์

สำนวนคำคุณศัพท์ เป็นสำนวนที่พบจำนวนน้อยที่สุดในบรรดาสำนวนทั้งหมด คือ พบเพียงประมาณร้อยละ 15 (Miyaji, 1982) มีโครงสร้างประกอบขึ้นมาระหว่างคำนามกับคำคุณศัพท์「名詞＋形容詞」ซึ่งความหมายจะเปลี่ยนไปตามคำช่วยที่นำมาเชื่อม โดยคำช่วยที่ปรากฏมากที่สุดคือคำช่วย「ガ」เช่น「顔が広い」「口が重い」「目が高い」เป็นต้นนอกจากนี้ยังพบสำนวนที่ใช้คำช่วยอื่น ๆ เช่น「いつとなく」「眼中にない」「心にもない」「一言もない」「根の葉もない」เป็นต้น ส่วนคำนามที่อยู่ในสำนวนคำคุณศัพท์ มักจะเป็นคำนามเกี่ยวกับอวัยวะในร่างกาย เช่น「頭」「口」「手」เป็นต้น และมีลักษณะเด่น คือ มักใช้คู่กับคำคุณศัพท์ที่เป็นรูปปฏิเสธ「ない」

1.1.3 สำนวนคำนาม

สำนวนคำนามพบอยู่ประมาณร้อยละ 22 มีโครงสร้างประกอบขึ้นมาระหว่างคำนามกับคำนาม「名詞＋名詞」แบ่งออกเป็น 4 ประเภทใหญ่ ๆ ตามลักษณะโครงสร้าง ดังต่อไปนี้ (1) AB タイプ เช่น「うり二つ」「十重二十重」(2) A ニ B タイプ เช่น「青菜に塩」「寝耳に水」(3) A ノ B タイプ เช่น「氷山の一角」「後の祭り」และ (4) อื่น ๆ เช่น「一か八か」「幸か不幸か」

1.2 การแบ่งประเภทของสำนวนตามลักษณะคำศัพท์

การแบ่งสำนวนตามลักษณะคำศัพท์ แบ่งได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่ สำนวนเกี่ยวกับคำศัพท์อวัยวะในร่างกาย สำนวนเกี่ยวกับคำศัพท์ทางด้านอารมณ์ความรู้สึก สำนวนคำศัพท์ภาษาจีน และสำนวนคำศัพท์ภาษาตะวันตก

1.2.1 สำนวนคำศัพท์อวัยวะในร่างกาย

สำนวนที่เกี่ยวข้องกับคำศัพท์อวัยวะในร่างกายของมนุษย์นั้นมีอยู่มากมาย ซึ่งในแต่ละประเทศก็มีมุมมองและเงื่อนไขเกี่ยวกับคำศัพท์ในร่างกายแตกต่างกันไปตามสังคม วัฒนธรรมและแนวความคิดของตน สำหรับสำนวนภาษาญี่ปุ่นเองก็เช่นเดียวกัน ที่มีการนำเอาคำศัพท์เกี่ยวกับอวัยวะในร่างกาย

มาใช้เปรียบเทียบเป็นสำนวนต่าง ๆ เช่น「鼻が高い」「口にする」「耳が痛い」「顔に泥を塗る」「頭から湯気を立てる」「手が後ろに回る」「足を向けて寝られない」」「腰が抜ける」「臍で茶を沸かす」เป็นต้น โดยทั่วไปแล้วอวัยวะภายนอกที่นำมาเป็นสำนวนมักจะใช้อวัยวะที่ง่ายต่อการกระตุ้นจากภายนอก เช่น ตา（目）ปาก（口）จมูก（鼻）หัว（頭）มือ（手）มากกว่าที่จะนำอวัยวะซึ่งยากต่อการถูกกระตุ้นหรือยากต่อการเปรียบเทียบให้เห็นภาพ เช่น ผม（髪）เล็บ（爪）มาเป็นส่วนประกอบของสำนวน นอกจากนี้อวัยวะที่อยู่ภายในกับภายนอกร่างกายก็แตกต่างกันด้วยเช่นกัน โดยอวัยวะภายนอกร่างกายที่เห็นและสัมผัสได้โดยตรง จะนำมาเปรียบเทียบเป็นสำนวนที่ทำให้เห็นภาพชัดเจนได้ง่ายกว่าอวัยวะที่อยู่ภายในร่างกายซึ่งมองไม่เห็น เช่น กระเพาะ（胃）ปอด（肺）หรือลำไส้（腸）เป็นต้น ซึ่งมักไม่นำมาใช้เป็นสำนวน ในขณะเดียวกัน สำนวนที่เกี่ยวกับสภาพภาวะทางอารมณ์ สำหรับผู้เรียนชาวต่างชาติแล้วมักจะทำความเข้าใจได้ยาก ยกตัวอย่างเช่น ในภาษาญี่ปุ่นจะใช้สำนวน「腹が立つ」มาใช้แสดงอารมณ์หรือความรู้สึก “โกรธ” โดยชาวต่างชาติที่เติบโตมาในสังคมที่มีกรอบแนวคิดเกี่ยวกับอวัยวะที่ใช้แสดงความโกรธที่แตกต่างกัน เช่น อาจใช้คำว่า ศีรษะ（頭）หรือตา（目）แสดงความรู้สึกโกรธ เป็นต้น จะสับสนและเกิดคำถามว่า “ความโกรธ” กับคำว่า “ท้อง” นั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างไร

沖 (Oki, 2004) ทำการสำรวจและรวบรวมสำนวนคำศัพท์อวัยวะในร่างกายจากพจนานุกรมภาษาญี่ปุ่น『日本語大辞典第二版』เพื่อรวบรวมและแจกแจงสำนวนคำศัพท์อวัยวะที่มีใช้อยู่ในปัจจุบัน ดังนี้

ตารางที่ 1 สำนวนคำศัพท์อวัยวะในร่างกายในภาษาญี่ปุ่น

หมวดอวัยวะ	จำนวนสำนวน	หมวดอวัยวะ	จำนวนสำนวน	หมวดอวัยวะ	จำนวนสำนวน
め（目）	156	うで（腕）	17	わき（脇）	4
て（手）	113	まゆ（眉）	15	けつ（穴）	4
くち（口）	66	きも（肝）	12	ほお（頬）	3
はら（腹）	53	した（舌）	11	すね（脛）	2
かお（顔）	50	ひたい（額）	9	どう（胴）	2
あし（足）	50	からだ（体）	9	ひじ（肘）	2
みみ（耳）	48	つめ（爪）	9	つむじ（旋毛）	2
むね（胸）	43	のど（喉）	8	ひとみ（瞳）	2
あたま（頭）	42	あご（顎）	7	かかと（踵）	1
はな（鼻）	41	ゆび（指）	6	きびす（踵）	1
しり（尻）	35	くちびる（唇）	6	また（股）	1
くび（首）	29	へそ（臍）	5	もも（腿）	1
こし（腰）	28	は（歯）	5	い（胃）	0
かた（肩）	25	せ（背）	5		
ひざ（膝）	22	かみ（髪）	5		

จากการสำรวจข้างต้น พบว่าในบรรดาสำนวนอวัยวะในร่างกายนั้น สำนวนอวัยวะ “ตา” จะปรากฏจำนวนมากที่สุด ดังที่ Leger (1990) ได้กล่าวเอาไว้ว่า คำศัพท์ที่เกี่ยวกับอวัยวะในร่างกายมีหลายคำศัพท์เหล่านั้นถูกนำมาใช้เป็นความหมายโดยนัย (Connotative Meaning) ด้วยเหตุที่คนเราคิดสิ่งใดสิ่งหนึ่งเรามักจะคิดให้ตนเองเป็นศูนย์กลาง จึงใช้คำศัพท์เกี่ยวกับอวัยวะในร่างกายของตัวเองในการสร้างสำนวนอย่างมาก โดยเฉพาะ “ตา” เป็นอวัยวะที่มีบทบาทและมีความสำคัญเป็นพิเศษเพราะการมอง สามารถรับข้อมูลได้ชัดเจนและมากที่สุด สำนวนในภาษาญี่ปุ่นก็เช่นเดียวกัน จะพบว่ามีการนำเอาคำศัพท์ที่เกี่ยวกับอวัยวะมาใช้สร้างเป็นสำนวนค่อนข้างมาก โดยเฉพาะ “ตา” เป็นอวัยวะที่ถูกนำมาสร้างเป็นสำนวนมากที่สุด

1.2.2 สำนวนคำศัพท์ทางด้านอารมณ์ความรู้สึก

สำนวนคำศัพท์ทางด้านอารมณ์ความรู้สึก จะนำเอาคำศัพท์ที่แสดงถึงอารมณ์ความรู้สึกด้านจิตใจมาประกอบขึ้นเป็นสำนวน เช่น「気が合う」「気が重い」「気が気でない」「気になる」「息をのむ」「頭に来る」「焼きもちを焼く」เป็นต้น ซึ่งจะพบคำศัพท์「気」อยู่เป็นจำนวนมากและพบเห็นได้บ่อย ๆ ซึ่งสำนวนคำศัพท์「気」แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

(1) 気＋ガ＋自動詞・他動詞タイプ: คำว่า「気」ในที่นี้จะแสดงออกถึงอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดทางด้านจิตใจ เช่น「気がすすむ」「気が立つ」เป็นต้น

(2) 気＋二＋自動詞・他動詞タイプ: คำว่า「気」ในที่นี้จะแสดงความหมายถึงการตระหนักรู้หรือความสนใจ เช่น「気にかける」「気にさわる」「気になる」「気に入る」「気にやむ」เป็นต้น

(3) 気＋ヲ＋（修飾語）＋他動詞タイプ: คำว่า「気」ในที่นี้จะแสดงความหมายถึงการตระหนักรู้หรือความสนใจเช่นเดียวกัน เช่น「気をうしなう」「気をくばる」「気をはる」「気をよくする」「気を楽にする」เป็นต้น โดยสรุปแล้วสำนวนคำศัพท์「気」ในภาษาญี่ปุ่น จะสื่อถึงความรู้สึกที่เป็นนามธรรมและการแสดงออกทางอารมณ์

1.2.3 สำนวนคำศัพท์ภาษาจีน

สำนวนคำศัพท์ภาษาจีนที่พบในสำนวนภาษาญี่ปุ่น มักจะเป็นคำนามภาษาจีนที่ปรากฏใช้อยู่ในภาษาญี่ปุ่น มีโครงสร้างประกอบไปด้วย คำนาม + คำนาม และ คำนาม + คำกริยา ซึ่งในแต่ละโครงสร้างจะแบ่งแยกย่อยออกเป็น

(1) 漢語 + 漢語 (คำจีน + คำจีน) เช่น「氷山の一角」「先見の明」「機先を制す」

(2) 漢語 + 和語 (คำจีน + คำญี่ปุ่น) เช่น「雨後の筍」「風前の灯」「歯牙にかける」

(3) 和語 + 漢語 (คำญี่ปุ่น + คำจีน) เช่น「鬼の撹乱」「赤の他人」「我関せず」

เมื่อพิจารณาในด้านจำนวนตัวอักษร จะพบสำนวนจำนวน 2 ตัวอักษร เช่น「煙幕を張る」「伝家の宝刀」「破竹の勢い」「墓穴を掘る」มากกว่าสำนวน

1 ตัวอักษร เช่น「案の定」นอกจากนี้ยังพบว่ากรณีที่คำกลุ่มหลังเป็นภาษาจีน คำกลุ่มแรกก็มักจะเป็นภาษาจีน เช่น「伝家の宝刀」และยังพบคำแสดงจำนวน โดยเฉพาะ「一」ปรากฏอยู่มากในสำนวน 2 ตัวอักษร เช่น「一笑に付す」「一目の長」「一線を画する」「九死に一生を得る」ส่วนคำศัพท์ภาษาญี่ปุ่นที่พบบ่อยคือคำว่า「ひと」เช่น「ひと汗流す」「ひと皮むく」「ひと口に言う」「ひと役買う」「ひと旗あげる」เป็นต้น

1.2.4 สำนวนคำศัพท์ภาษาตะวันตก

คำตะวันตก นอกจากจะเป็นคำยืมจากภาษาตะวันตกแล้ว ยังรวมถึงคำยืมจากภาษาอื่น ๆ เช่น คำยืมที่เลียนเสียงมาจากภาษาจีน อาทิ ラーメン、マージャン เป็นต้น สำนวนคำศัพท์ภาษาตะวันตก โครงสร้างส่วนใหญ่จะเป็นการผสมกันระหว่างคำตะวันตกกับคำญี่ปุ่น「洋語名詞＋和語名詞」เช่น สำนวน「オブラートに包む」เป็นการนำคำยืมจากภาษาตะวันตก คือ คำว่า「オブラート」มาผสมกับคำในภาษาญี่ปุ่น「包む」เป็นต้น

นอกจากนี้ยังพบว่ามีการนำเอาคำศัพท์ตะวันตกกับคำศัพท์ภาษาญี่ปุ่นซึ่งแสดงความหมายเหมือนกันมาใช้เป็นสำนวนเดียวกัน เช่น「ピリオドを打つ」=「終止符を打つ」หรือ「フットライトを浴びる」=「脚光を浴びる」เป็นต้น สิ่งที่เห็นได้ชัดเกี่ยวกับสำนวนคำศัพท์ภาษาตะวันตก เมื่อเปรียบเทียบกับสำนวนอื่น ๆ คือ จะใช้เฉพาะคำศัพท์ที่เป็นคำนาม ส่วนคำกริยาหรือคำคุณศัพท์จะไม่นำมาใช้ นอกจากนี้การนำคำตะวันตกมาใช้ในสำนวนภาษาญี่ปุ่นยังมีระดับหรือขอบเขตในวงจำกัด กล่าวคือ ยังพบปรากฏอยู่น้อย

1.3 การแบ่งประเภทของสำนวนตามลักษณะทางด้านรูปแบบ

1.3.1 สำนวนเปรียบเทียบ

สำนวนที่มีรูปแบบการเปรียบเทียบมีอยู่มากมาย ซึ่งหลัก ๆ แล้วจะแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ (1) สำนวนอุปมาอุปไมย (Simile) และ (2) สำนวนอุปลักษณ์ (Metaphor)

(1) สำนวนอุปมาอุปไมย คือ การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่ง ที่โดยธรรมชาติแล้วมีสภาพที่แตกต่างกัน แต่มีลักษณะเด่นร่วมกันที่เห็นได้ชัดเจน

โดยจะใช้คำที่มีความหมายว่า เหมือน หรือ คล้าย เช่น「～ (の) よう」หรือ「～ (の) 思い」เป็นต้น ซึ่งเป็นคำแสดงการเปรียบเทียบเพื่อเน้นให้เห็นจริงว่า เหมือนอย่างไร ในลักษณะใด ยกตัวอย่างเช่น สำนวน「猫の額のような」เมื่อแปลความหมายเป็นสำนวนจะหมายถึง แคบหรือเล็ก เป็นการเปรียบเทียบความแคบและเล็กของสถานที่ว่ามีลักษณะแคบและเล็กเหมือนกับหน้าผากของแมว เป็นต้น

(2) สำนวนอุปลักษณ์ คือ การเปรียบเทียบด้วยการกล่าวว่าสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง เป็นการเปรียบเทียบที่ไม่กล่าวตรง ๆ ใช้การกล่าวเป็นนัยให้เข้าใจเอง เป็นการเปรียบเทียบโดยนำเอาลักษณะสำคัญของสิ่งที่ต้องการเปรียบเทียบ มาเปรียบเทียบทันทีโดยโดยไม่ต้องมีคำเชื่อมโยง ไม่ต้องใช้คำแสดงการเปรียบเทียบ ไม่มีคำแสดงความหมายว่า “เหมือน” ปรากฏอยู่ อุปลักษณ์เป็นการใช้ถ้อยคำภาษาในเชิงการเปรียบเทียบที่มีชั้นเชิงและลึกซึ้งกว่าอุปมานิยมใช้กับภาษาหนังสือพิมพ์ เพราะใช้คำน้อยได้ความมากเหมาะกับเนื้อที่อันจำกัด ซึ่งในที่นี่จะกล่าวถึง 3 สิ่งหลัก ๆ ที่มักนำมาเปรียบเทียบ ได้แก่ สำนวนที่ใช้การเปรียบเทียบกับสัตว์ เช่น「犬猿の仲」(ผิดใจกัน ไม่ถูกกัน) เป็นการยกเอาลักษณะความสัมพันธ์ของหมาและแมวมาใช้เปรียบเทียบให้เห็นเป็นความหมายของสำนวน เป็นต้น สำนวนที่ใช้การเปรียบเทียบกับปรากฏการณ์ธรรมชาติ เช่น「氷山の一角」โดยสำนวนเหล่านี้จะเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น ซึ่งถ้าหากว่าสิ่งที่นำมาเปรียบเทียบไม่มีอยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ ก็จะไม่เกิดเป็นสำนวนขึ้นมา ดังนั้น ท้องถิ่นใดที่ไม่มีภูเขาน้ำแข็งหรือไม่รู้จักภูเขาน้ำแข็งก็จะไม่นำมาสร้างเป็นสำนวน เป็นต้น และ สำนวนที่ใช้การเปรียบเทียบกับส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น「目と鼻の間」เป็นการนำระยะห่างระหว่างตากับจมูกที่อยู่ใกล้จนแทบจะแนบชิดติดกัน มาเปรียบเทียบให้เห็นถึงระยะทางหรือระยะห่างระหว่างสถานที่หนึ่งไปยังสถานที่หนึ่งว่าอยู่ใกล้กันมาก เป็นต้น โดยการเกิดสำนวนที่ใช้การเปรียบเทียบกับอวัยวะในร่างกาย จะมีความแตกต่างกันตามประเทศหรืออาณาเขตที่อยู่อาศัย ยกตัวอย่างเช่น สำนวน「目の黒いうち」ซึ่งโดยทั่วไปสีของดวงตาจะแตกต่างกัน

ไปตามแต่ละประเทศหรือท้องที่นั้น ๆ ดังนั้นประเทศหรือกลุ่มคนที่ไม่มีดวงตาเป็นสีดำ ก็จะไม่เกิดเป็นสำนวนนี้ขึ้นมา เป็นต้น

1.3.2 สำนวนรูปปฏิเสธ

ลักษณะเฉพาะอย่างหนึ่งของสำนวนในภาษาญี่ปุ่น คือ มีการใช้รูปปฏิเสธอยู่มาก โดยบางสำนวนพบการใช้เฉพาะรูปปฏิเสธเท่านั้น หรือบางสำนวนพบว่ามีการใช้ทั้งรูปบอกเล่าและปฏิเสธ โดยเฉพาะสำนวนคำกริยา (NPV) ที่มีโครงสร้างประกอบไปด้วย คำนาม + คำช่วย + คำกริยา นั้นมีอยู่เป็นจำนวนมากที่สามารถผันคำกริยาเป็นรูปปฏิเสธเพื่อทำให้สำนวนนั้นมีความหมายเป็นปฏิเสธ เช่น สำนวน「目が届く」สามารถผันเป็นรูปปฏิเสธ「目が届ない」ได้เป็นต้น สำนวนที่มีคำช่วย「も」「でも」「ても」「にも」「とも」เป็นส่วนประกอบของสำนวนนั้น โดยทั่วไปแล้วไม่ปรากฏในรูปประโยคบอกเล่า เช่น「うまれも付かない」「ろくでもない」「足の踏み場もない」เป็นต้น นอกจากนี้สำนวนที่มีคำจีนรวมอยู่ โดยทั่วไปแล้วส่วนใหญ่จะเป็นเฉพาะรูปบอกเล่าหรือเฉพาะรูปปฏิเสธอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น สำนวนปฏิเสธเช่น「眼中にない」「論をまたない」「感にたえない」「是非に及ばぬ」สำนวนบอกเล่า เช่น「顰蹙を買う」「愁眉を開く」「春秋に富む」เป็นต้น

1.3.3 สำนวนคำซ้อน

สำนวนคำซ้อน เกิดจากการนำคำที่มีความหมายเหมือนกัน ตรงข้ามกันหรืออยู่ในหมวดหมู่เดียวกันมาเรียงต่อกัน แบ่งเป็น การซ้อนทางด้านรูปและการซ้อนทางความหมายสำนวนที่เกิดจากการซ้อนกันทางด้านรูปคำต่าง ๆ เช่น「血も涙もない」「元も子もない」「身も世もない」「見栄も外聞もない」(กลุ่มคำคุณศัพท์) และ「失も盾もたまらない」「毒にも薬にもならない」「手も足も出ない」「手取り足取り」(กลุ่มคำกริยา) หรือ「うらみつらみ」「あの手この手」「蝶よ花よ」「一にも二にも」「猫も杓子も」「ピンからキリまで」(กลุ่มคำนาม) และยังอาจพบในรูปแบบอื่น ๆ ได้แก่ คำที่มีความหมายเหมือนกันหรือมีลักษณะสอดคล้องกัน เช่น「着の身着のまま」「人を人と思われない」「念には念を入れる」「痛し痒し」「四の五のいう」เป็นต้น

ส่วนสำนวนที่เกิดจากการซ้อนทางด้านความหมายนั้นมีหลายลักษณะ ได้แก่ การนำคำที่มีความหมายตรงข้ามหรือความหมายแตกต่างกันอย่างชัดเจนมาซ้อนกัน ซึ่งเมื่อนำมารวมกันแล้วจะแสดงความหมายเป็นสำนวน เช่น「海のものとも山のものともつかない」「元も子もない」「一か八か」เป็นต้นและยังพบได้จากการนำคำพ้องความหมายหรือคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกันมาซ้อนกัน เพื่อเน้นย้ำความหมายของคำใดคำหนึ่งให้ชัดเจนขึ้น เช่น「どうにかこうにか」「うまずたゆまず」「踏んだり蹴ったり」เป็นต้น

2. ความแตกต่างระหว่างสำนวนภาษาญี่ปุ่นกับสำนวนไทย

สำนวนในภาษาญี่ปุ่นนั้นแตกต่างจากสำนวนไทยซึ่งเห็นได้ชัดเจน คือ สำนวนในภาษาญี่ปุ่นนั้นสามารถเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภายในได้ (石田, 1998) โดย 石田 (Ishida) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสำนวนภาษาญี่ปุ่น จากการศึกษาพบว่า สำนวนภาษาญี่ปุ่นบางสำนวนสามารถทำการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภายในหรือเปลี่ยนแปลงส่วนใดส่วนหนึ่งของสำนวนได้ โดยอาจมีการเปลี่ยนแปลง เพิ่มเติม หรือลดส่วนใดส่วนหนึ่ง โดยที่ความหมายไม่เปลี่ยนไป เช่น การลดหรือตัดคำช่วย การสลับระหว่างรูปอกรรมกริยา「自動詞」และสกรรมกริยา「他動詞」การนำคำพ้องความหมายหรือนำคำตรงข้ามมาใช้แทนกัน เป็นต้น ซึ่งข้อแตกต่างระหว่างสำนวนในภาษาญี่ปุ่นและสำนวนในภาษาไทยสามารถจำแนกได้ดังต่อไปนี้

2.1 การเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้าง

สำนวนในภาษาญี่ปุ่นนั้นสามารถเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภายในสำนวนได้ โดยที่ความหมายไม่เปลี่ยนแปลง ในขณะที่สำนวนไทยนั้นไม่สามารถเปลี่ยนแปลงโครงสร้างต่าง ๆ ภายในสำนวนได้ ในสำนวนภาษาญี่ปุ่นนั้นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง หมายถึง การเพิ่มหรือตัดส่วนใดส่วนหนึ่งในโครงสร้างภายในของสำนวนออกไป แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ การเพิ่มหรือลดส่วนใดส่วนหนึ่งออกไปโดยไม่เปลี่ยนแปลงชนิดหรือประเภทของคำ เช่น「目が覚める／目覚める」(ตัดคำช่วยออกไปคำกริยายังคงรูปเดิม) และการเพิ่มหรือลดส่วนใดส่วนหนึ่ง และมีการเปลี่ยนประเภทของคำเช่น「口を出す／口出

し」(ตัดคำช่วยออกและเปลี่ยนรูปกริยา) นอกจากนี้ยังรวมถึงการเพิ่มหรือตัดส่วนของคำกริยา คำนาม ที่อยู่ภายในโครงสร้างสำนวน เช่น「何食わぬ顔／何食わぬ顔をする」「目の敵／目の敵をする」(การเพิ่มส่วนของกริยา) หรือ「目と鼻の先／鼻の先」(ตัดคำนามบางส่วนออก) นอกจากนี้ยังพบว่า สำนวนในภาษาญี่ปุ่นนั้นมีอยู่เป็นจำนวนไม่น้อยที่สามารถนำคำนามหรือกลุ่มคำนามมาแทนที่หรือสับเปลี่ยนกับคำนามที่อยู่ภายในสำนวน เช่น สำนวน「目が飛び出る／目玉が飛び出る／目の玉が飛び出る」「口を合わせる／口裏を合わせる」หรือ「鼻で笑う／鼻先で笑う／鼻の先で笑う」เป็นต้น

2.2 การเปลี่ยนแปลงด้านคำศัพท์

สำนวนในภาษาญี่ปุ่น สามารถเปลี่ยนคำศัพท์ภายในสำนวนได้ การเปลี่ยนแปลงคำศัพท์ภายในสำนวน ได้แก่ นำคำที่มีความหมายเหมือนกันหรือมีความหมายตรงกันข้ามกันมาแทนที่คำเดิมในสำนวน การเปลี่ยนคำกริยาภายในสำนวน การเปลี่ยนหรือแทนที่ด้วยคำนามหรือกลุ่มคำนามภายในสำนวน เป็นต้น ในขณะที่สำนวนไทยไม่สามารถเปลี่ยนคำหรือกลุ่มคำภายในสำนวนไปใช้คำอื่นได้ ซึ่งรายละเอียดการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับคำศัพท์ต่าง ๆ ในสำนวนภาษาญี่ปุ่น สามารถจำแนกได้ดังต่อไปนี้

2.2.1 นำคำที่มีความหมายเหมือนกันหรือมีความหมายตรงกันข้ามกันมาแทนที่คำเดิมในสำนวน

สำนวนในภาษาญี่ปุ่นจำนวนมาก สามารถนำคำที่มีความหมายเหมือนกันหรือเกี่ยวเนื่องในหมวดหมู่เดียวกันมาใช้แทนกันได้ เช่น「目を向ける／視線を向ける」「目を据える／視点を据える」「目に入る／視界に入る」เป็นต้น ซึ่งจากตัวอย่างจะเห็นได้ว่าคำที่มีความหมายอยู่ในหมวดหมู่หรือมีความหมายเหมือนหรือใกล้เคียงกับคำว่า「目」(ตา) ซึ่งได้แก่「視線」(มองดูชำเลืองดู)「視点」(จุดที่มองเห็นได้ วิสัยทัศน์)「視界」(ทัศนวิสัย ความสามารถที่จะมองเห็นได้) สามารถนำมาใช้แทนกันในสำนวนได้ นอกจากนี้ สำนวนในภาษาญี่ปุ่นยังสามารถนำคำที่มีความหมายตรงกันข้ามกันมาใช้แทนที่กันในสำนวนได้ ซึ่งพบมากในสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นสำนวนคำกริยาและสำนวนคำคุณศัพท์ เช่น「見る目がある／見る目がない」「口が重い／口が軽い」เป็นต้น

ซึ่งเมื่อเปลี่ยนหรือแทนที่กันแล้วจะแสดงความหมายเป็นคู่สำนวนตรงกันข้ามกัน แต่ทั้งนี้กลับพบว่าบางสำนวนนั้นก็ไม่สามารถนำคำที่มีความหมายตรงกันข้ามมาใช้แทนที่กันได้ เช่น สำนวน「目が高い」ซึ่งมีความหมายในภาษาไทยว่า สามารถประเมินค่าหรือแยกแยะดีชั่วได้นั้น กลับไม่พบว่ามีสำนวนตรงกันข้ามได้แก่「目が低い」ในสำนวนภาษาญี่ปุ่น หรือสำนวน「顔を売る」ที่แปลว่า ทำตนให้มีชื่อเสียงหรือเป็นที่รู้จักนั้น จะไม่มีสำนวนตรงกันข้าม「顔を買う」ในภาษาญี่ปุ่น เป็นต้น ซึ่งผู้สอนจำเป็นต้องให้ความสำคัญ และเน้นให้ผู้เรียนระมัดระวังตรงประเด็นนี้ด้วยเช่นกัน

2.2.2 การเปลี่ยนคำกริยาภายในสำนวน

สำนวนในภาษาญี่ปุ่นนั้น สามารถเปลี่ยนคำกริยาหรือกลุ่มกริยาในสำนวนได้ เช่น「目が飛び出る」「目が飛び出す」โดยคำกริยาที่นำมาเปลี่ยนนี้อาจเป็นคำกริยา หรือกลุ่มคำกริยาที่อยู่ในหมวดหมู่หรือมีความหมายเหมือนกัน หรืออาจเป็นคำกริยาที่ไม่เกี่ยวข้องหรือไม่ได้อยู่ในหมวดหมู่และ ความหมายเดียวกันก็ได้ เช่น สำนวน「目鼻が付く／目鼻が立つ」คำกริยาทั้งสองคำ ได้แก่「付く・立つ」นั้น ไม่ได้เป็นคำกริยาที่มีความหมายเหมือนกันหรือเกี่ยวเนื่องกัน เป็นต้น

2.3 การเปลี่ยนรูปของคำกริยาในสำนวน

สิ่งที่เห็นได้ชัดถึงความแตกต่างระหว่างสำนวนในภาษาญี่ปุ่นและสำนวนในภาษาไทยนั้นก็คือ สำนวนภาษาญี่ปุ่นสามารถเปลี่ยนรูปของคำกริยาภายในสำนวนได้ โดยสามารถผันกริยาหรือเปลี่ยนกริยาเป็นรูปต่าง ๆ ซึ่งการผันหรือการเปลี่ยนรูปคำกริยานั้น มีทั้งที่ทำให้ความหมายของสำนวนเปลี่ยนและแบบที่ไม่เปลี่ยน โดยสามารถจำแนกได้ดังต่อไปนี้

2.3.1 การสลับรูประหว่างอกรรมกริยา[1]「自動詞」และสกรรมกริยา[2]「他動詞」

---

[1]อกรรมกริยา「自動詞」(intransitive verb) กริยาที่ไม่ต้องการกรรม เป็นคำแสดงกริยาหรือการเคลื่อนไหวที่เกิดผลอยู่ประธานเท่านั้น ไม่ได้ส่งผลบุคคลอื่นหรือสิ่งอื่น ดังนั้นในประโยคจึงจะไม่มีคำช่วย 「を」 ที่เป็นคำช่วยที่ชี้กรรมของประโยค ตัวอย่างเช่น 「雨が降る : ame ga furu : ฝนตก」「花が咲く : hana ga saku : ดอกไม้บาน」

[2]สกรรมกริยา「他動詞」(transitive verb) กริยาที่ต้องการกรรม เป็นคำแสดงกริยาที่ไม่ได้ส่งผลไปยังประธาน แต่ผลของกริยาหรือการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นจะเกิดกับบุคคลอื่นหรือสิ่งอื่นโดยตรงหรือเป็นการทำหรือสร้างให้เกิดขึ้น

สำนวนในภาษาญี่ปุ่น มีอยู่เป็นจำนวนมากที่สามารถสลับรูปกริยาระหว่างรูปสกรรมกริยา (他動詞) กับอกรรมกริยา (自動詞) ได้ บางสำนวนมีการใช้ได้ทั้งรูปอกรรมกริยา(自動詞)และ สกรรมกริยา (他動詞)โดยไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านความหมาย เช่น「腰を抜かす／腰が抜ける」「気を回す／気が回る」「目が覚める／目を覚ます」顔が売れる／顔を売る」「耳にとまる／耳にとめる」「口に出る／口に出す」เป็นต้น

แต่ก็พบว่าบางสำนวนรูปอกรรมกริยา (自動詞) และสกรรมกริยา (他動詞) ก็สามารถแสดงความหมายที่แตกต่างกันได้ เช่น「お目にかかる」(พบ เจอ) ／「お目にかける」(มอง ดู) เป็นต้น

อนึ่ง สำนวนในภาษาญี่ปุ่นนั้น ไม่ใช่ว่าทุกสำนวนจะสามารถสลับอกรรมกริยากับสกรรมกริยาได้ สำนวนที่ใช้ได้เฉพาะอกรรมกริยา เช่น「目が届く」「耳に付く」「歯が浮く」「舌が回る」เป็นต้น และสำนวนที่พบการใช้เฉพาะในรูปสกรรมกริยา เช่น สำนวน「顔を出す」「目を落とす」「鼻を折る」「口を割る」เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่าสำนวนในภาษาญี่ปุ่นนั้นมีลักษณะเฉพาะที่สามารถสลับรูประหว่างรูปอกรรมกริยาและสกรรมกริยาได้อย่างอิสระ บางสำนวนสามารถใช้ได้ทั้งรูปอกรรมกริยาและสกรรมกริยา โดยที่ไม่เกี่ยวข้องกันทางด้านความหมาย แต่บางสำนวนนั้นก็ปรากฏการใช้เพียงรูปใดรูปหนึ่งเท่านั้นไม่สามารถสลับไปใช้รูปใดรูปหนึ่งได้ หรือบางสำนวนแม้จะพบว่ามีการใช้ทั้งสองรูปแต่ไม่ได้มีความหมายเหมือนกัน ดังนั้นจึงเป็นเรื่องยากสำหรับผู้เรียนชาวต่างชาติที่จะสามารถจำแนกได้ว่าสำนวนใดสามารถใช้รูปใดได้บ้าง ยิ่งไปกว่านั้นการตีความด้านความหมายก็อาจทำได้ยากเช่นเดียวกัน

การอ้างอิงข้อมูลจากการใช้จริง อาจเป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยให้ผู้สอนสามารถกำหนดกรอบเนื้อหาในการสอนสำนวนได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ตารางต่อไปนี้เป็นผลการสำรวจสภาพการใช้จริงของสำนวนขึ้นต้นด้วย “ตา”（目）ที่ปรากฏการใช้ทั้งรูปอกรรมกริยา（自動詞）และสกรรมกริยา（他動詞）ในรอบ

ตามปกติจะใช้คำช่วย「を」เพื่อชี้ว่าผลของกริยานั้นเกิดขึ้นกับบุคคลหรือสิ่งของใด

หนึ่งปี (29 พฤศจิกายน 2554 - 29 พฤศจิกายน 2555) จากคลังข้อมูลหนังสือพิมพ์ Yomiuri เมื่อพิจารณาในด้านความหมายตามพจนานุกรม พบว่าคู่สำนวนเหล่านี้มีความหมายเหมือนกัน สามารถใช้รูปใดก็ได้ โดยที่ไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความหมาย (อิทธิพล บัวย้อย, 2557)

ตารางที่ 2 สภาพการใช้จริงของสำนวนที่ขึ้นต้นด้วย “ตา” ที่ปรากฏการใช้ทั้งรูปอกรรมกริยาและสกรรมกริยา

ลำดับ	สำนวน (ความถี่ที่ปรากฏ)
1	目を光らす (153), 目が光る (6)
2	目頭が熱くなる (26), 目頭を熱くする (5)
3	目が回る (11), 目を回す (1)

จากตารางข้างต้น เมื่อพิจารณาจากความถี่ในการใช้ของคู่สำนวนดังกล่าวแล้ว พบว่าสำนวน「目を光らす」พบการใช้ในรูปสกรรมกริยามากกว่ารูปอกรรมกริยาโดยพบการใช้ในรูปสกรรมกริยา「目を光らす」153 ครั้ง ในขณะที่พบการใช้ในรูปอกรรมกริยา「目が光る」เพียง 6 ครั้งเท่านั้น แต่ในทางตรงข้ามคู่สำนวน「目頭が熱くなる／目頭を熱くする」และ「目が回る／目を回す」กลับพบว่ามีการใช้ในรูปอกรรมกริยามากกว่า ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะช่วยให้ผู้สอนกำหนดขอบเขตในการเลือกสำนวนมาสอนโดยอ้างอิงจากความถี่ในการใช้จริงได้

2.3.2 การเปลี่ยนเป็นรูปปฏิเสธ

李(Rhee, 2006) ได้กล่าวไว้ว่า ลักษณะอย่างหนึ่งของสำนวนภาษาญี่ปุ่น คือ มีการใช้รูปปฏิเสธอยู่มากโดยบางสำนวนอาจพบการใช้ในรูปปฏิเสธเท่านั้น หรือบางสำนวนพบการใช้ทั้งในรูปบอกเล่าและปฏิเสธ ยิ่งไปกว่า

นั้น สำนวนภาษาญี่ปุ่นที่มีโครงสร้างเป็นสำนวนกริยา (NPV)[1] นั้น มีอยู่เป็นจำนวนมากที่สามารถผันคำกริยาในสำนวนเป็นรูปปฏิเสธ เพื่อให้สำนวนนั้นมีความหมายเป็นปฏิเสธ เช่น สำนวน「口を利く」สามารถผันเป็นรูปปฏิเสธ「口を利かない」หรือสำนวน「耳に届く」ผันเป็นรูปปฏิเสธ「耳に届かない」เป็นต้น ซึ่งจะทำให้ความหมายของสำนวนเหล่านี้กลายเป็นความหมายตรงกันข้ามหรือเป็นปฏิเสธ ทั้งนี้ข้อจำกัดในการใช้เป็นรูปปฏิเสธของแต่ละสำนวนอาจไม่เหมือนกัน บางสำนวนอาจไม่พบการใช้ในรูปปฏิเสธเลยก็มี หรือบางสำนวนพบการใช้ในทั้งในรูปบอกเล่าและปฏิเสธ เช่น สำนวน「目が届く」พบว่ามีสัดส่วนการใช้ในรูปปฏิเสธค่อนข้างมาก ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจสภาพการใช้จริงของสำนวนนี้จากคลังข้อมูลหนังสือพิมพ์ YOMIURI ในรอบหนึ่งปี พบการใช้ในรูปปฏิเสธ「目が届かない」19 ครั้ง จากจำนวนที่มีการใช้ทั้งหมด 51 ครั้ง ซึ่งถือว่ามีการใช้ในรูปปฏิเสธมากถึง 1 ใน 3 ของจำนวนที่มีการใช้ ซึ่งแตกต่างจากสำนวนภาษาไทยที่ไม่สามารถผันหรือเปลี่ยนสำนวนเป็นรูปปฏิเสธได้

2.3.3 การเปลี่ยนเป็นกริยารูปอื่น ๆ

จากข้อ 2.3.2 สำนวนในภาษาญี่ปุ่นไม่เพียงแต่สามารถผันเป็นรูปปฏิเสธได้เท่านั้น สำนวนในภาษาญี่ปุ่นโดยเฉพาะสำนวนที่มีโครงสร้างเป็นสำนวนคำกริยา (NPV) นั้น ยังสามารถผันคำกริยาภายในสำนวนเป็นรูปอื่น ๆ ได้ เช่น รูปสามารถ（可能形）รูปให้กระทำ（使役形）รูปถูกกระทำ（受身形）รูปถูกให้กระทำ（使役受身）เป็นต้น ซึ่งโดยทั่วไปแล้วในพจนานุกรมสำนวนมักจะปรากฏในรูปพจนานุกรม หรือ Dictionary form（辞書形）ซึ่งอาจทำให้ผู้เรียนสับสนได้เมื่อเจอสำนวนเหล่านั้นในรูปอื่น ๆ

ผลการสำรวจสภาพการใช้จริงของสำนวนที่ขึ้นต้นด้วย “ตา”「目」จากหนังสือพิมพ์ในรอบหนึ่งปี (29 พฤศจิกายน 2554 – 29 พฤศจิกายน 2555) พบเป็นจำนวนมากที่สำนวนที่ปรากฏในพจนานุกรมไม่สอดคล้องกับรูปที่ปรากฏในสภาพการใช้จริง เช่น สำนวน「目を光らす」นั้น ผลจากการสำรวจพบว่ามีการใช้ในรูปให้กระทำ「使役形」ถึง 151 ครั้ง จากจำนวนครั้งที่ปรากฏ

---

[1] NPV ได้แก่ สำนวนที่มีโครงสร้างประกอบด้วย 名詞 (Noun)＋助詞 (Particle)＋動詞 (Verb)

การใช้ 153 ครั้ง นั่นหมายความว่า สำนวนนี้เมื่อนำไปใช้ มักจะถูกใช้ในรูปให้กระทำค่อนข้างมาก หรือ สำนวน「目に会う」ที่ปรากฏการใช้จำนวนทั้งสิ้น 3 ครั้ง ซึ่งพบการใช้ในรูปสามารถ「可能形」ทั้งหมด ซึ่งหมายความว่า สำนวนนี้เมื่อนำไปใช้จะถูกใช้ในรูปสามารถเท่านั้น (อิทธิพล บัวย้อย, 2557)

จากข้อมูลข้างต้น การที่ผู้สอนมีข้อมูลในเชิงลึกเกี่ยวกับสำนวนโดยเฉพาะข้อมูลที่ได้จากการสำรวจสภาพการใช้จริงของสำนวนนั้น ๆ เกี่ยวกับรายละเอียดการใช้ เช่น รูปที่ใช้กับรูปที่ปรากฏในพจนานุกรมซึ่งบางครั้งอาจไม่ตรงกัน ทั้งนี้ผู้สอนสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนในการที่จะอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจและสังเกตลักษณะการใช้ของสำนวนนั้น ๆ ได้อันจะทำให้การเรียนการสอนสำนวนภาษาญี่ปุ่นมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมถึงการบรรจุสำนวนไว้ในพจนานุกรมหรือในตำราเรียนให้สอดคล้องกับรูป (Form) ที่มีการใช้จริง จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความหมายและคุ้นเคยกับสำนวนได้ดีมากยิ่งขึ้น เช่น การสอนสำนวน「目を光らす」แก่ผู้เรียนทั้งที่ในความเป็นจริงผู้เรียนมีโอกาสได้พบน้อยมากในชีวิตประจำวัน อาจก่อให้เกิดความสับสนแก่ผู้เรียนได้ว่าสำนวน「目を光らす」ที่อยู่ในพจนานุกรมหรือในตำราเรียนเป็นสำนวนเดียวกันกับสำนวน「目を光らせる」หรือไม่ เป็นต้น

3. ข้อเสนอแนะและการประยุกต์ใช้สำหรับการเรียนการสอนสำนวนภาษาญี่ปุ่นแก่ผู้เรียนชาวไทย

เมื่อได้ทราบลักษณะเฉพาะของสำนวนภาษาญี่ปุ่น รวมถึงความแตกต่างระหว่างสำนวนภาษาญี่ปุ่นกับสำนวนภาษาไทยแล้ว ในหัวข้อต่อไปนี้จะเป็นการนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการศึกษา มาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนสำนวนภาษาญี่ปุ่นเพื่อเป็นประโยชน์ต่อทั้งตัวผู้สอนรวมถึงตัวผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย ให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

3.1 ปัญหาในการเรียนการสอนสำนวนภาษาญี่ปุ่น

Minn & Sato (2001) ได้ชี้ให้เห็นว่าปัญหาการเรียนรู้สำนวนสำหรับผู้เรียนภาษาที่สองนั้น เกิดจากการที่ผู้เรียนต้องแบกรับภาระการจดจำสำนวน

ในปริมาณที่ค่อนข้างมาก วิธีที่จะเรียนสำนวนให้ได้ประสิทธิภาพมากที่สุด คือ การเรียนโดยให้ความสำคัญกับสำนวนที่ถูกใช้บ่อย ๆ ซึ่งสำหรับผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชั้นกลางและชั้นสูง การเรียนรู้สำนวนถือว่าเป็นสิ่งที่จำเป็น โดยพวกเขาได้ชี้ให้เห็นว่าการเรียนรู้สำนวนภาษาญี่ปุ่นนั้น แม้แต่เจ้าของภาษาก็ยังไม่สามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันแสดงให้เห็นว่าการจัดทำหนังสือหรือตำราเรียน รวมถึงเนื้อหาที่ใช้สอนสำนวนยังไม่มีประสิทธิภาพดีพอ ผลการสำรวจยังพบอีกว่าเนื้อหาที่อยู่ในตำราเรียนสำนวนไม่สอดคล้องกับสภาพการใช้จริง

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ทำให้ทราบถึงปัญหาในด้านเนื้อหาหรือตำราที่ใช้สอนสำนวนที่ไม่สอดคล้องกับสภาพการใช้จริง สำนวนที่ผู้สอนนำมาใช้สอน อาจไม่ใช่สำนวนที่ผู้เรียนมีโอกาสได้พบเจอบ่อย ๆ ในชีวิตประจำวัน ดังนั้น ผู้เขียนมีความเห็นว่า การจัดทำหนังสือหรือตำราเรียนที่รวบรวมเกี่ยวกับความถี่ในการใช้ ลักษณะเฉพาะ หน้าที่ทางไวยากรณ์ เป็นต้น จะช่วยให้ผู้สอนสามารถกำหนดเนื้อหาและลำดับการเรียนรู้ว่าควรจะนำสำนวนใดมาสอนก่อนเป็นลำดับต้น ๆ รวมถึงสามารถแนะนำให้ผู้เรียนทราบเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะในด้านต่าง ๆ ของสำนวนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม อันจะนำไปสู่การเรียนรู้สำนวนภาษาญี่ปุ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกับการสอนภาษาญี่ปุ่น

3.2.1 การจัดทำตำราหรือหนังสือรวบรวมสำนวนที่ใช้บ่อยในชีวิตประจำวัน

แม้จะมีการเสนอให้นำสำนวนที่ใช้บ่อยในชีวิตประจำวันมาสอนก่อนเป็นลำดับต้น ๆ แต่ตัวผู้สอนและตัวผู้เรียนเองกลับขาดตำราหรือเอกสารอ้างอิงเกี่ยวกับสำนวนเหล่านั้น ในตำราเรียนไม่มีการระบุลักษณะเฉพาะหรือแนวโน้มในการใช้สำนวน รวมถึงไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับความถี่ในการใช้สำนวน ผู้เรียนไม่รู้ว่าสำนวนไหนจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ก่อน (Minn & Sato, 2001) นอกจากนี้แทบจะไม่มีพจนานุกรมหรือตำราที่แบ่งแยกสำนวนตามระดับความยากง่าย คือ ชั้นต้น ชั้นกลาง และชั้นสูง หรือให้ข้อมูลว่าสำนวนนั้นมีการใช้ในชีวิตประจำวันหรือไม่ (Tsai, Senba & Wang, 2010)

จากข้างต้น การจัดทำหนังสือหรือตำราเรียนที่รวบรวมเกี่ยวกับสำนวนที่ใช้บ่อยโดยอ้างอิงข้อมูลแนวโน้มการใช้และลักษณะเฉพาะของ

สำนวนจากคลังข้อมูลต่าง ๆ มาจัดทำรายการสำนวนในแต่ละหมวดหมู่และมีรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะ หน้าที่ทางไวยากรณ์ เป็นต้น นอกจากจะมีประโยชน์ต่อผู้เรียนที่จะช่วยให้ทราบว่าควรจะเริ่มต้นเรียนรู้สำนวนใดก่อนและสามารถเลือกเรียนสำนวนได้ตามวัตถุประสงค์ของตนเองแล้ว สำหรับตัวผู้สอนเองยังสามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์หรือนำมาวินิจฉัยว่าควรจะสอนสำนวนใดแก่ผู้เรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งการจัดทำตำราหรือหนังสือรวบรวมสำนวนที่ใช้บ่อยในชีวิตประจำวัน จะเป็นข้อมูลช่วยให้ผู้เรียนสามารถกำหนดลำดับการเรียนรู้โดยเลือกเรียนสำนวนที่มีความถี่ในการใช้สูงก่อน อันจะนำไปสู่การเรียนรู้สำนวนภาษาญี่ปุ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อิทธิพล บัวย้อย (2557) ได้ทำการสำรวจสภาพการใช้จริงของสำนวนที่ขึ้นต้นด้วยอวัยวะในร่างกาย 440 สำนวน และได้แจกแจงความถี่ในการใช้ดังต่อไปนี้

วารสารพิกุล

ตารางที่ 3 ความถี่ในการใช้ 100 อันดับแรกของสำนวนที่ขึ้นต้นด้วยอวัยวะในรอบหนึ่งปี [1]

ลำดับ	สำนวน	ความถี่ในการใช้	ลำดับ	สำนวน	ความถี่ในการใช้
1	手にする	2853	51	肝に銘じる	133
2	足を運ぶ	1967	52	目を覚ます	129
3	口にする	1665	53	目を見張る	127
4	耳を傾ける	1460	54	手を上げる	126
5	胸を張る	1282	55	肩を並べる	121
6	骨を折る	1108	56	目がない	120
7	目にする	947	57	足を延ばす	118
8	手に入る	893	58	手が回らない	118
9	手を合わせる	816	59	目が離せない	118
10	目を細める	755	60	手が入る	116
11	目を向ける	671	61	歯を食いしばる	116
12	肩を落とす	603	62	身が引き締まる	115
13	目を引く	551	63	耳を澄ます	114
14	手に入れる	524	64	腕を振るう	110
15	顔を出す	500	65	胸が熱くなる	107
16	身を寄せる	384	66	身をもって	106
17	耳にする	374	67	胸が痛む	106
18	目に入る	357	68	目を凝らす	106
19	頭を抱える	320	69	目に触れる	102
20	腹を立てる	315	70	目を開く	102
22	手を出す	302	72	手を広げる	98
23	目を通す	294	73	背を向ける	93
24	手を引く	289	74	頭が下がる	89
25	手を伸ばす	270	75	目を丸くする	89
26	腕を磨く	269	76	手がない	87
28	手を取る	230	78	舌を巻く	81
29	腹が立つ	223	79	目を配る	81
30	目に留まる	210	80	手に渡る	78

[1] ผลสำรวจสภาพการใช้จริงของสำนวนที่ขึ้นต้นด้วยอวัยวะในร่างกายทั้งสิ้น 440 สำนวน จากคลังข้อมูลทางภาษาของหนังสือพิมพ์ YOMIURI ในรอบหนึ่งปี คือ ตั้งแต่วันที่ 29 พฤศจิกายน 2554 – 29 พฤศจิกายน 2555

ลำดับ	สำนวน	ความถี่ในการใช้	ลำดับ	สำนวน	ความถี่ในการใช้
31	胸を打つ	202	81	首を切る	75
33	手が届く	181	83	手を離す	72
34	手を入れる	176	84	身を引く	68
35	手を抜く	174	85	耳に入る	67
36	目に付く	172	86	胸を借りる	66
37	首が回らない	171	87	身が入る	64
38	目を付ける	169	88	身を削る	63
39	目を光らす	168	89	目が高い	62
40	頭角を現す	166	90	足が速い	61
41	舌鼓を打つ	162	91	顔が広い	61
42	身になる	160	92	手が上がる	61
43	手を差し伸べる	158	93	手を染める	58
44	足を引っ張る	155	94	手を切る	56
45	目に浮かぶ	147	95	身に付く	56
46	身に覚えがない	145	96	身に染みる	55
47	胸に刻む	139	97	目が届く	55
48	手を握る	138	98	目をそらす	55
49	目を奪われる	137	99	手を焼く	52
50	目を離す	137	100	目に見えて	49

จากตาราง หากจะนำสำนวนที่ขึ้นต้นด้วยอวัยวะมาสอนผู้เรียน สำนวนที่น่าจะนำมาสอนเป็นลำดับต้น ๆ ได้แก่สำนวนที่มีความถี่ในการใช้สูง ซึ่งในที่นี้ได้แก่สำนวน「手にする」「足を運ぶ」「口にする」「耳を傾ける」「胸を張る」เป็นต้น

นอกจากนี้ผลการศึกษาเพิ่มเติมโดยลงรายละเอียดเฉพาะสำนวนที่ขึ้นต้นด้วย “ตา”「目」นั้น ทำให้ทราบลักษณะเฉพาะในด้านต่าง ๆ ของสำนวนไม่ว่าจะเป็นความถี่ รูปที่ใช้ (Form) หน้าที่ทางไวยากรณ์ รวมถึงคำปรากฏร่วมของสำนวน ซึ่งเมื่อนำเปรียบเทียบกับสำนวนที่บรรจุในพจนานุกรม แล้วพบว่าบางสำนวนข้อมูลไม่สอดคล้องกับสภาพการใช้จริง เช่น สำนวน「目を光らす」ที่จะพบการใช้ในรูปให้กระทำ「使役形」เกือบทั้งหมด คือ มีการใช้รูป「目を光らせる」ถึง 151 ครั้งจากจำนวนที่มีการใช้ทั้งหมด 153 ครั้ง หรือสำนวน「目に会う」ที่จะพบการใช้ในรูปสามารถ「目に会える」ทั้งหมด เป็นต้น

นั้น ซึ่งผู้เขียนมีความคิดเห็นว่านอกจากความถี่ในการใช้ที่ต้องคำนึงถึงก่อนแล้ว การบรรจุสำนวนไว้ในพจนานุกรมหรือในตำราเรียนให้สอดคล้องกับรูป (Form) ที่มีการใช้จริง จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความหมายและคุ้นเคยกับสำนวนได้ดีมากยิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่การเรียนรู้สำนวนภาษาญี่ปุ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

3.2.2 การนำฐานข้อมูล (Corpus) มาใช้เพื่อวิเคราะห์สำนวน

จากภูมิหลังด้านการเรียนการสอนสำนวนภาษาญี่ปุ่น เกี่ยวกับปัญหาในการเรียนรู้สำนวนของผู้เรียนจากการแบกรับภาระการจดจำสำนวนในปริมาณที่ค่อนข้างมาก ซึ่งเสนอให้เน้นการเรียนรู้สำนวนที่ถูกใช้บ่อย ๆ ก่อน จากแนวความคิดนี้ การสร้างฐานข้อมูลสำนวนภาษาญี่ปุ่นจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ โดยอาจพิจารณาจากสำนวนที่ถูกใช้ในวรรณกรรมและสำนวนที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์มาพัฒนาเป็นฐานข้อมูล นอกจากนี้ การใช้ข้อมูลทางสถิติมาจัดทำรายการสำนวนตามความถี่ที่ถูกใช้ จะทำให้สามารถวิเคราะห์แนวโน้มการใช้และลักษณะเฉพาะของสำนวนได้อย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งยังสามารถค้นหาสำนวนในรายการสำนวนของแต่ละแขนงได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งจากการจัดทำรายการสำนวนนี้ ไม่เพียงแต่ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นเท่านั้น ผู้สอนยังสามารถนำมาวิเคราะห์ความสามารถในด้านภาษาของผู้เรียนหรือนำมาวินิจฉัยว่าควรจะสอนสำนวนใดแก่ผู้เรียน

จากการศึกษางานวิจัยดังกล่าวข้างต้น พบว่านักวิจัยได้ใช้สำนวนที่อยู่ในคลังข้อมูลภาษา โดยเฉพาะสำนวนที่ปรากฏในคลังข้อมูลหนังสือพิมพ์รายวันที่มีความถี่ในการใช้สูง มาใช้เป็นสำนวนเป้าหมายในการวิเคราะห์ อันแสดงให้เห็นว่าปัจจุบัน คลังข้อมูลทางภาษาได้ถูกใช้เป็นแหล่งอ้างอิงและเป็นที่ยอมรับในการใช้เป็นส่วนประกอบในการศึกษาภาษา ซึ่งคลังข้อมูลภาษามีข้อมูลภาษามาตรฐานจำนวนมาก ที่ถูกเก็บรวบรวมลงในคอมพิวเตอร์อย่างเป็นระบบตามหลักเกณฑ์การคัดเลือกข้อมูลที่ชัดเจน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะสามารถใช้เป็นตัวแทนของการใช้ภาษาปัจจุบันในลักษณะต่าง ๆ และมีการกำกับข้อมูล (Markup) ในลักษณะต่าง ๆ ตามมาตรฐานสากลเพื่อให้สามารถสืบค้นทางคอมพิวเตอร์ได้โดยสะดวก รวมถึงมีความสำคัญในการศึกษา

ภาษาทำให้ผู้ที่อยู่ในแวดวงการศึกษาภาษาสามารถเข้าถึงและศึกษาภาษาได้อย่างลึกซึ้ง และเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการจัดทำพจนานุกรมภาษา เพราะทำให้สามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงนิยามคำให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของภาษาได้โดยง่าย นอกจากนี้ ยังเป็นแหล่งอ้างอิงสำหรับนักเรียนและอาจารย์ผู้สอนภาษา ทั้งในและต่างประเทศ

ในการใช้ประโยชน์จากคลังข้อมูลทางภาษาในการเรียนการสอนสำนวนภาษาญี่ปุ่นนั้น นอกจากจะทำให้สามารถตรวจสอบความถี่การใช้ของสำนวนที่ต้องการศึกษาเพื่อจัดลำดับการเรียนรู้สำนวนเป้าหมายแล้ว ยังสามารถตรวจสอบรายละเอียดการใช้สำนวนด้านต่าง ๆ ได้อีกด้วย ผู้สอนและผู้เรียนสามารถตรวจสอบหมวดหมู่ของสำนวนตามสภาพการใช้จริง ผลการสำรวจของ Minn & Sato (2006) จากคลังข้อมูลหนังสือพิมพ์รายวันกรณีของสำนวนที่มีความถี่ในการใช้มากที่สุด เช่น สำนวน「軌道に乗る」จากคลังข้อมูลหนังสือพิมพ์ไมนิจิ (Mainichi Corpus) ซึ่งพบจำนวนการใช้ทั้งหมด 395 ครั้ง ในจำนวนนี้ถูกใช้ในข่าวเศรษฐกิจ 34% ข่าวต่างประเทศ 14% และปรากฏในข่าวหน้าหนึ่ง 9% ซึ่งอาจนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนในแง่ที่ว่าหากจะอ่านหนังสือพิมพ์ภาษาญี่ปุ่นโดยเฉพาะผู้เรียนที่สนใจข่าวเศรษฐกิจควรจะนำสำนวน「軌道に乗る」มาสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ก่อน เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้ผู้สอนและผู้เรียนกำหนดเป้าหมายในการเรียนการสอนได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

3.2.3 การกำหนดเนื้อหาและวิธีการสอน

จากปัญหาเกี่ยวกับการเรียนรู้สำนวนสำหรับผู้เรียนชาวต่างชาติ จึงได้มีการศึกษาและนำเสนอวิธีการสอนสำนวนหลากหลายรูปแบบ สามารถแยกแนวความคิดได้ 3 ประเด็นหลัก แนวคิดแรกสนับสนุนการสอนสำนวนแบบนิยามความหมายอย่างตรงตัวเสมือนการสอนศัพท์ใหม่ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้อย่างรวดเร็วและประหยัดเวลา แนวคิดที่สองเน้นการสอนสำนวนด้วยการเสริมบริบทเพื่อให้ผู้เรียนใช้กลไกทางสมองในกระบวนการขบคิด เชื่อมโยงความสัมพันธ์ อ้างอิงความหมายและหาบทสรุประหว่างถ้อยคำกับความหมายในบริบทที่หลากหลาย ส่วนแนวคิดที่สามเน้นที่การสอนสำนวนด้วยการเสริม

เรื่องราวที่มาของถ้อยคำ เพื่อให้เนื้อหาเป็นตัวเชื่อมประสานความเข้าใจและความจำ

จากข้อมูลข้างต้น ผู้เขียนมีความคิดเห็นว่าวิธีหรือแนวการสอนสำนวนดังกล่าวที่แม้จะมีข้อดีและข้อด้วยแตกต่างกันไป แต่กลวิธีการสอนเหล่านั้นมักมุ่งเน้นให้ผู้เรียนจดจำความหมายของสำนวนและสามารถตีความสำนวนได้อย่างถูกต้องเท่านั้น การสอนแต่มุ่งเน้นให้จดจำความหมายแต่เพียงอย่างเดียวแต่ไม่ได้เสริมวิธีการจดจำให้คงทน อาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถจดจำสำนวนได้ในระยะเวลายาวนาน โดยประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุษยาณี เกตุมณี (2550) ที่ได้ศึกษาอิทธิพลของการใช้บริบทและแหล่งที่มาของถ้อยคำต่อความเข้าใจและการจดจำสำนวนภาษาอังกฤษ เพื่อเปรียบเทียบรูปแบบการสอนสำนวนที่เป็นปัญหาแก่ผู้เรียนที่มิใช่เจ้าของภาษา คือ เป็นสำนวนที่ผู้เรียนไม่คุ้นเคยและปราศจากความสัมพันธ์ระหว่างข้อความกับการตีความ โดยแบ่งกลุ่มทดลองออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มควบคุม ทำการสอนสำนวนแบบแปลความหมายตรง กลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม แบ่งเป็นกลุ่มที่สอนด้วยการเสริมบริบทและสอนด้วยการเสริมเรื่องเล่าที่มา ผลการวิจัย พบว่าวิธีการสอนสำนวนที่ผู้เรียนไม่คุ้นเคยทั้ง 3 วิธี คือสอนด้วยการให้ความหมายสำนวนโดยตรงสอนด้วยเทคนิคเสริมบริบท และสอนโดยเสริมเรื่องเล่าที่มาล้วนมีประสิทธิผลต่อผู้เรียนในระยะสั้น ซึ่งอาจเกิดจากความแปลกใหม่ของเนื้อหา ความสนใจของผู้เรียนและช่วงเวลาที่ใกล้เคียงกับการทดสอบ อย่างไรก็ตาม เมื่อทิ้งช่วงเวลาหลังการสอนไประยะหนึ่ง ผลของความเข้าใจและการจดจำทนทานมีอัตราลดลงในทั้งสามกลุ่ม แสดงให้เห็นว่า ไม่ว่าจะสอนสำนวนด้วยวิธีไหน แต่หากขาดปัจจัยเสริมเพื่อช่วยการจำ โดยเฉพาะขาดการทบทวน ขาดโอกาสการใช้งานในการสื่อสารจริง ขาดการพบเห็นบ่อย ๆ การเรียนรู้ย่อมมีโอกาสลดลง

ในประเด็นปัญหาดังกล่าว ผู้เขียนมีความคิดเห็นว่าการสอนสำนวนภาษาญี่ปุ่นนั้น นอกจากการสอนในด้านความหมายแล้ว ควรเน้นให้ผู้เรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะของสำนวนเหล่านั้นอย่างละเอียดถี่ถ้วน เช่น ลักษณะการใช้ หน้าที่ทางไวยากรณ์ ลักษณะเฉพาะด้านต่าง ๆ ของสำนวน

เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนทราบเกี่ยวกับลักษณะการใช้สำนวนในด้านต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และช่วยให้ผู้เรียนสามารถจดจำสำนวนและสามารถนำไปใช้ได้อย่างถูกต้อง โดยสิ่งที่ผู้เขียนเห็นว่าควรจะสอนเพิ่มเติมนอกเหนือจากการสอนให้จดจำและตีความเกี่ยวความหมายของสำนวน มีดังต่อไปนี้

1) ลักษณะเฉพาะของสำนวนภาษาญี่ปุ่น

จากผลการศึกษานี้ ทำให้ทราบว่าสำนวนภาษาญี่ปุ่นบางสำนวนอาจมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภายในและมีการลด เพิ่มหรือตัดส่วนใดส่วนหนึ่งออกไป โดยที่ไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านความหมาย เช่น สำนวน「目玉の黒い内」「 目の黒い内」「 目の玉の黒い内 」ซึ่งมีความแตกต่างกันทางด้านโครงสร้างแต่มีความหมายเหมือนกัน หรือบางสำนวนสามารถเปลี่ยนไปใช้สลับกันได้ระหว่างสกรรมกริยาและอกรรมกริยา เช่น สำนวน「目を光らす」「目が光る」เป็นต้นนั้น ข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้จะสามารถใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงช่วยให้ผู้เรียนทราบถึงลักษณะเฉพาะสำนวนภาษาญี่ปุ่น ได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2) หน้าที่ทางไวยากรณ์

การที่ผู้เรียนทราบเกี่ยวกับหน้าที่ทางไวยากรณ์ของสำนวน เช่น รูปที่ใช้ (Form) จะทำให้ผู้เรียนทราบลักษณะการใช้ของสำนวนต่าง ๆ เช่น สำนวนบางสำนวนสามารถพบการใช้ได้ทั้งในรูปบอกเล่าและปฏิเสธ เช่น สำนวน「目をそらす」แต่บางสำนวนไม่พบการใช้ในรูปปฏิเสธเลย เช่น สำนวน「目を細める」หรือบางสำนวน มีอัตราการใช้ในรูปให้กระทำ「使役形」ค่อนข้างสูง เช่น สำนวน「目を光らす」เป็นต้น ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนทราบเกี่ยวกับลักษณะการใช้และหน้าที่ทางไวยากรณ์ อันจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถจดจำและนำสำนวนเหล่านั้นไปใช้ได้อย่างถูกต้อง

3) คำปรากฏร่วม

การสอนเกี่ยวกับคำปรากฏร่วมของสำนวน คือ การสอนให้ผู้เรียนทราบถึงลักษณะการเชื่อมคำ การจัดวางคำ หรือกลุ่มคำ ของสำนวนภาษาญี่ปุ่นที่จำเป็นต้องใช้ร่วมกันในประโยค ซึ่งการที่ผู้เรียนทราบว่าสำนวน

มักจะปรากฏร่วมกับคำใดหรือมักจะใช้ด้วยกันในบริบทแบบใด เช่นการแนะนำสำนวน「目に浮かぶ」ให้ผู้เรียนทราบว่าสำนวนนี้มักใช้ปรากฏร่วมกับคำแสดงการเปรียบเทียบ「～よう」เพื่อเป็นการเน้นย้ำความหมายของสำนวนให้เห็นภาพพจน์ชัดเจนว่าเป็นการบรรยายหรือเล่าเรื่องประหนึ่งหรือราวกับว่าเห็นสิ่งนั้นลอยมาอยู่ตรงหน้า เป็นต้น ซึ่งการที่ผู้เรียนทราบว่าสำนวนมักจะปรากฏร่วมกับคำใดหรือมักจะใช้ด้วยกันในบริบทแบบใด จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถจดจำและนำสำนวนภาษาญี่ปุ่นไปใช้ได้อย่างถูกต้องตามมาตรฐาน โดยเฉพาะการนำสำนวนไปใช้ในวิชาการเขียนหรือการนำสำนวนไปแต่งประโยค

4. บทสรุป

สำนวนในภาษาญี่ปุ่นมีลักษณะเฉพาะอยู่ด้วยกันหลายประการ เมื่อพิจารณาตามประเภทของคำต่าง ๆ ในสำนวนแล้ว สามารถแบ่งได้เป็น สำนวนคำกริยา สำนวนคำคุณศัพท์ และสำนวนคำนาม

สำนวนคำกริยามีโครงสร้างประกอบไปด้วย คำนาม + คำช่วย + คำกริยา (NPV) โดยสำนวนในภาษาญี่ปุ่นกว่า 63% มีโครงสร้างเป็นสำนวนกริยา นอกจากนี้ คำกริยาในสำนวนสามารถผันเป็นรูปอื่น ๆ ได้ ไม่ว่าจะเป็นรูปถูกกระทำ รูปให้กระทำ รูปสามารถ เป็นต้น รวมถึงบางสำนวนสามารถสลับรูปกริยาระหว่างอกรรมกริยาและสกรรมกริยา โดยที่ไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านความหมาย แต่บางสำนวนการสลับรูปเช่นนี้ ก็ส่งผลต่อความหมาย ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้เรียนต้องทำความเข้าใจและระมัดระวังตรงประเด็นนี้ด้วยเช่นกัน

สำนวนคำคุณศัพท์เป็นสำนวนที่ปรากฏอยู่น้อยที่สุด พบอยู่ประมาณร้อยละ 15 มีโครงสร้างประกอบขึ้นมาระหว่างคำนามกับคำคุณศัพท์「名詞＋形容詞」และคำนามที่อยู่ในสำนวนคุณศัพท์ มักจะเป็นคำนามเกี่ยวกับอวัยวะในร่างกาย เช่น「頭」「口」「手」เป็นต้น

สำนวนคำนามพบอยู่ประมาณร้อยละ 22 มีโครงสร้างประกอบขึ้นมาระหว่างคำนามกับคำนาม「名詞＋名詞」ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่ (1) AB タイプ เช่น「うり二つ」「十重二十重」(2) A ニ B タイプ เช่น「青菜に

塩」「寝耳に水」(3) A ノ B タイプ เช่น「氷山の一角」「後の祭り」และ (4) อื่น ๆ เช่น「一か八か」「幸か不幸か」เป็นต้น

การแบ่งประเภทของสำนวน เมื่อพิจารณาตามลักษณะคำศัพท์แล้ว สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่ สำนวนเกี่ยวกับคำศัพท์อวัยวะในร่างกาย สำนวนเกี่ยวกับคำศัพท์ทางด้านอารมณ์ความรู้สึก สำนวนคำศัพท์ภาษาจีน และสำนวนคำศัพท์ภาษาตะวันตก สำนวนคำศัพท์อวัยวะในร่างกายเป็นสำนวนที่นำเอาคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับอวัยวะในร่างกายมาสร้างเป็นสำนวน ซึ่งพบมากที่สุดในสำนวนภาษาญี่ปุ่น สำนวนคำศัพท์ทางด้านอารมณ์ความรู้สึก ได้แก่สำนวนที่นำเอาคำศัพท์ที่แสดงถึงอารมณ์ความรู้สึกด้านจิตใจมาประกอบขึ้นเป็นสำนวน สำนวนคำศัพท์ภาษาจีน เป็นการผสมคำศัพท์ภาษาจีนกับคำศัพท์ภาษาญี่ปุ่นขึ้นมาเป็นสำนวน สำนวนคำศัพท์ภาษาตะวันตก โครงสร้างส่วนใหญ่จะเป็นการผสมกันระหว่างคำตะวันตกกับคำญี่ปุ่นแต่ยังมีระดับหรือขอบเขตในวงจำกัด กล่าวคือ ยังพบอยู่ค่อนข้างน้อย

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาการแบ่งสำนวนตามลักษณะเฉพาะทางด้านรูปแบบแล้ว จะแบ่งออกเป็น สำนวนเปรียบเทียบ สำนวนรูปปฏิเสธ และสำนวนคำซ้อน โดยสำนวนเปรียบเทียบแบ่งออกได้เป็น สำนวนอุปมาอุปไมย และสำนวนอุปลักษณ์

ข้อแตกต่างระหว่างสำนวนภาษาญี่ปุ่นและสำนวนไทยที่เห็นได้ค่อนข้างชัดเจน คือ สำนวนในภาษาญี่ปุ่นนั้นบางสำนวนสามารถเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภายในหรือเปลี่ยนแปลงส่วนใดส่วนหนึ่งในสำนวนได้ โดยอาจมีการเปลี่ยนแปลง เพิ่มเติม หรือลดส่วนใดส่วนหนึ่ง โดยที่ความหมายไม่เปลี่ยนไป เช่น การลดหรือตัดคำช่วย การนำคำพ้องความหมายหรือนำคำตรงข้ามมาใช้แทนกัน เป็นต้น ในขณะที่สำนวนไทยไม่สามารถเปลี่ยนแปลง ลด หรือเพิ่มส่วนใดส่วนหนึ่งในสำนวนได้

ลักษณะเฉพาะอีกประการหนึ่งของสำนวนภาษาญี่ปุ่นที่แตกต่างจากสำนวนไทย คือ สำนวนในภาษาญี่ปุ่นสามารถเปลี่ยนรูปของคำกริยาภายในสำนวนได้ โดยสามารถผันหรือเปลี่ยนคำกริยาเป็นรูปต่าง ๆ ซึ่งการผันหรือการเปลี่ยนรูปคำกริยานั้น มีทั้งที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับความหมาย

ของสำนวนนั้น ๆ ซึ่งได้แก่ การสลับรูประหว่างอกรรมกริยา「自動詞」และสกรรมกริยา「他動詞」การผันคำกริยาในสำนวนเป็นรูปปฏิเสธ ซึ่งทำให้สำนวนมีความหมายตรงกันข้ามหรือมีความหมายเป็นปฏิเสธ นอกจากนี้ คำกริยาในสำนวน ยังสามารถผันเป็นกริยารูปอื่น ๆ ได้อีก เช่น รูปถูกกระทำ รูปให้กระทำ รูปสามารถ เป็นต้น อันเป็นลักษณะเฉพาะตัวของสำนวนภาษาญี่ปุ่นที่แตกต่างจากสำนวนไทย

จากข้างต้น การสอนสำนวนภาษาญี่ปุ่นแก่ผู้เรียนชาวไทยนั้น นอกจากการแนะนำเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะของสำนวนในภาษาญี่ปุ่นให้ผู้เรียนทราบแล้ว การกำหนดกรอบเนื้อหาในการสอน ก็อาจเป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยให้การเรียนสำนวนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพราะปัญหาอย่างหนึ่งในการเรียนรู้สำนวนสำหรับผู้เรียนภาษาที่สองนั้น เกิดจากการที่ผู้เรียนต้องแบกรับภาระการจดจำสำนวนในปริมาณที่ค่อนข้างมาก วิธีที่จะทำให้การเรียนสำนวนให้ได้ประสิทธิภาพมากที่สุด คือการเรียนโดยให้ความสำคัญกับสำนวนที่ถูกใช้บ่อย ๆ ดังนั้น การจัดทำหนังสือหรือตำราเรียนที่รวบรวมเกี่ยวกับสำนวนที่ใช้บ่อยโดยอ้างอิงข้อมูลแนวโน้มการใช้และลักษณะเฉพาะของสำนวนจากคลังข้อมูลต่าง ๆ มาจัดทำรายการสำนวนในแต่ละหมวดหมู่และมีรายละเอียดเกี่ยวกับการใช้นอกจากจะมีประโยชน์ต่อผู้เรียนที่จะช่วยให้ทราบว่าควรจะเริ่มต้นเรียนรู้สำนวนไหนก่อน และสามารถเลือกเรียนสำนวนได้ตามวัตถุประสงค์ของตนเองแล้วสำหรับตัวผู้สอนเองยังสามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์หรือนำมาวินิจฉัยว่าควรจะสอนสำนวนไหนแก่ผู้เรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถกำหนดลำดับการเรียนรู้โดยเลือกเรียนสำนวนที่มีความถี่ในการใช้สูงก่อน อันจะนำไปสู่การเรียนรู้สำนวนภาษาญี่ปุ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ผู้สอนอาจต้องใช้เวลาในการศึกษาและรวบรวมสำนวน โดยอาจเริ่มจากสำนวนที่ปรากฏอยู่มากที่สุด ได้แก่ สำนวนที่เกี่ยวข้องกับอวัยวะต่าง ๆ ในการศึกษาอาจใช้ผลการศึกษาที่ได้จากคลังข้อมูลทางภาษามาเป็นแหล่งอ้างอิง เพราะถือว่าเป็นที่ยอมรับในการใช้เป็นส่วนประกอบในการศึกษา ซึ่งจากการจัดทำรายการสำนวนนี้ ไม่เพียงแต่ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นเท่านั้น ผู้สอน

ยังสามารถนำข้อมูลที่ได้ศึกษามาวินิจฉัยว่าควรจะสอนสำนวนใดแก่ผู้เรียน ซึ่งช่วยให้ผู้สอนกำหนดเป้าหมายในการเรียนได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

นอกเหนือจาก ลักษณะเฉพาะและความหมายของสำนวนแล้ว สิ่งที่ผู้เรียนควรศึกษาเพิ่มเติม ได้แก่ หน้าที่ทางไวยากรณ์ของสำนวน เช่น รูปต่าง ๆ ของสำนวนเมื่อถูกนำไปใช้ รวมถึง คำปรากฏร่วมของสำนวน (Collocation) อันได้แก่ ลักษณะการเชื่อมคำ การจัดวางคำ หรือกลุ่มคำของสำนวนภาษาญี่ปุ่นที่จำเป็นต้องใช้ร่วมกันในประโยค ซึ่งการที่ผู้เรียนทราบว่าสำนวนมักจะปรากฏร่วมกับคำใดหรือมักจะใช้ด้วยกันในบริบทแบบใด จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถจดจำและนำสำนวนภาษาญี่ปุ่นไปใช้ได้อย่างถูกต้องตามมาตรฐาน โดยเฉพาะการนำสำนวนไปใช้ในวิชาการเขียนหรือการนำสำนวนไปแต่งประโยค เป็นต้น

ท้ายนี้ ผู้สอนควรแนะนำให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงธรรมชาติการเรียนรู้ที่มีการถดถอยหากไม่มีโอกาสใช้งาน โดยการเสริมกิจกรรมในรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อเสริมความคุ้นเคยสำนวนและเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจำ ตัวอย่างกิจกรรมเสริมในชั้นเรียน เช่น การรวบรวมสำนวนที่ใช้ในชีวิตประจำวันตามสื่อต่าง ๆ การจัดหมวดหมู่สำนวนเพื่อจัดระบบความเข้าใจ การจัดบอร์ดสำนวน การระดมความคิดเกี่ยวกับประวัติหรือที่มาของสำนวน การส่งเสริมกิจกรรมการค้นคว้าด้วยการใช้อินเทอร์เน็ท โดยอาจหาตัวอย่างตามสื่อจริง เช่น ค้นคว้าหาตัวอย่างประโยคจากอินเทอร์เน็ท จากภาพยนตร์ บทเพลง บทความโฆษณา หรือจากเนื้อหาข่าวต่าง ๆ ในหนังสือพิมพ์มาประกอบในการเรียนการสอนซึ่งนอกจากจะเป็นการเพิ่มองค์ความรู้ให้แก่ผู้เรียนแล้ว ยังมีส่วนช่วยเสริมสร้างแรงจูงใจและความกระตือรือร้นของผู้เรียนอีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

บุษยาณี เกตุมณี. (2550). **อิทธิพลของการใช้บริบทและแหล่งที่มาของถ้อยคำต่อความเข้าใจและการจดจำสำนวนภาษาอังกฤษ.** รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

พัชรี โภคาสัมฤทธิ์. (2553). **สำนวนและสุภาษิต: รูปแบบทางภาษาศาสตร์และกลวิธีการแปลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย.** โครงการวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนาบริหารศาสตร์. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนาบริหารศาสตร์.

อิทธิพล บัวย้อย (2557). **การศึกษาสำนวนในภาษาญี่ปุ่นที่ขึ้นต้นด้วย “ตา”: ศึกษาจากคลังข้อมูลหนังสือพิมพ์ภาษาญี่ปุ่น.** ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

石田プリシラ(1998)**「慣用句の変異形について一形式的固定性をめぐって一」**『筑波応用言語学研究』5：43-56.

沖裕子（2004）**『日本語の身体慣用句一ロ』**信大日本語教育研究会有志作成.

国語学会（1993）**『国語学大辞典』**大修館書店.

李東一(2006)**「日本語教育における慣用句-外国人学習者の日本語教育をメドにして-」**『別府大学国語国文学』48:41-59,別府大学国語国文学会.

北原保雄（1981）**『日本文法辞典』**明治書院.

宮地裕（1982）**『慣用句の意味と用法』**明治書院.

宮地裕（1985）**『日本語慣用句用例集』**大阪大学文学部.

宮地裕（1994）**『慣用句の意味と用法』**明治書院.

益岡隆志・田窪行則(1992)**『基礎日本語文法』**くろしお出版.

Minn, D. & Hiroshi, S. (2001). **『日本語学習者のための慣用句データベースの作成－統計処理を用いた一手法の提案－』** Information Processing Society of Japan (IPSJ), IPSJ SIG Notes 2001 (122), 55-62, 2001-12-14.

Brosnahan, L. (1990). **Shigusa no hikakubunka**. Translated by Kiyoko Saito. Tokyo: Taishukanshoten.

Tsai Yu-lin, Senba Mitsuaki, & Wang Ming-tung. (2010). Idiom starting with 「Ki (気) 」-Note to composing textbook for idiom-. **Journal of language and literature. 18,** 143-164. The University of Tokushima.

วารสารพิกุล

ประวัติผู้แต่ง

รองศาสตราจารย์ มัย ตะติยะ

รองศาสตราจารย์มัย ตะติยะ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม (มหาวิทยาลัยมหาสารคาม) ปัจจุบันดำรงตำแหน่งทางวิชาการเป็นรองศาสตราจารย์ และอาจารย์ประจำโปรแกรมวิชาวิจิตรศิลป์และประยุกต์ศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และ ดำรงตำแหน่งบริหารเป็นรองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร มีความสนใจด้านการผลิตเอกสารและตำราวิชาการและสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะ

Mai Tatiya obtained his Bachelor Degree from Srinakharinwirot Mahasarakham University, (Mahasarakham University), Thailand. He is currently an Associate Professor and a lecturer in Department of Fine and Applied Arts, Faculty of Humanities and Social Sciences. He also holds a position of Vice-president for Student Affairs, Kamphaeng Phet Rajabhat University. His areas of interest include writing academic books and creating painting and works of art.

อาจารย์สุภาสพงษ์ รู้ทำนอง

อาจารย์สุภาสพงษ์ รู้ทำนอง สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท จากมหาวิทยาลัยนเรศวร สาขาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ และกำลังศึกษาต่อระดับปริญญาเอก สาขาภูมิสารสนเทศ ที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ปัจจุบันดำรงตำแหน่งอาจารย์โปรแกรมวิชาภูมิสารสนเทศ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ด้านการวิจัยมีความสนใจเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการจัดการท้องถิ่นด้านต่าง ๆ อาทิ การบริหารจัดการน้ำ การจัดการภัยธรรมชาติ การจัดการด้านการเกษตร และการจัดการไฟในพื้นที่เกษตรกรรรม

Suphatphong Ruthamnong obtained his M.Sc. (Geo-Informatics and Space Technology) from the Narasuan University, Thailand and is now studying for a Ph.D. at Suranaree University of Technology. He is currently a lecturer in the program of Geographic Information Science, Faculty of Humanities and Social Sciences, Kamphaeng Phet Rajabhat University. His research interests are concerned with the application of Geomatics for local supporting, e.g., local water management, natural disaster management, agricultural area management and agricultural fire management.

อาจารย์แสงเดือน กาศลังกา

อาจารย์แสงเดือน กาศลังกา สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาฝรั่งเศสศึกษา จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปัจจุบันดำรงตำแหน่งอาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาฝรั่งเศส มหาวิทยาลัยพะเยา มีความสนใจด้านการวิจัยทานด้านการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสและภาษาศาสตร์

Saengduan Katlangka obtained her Master of Arts in French Studies from Thammasat University, Thailand. She is currently a lecturer in the French Department, School of Liberal Arts, University of Phayao. Her research interests involve teaching French as a Foreign Language and French Linguistics.

อาจารย์ยุวเรศ เลาหพรรค

อาจารย์ยุวเรศ เลาหพรรค สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการแปลภาษาฝรั่งเศส-ไทย จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปัจจุบันดำรงตำแหน่งอาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาฝรั่งเศส มหาวิทยาลัยพะเยา มีความสนใจด้านการวิจัยทานด้านการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศส และภาษาศาสตร์

Yuwarej Laohapak obtained her Master of Arts in French-Thai Translation from Thammasat University, Thailand. She is currently

a lecturer in the French Department, School of Liberal Arts, University of Phayao. Her research interests involve translation.

นางปัทมาวดี ไฮด์ซีค

นางปัทมาวดี ไฮด์ซีค สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน จากมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ปัจจุบันกำลังศึกษาต่อระดับปริญญาโท สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น (รปม.) มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร

Phuttamavadee Heidsiek obtained her Bachelor Degree in Community Development from Kamphaengphet Rajabhat University. She is currently studying for a Master Degree in Public Administation (Local Government) Kamphaengphet Rajabhat University, Kamphaeng Phet Province.

ดร.พิษณุ บุญนิยม

ดร.พิษณุ บุญนิยม สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย ปัจจุบันดำรงตำแหน่งอาจารย์โปรแกรมวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

Phitsanu Boonniyom obtained his Ph.D. in Public Administration from the Eastern Asia University, Thailand. He is currently a lecturer in the Department of Public Administration, Faculty of Humanities and Social Sciences, Kamphaeng Phet Rajabhat University.

นางสาวปิมปภา วิเศษศิริ

นางสาวปิมปภา วิเศษศิริ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย จากมหาวิทยาลัยมหิดล ปัจจุบันกำลังศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความสนใจด้านการวิจัยทางด้านวรรณกรรมสำหรับเด็กและเยาวชน

Pimpapar Visetsiri obtained her Bachelor of Arts in Thai Language from Mahidol University, Thailand. She is studying for a Masters in Thai Language at Silpakorn University. Her research interests involve children and youth literature.

นางสาวปฏิมาภา รุ่งเจริญ

นางสาวปฏิมาภา รุ่งเจริญ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตจากคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กำลังศึกษาระดับปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความสนใจทั้งด้านการใช้ภาษาและวรรณคดีไทย

Patimapha Roongcharoen obtained her Bachelor of Arts from Ramkhamhaeng University. She is currently studying in the Master of Arts Program in Thai at Silpakorn University, Thailand. Her research interests are in both Thai language usage and literature.

อาจารย์อิทธิพล บัวย้อย

อาจารย์อิทธิพล บัวย้อย สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาญี่ปุ่นศึกษา จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปัจจุบันดำรงตำแหน่งอาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่นและอาจารย์ประจำหลักสูตรภาษาญี่ปุ่น (ศศ.บ.ภาษาญี่ปุ่น) คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา มีความสนใจ ด้านการวิจัยภาษาศาสตร์และวรรณคดีญี่ปุ่น

Ittiphol Buayoi obtained his Master of Arts in Japanese Studies from Thammasat University, Thailand. He is currently a lecturer in the Department of Japanese, School of Liberal Arts, University of Phayao. His research interests involve Japanese Linguistics and Literature.

วารสารพิกุล

หลักเกณฑ์และข้อแนะนำสำหรับการเขียนบทความและการส่งต้นฉบับ

วารสารพิกุล เป็นวารสารที่ตีพิมพ์เผยแพร่เป็นราย 6 เดือน (ปีละ 2 ฉบับ: ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน) และฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม) โดยมีข้อกำหนด ดังนี้

1. ประเภทของบทความ

1.1 บทความทางวิชาการ เป็นบทความที่เขียนขึ้นในลักษณะวิเคราะห์วิจารณ์ หรือเสนอแนวคิดใหม่ ๆ จากพื้นฐานทางวิชาการหรือเป็นบทความทางวิชาการที่เขียนขึ้นเพื่อเป็นความรู้แก่บุคคลทั่วไป

1.2 บทความวิจัย และบทความวิทยานิพนธ์ เป็นบทความที่มีรูปแบบของการวิจัยตามหลักวิชาการ กล่าวคือ มีการตั้งสมมติฐานหรือมีการกำหนดปัญหาที่ชัดเจนระบุวัตถุประสงค์ที่แน่นอน มีการค้นคว้าอย่างมีระบบ รวบรวมวิเคราะห์ข้อมูลตีความและสรุปผลตรงตามวัตถุประสงค์

2. รูปแบบของบทความ

2.1 ลักษณะโดยทั่วไป ต้นฉบับของบทความควรมีความยาว 15-20 (รวมภาพประกอบ) หน้าขนาดกระดาษ A5 แบบอักษร TH Sarabun PSK ขนาด 15 ระยะขอบด้านบน 2.41 ซม.ด้านล่าง 1.70 ซม. ด้านซ้าย 2.41 ซม. ด้านขวา 1.70 ซม. (สามารถดาวน์โหลดแบบฟอร์มได้ที่เว็บไซต์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ http://huso.kpru.ac.th/)

2.2 ภาษา เป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ กรณีที่เป็นภาษาอังกฤษต้องผ่านการตรวจสอบความถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาก่อนส่งบทความมายังกองบรรณาธิการ

2.3 ชื่อเรื่อง ควรกะทัดรัด ไม่ยาวเกินไปชื่อเรื่องให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษต้นฉบับ ให้พิมพ์ชื่อเรื่องภาษาไทย ตามด้วยภาษาอังกฤษ ตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาด 20 ตัวหนา

2.4 ชื่อผู้เขียนและหน่วยงานสังกัด ให้ระบุชื่อนามสกุลของผู้เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่ต้องระบุตำแหน่งหรือคำนำหน้าชื่อ แต่ให้ระบุงานประจำและหน่วยงานสังกัดที่เชิงอรรถ

2.5 บทคัดย่อ ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ บทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ให้มีจำนวนคำควรอยู่ระหว่าง 200-250 คำ ควรเป็นบทคัดย่อที่สั้น ใช้คำกระชับและให้สาระสำคัญตรงประเด็น ไม่ควรเขียนตามบทคัดย่อตามแบบที่เขียนในงานวิทยานิพนธ์หรือรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

2.6 คำสำคัญ กำหนดคำสำคัญที่เหมาะสมสำหรับการนำไปใช้เป็นคำค้นในระบบฐานข้อมูล ที่ผู้ค้นหาบทความสามารถหาได้ง่าย ให้ระบุคำสำคัญ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ใส่ไว้ท้ายบทคัดย่อของแต่ละภาษา อย่างละไม่เกิน 5 คำสำคัญ

2.7 บทนำ อธิบายถึงที่มาและความสำคัญของปัญหา กรณีที่เป็นบทความวิจัยให้แสดงเหตุผลที่นำไปสู่การศึกษาวิจัยพร้อมทั้งจุดมุ่งหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.8 วิธีการวิจัย เครื่องมือการวิจัยและระเบียบวิธีวิจัย (สำหรับบทความวิจัย) ให้อธิบายกระบวนการดำเนินการวิจัยวิธีการศึกษาสิ่งที่นำมาศึกษา จำนวน ขนาด ลักษณะเฉพาะของตัวอย่างที่ศึกษา ตลอดจนเครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการศึกษาอธิบายแบบแผนการวิจัย การเลือกตัวอย่าง วิธีการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

2.9 ผลการวิจัย (สำหรับบทความวิจัย) ให้เสนอผลวิจัยอย่างชัดเจนตรงประเด็น ตามลำดับขั้นตอนของการวิจัย โดยต้องมีการแปลความหมายและวิเคราะห์ผลที่ค้นพบและสรุปเทียบกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ (ถ้ามี)

2.10 การอภิปรายผล การวิพากษ์ วิจารณ์ สรุป และข้อเสนอแนะ (สำหรับบทความวิจัย) ให้ชี้แจงผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ สมมติฐาน หรือข้อคำถามวิจัย อภิปรายให้เห็นถึงความสอดคล้องหรือขัดแย้งกับผลวิจัยของผู้อื่นที่มีอยู่ก่อนหรือไม่ อย่างไร เหตุผลใดจึงเป็นเช่นนั้น และให้จบด้วยบทสรุปและข้อเสนอแนะที่จะนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์หรือทิ้งประเด็นคำถามการวิจัย ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับการทำวิจัยต่อไป เป็นต้น

2.11 กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) ให้ระบุสั้น ๆ ถึงผู้ให้การสนับสนุนหรือผู้มีส่วนช่วยทำให้งานวิจัยหรือบทความสำเร็จสมบูรณ์

3. การเขียนเอกสารอ้างอิงและบรรณานุกรม

ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบ นาม-ปี (Author-Year Format)

3.1 การอ้างอิงในเนื้อหา (In text citation)

ภาษาไทย (ชื่อ นามสกุล, ปีพ.ศ., หน้า)

ภาษาอังกฤษ (นามสกุล, ปี ค.ศ.)

3.1.1 อ้างอิงในเนื้อหาจากสื่อสิ่งพิมพ์ (หนังสือ ตำรา เอกสาร)

<u>ผู้แต่งคนเดียว</u>

การอ้างอิงให้ระบุ ชื่อ-นามสกุล ผู้แต่ง (ภาษาไทย) หรือนามสกุลผู้แต่ง (ภาษาอังกฤษ) ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ปีที่พิมพ์ เครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยหมายเลขหน้าเอกสารที่อ้างอิง ใส่ไว้ในวงเล็บท้ายข้อความที่อ้างอิง เช่น

(ปทีป เมธาคุณวุฒิ, 2544, หน้า 57)

- กรณีที่สรุปเนื้อหามาหมดทั้งเล่ม ไม่เฉพาะส่วนใดส่วนหนึ่งไม่ต้องระบุเลขหน้า เช่น

(บุญศักดิ์ แสงระวี, 2546)

- กรณีที่ผู้แต่ง ใช้ฐานันดรศักดิ์ บรรดาศักดิ์ สมณศักดิ์ นำหน้าให้คงไว้เหมือนที่ปรากฏในหน้าปกในของหนังสือ เช่น

(พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2540)

- กรณีผู้แต่งมียศทางทหาร ตำรวจ ตำแหน่งทางวิชาการ คำเรียกทางวิชาชีพไม่ต้องใส่ เช่น ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี เป็น

(ประเวศ วะสี, 2540)

- การอ้างอิงเอกสารหลายเรื่อง แต่ผู้แต่งคนเดียวกัน ให้เขียนชื่อผู้แต่งครั้งเดียว แล้วเรียงปีที่พิมพ์จากน้อยไปหามาก เช่น

(ประเวศ วะสี, 2544; 2545)

ผู้แต่ง 2-3 คน

ให้ลงรายการด้วยชื่อ นามสกุล ของผู้แต่งทั้ง 2-3 คน เช่น

(พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์ และสุชาติ กิจพิทักษ์, 2545)

(Shah & Ratcliffe, 2003)

(วันทยา วงศ์ศิลปภิรมย์, อมรรัตน์ พันธ์งาม และชนาธิป ทุ้ยแป, 2545)

(Kotler, Bowen & Makens, 1999)

Page & Dowling (2002) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ได้อย่างน่าสนใจว่า.....

ผู้แต่งมากกว่า 3 คน

ให้ลงรายการด้วยชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งคนแรกและตามด้วยคำว่า “คนอื่น ๆ ” หรือ “et al” ในภาษาอังกฤษ เช่น

(พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์ และคนอื่น ๆ, 2545)

(Shah, et al, 2003)

ผู้แต่งที่เป็นสถาบัน

ให้ลงรายการด้วยหน่วยงานระดับสูงก่อน และตามด้วยหน่วยงานระดับรองลงมา เช่น

(มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, บัณฑิตวิทยาลัย, 2544)

เอกสารไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง

ให้ลงชื่อเรื่องแล้วตามด้วยปีที่พิมพ์ และเลขหน้า เช่น

(การค้าชายแดน, 2544, หน้า 15)

ไม่ใช่ผู้เขียน

กรณีเป็นผู้รวบรวม ผู้เรียบเรียง ผู้แปล หรือบรรณาธิการ ให้ลงรายการด้วยชื่อ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และบอกต่อท้ายว่าเป็น “ผู้รวบรวม” “เรียบเรียง” “บรรณาธิการ” หรือ “ผู้แปล” เช่น

(ดวงสมร อรพินท์, บรรณาธิการ, 2546)

(Frase & Rose, editor, 1980)

3.1.2 อ้างอิงในเนื้อหา จากโสตทัศนวัสดุ

ให้ลงรายการชื่อผู้รับผิดชอบหรือผู้ผลิต ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่ผลิต เช่น

(สำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ, 2544)

3.1.3 การอ้างอิงในเนื้อหา จากระบบสารสนเทศออนไลน์ (www.)

ให้ลงรายการชื่อผู้รับผิดชอบ หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ปีที่ค้นข้อมูล เช่น

(มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, 2547)

(Singh, 2002)

3.1.4 การอ้างอิงเสริมความ

ในกรณีที่จะอธิบายหรือขยายความเนื้อหาตอนใดตอนหนึ่งเพื่อให้รายละเอียดขยายความเพิ่มเติม ให้ใส่เครื่องหมายดอกจัน (*) หรือตัวเลขยก ($^{1\,2\,3}$ ...) ไว้ท้ายข้อความนั้น และอธิบายหรือขยายความ เพิ่มเติมไว้ในเชิงอรรถท้ายหน้านั้น เช่น

การค้าชายแดนที่มีรอยต่อกับประเทศในกลุ่มลุ่มน้ำโขง[1] ในปีที่ 2540 ที่ผ่านมา.....

[1]การค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านด้านจังหวัดเชียงรายที่ผ่านพิธีการทางศุลกากร ในปี 2540 มีมูลค่ารวม ทั้งสิ้น 3,306.17 ล้านบาท

3.2 บรรณานุกรม/ เอกสารอ้างอิง

บรรณานุกรม หรือเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ ประกอบด้วย ชื่อผู้แต่ง ปีที่พิมพ์ ชื่อเรื่อง สถานที่พิมพ์ สำนักพิมพ์ มีแบบแผนการลงรายการอ้างอิงโดยใช้ระบบแบบ American Psychological Association (APA) ดังนี้

ภาษาไทย

ชื่อ นามสกุล./ (ปีที่พิมพ์)./ **ชื่อเรื่อง./** (ครั้งที่พิมพ์)./ ชื่อเมืองที่พิมพ์:/ //////// สำนักพิมพ์.

ภาษาอังกฤษ

นามสกุล,/ อักษรย่อชื่อแรก./ ตัวอักษรย่อชื่อกลาง./ (ปีที่พิมพ์)./ **ชื่อเรื่อง./** //////// (ครั้งที่พิมพ์)./ ชื่อเมืองที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์.

3.2.1 การใช้ลงรายการชื่อผู้แต่ง

<u>ผู้แต่งที่เป็นบุคคล</u>

- สำหรับผู้แต่งคนไทย ให้ใส่ชื่อ-นามสกุล ไม่ว่าผลงานจะเป็นภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศ ไม่ต้องใส่คำนำหน้านาม เช่น นาย นาง นางสาว ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ดร. ฯลฯ *ยกเว้นราชทินนาม ฐานันดรศักดิ์ ให้คงไว้ และคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) เช่น

แม้นมาส ชวลิต, คุณหญิง.

- สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ ให้ขึ้นต้นด้วยนามสกุล ตามด้วยตัวอักษรแรกของชื่อต้น ตามด้วยตัวอักษรแรกของชื่อกลาง (ถ้ามี) คั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ระหว่างนามสกุล และชื่อต้น เครื่องหมาย (.) และชื่อกลาง เครื่องหมาย (.) เช่น

Hackett, D. A.

- สำหรับหนังสือที่ผู้แต่งใช้นามย่อ หรือ นามแฝง ให้ใช้ตามที่ปรากฏในหน้าปกใน หากทราบชื่อจริงให้วงเล็บต่อท้าย เช่น

ทมยันตี (วิมล ศิริไพบูลย์)

<u>ผู้แต่งที่เป็นสถาบัน</u>

- ผู้แต่งที่ปรากฏชื่อเป็นหน่วยงานราชการ สถาบันการศึกษา หน่วยงานเอกชน รัฐวิสาหกิจ สมาคม โรงพยาบาล ธนาคาร ฯลฯ ให้ลงรายการชื่อหน่วยงานใหญ่ก่อนและตามด้วยหน่วยงานย่อย โดยให้ลงชื่อตามด้วยประเภทหน่วยงาน เช่น

แม่ฟ้าหลวง, มหาวิทยาลัย. สำนักวิชาวิทยาศาสตร์.

มหาดไทย, กระทรวง. กรมการปกครอง.

<u>ไม่ทราบผู้แต่ง</u>

- ให้ลงรายการแรกด้วยชื่อหนังสือหรือชื่อบทความแทน

3.2.2 การลงรายการปีที่พิมพ์

ให้ใส่ปีที่พิมพ์ล่าสุดที่ปรากฏในหนังสือในวงเล็บตามหลังชื่อผู้แต่ง และตามด้วยเครื่องหมายจุด (.) ถ้าหนังสือไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ ให้ใส่ ม.ป.ป. (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์) หรือ n.d. (no date) เช่น

(2446).

(ม.ป.ป.).

(n.d.)

3.2.3 การลงรายการชื่อหนังสือ ตำรา เอกสาร

ให้เขียนตามที่ปรากฏในหน้าปกในของหนังสือ ทั้งชื่อเรื่องหลักและชื่อรอง จบข้อความให้ใส่เครื่องหมายจุด (.) และให้ทำตัวเป็นตัวอักษรเข้ม เช่น

ศาสตร์-ศิลป์ การเขียนผลงานทางวิชาการ.

3.2.4 สถานที่พิมพ์ สำนักพิมพ์

ให้ระบุเมืองที่พิมพ์ตามที่ปรากฏในหนังสือ ตามด้วยสำนักพิมพ์ หรือโรงพิมพ์ หากมีทั้งสำนักพิมพ์และโรงพิมพ์ให้ใส่สำนักพิมพ์แต่ถ้ามีโรงพิมพ์อย่างเดียว ใส่ชื่อโรงพิมพ์ ถ้าไม่ปรากฏทั้งสถานที่พิมพ์และสำนักพิมพ์ ให้ใส่ว่า ม.ป.ท. (ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์) หรือ N.P. (No Place) และ ม.ป.พ. (ไม่ปรากฏสำนักพิมพ์) หรือ n.p. (no publisher) หลังสถานที่พิมพ์ให้ใส่เครื่องหมายมหัพภาคคู่ (:) หลังสำนักพิมพ์ให้ใช้เครื่องหมายจุด (.) เช่น

กรุงเทพฯ: นานมีพับลิชชิ่ง.

London: Financial Times.

New York: n.p.

กรุงเทพฯ: ม.ป.พ. หรือ ม.ป.ท.: ม.ป.พ.

กรณีที่เป็นภาษาอังกฤษใช้ N.P.: n.p.

ตัวอย่างการลงรายการเอกสารอ้างอิง/ บรรณานุกรม

1. อ้างอิงจากหนังสือ

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ **ชื่อเรื่อง./** (ครั้งที่พิมพ์)./ เมืองที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์.

เช่น

ศักดา ธนิตกุล. (2544). **กฎหมายกับเศรษฐศาสตร์: ทรัพย์สิน สัญญา และละเมิด.** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: นิติธรรม.

Marek, P. (1996). **Simulation-based Reliability Assessment for Structural Engineers/ Pavel Marek, Mialan Gubstar, Thalia Anagnos.** New Delhi: New light.

2. อ้างอิงจากบทความในวารสาร

ชื่อผู้แต่ง./ (ปี,/ เดือน,/ วันที่)./ ชื่อบทความ./ **ชื่อวารสาร,/ ปีที่**(ฉบับที่), เลขหน้า.

เช่น

มลฤดี ใจม่วง. (2555, สิงหาคม 5). มะเร็ง. **วารสารหมอชาวบ้าน, 2**(112), 21-30.

Bekerian, D. A. (1993, June). In search of the typical eyewitness. **American Psychologist**, **48**, 574-576.

3. อ้างอิงจากรายงานการประชุม

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่ประชุม)./ **ชื่อเรื่อง**./ วันที่ เดือน พ.ศ.(หน้า)./ เมืองที่พิมพ์: ////////สำนักพิมพ์.

เช่น

นิทัศน์ ภัทรโยธิน. (2540). **ตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าในการประชุมนักบัญชีทั่วประเทศ ครั้งที่ 15**. วันที่ 27-28 มิถุนายน พ.ศ. 2540 (หน้า 19-35). กรุงเทพฯ: สมาคมนักบัญชี.

Sinlarat, P. (1995). **Success and failure of facility in Thai University. In Somwang Pitiyanuwat, et al. (Eds), Preparing teachers for all the World's children: Proceedings of International Conference, Bangkok.** August 24, 1992 (pp. 217-233). Bangkok: UNICEF.

4. การอ้างอิงจากเว็บไซต์ (WWW.)

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่เผยแพร่ข้อมูล)./ **ชื่อเรื่อง**./ เข้าถึงเมื่อ/ เดือน/ วันที่,/ ปีพ.ศ., //////// จาก http://www.

เช่น

การเพาะเลี้ยงกล้วยไม้, ศูนย์. (2555). **กล้วยไม้**. เข้าถึงเมื่อ สิงหาคม 5, 2556, จาก http://www.orchidtropical.com.

Education, Ministry of. (2005,). **The Regional Seminar on Higher Education in Southeast Asian Countries.** Retrieved January 5, 2012, from http:// www.inter.mua.go.th.

5. อ้างอิงจากหนังสือพิมพ์

ชื่อผู้แต่ง หรือชื่อคอลัมน์./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ./ **ชื่อหนังสือพิมพ์**,/ //////// วันที่/ เดือน/ ปี./ หน้า.

เช่น

ดิเรก นำชัย. (2556). การเมืองการปกครองของไทยในยุคปัจจุบัน. **ไทยรัฐ,** 20 สิงหาคม 2556. หน้า 5.

Krishman, E. (2007). Rebuilding self-esteem. **Bangkok Post,** 26 June 2007. pp. 12.

6. อ้างอิงจากจุลสาร

ชื่อผู้แต่งหรือหน่วยงานที่ผลิต./ (ปี)./ **ชื่อเรื่อง**./ [แผ่นพับ]./ สถานที่พิมพ์: /////// ผู้แต่งหรือหน่วยงานที่ผลิต.

เช่น

สมาคมผู้สูงอายุตำบลท่าเรือ. (2556). **หลักการดูแลสุขภาพสำหรับผู้สูงวัย**. [แผ่นพับ]. กำแพงเพชร: สมาคมผู้สูงอายุตำบลท่าเรือ.

Research and Training Center on Independent Living. (1993). **Guidelines for reporting and writing about people with disabilities**. [Brochure]. Lawrence: Research and Training Center on Independent Living.

7. การอ้างอิงจากการสัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์./ (ปี,/ เดือน/ วันที่)./ ตำแหน่ง./ สัมภาษณ์.

เช่น

วิทยา นาคสม. (2556, มกราคม 9). นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าพุทรา. สัมภาษณ์.

Page, O. (1991, March 5). President, Austin Peary State University. Interview.

8. อ้างอิงจากวิทยานิพนธ์/ ปริญญานิพนธ์

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ **ชื่อเรื่อง./** วิทยานิพนธ์หรือปริญญานิพนธ์ ชื่อปริญญา ///////สาขาวิชา(ถ้ามี) ชื่อสถาบันหรือมหาวิทยาลัย./ เมืองที่พิมพ์:/ ///////ชื่อมหาวิทยาลัยผู้รับผิดชอบ.

เช่น

สุกัญญา คมสัน. (2540). **กลวิธีเผชิญภาวะเครียดและพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัยผู้ใหญ่ตอนต้น.** ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Suppasetseree, S. (2005). **The development of an Internet-based instructional system for teaching remedial English to First-year university students**. Ph.D. Thesis (ELS) Suranaree University of Technology. Nakhon Ratchasima: Suranaree University of Technology.

ระเบียบการตีพิมพ์วารสารพิกุล

ตามที่ กองบรรณาธิการวารสารพิกุลได้กำหนดหลักเกณฑ์สำหรับการเขียนบทความและการส่งต้นฉบับ เพื่อเป็นแนวปฏิบัติสำหรับผู้เขียนแล้วนั้น เพื่อให้การพิจารณาบทความที่จะตีพิมพ์ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย กองบรรณาธิการวารสารพิกุล จึงกำหนดระเบียบการตีพิมพ์วารสารพิกุลไว้ดังต่อไปนี้

1. ต้องเป็นบทความวิชาการ บทความวิจัย บทความวิทยานิพนธ์ หรือบทวิจารณ์หนังสือ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่รวมถึง บทความด้านการศึกษา เศรษฐศาสตร์ การบริหารจัดการ เป็นต้น

2. ต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์ที่ใดมาก่อน หรือไม่อยู่ในระหว่างการเสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่น

3. ต้องเป็นบทความที่มีรูปแบบเป็นไปตามหลักเกณฑ์และข้อแนะนำสำหรับการเขียนบทความและการส่งต้นฉบับวารสารพิกุล กรณีกองบรรณาธิการได้รับบทความและได้ตรวจสอบพบว่ายังไม่ถูกต้องตามรูปแบบ กองบรรณาธิการจะส่งคืนให้ผู้เขียนไปทำการแก้ไขให้ถูกต้องก่อนการตีพิมพ์

4. กรณีที่กองบรรณาธิการเห็นว่าบทความมีความถูกต้องตามรูปแบบแล้ว กองบรรณาธิการจะส่งบทความนั้นไปยังผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณากลั่นกรองและประเมินคุณภาพตามเกณฑ์การประเมินที่กองบรรณาธิการกำหนด

5. เมื่อกองบรรณาธิการได้รับบทความคืนจากผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลั่นกรองและประเมินคุณภาพเสร็จแล้ว หากมีการแก้ไขใด ๆ กองบรรณาธิการจะส่งบทความนั้นไปให้ผู้เขียนดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้องสมบูรณ์อีกครั้งหนึ่ง โดยกำหนดระยะเวลาภายใน 7 วัน

6. กองบรรณาธิการจะตอบรับให้ผู้เขียนทราบภายใน 7 วัน นับแต่วันที่กองบรรณาธิการได้รับบทความที่ได้ดำเนินการแก้ไข ตามข้อ 5. เรียบร้อยแล้ว และกองบรรณาธิการจะตีพิมพ์บทความนั้นในฉบับปัจจุบันหรือฉบับถัดไปตามลำดับของการได้รับบทความที่สมบูรณ์

แบบเสนอบทความเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารพิกุล
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ข้าพเจ้า.....ตำแหน่ง.....
วุฒิการศึกษาสูงสุด.....ชื่อปริญญา.....
สถานที่ทำงาน.....
ที่อยู่ที่ติดต่อได้สะดวก เลขที่.....หมู่ที่.....ซอย.....ถนน.....
อำเภอ.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....
โทรศัพท์.....โทรสาร.....E-mail.....

ขอเสนอ

( ) บทความวิชาการ ( ) บทความวิจัย
( ) บทความวิทยานิพนธ์ ( ) บทวิจารณ์หนังสือ

ชื่อเรื่อง (ไทย).....
ชื่อเรื่อง (อังกฤษ).....

สิ่งที่ส่งมาด้วย

1. ต้นฉบับบทความ ในรูปแบบเอกสาร จำนวน 1 ชุด
2. แผ่นบันทึกข้อมูล (CD)

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความที่เสนอมานี้

( ) เป็นผลงานของข้าพเจ้าแต่เพียงผู้เดียว
( ) เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ร่วมงาน
ตามชื่อที่ระบุในบทความจริง

ลงชื่อ.....
(.....)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. .....

วารสารพิกุล ยินดีรับบทความจากท่าน โดยสามารถส่งมาทางไปรษณีย์ถึง **บรรณาธิการวารสารพิกุล คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร 69 หมู่ 1 ต.นครชุม อ.เมือง จ.กำแพงเพชร 62000** หรือส่งบทความออนไลน์ที่เว็บไซต์วารสารพิกุล
http://huso.kpru.ac.th/phikun-journal/ ติดต่อ 055-706-555 ต่อ 3010 มือถือ 086-4489918

วารสารพิกุล

ใบสมัครสมาชิกวารสารพิกุล

ข้าพเจ้า.....

ที่อยู่.....

.....

โทรศัพท์.....โทรสาร.....E-mail.....

ขอสมัครเป็นสมาชิกวารสารพิกุล

☐ ปีที่..... พ.ศ. ..... อัตราค่าสมาชิก 1 ปี (2 เล่ม) เป็นเงิน 250 บาท

☐ เล่มที่ 1 พ.ศ. ..... อัตราค่าสมาชิก 1 เล่ม เป็นเงิน 130 บาท

☐ เล่มที่ 2 พ.ศ. ..... อัตราค่าสมาชิก 1 เล่ม เป็นเงิน 130 บาท

โดยข้าพเจ้าได้จัดส่ง

☐ ผ่านบัญชีธนาคาร เลขที่บัญชี.....

☐ ธนาณัติ เลขที่.....

☐ เงินสด ให้กับผู้รับชื่อ.....

การจัดส่งใบเสร็จรับเงินในนาม

☐ ข้าพเจ้า

☐ หน่วยงานราชการ/ นิติบุคคล

ชื่อ.....

ที่อยู่.....

.....

การจัดส่งวารสารในนาม.....

ที่อยู่.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้สมัครสมาชิก

(.....)...../ ...../ .....

วารสารพิกุล

PHIKUN JOURNAL

FACULTY OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES,
KAMPHAENG PHET RAJABHAT UNIVERSITY

Vol. 14 No. 2 July - December 2016 ISSN 0858-527X

A Field and Study Trip at Saigon Civilization: The Difference between Vietnam and Thailand
Mai tatiya

Study of The Pattern, Distribution, and Ignition Risk for Agricultural Fires Management: Case Study of Mueang Kamphaeng Phet District, Kamphaeng Phet Province
Suphatphong Ruthamnong

Stakeholders' Satisfaction with Internship of 4th Year Students Majoring in French, University of Phayao
Saengduan Katlangka and Yuwarej Laohapak

Guidelines for the Development of Time Management of the Municipality Executives in Kamphaeng Phet Province
Phutthamavadee Heidsiek and Phitsanu Boonniyom

Crown of Rose: The Romantic Feminism
Pimpapar Visetsiri

Realm of Love: Sex, Power and Love
Patimapha Roongcharoen

Japanese Idiom
Ittiphol Buayoi